

**Zonguldak Merkez Ağzı
(İnceleme, Metinler, Sözlük)**

Duygu Çamurcu

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Türk Dili ve
Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
Sunulmuştur.**

**Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ağustos 2011
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs**

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Elvan Yılmaz
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Yrd.Doç.Dr. Kadir Atlansoy
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Yrd.Doç. Dr. Gülseren Tor
Tez Danışmanı

Examining Committee

1. Yrd. Doç. Gülseren Tor

2. Yrd. Doç. Tayyibe Uç

3. Yrd. Doç. Emel Gözülü

ABSTRACT

In this study the differences between the standart Turkish and Zonguldak dialect was determined and their distinctive characteristics were described.

This study consists of approximately 13 hour voice recordings recorded in 50 villages of Zonguldak between 2010-2011. The study consists of “Introduction”, “phonology”, “morphology”, “conclusion”, “texts” and “glossary” parts. In the introduction part, the geography, name origin, and the history of Zonguldak is mentioned alongside the socio-economic, the cultural and ethnic backgrund of the city. The “phonology” and “morphology” chapters are the analysis sections of the study. This chapters are constructed according to the texts compiled on the basis of the interviews carried out in Zonguldaks’ villages in addition to information gained from other sources. The “glossarry” chapter contains words that are mentioned in the compiled texts, those that are not used in the standart Turkish or show morphological or phonological change. In addition to this, those words that have been compiled from sources other than texts based on interviews were also included in the “glossary” section. Some words are stated as their conjugated forms due to phonological alterations. Collocations are also stated seperately.

The reason why we have chosen to work on “Zonguldak Dialect” is that because of the absence of such study carried out in the villages of Zonguldak. In order to be able to construct the dialect atlas, and grammar studies, the dialects of all the regions must be analyzed.

The participants of the study consisted of residents of Zonguldak, generally those who are illiterate, did not leave their villages and did not lose their dialect properties.

Keywords: Zonguldak dialect, Phonology, Morphology, Glossary.

ÖZ

Bu çalışmada, Zonguldak merkez ağzının ölçünlü dilden farklı yönleri belirlenmiş ve ayırıcı özellikleri betimlenmiştir.

Bu çalışma, 2010-2011 yılları arasında Zonguldak Merkez İlçesine bağlı 50 köyde yapılan ortalama 13 saatlik ses kayıtlarından oluşturulmuştur. Çalışma “Giriş”, “Ses Bilgisi”, “Şekil Bilgisi”, “Sonuç”, “Metinler” ve “Sözlük” kısımlarından oluşmaktadır. Çalışmanın “Giriş” bölümünde Zonguldak ilinin coğrafyası, Zonguldak adının kaynağı, kentin ve yörenin tarihi, Zonguldak’ın sosyo-ekonomik ve kültürel durumu ile etnik yapı üzerinde durulmuştur. “Ses Bilgisi” ve “Şekil Bilgisi” bölümleri çalışmanın inceleme kısmıdır. Bu bölümler Zonguldak Merkez İlçe’ye bağlı köylerde derlenen metinler ve metin dışı bilgilerden yola çıkarak hazırlanmıştır. “Metinler” bölümünde, Zonguldak Merkez İlçe’ye bağlı 50 köyden derlenen metinler bulunmaktadır. “Sözlük” kısmı ise derlenen metinlerde geçen, ölçünlü dilde kullanılmayan ya da ses ve anlam farklılığıyla kullanılan kelimelerden oluşmuştur. Bunun yanında metin dışı derlenen söz varlığı birimlerine de “Sözlük” bölümünde yer verilmiştir. Kimi çekime giren sözcükler, çok ses değişikliğine uğradığı için çekimli biçimiyle madde başına alınmıştır. Kalıplaşmış sözlere de madde başında yer verilmiştir.

“Zonguldak Merkez Ağzı” adını verdiğimiz bu çalışmayı seçmemizin sebebi, Zonguldak’ın Merkez İlçesi’ne bağlı köylerinden geniş bir derlemeye dayanan çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Ağızlar atlasının ve dilbilgisinin hazırlanabilmesi için dil özellikleri incelenmedik yörenin kalmaması gerekir.

Çalışmada seçilen kaynak kişiler, çalışma kapsamında belirlenen yerleşim bölgesinin yerlilerinden, genellikle okur-yazarlığı olmayan, köy dışına çıkmamış veya kısa süreliğine başka bir yerleşim yerinde bulunmuş, ağız özelliğini kaybetmemiş kişilerdir.

Anahtar Kelimeler: Zonguldak Merkez Ağzı, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Sözlük.

TEŞEKKÜR

Çalıőmamız boyunca her konuda desteğini benden esirgemeyen danıőman hocam Yard. Doç. Dr. Gölseren Tor'a; yüksek lisans süresince araştırma görevliliğini yaptığım Türkçe Eğitimi Bölümü'nde görevli hocalarıma, ofis arkadaşlarıma ve Figen ablama; derleme sırasında yardımlarını benden esirgemeyen Zonguldak Merkez İlçe halkına, köy muhtarlarına, tezin oluşumunda büyük katkıları olan kaynak kişilere; her zaman yanımda olan kıymetli aileme; hayatımın boyunca desteklerini benden esirgemeyen sevgili anneme, babama, kardeşime; derleme sırasında bana yardımcı olan ve bundan sonraki yaşamımda her zaman yanımda olacak nişanlım Hasan Külah'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aileme ve Nişanlım Hasan'a

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
ARAŞTIRMADA KULLANILAN (TRANSCRIPTION) ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	xvii
KISALTMALAR	xix
1 GİRİŞ	1
1.1 Fiziki Coğrafya.....	1
1.2 Zonguldak İlinin Tarihi	2
1.2.1 Zonguldak Adının Kaynağı	2
1.2.2 Zonguldak Kentinin Tarihçesi	3
1.2.3 Yörenin Tarihi	4
1.3 Merkez İlçe.....	6
1.4 Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durum.....	7
1.5 Etnik Yapı.....	9
2 SES BİLGİSİ.....	12
2.1 Ünlüler.....	12
2.1.1 Ünlü Çeşitleri.....	12
2.1.1.1 â ünlüsü	12
2.1.1.2 á ünlüsü.....	12

2.1.1.3 ünlüsü.....	12
2.1.1.4 â ünlüsü.....	12
2.1.1.5 ê ünlüsü.....	13
2.1.1.6 ünlüsü.....	13
2.1.1.7 í ünlüsü	13
2.1.1.8 ünlüsü	13
2.1.1.9 ünlüsü	13
2.1.1.10 ó ünlüsü.....	13
2.1.1.11 ô ünlüsü	13
2.1.1.12 ú ünlüsü.....	14
2.1.2 Ünlülerde Uzunluk ve Kısalık	14
2.1.2.1 Uzun Ünlüler	14
2.1.2.1.1 Ses Olaylarıyla İlgili Uzun Ünlüler	14
2.1.2.1.2 Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Uzun Ünlüler.....	15
2.1.2.1.3 Alıntı Kelimelerde Uzun Ünlüler	15
2.1.2.3 Kısa Ünlüler.....	16
2.1.3 İkiz Ünlüler	16
2.1.3.1 Alçalan İkiz Ünlüler	17
2.1.3.2 Yükselen İkiz Ünlüler	17
2.1.3.3 Eşit İkiz Ünlüler	17
2.1.4 Ünlü Uyumu	17
2.1.4.1 Kalınlık- İncelik Uyumu	17
2.1.4.2 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	18
2.1.4.3 Alıntı Kelimelerde Benzeşme Şekilleri	18
2.1.4.4 Ünlü Uyumunun Bozulması	19

2.1.5 Ünlü Değişmeleri	21
2.1.5.1 İncelme	21
2.1.5.2 Kalınlaşma	21
2.1.5.3 Yuvarlaklaşma	22
2.1.5.4 Düzleşme	22
2.1.5.5 Daralma.....	23
2.1.5.6 Genişleme	23
2.1.6 Ünlü Düşmesi	23
2.1.7 Ünlü Türemesi	23
2.2 Ünsüzler.....	24
2.2.1 Ünsüz Çeşitleri	24
2.2.1.1 η ünsüzü	24
2.2.1.2 ħ ünsüzü	25
2.2.1.3 ğ ünsüzü	25
2.2.1.4 ünsüzü	25
2.2.1.5 ķ ünsüzü	26
2.2.1.6 ünsüzü	26
2.2.1.7 ünsüzü.....	26
2.2.1.8 ünsüzü	26
2.2.1.9 ünsüzü	26
2.2.1.10 ünsüzü.....	26
2.2.1.11 F ünsüzü	27
2.2.1.12 P ünsüzü	27
2.2.1.13 T ünsüzü.....	27
2.2.1.14 Z ünsüzü.....	27

2.2.1.15 K veya K ünsüzü	27
2.2.2 Ünlü-Ünsüz Uyumunun Bozulması	27
2.2.3 Ünsüz Değişmeleri	28
2.2.3.1 Tonlulaşma	28
2.2.3.2 Tonsuzlaşma	29
2.2.3.3 Süreklileşme	30
2.2.3.3.1 Sızıcılaşma	30
2.2.3.3.2 Akıcılaşma	30
2.2.3.3.3 Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler	30
2.2.3.4 Diğer Ünsüz Değişmeleri	32
2.2.4 Ünsüz Benzeşmesi	33
2.2.4.1 İlerleyici Benzeşme	33
2.2.4.2 Gerileyici Benzeşme	33
2.2.5 İkiz Ünlülerin Tekleşmesi	34
2.2.6 Ünsüz Düşmesi	34
2.2.7 Ünsüz Türemesi	35
2.2.8 Ünsüz İkizleşmesi	36
2.2.9 Yer Değiştirme	36
2.2.10 Hece Kaynaşması	36
3 ŞEKİL BİLGİSİ	38
3.1 İsimler	38
3.1.1 İsim Yapım Ekleri	38
3.1.1.1 İsimden İsim Yapan Ekler	38
3.1.1.2 İsimden Fiil Yapan Ekler	41
3.1.2 İsim İşletme Ekleri	42

3.1.2	l Ekleri	42
3.1.2.1.1	li	42
3.1.2.1.2	li	42
3.1.2.1.3	li.....	43
	li	43
	li.....	43
	li	43
	li	44
3.1.2.2	Çokluk Ekleri	44
3.1.2.3	Aitlik Ekleri	44
3.1.2.4	İyelik Ekleri	44
3.1.2.5	Soru Eki	47
3.2	Zamirler.	48
3.2.1	Şahıs Zamirleri.....	48
3.2.2	Dönüşlülük Zamiri	49
3.2.3	İşaret Zamirleri	52
3.2.4	Belirsizlik Zamirleri	53
3.2.5	Soru Zamirleri	53
3.3	Sıfatlar	54
3.3.1	Niteleme Sıfatları	54
3.3.2	Belirtme Sıfatları	54
3.3.2.1	İşaret Sıfatları.....	54
3.3.2.2	Sayı Sıfatları	54
3.3.2.2.1	Sıra ve Üleştirme Sayı Sıfatları	54
3.3.2.3	Soru Sıfatları	55

3.3.2.4 Belirsizlik Sıfatları	55
3.4 Zarflar	55
3.4.1 Yer-Yön Zarfları	55
3.4.2 Zaman Zarfları	55
3.4.3 Durum Zarfları	56
3.4.4 Azlık-Çokluk Zarfları	56
3.4.5 Soru Zarfları	56
3.5 Fiiller	57
3.5.1 Fiil Yapım Ekleri	57
3.5.1.1 Fiilden İsim Yapan Ekler	57
3.5.1.2 Fiilden Fiil Yapan Ekler	58
3.5.2 Şahıs Ekleri.....	59
3.5.2.1 Birinci Tip Şahıs Ekleri	59
3.5.2.2 İkinci Tip Şahıs Ekleri.....	62
3.5.2.3 Üçüncü Tip Şahıs Ekleri.....	64
3.5.3 Fiillerin Basit Zaman Şekilleri	65
3.5.3.1 Bildirme Kipleri	65
3.5.3.1.1 Şimdiki Zaman.....	65
3.5.3.1.2 Geniş Zaman.....	66
3.5.3.1.3 Görülen Geçmiş Zaman.....	67
3.5.3.1.4 Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	68
3.5.3.1.5 Gelecek Zaman	68
3.5.3.2 Tasarlama Kipleri	69
3.5.3.2.1 Emir Kipi	69
3.5.3.2.2 Dilek-Şart Kipi.....	69

3.5.3.2.3 İstek Kipi	69
3.5.3.2.4 Gerekliklik Kipi	70
3.5.4 Fiillerin Birleşik Zaman Çekimleri	70
ye	70
yesi	70
3.5.4.1.2	71
yesi	71
3.5.4.1.3	71
yesi	71
3.5.4.1.4 Öğrenilen Geçmiş	71
yesi.....	71
3.5.4.1.5	71
yesi.....	71
3.5.4.1.6	71
yesi	71
3.5.4.1.7 İstek	71
yesi.....	71
3.5.4.2 Rivayet	71
3.5.4.2.1 Geniş Zamanın Rivayeti	71
3.5.4.2.2 Şimdiki Zamanın Rivayeti	71
3.5.4.2.3 Gelecek Zamanın Rivayeti	72
3.5.4.3 Şart	72
3.5.4.3.1 Geniş Zamanın Şartı	72
3.5.4.3.2 Şimdiki Zamanın Şartı	72
3.5.4.3.3 Görülen Geçmiş Zamanın Şart	72
3.5.4.3.4 Gelecek Zamanın Şartı	72
3.5.5 Ek Fiil	72
3.5.5.1 Ek Fiilin Geniş Zamanı.....	72
3.5.5.2 Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı.....	73
3.5.5.3 Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı.....	73
3.5.5.4 Ek Fiilin Şartı.....	73

3.5.6 Yardımcı Fiiller	73
3.5.6.1 İsimlere Gelen Yardımcı Fiiller.....	73
3.5.6.2 Fiillere Gelen Yardımcı Fiiller	74
3.5.6.2.1 Yeterlilik Fiilleri	74
3.5.6.2.2 Tezlik Fiilleri	75
3.5.7 Fiilimsiler	75
3.5.7.1 İsim Fiiller	75
3.5.7.2 Sıfat Fiiller	75
3.5.7.3 Zarf Fiiller	76
3.6 Edatlar	76
3.7 İkilemeler	78
3.7.1 Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Oluşan İkilemeler	78
3.7.2 Doğa Yansımali ve Ses Yansımali Sözcüklerle Kurulan İkilemeler	78
3.7.3 Eş/Yakın Anlamli Sözcüklerin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan	
İkilemeler.....	78
3.7.4 Aynı Sözcüğün Başına “m”Harfi Getirilmesiyle Oluşan İkilemeler	78
SONUÇ	79
METİNLER	84
SÖZLÜK.....	290
KAYNAKLAR	303

ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI (TRANSCRIPTION) İŞARETLERİ

- (-) : ünlüler üzerinde kullanılan uzunluk işareti
- (.) : geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti
- (´) : kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti
-) : düz ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti
- () : ünlüler üzerinde kısalık işareti
- : diftong
- â : a-ı arası ünlü
- á : a-e arası ünlü
- : a-o arası ünlü
- â : a-u arası ünlü
- è : e-i arası ünlü
- : e-ö arası ünlü
- í : ı-i arası ünlü
- : ı-u arası ünlü
- : ı-ü arası ünlü
- ó : o-ö arası ünlü
- ó : o-ö arası ünlü
- ú : u-ü arası ünlü
- ŋ : damak n'si
- ħ : nefesli h

- ğ : arka damak g'si
: orta damak g'si
- ķ : arka damak k'si
: orta damak k'si
: düşmek üzere olan r ünsüzü
: düşmek üzere olma y ünsüzü
: düşmek üzere olan ğ ünsüzü
: düşmek üzere olan l ünsüzü
: ön damak l'si
- F : f-v arası ünsüz
- P : p-b arası ünsüz
- T : t-d arası ünsüz
- Z : z-s arası ünsüz
- K : k-g arası ünsüz
- Ķ : ķ -ğ arası ünsüz
- () : kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti
) : düşmek üzere olan ünsüzlerin altına konulan işaret
- (□) : vurgu işareti
- () : ön damak ünsüzleri için kullanılan işaret
- : yükselen ton
: alçalan ton

KISALTMALAR

age.....	Adı geçen eser
BYA	Bartın ve Yöresi Ağızları
Kdz.	Karadeniz
KYA	Kütahya ve Yöresi Ağızları
MDD	Madde Dışı Derleme
NYA	Nevşehir ve Yöresi Ağızları
sy.....	Sayfa
SYA	Sarkışla ve Yöresi Ağızları
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve benzeri
Yay.....	Yayınları
YÇA	Yozgat-Çandır Ağzı
ZBKA.....	Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları
ZTR	Zonguldak Turizm Rehberi

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Fiziki Coğrafya

Batı Karadeniz’de bulunan Zonguldak ili, kuzeydoğuda Bartın, doğuda Karabük, güneyde Bolu ve batıda Düzce illeri ile

doğu boylamları arasında yer almaktadır. 3481 kilometrelik yüzölçümüne sahip olan Zonguldak, Türkiye topraklarının binde altısını kaplamaktadır. 2007 yılı genel sayımına göre toplam nüfus 615.890’dır. Merkez İlçe nüfusu ise 215.922’dir. Merkez ilçe ile birlikte 6 ilçesi bulunur. Merkez ilçede toplam 50 köy bulunmaktadır.

Çok engebeli bir yapıya sahip olan Zonguldak ilinin %56 dağlarla, %31’i platolarla, %13’ü ovalarla kaplıdır.

Zonguldak’ın %56’sını kaplayan dağlar, kuzey kesimde 1000 metre, orta kesimde 1200 metre ve kuzey kesimde 2000 metreye kadar uzanmaktadır. 1000 metre yükseklikte bulunan dağlar denize dik uzanan dağlardır. Zonguldak’ın ilçesi Ereğli’nin doğusunda bulunan Küpdağı, il merkezinin doğusunda bulunan Gölge Dağı ve Güllü Dağı denize dik uzanan dağlardandır. Orta kesimde bulunan dağ sırasının yükseltisi 1200 metreyi geçmez. Kuzey kesimde bulunan dağlar yüksek tepeler şeklindedir ve Kızıлтаş Tepesi (1486 m), Bacaklı Yayla Tepesi (1637 m) ve Keçikıran Tepesi (1619 m) en yüksek tepelerdir.

Zonguldak ilinde büyük denebilecek ova ve yaylalar bulunmamaktadır. Önemli girintisi Ereğli’de bulunan Baba Burnu’dur.

Kıyılar düz ve girintili çıkıntılıdır. Kıyılarda pek çok doğal plaj (koy) bulunmaktadır.

Akarsu bakımından zengin olan Zonguldak’ın en önemli akarsuyu Filyos Çayı olup 228 km. uzunluğundadır.

Karadeniz ikliminin hüküm sürdüğü Zonguldak’ta yazlar ılık, kışlar ise bol yağışlı geçer. Kıyıda içerilere gittikçe yağış azalır. Zonguldak ve çevresinin bol yağış alması bakımından bitki örtüsü de zengindir. Zonguldak’ın %52’si ormanlarla kaplıdır.

Zonguldak yeraltı kaynakları bakımından zengin bir ildir. En önemli yeraltı kaynağı taş kömürüdür. Yerkağunun oluşumu zamanında çeşitli bitkilerin sularla sürüklenip milyonlarca yıl (tahmini 395-280 milyon yıl) kumların altında kalarak yavaş yavaş taşlaşması (sist) tabakalaşması, kömürleşmesi (kömür tabakaları arasında çürümelerini tamamlamış ağaç ve bitki/eğrelti otu fosillerine rastlanılmaktadır) sonucunda oluşan kömür yataklarının bulunduğu alan “Taşkömürü Havzası” olarak bilinir.¹

1.2 Zonguldak İlinin Tarihi

1.2.1 Zonguldak Adının Kaynağı

Zonguldak adının nereden geldiği konusunda rivayet ve görüşler bulunmaktadır. Zonguldak kent merkezinin bulunduğu alan eskiden Üzülmez Deresi’nin ağız kesiminde yer alan bir bataklıktı. İlkçağda “Sandraka/Sandrake”

¹ Zonguldak Turizm Rehberi, Zonguldak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ankara 2010, sy.18

adıyla bilinen köyümsü yerleşme, ilin yerleşim alanı olup, adını Sandra Çayı'ndan (Üzülmez/Zonguldak Deresi) almıştır.²

Zonguldak başka bir rivayete göre 1848 yılından önce sazlık ve bataklıktır. Burada yaşayan halk sazlık ve bataklıktan dolayı sıtma hastalığına yakalanmıştır. Sıtma hastalığının belirtisinden dolayı “titreyen yer” anlamında “Zoklatan” sözcüğünü kullanmışlardır.

Bir başka görüşe göre; buranın sazlıklarla kaplı olması sebebiyle “sazlık ve bataklık” anlamında “Zonguldak, Zungalık” veya “Zunguralık” denmiştir. İlk önce gemiciler tarafından kullanılan bu isimler, şehrin kuruluşu ile birlikte halkın ağızda belirmiş, zamanla değişerek bugün kullanılan Zonguldak'a dönüşmüştür.³

Bilge Umar'a göre Zonguldak adının kökeni Ermenice'dir. Ermenice'de Zankhul (gizli, saklı) ve dag (altta) öğelerinden üretilmiştir. Zankhuldag Türk ağızında Zonguldak şeklinde kullanılmıştır.⁴

1.2.2 Zonguldak Kentinin Tarihçesi

Zonguldak kentinin oluşumu kömür madeninin işletilmesiyle birlikte başlamıştır. Maden ocaklarının açılmasıyla birlikte kentin oluşumu başlamış ve nüfus gittikçe artmıştır.

Zonguldak 1920 yılına kadar kaza teşkilatı olarak yönetilmiştir. Ancak maden cevherinin üretimi ve satışı arttıkça, daha doğrusu ekonomik koşullara paralel olarak şehirde nüfus ve yapı adedi de arttığından, Zonguldak 1 Haziran 1920 tarihinde kaza sınıfından çıkarılarak mutasarrıflık (ilçe) sınıfına alınmıştır.⁵

² ZTR, sy.22

³ Ali Sarıkoyuncu, Milli Mücadele'de Zonguldak Sancağı, Zonguldak Valiliği, Ankara 2009, sy.4

⁴ Bilge Umar, Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkilap Kitapevi İstanbul 1993, sy.79

⁵ ZTR, sy.23

1.2.3 Yörenin Tarihi

M.Ö. 1200 yılında ağırlığı Frig oymaklarının oluşturduğu Ege göç kavimleri, Trakya üzerinden İç Anadolu'ya yayıldılar. Bu kavimlerden Bythin, Marlandyn ve Migdonlar Zonguldak yöresine yerleşerek bölgenin bilinen ilk halkını oluşturdular. Frigler ve diğer oymaklar; birkaç yüzyıl boyunca siyasal bir örgüt yapısı oluşturamamakla birlikte, Zonguldak'ın güneyine düşen yörelerde maden işletmeciliği ve el sanatlarında önemli bir gelişme elde ettiler.⁶ Daha sonra Kafkaslardan gelen Kimmerler Lidyalılara son vermişlerdir. Kimmerler de fazla bir direniş gösteremeyip yerlerini Lidyalılara bırakmışlardır. M.Ö. VI. yüzyılda bu yörede bir üstünlük sağlayan Lidyalılar M.Ö 546'da yerlerini Persler'e bırakmak zorunda kaldılar.

Bölgede eski medeniyetlerden sırasıyla M.Ö VIII-III. yy.'larda İyon Kolonizasyonu'nun; M.Ö. 236-70 yy.'larda Pontus Krallığı'nın; M.Ö. 70- M.S. 395 yıllarında Roma İmparatorluğu'nun ve 395. XIII. yy.'lar arasında da Bizans İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğünü görmekteyiz.⁷

Gitgide Bizans idaresi zayıflamaya başlamıştır. Bizans'ın resmi memurları Dukkas'lar halkı haraca bağladıkları gibi limanlara uğrayan yelkenleri de soymaktadırlar. Bu durum deniz ticaretinde önemlerini yitirmelerine neden olmuştur. Bunun sonucunda kale ve şatolar çetelerin eline geçmiştir.

Bu karışıklık devam ederken Zonguldak yöresinde Türk komutan Emir Karatigin görülür ve 1084'te bugünkü Ulus, Bartın ve Devrek topraklarını ele geçirir. Daha sonra bütün yöreyi zapteden Karatigin, Anadolu Selçuklu Devleti ile Büyük Selçuklu Devleti arasındaki münasebetten dolayı zaptettiği yerleri önce Bizanslılara

⁶ ZTR, sy.23

⁷ M. Emin Eren Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları, TDK Yay., Ankara 1997, sy.2

ardında da Danişmendlilere bırakmak zorunda kalır. Kısa bir süre sonra (1186) Anadolu Selçuklu Devleti yöreyi tekrar ele geçirir.

Anadolu Selçuklu Devleti IV. Haçlı Seferi'nden sonra zor günler geçirdiğinden, kıyı kesimlerde Cenevizliler'in, iç kesimlerde ise Candaroğulları'nın varlığı görülür.

Osmanlı döneminde padişah I. Murat'ın bölge topraklarını Osmanlı topraklarına katmak istemesi üzerine halk karşı çıkar ve Candaroğulları Beyliği'nin yanında yer alır. 1392 Yıldırım Beyazıt Zonguldak ve çevresini Osmanlı topraklarında kalsa da, 1402 Ankara Savaşı'nda Candaroğulları yörede tekrar egemenliğini sürdürür. Candaroğulları Beyliği'ne 1460 yılında Fatih Sultan Mehmet son verir ve Amasra'yı ele geçirir. 1829'a kadar yağmalar ve devletin önem vermemesinden dolayı göç veren bölge, 1829'da taş kömürünün bulunmasıyla tekrar önem kazanmış ve yabancı sermayenin dikkatini çekmiştir. Fransa da yöredeki kömür üretimini arttırmak ve şirketlerin haklarını korumak için Zonguldak ve Ereğli'yi işgal eder. Ancak Müdafa-i Hukuk Cemiyetlerine bağlı güçlerin desteğiyle Zonguldak'tan çekilmek zorunda kalır.

Cumhuriyete kadar bir sancak merkezi olarak yönetilen Zonguldak, 1 Nisan 1924 tarihinde Cumhuriyet'

yetimizdir" sözü de bu önemi vurgulamaktadır. Taş kömürünün yanında demir-çelik fabrikalarının da kurulmasıyla sürekli nüfus artışı yaşayan il, sanayi alanında da ön planda olmuştur.

1980'li yıllara kadar göç alan kent sıkıntısını çeken Zonguldak, 1980'lerden sonra ülkede yaşanan ekonomik krizden dolayı işçi çıkarma, özelleştirmeler vb.

nedenlerden dolayı göç veren il konumuna gelir. Bununla birlikte 1991 yılında Bartın ilçesinin il olması ve Amasra, Kurcaşile, Ulus ilçelerinin Bartın iline bağlanmasıyla nüfusta düşüş görülür. Bartın'ın yanı sıra 1995 yılında Karabük'ün de il olması ve Eflani, Safranbolu, Yenice ilçelerinin Karabük iline bağlanmasıyla, Zonguldak'ın Merkez ilçeye birlikte 6 ilçesi kalmış olur.

1.3 Merkez İlçe

17 kilometrelik bir kıyı şeridine sahip olan merkez ilçe, ilin batısında 637 kilometrelik bir alanda bulunur. Merkez ilçede 2007 yılı genel sayımına göre toplam nüfus 106.399 erkek, 109.399 kadın olmak üzere 215.922'dir. Bu sayının 107.354'ü ilçe merkezindedir. Geriye kalan kısım ise bucak ve köylere dağılmıştır. Son dönemde hızla artan göç nedeniyle bu sayıda düşüş görülür.

Merkez ilçede toplam 50 köy bulunmaktadır. Merkez ilçeye bağlı belediyeler ise; Beycuma, Çatalağzı, Elvanpazarcık, Gelik, Karaman, Kilimli, Kozlu, Muslu ve Sivrilere Belediyeleri'dir.

1.4 Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durum

Kömürle özdeşleşen, karaelmas diyarı, Cumhuriyet'ten sonraki ilk vilayet ve ilk endüstri kenti olan Zonguldak, sadece Zonguldak ilinin değil, tüm ülkenin kalkınmasına yön vermiş bir ildir.

Kömür ve demir işletmelerine dayalı bir il olan Zonguldak'ın bu durumu, ilin toplumsal yapısını, insanlar arası ilişkilerini ve nüfusunu doğrudan doğruya etkilemiştir. Maden ocakları burada yaşayan halkın ekmek kapıları olmuştur.

Zonguldak'ın ekonomisi tabii ki sadece taş kömürü ve demir çelik sanayisine bağlı değildir. Bunların yanında orman ürünleri sanayisi, taşa ve toprağa dayalı sanayi (tuğla, seramik, çimento), tekstil sanayisi Zonguldak'ın ekonomisi için önemlidir. Enerji kaynakları açısından da zengin olan ilde ülkenin en büyük termik

⁸ http://www.zonguldak.gov.tr/default_B0.aspx?content=1053

santrallerinden biri olan Çatalağzı Termik Elektrik Santrali (ÇATES) bulunmaktadır. Bunların yanında tarım ve hayvancılık da son derece önemlidir. Sanayi bitkileri olarak buğday, arpa, mısır, patates, ayçiçeği, fındık, çilek vb. yetiştirilmektedir.

Zonguldak doğal güzellikleri açısından oldukça zengin bir il olduğundan, turizm özellikle son yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. Yeşil ve mavinin muhteşem uyumundan, doğa turiziminden, yayla turiziminden ve kültürel turizmden dolayı Zonguldak her yıl turist sayısını arttırmaktadır. Özellikle kültür turizmi Zonguldak'ta son derece önemlidir. Zonguldak'ın kültürel kalıntıları: İlk adı Mariandyn olan "Herakleia Pontike" şimdiki adıyla Kdz. Ereğli'yi söylenceye göre mitolojinin ünlü kahramını "Herkül" kurmuştur. Burası tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve yağmalara karşı koyamamıştır. Filyos (Tion), bir başka antik kenttir ve ismi kentin kurucusu din adamı Tios'tan gelmektedir. Bunların dışında, Acheron Vadisi Ören Yeri, Sur Kalıntıları, Kdz. Ereğli'si Kalesi, Herakles Sarayı, Çettepe Fener Kulesi, Bizans Sarnıcı Kalıntısı, Krispos Anıt Mezarı, Bizans Kilisesi, Ayasofya Kilisesi, Halil Paşa Konağı gibi önemli kültürel miraslara sahiptir.

Yörenin eski gelenek ve göreneklerden uzaklaştığı görülür. Bunu da kentleşme, iç ve dış göçe bağlayabiliriz. Derlemelerimizde özellikle ilçe merkezine yaklaştıkça kaybolan veya kaybolmaya yüz tutmuş gelenek ve göreneklere yer vermeye çalıştık. Yörede en dikkat çekici düğün

erkek yakın bir zamana kadar görücü usulüyle evlenirken, günümüzde görücülük ve

detlerin önemini yitirdiğini görmekteyiz. Düğünler üç gün sürmektedir. Birinci gün kızın evinde kız kınası yapılır. Kınaya erkekler katılmaz. Erkekler kendi aralarında eğlence düzenlerler. İkinci günü düğün günüdür. Sabahtan kız evine gidilir, Kız atın üzerinde al bürünerek evden çıkartılır. Düğünler genellikle

davullu zurnalı, köçek veya meyter de denilen erkek dansçılar eşliğinde, yemekli yapılmaktadır. Damat geline gerdek gecesi yüz görümlüğü takar. Üçüncü günü ise duvak günüdür. Duvak gününde kızın evine gidilir ve çeyizleri görülür.

Zonguldak ili taş kömürünün yanında, Çaycuma yoğurdu, Kdz. Ereğli Osmalı çileği, Kdz. Ereğli pidesi, Devrek simidi, cevizli ekmek ve beyaz baklavasıyla da ünlü bir ilimizdir. Dokumacılık ve ağaç işlemeciliği de yöreye özgü iş kolları arasındadır. Özellikle “tek kırma” adı verilen nakış türü, özel kırma teli ile başörtüsü veya kadın kıyafetleri üzerine günümüzde de kullanılan bir nakış işlemeciliğidir.

1.5 Etnik Yapı

Zonguldak yöresi tarihinin çok eskiye dayandığını daha önceki kısımlarda bahsetmiştik. Bu başlık altında daha çok Zonguldak’ın etnik yapısı üzerinde duracağız.

XI. yüzyılda başlayan Selçuklu fetihleri Anadolu’ya çok sayıda Oğuz boylarının yerleşmesine sebep olur. Türk İslam döneminde Osmanlılardan önce aşağıdaki beylikler kurulmuştur.

- 1) Danişmendliler
- 2) Çobanoğulları
- 3) Candaroğulları⁹

Anadolu Selçuklu Devleti’ne bağlı olan Danişmend Beyliği’ni Emir Danişmend kurmuştur. Kısa sürede Anadolu’nun en önemli beyliği haline gelmiştir. Danişmendlilerin Sivas başta olmak üzere, Amasya, Tokat, Malatya, Çorum yöreleri yerleşim yerleridir. Kastamonu, Bolu ve Zonguldak yörelerini de ele geçirdikleri söylenir. Zonguldak’ın Ereğli ilçesine bağlı Danişmendli Köyü de burada Danişmendli Türklerin yaşadığına işaret olarak gösterilmektedir.

⁹ ZBKA, sy.10-11

Çobanoğulları, Oğuzların Kayı boyundan olan Hüsametdin Çoban tarafından Türkmenleri toplayarak, Kastamonu ve çevresinde 1227-1309 tarihleri arasında oluşturduğu Anadolu Beylikleri'nden biridir. Hüsametdin Çoban, I. Alaaddin Keykubat tarafından 1223'te Kırım'a sefer düzenlemek için görevlendirilmiş ve kısa sürede Suğdak şehrini teslim alarak Kıpçak Hanı'nın ve Rus meliklerinin bağlılığını sağlamasıyla başarıya ulaşmıştır.

Çobanoğulları'ndan sonra Kastamonu ve Sinop Şemseddin Yaman Candar tarafından Candaroğulları Beyliği kurulur. Bu beylik 1291-1461 yılları arasında 170 yıl devamlılığını sürdüren önemli Türkmen beylikleri arasındadır.

Eren'in de dediği gibi¹⁰ bu beylikler Osmanlı'nın hâkimiyetine kadar yörede hüküm sürerek yörenin Türkleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Zonguldak ve çevresinin asıl Türkleşmesi ise Fatih Sultan Mehmet'in 1460'ta Amasra'yı fethinden sonra olur.

İşte bu beyliklerin yöredeki varlığı ve siyasi olaylar yörenin etnik yapısını ortaya koyarak diyebiliriz ki Oğuz, Türkmen ve Kıpçak unsurları bölgede egemen olmuştur. Yapıtığımız çalışmada da değişik özellikler gösteren üç ağız yapısı ile karşılaşırız.

Zeynep Korkmaz'da Bartın ve Yöresi Ağızlarındaki Lehçe Tabakalaşması¹¹ adlı makalesinde de Bartın ve yöresi ağızlarındaki belli başlı dil özellikleri, bu özelliklerin temsil ettiği birbirinden ayrı ağız veya lehçe kolları bakımından ele alınacak olursa, bölgede başlıca üç ayrı lehçe ve ağız tabaksının bulunduğunu söyler ve bunları 1) Oğuz, 2) Türkmen ve 3) Kıpçak tabakaları olarak üçe ayırır.

Oğuz Türkçesi özellikleri; ünlü incilmesi *misir (1-78)*, *esger (1-96)*, *âmeliyat (37-71)*; ünlü daralması *edinci* □ *alince (2-11)*, *patitis (8-34)*; ünsüz tonlulaşması

¹⁰ ZBKA, sy. 15

¹¹ Zeynep Korkmaz, Bartın ve Yöresi Ağızları, TDK. Yay.,Ankara 1994, sy.41

emeqli (2-14), *ğız* (18-16), *sebet* (46-37); r ünsüzünün düşmesi -
- *dün* (47-20); görülen geçmiş zamanın I.teklik, I.çokluk
ve II. çokluk şahıslarında yuvarlaklaşma (1-96), *bağ dum* (8-43),
- (29-6). *geldiüyüz* (34-83).
□ □ değişimleri *üzü* (8-
112), - - - *örnek*
(50-17); Korkmaz'ın "Bartın ve Yöresi Ağızlarındaki Lehçe Tabakalaşması" adlı
makalesinde bahsettiği b□ vdeğişiminden -van/ -ven, -vuz/-vüz birinci şahıs ek-fiil
eklerinin, daha ileri bir ses değişimine uğrayarak -yın/-yin, -yuz/-yüz eklerini devam
ettirmesi Türkmen Lehçesine dayanmaktadır.¹²

Kıpçak Türkçesi özellikleri; η □ y değişimi *eviy* (2-9), *buranıy* (6-13),
güldüsüy (28-246); g, ğ □ v değişimi *düvünneri* (2-27), *davılıya* (16-49), *savluğu*
(46-11).

Bartın ve yöresi ağzıları eski bir Oğuz dil tabakası üzerine Kıpçak ve
Türkmen unsurlarının getirdiği ağız özellikleri ile karışıp kaynaşarak, bu
kaynaşmanın zaman içinde geliştirdiği özel bir kişilik altında oluşmuş
bulunmaktadır.¹³

Örneklerden de görüldüğü üzere Zonguldak merkez ağzı Oğuz, Türkmen ve
Kıpçak Türkçesiyle ortak bir ağız özelliği taşımaktadır.

¹² BYA, sy. 42

¹³ BYA, sy.63

Bölüm 2

SES BİLGİSİ

2.1 Ünlüler

2.1.1 Ünlü Çeşitleri

Zonguldak Merkez ağzında yazı dilindeki sekiz ünlünün yanında, /â /, /á /, / /, /â /, /è /, / /, /í /, / /, / /, /ó /, /ò /, /ú / ara ünlüleri de kullanılmaktadır.

2.1.1.1 /â / ünlüsü: /a/ ünlüsünün daralmış şeklidir ve /a/ ile /ı/ arasındadır: *vârdı* (2-51), *parâsı* (3-6), *burayâ* (6-77), *bağdâ* (8-19), *ğardâşı* (9-37), *baķacâglâ* (17-21), *nolcâķ* (17-22), *orayâ* (18, 62), *ğonuşmâ* (40,12).

2.1.1.2 /á / ünlüsü: Orta damak ünlüsüdür ve /a/ ile /e/ arasındadır. Zonguldak Merkez ağzında yaygın bir şekilde kullanılır: *râhmetli* (1-76), *bekârkene* (2-15), *mâfat* (4-15), *muĥdârgiliy* (8-24), *ĥâni* (9-7), *ĥâmdolsun* (12-69), *iğná* (13-7), *ĥâberleri* (14-6), - - - *zân* (40-78), *anáyá* (41-20), *illá* (47-144).

2.1.1.3 / / ünlüsü: Yuvarlaklaşmış /a/ ünlüsüdür ve /a/ ile /o/ arasında bir sestir: - - - *vol* (6-39), (13-30), - *bası* (19-134), - *vu* (39-32).

2.1.1.4 /â / ünlüsü: /a/ ile /u/ arası bir sestir. Zonguldak Merkez ağzında çok az rastlanır: *yâvrum* (3-6), *çâbuķ* (6-46), *sâvuyoz* (6-48), *ğocâ* (16-19).

2.1.1.5 /è/ ünlüsü: Zonguldak Merkez ağzında çok sık rastlanan bir ünlüdür. Dar ve kapalı bir ünlü olmakta birlikte /e/ ile /i/ arası sesi verir. Bu yörede tarihi dönemlerdeki kapalı /e/'ler korunur: *gèyip* (5-39-11), *év* (41-38), *nèçün* (48-165) *yèsin* (49-56), (12-24), *ètrafda* (12-65), *bèber* (13-33), *èsgere* (17-10), *èyidi* (18-6), *evèt* (20-11), *èrkek* (37-19), *hèpsini* (42-24), *yèmek* (44-83).

2.1.1.6 / / ünlüsü: Yuvarlaklaşmış bir /e/ türüdür ve /e/ ile /ö/ arasında bir sestir: *müz* - *viz* (13-58), *ceg* (18-55), *õ rüz* (29-50), *llèdi* (41-17).

2.1.1.7 /i/ ünlüsü: /ı/ ile /i/ arası bir ünlüdür. *altí* (8-12), (23-155), *ğardášim* (31-18), *h úpesí* (42-55).

2.1.1.8 / / ünlüsü: /ı/ ile /u/ arası ,yarı yuvarlak bir /ı/ ünlüsüdür. *z* (1-5), *rah atsuzdun* (28-10), *ğ* (29-8), *h* - *lyeye* (42-157).

2.1.1.9 / / ünlüsü: /i/ ile /ü/ arası, yarı yuvarlak bir /i/ ünlüsüdür. Bu ünlünün oluşumunda dudak ünsüzlerinin etkisi vardır: (6-85), *mek* (36-33), *runu* (39-42), *k* (49-20).

2.1.1.10 /ó/ ünlüsü: Zonguldak merkez ağzında sık rastlanan /o/ ile /ö/ arası bir ünlüdür. Genellikle /g/ ve /k/ ünsüzlerinin kalınlaştırıcı etkisi ile oluşur: (1-77), *óyün*(4-17), *óvüdüyoz* (9-77), *ózü* (16-98), *órkestra* (18-75), *órev* (29-62), *óriumcesine* (41-59) *órdük* (46-27).

2.1.1.11 /ó/ ünlüsü: /o/ ile /u/ arası Zonguldak merkez ağzında az rastlanan bir ünlüdür: *çóval* (2-56), *ortaókul* (5-51), *óraya* (22-9), *ğócam*(23-10), *şó rda* (28-106), *Isdanból* (50-72).

2.1.1.12 /ú/ ünlüsü: /u/ ile /ü/ arası bir ünlüdür. *yaş* - -
- *ünü* (9-27), *savdúç* (12-32), - (16-19),
dóvúldü (20-21), (29-6), - *úlüm* (37-5).

2.1.2 Ünlülerde Uzunluk ve Kısalık

Ünlülerde uzunluk ve kısalık, ünlülerin söyleniş süresi ile ilgilidir. Bu konuda yapılan birçok çalışma vardır; fakat ünlüler uzunluk ve kısalıklarına göre sınıflandırılabilmiş değildir.

2.1.2.1 Uzun Ünlüler

Boğumlanma süreleri, temel ünlülerin boğumlanma sürelerinden daha uzun olan veya normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlülere “uzun ünlü” denir.¹⁴ Uzun ünlüleri üç alt başlık altında toplamak mümkündür.

2.1.2.1.1 Ses Olaylarıyla İlgili Uzun Ünlüler

Ünsüz düşmesiyle oluşan uzun ünlüler:

Zonguldak merkez ağzında özellikle /r/ ünsüzüyle /ɲ/, /k/, /y/, /h/, /ğ/, /l/, /n/ ünsüzleri düşerek kendilerinden önce gelen ünlüyü uzatırlar: - -
- *dı* (5-12), *gelülēse* (8-8), *şōle* (11-5), *da* (12-74),
yapıyalā (13-38), *bullā* (15-37), *çeme* (16-125), - *ğā* -
ğ ve (18-78), *ra* (19-30), *va* (19-67), *ōretmenlē* (20-13), *ğ kıya* (23-34),
(28-13), *sōrakilē* (29-5), (29-34), *sāduçu* (30-25), (33-60), *ğ sa* (40-66), *mış* (44-5).

Hece kaynaşmasıyla oluşan uzun ünlüler:

¹⁴ Zeynep Korkmaz, Nevşehir ve Yöresi Ağzları, TDK. Yay.,Ankara 1994, sy.36

Bir ünsüzün düşmesi sonucu iki ünlü yan yana gelir. İki ünlünün söyleyiş süresi bir ünlüye yüklenir. Dolayısıyla sözcük bir hece azalmış olur. Zonguldak merkez ağzında da bazı hecelerin kaynaştığı görülür: $z \square evlerimiz (247)$, $o\check{K}umu\check{s}l\ddot{u}m \square o\check{K}umu\check{s}lu\check{g}um (6-7)$, $r\ddot{u}z \square verimiz (10-29)$, $a \square a\check{s}a\check{g}ı (10-29)$, $m \square u\check{s}a\check{g}ım (12-64)$, $bubac\ddot{u}n \square babacı\check{g}ın (21-12)$ $m \square baca\check{g}ım$ - $m \square vereyim$ - $m \square bileyim$ - $\square ekme\check{g}e (31-8)$, $z \square yapaca\check{g}ız (33-16)$, $\square daha (34-129)$, $n \square gelece\check{g}ım (40-101)$, $m \square yapayım (40-135)$, $m \square ablacı\check{g}ım (43-50)$.

Arapça mu' yene sözcüğünde Türkçede olmayan ayın sesi düşerek iki ünlü yan yana gelir ve kaynaşır, /a/ ünlüsünün de uzunluğu korunmuş olur: $ne (39-25)$.

2.1.2.1.2 Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Uzun Ünlüler

Zonguldak merkez ağzında bazı hecelerde vurgu ve tonlama yükselirken bazı hecelerde düşer: $esgiden (3-97)$, $hil (8-141)$, $Alla\check{h} n (44-10)$, $Za \square tan (4-21)$, $(13,10)$, $\check{K}ıp (38-6)$, $Ne ama\check{c}la dola \square \check{s}ıyon\check{?} (20-5)$, $g\ddot{u} \square r\ddot{u}l g\ddot{u} \square r\ddot{u}l \check{s}urda (2012)$.

2.1.2.1.3 Alıntı Kelimelerde Uzun Ünlüler

Arapça ve Farsçadan alınan kimi sözcüklerde uzun ünlüler korunur: $\check{h} neli\check{K} \square ne+lik - nesi \square ne+si - dım \square d -) (14-13)$, $c hilli\check{K} \square hil - det \square t (19-67)$. Kimilerinde de uzun ünlü olmadığı halde bir takım fonetik olaylar sonucunda ünlü uzamaları meydana gelir: $fe \square (Ar.) def \square a - vet \square (Ar.) da \square vet (34-45)$. Bu örneklerde ayın sesi düşerek bu sesin söyleyiş süresiyle /a/ ünlüsünün söyleyiş süresi tek ünlü üzerine yüklenmiştir. Böylece /a/ ünlüsü uzamıştır.

Kimi Türkçe sözcüklerde de ünleme gereği ünlülerin uzatıldığı görülmektedir: □ *kı* (19-72),(23-6). Fatih Özbek, Arapkir/Malatya Ağzında Birincil Uzun Ünlüler adlı makalesinde Türkçede asli uzun ünlü taşıyan örnekler arasında örneğini vermektedir.¹⁵

2.1.2.3 Kısa Ünlüler

Normal uzunluktaki ünlülerin boğumlanma sürelerinden daha kısa bir sürede boğumlanmalarından oluşan kısa ünlüler yalın veya eklerle uzatılmış tek ya da çok heceli kelimelerde görülür.¹⁶ Bölgede daha çok iç seste ünlüler kısadır: *du* (2-21), *su* (5-12), *su* “ertesisi” (9-27), *ne* (11-9), *mazanda* (16-54), *yon* (17-6), *ğ* - *ğ* - *ğ* *min* (17-97), *ya* (18-8), *şı* (18-52), *re* (19-27), *bi* (22-58), *can* (28-34), *ğ* *sınıy* (28-64), *dağ* *can* (29-23), *muş* (30-8), *nan* (32-40), *nan* (32-15), *vağ* *Tı* (32-32) *nan* (33-42), (33-44), *çık* - *çık* - *yon* (34-60), *vereydim* (37-79), *n* (40-102), *man* (41-14), *siyenen* (47-85).

2.1.3 İkiz Ünlüler

Aynı nefes baskısı altında telaffuz edilen iki ayrı ünlünün birbiriyle sıkı sıkıya birleşmesine ‘ikiz ünlü’ (diphthong) denir. İkiz ünlünün ortaya çıkabilmesi için her iki ünlünün de aynı hecede olması gerekir.¹⁷

İkiz ünlülerin ikinci öğeleri birinci öğelerine göre dar ve süreksizse bunlara “alçalan ikiz ünlüler”, birinci öğeleri ikinci öğelerine göre daha dar ve süreksizse,

¹⁵ Fatih Özbek, Arapkir/Malatya Ağzında Birincil Uzun Ünlüler, Turkish Studies, Volume 4/8 Fall 2009.

¹⁶ Tuncer Gülensoy, Kütahya ve Yöresi Ağızları, TDK Yay., Ankara 1988, sy. 27

¹⁷ KYA, sy. 29

bunlara “yükselen ikiz ünlüler” adı verilir. Bazı durumlarda her iki ögenin baskı şiddetleri aynı kalırsa, bunlara “eşit ikiz ünlüler” adı verilir.¹⁸

2.1.3.1 Alçalan İkiz Ünlüler

Bölgede tespit edilen alçalan ikiz ünlüler: *im* (3-23), *il* (11-29),
ini (14-17), *üdüüm* (19-6), *a* (22-14), *ı* (29-27), *ķ* *ı* (33-14),
ün (35-59).

2.1.3.2 Yükselen İkiz Ünlüler

Bölgede tespit edilen yükselen ikiz ünlüler: *e* (8- 109),
e (16-31), - *e* (18-17), *e* (37-51), *a* (
38-7), *e* (48-17).

2.1.3.3 Eşit İkiz Ünlüler

Bölgede tespit edilen eşit ikiz ünlüler: - *e* (1-19),
en (5-26), *a* (6-24), *a* (6-39), *ü* (9-12), *il* (14-
28), *a* (16-85), *e* (17-54), *e* (30-29), *ķ* *ı* (30-64),
ümüüz (32-33), *im* (38-14).

2.1.4 Ünlü Uyumu

Ünlü uyumu, çeşitli nedenlerden ötürü ünlülerin birbirlerine uyması durumudur. Ünlü uyumunu, “kalınlık-incelik uyumu” ve “düzlük-yuvarlaklık uyumu” olmak üzere iki şekilde incelemek mümkündür:

2.1.4.1 Kalınlık- İncelik Uyumu

Kalın ünlülerden sonra kalın ünlülerin, ince ünlülerden sonra ince ünlülerin gelmesi olayıdır. Yazı dilinde kalınlık-incelik uyumuna uymayan bazı ekler, birleşik sözcükler ve yabancı sözcüklerin bölge ağzında uyuma girdiği görülür. Zonguldak

¹⁸ Ümit İlaslan, Yozgat- Çandır Ağzı, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006 sy. 15

merkez ağzında kalınlık-incelik uyumuna uyan bazı kelimeler şunlardır: *esger* □ (Ar.) □ *asger*(1-96), *müvizeydi* □ (Ar.) *mu* □ *cize*(4-73), *bağçadan* □ (Far.) *bağçe* (5-37), *da* □ (Far.) *de* (7-13), *bárábár* □ (Far.) *ber-a-ber* (19-66). Bu yörede ‘hal’ sözcüğünün son sesi olan l ünsüzü, sözcüğün aldığı ekin ünlüsünü inceltmemektedir: *halı* “*hali*” (5-9). Arapça ‘vağ t’ sözcüğünde de iki ünsüz arasına giren ünlü son ses t’nin etkisiyle incelmemektedir: *vağıt* (32-25). Ölçünlü dilde Türkçe ‘hangi’, ‘haydi’ ve ‘kardeş’ biçimlerinde kullanılan sözcükler yöremizde uyuma girmektedir: *hanğısınnan* (9-79), *hadı* □ *haydi* (11-52), *ğardâşım* (31-18). Birleşik sözcük olan ‘biraz’ sözcüğü de Zonguldak ağzında ‘az’ sözcüğünün kalın ünlüsü ‘bir’ sözcüğünün ince ünlüsünü etkileyerek gerileyici ses benzeşmesi yoluyla *bıraz* (34-20) biçimini almıştır.

2.1.4.2 Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

Bu uyum iki yönlüdür:

- a) Bir kelimenin ilk hecesinde /a/, /e/, /ı/, /i/ düz ünlülerinden biri varsa diğer hecelerinde de bu düz ünlülerden biri olmalıdır: *marıl* (3-17), *ehya* (8-36), *yimek* (9-21), *ğına* (19-80), *deyil* (30-13), *belcivezi* (32-44), *fasılye* (33-96), *amelelig* (45-12).
- b) Bir kelimenin ilk hecesinde /o/, /ö/, /u/, /ü/ yuvarlak ünlülerinden biri varsa diğer hecelerinde ya /a/, /e/ düz geniş ya da /u/, /ü/ dar- yuvarlak ünlülerinden biri olmalıdır: *bubam* (1-12), *doğuz* (3-14), *böyük* (8-32), *büydey* (23-40), *loğma* (30-32), *muğdar* (33- 128), *oyunna* (47-80).

Zonguldak merkez ağzında kimi ekler tarihi dönemlerde olduğu gibi hep yuvarlak ünlüdür. Bu ekler düz ünlülü sözcüklere geldiğinde uyum bozulur (Bkz.

2.1.4.4 Ünlü Uyumunun Bozulması).

Ölçünlü dilde uyuma giren kimi birleşik sözcükler özgün biçimlerini korur: *obirinde* “*öbüründe*” (11-47).

2.1.4.3 Alıntı Kelimelerde Benzeşme Şekilleri

Ünlü uyumuna uymayan bazı alıntı kelimeler ilerleyici ve gerileyici benzeşme yollarıyla uyuma uydurulmuştur.

- a) İlerleyici benzeşme ile: *şehar* □ (Far.) *şehr* (2-6), *mühüm* □ (Ar. *hemm*'den) *mühimm* (2-25), *za* □ *tan* □ *ten* (4-11), *da* □ (Far.) *de* (7-13), *ataş* □ *teş* (8-157), *haberım* □ (Ar.) *haber* (10-13), *fistan* (12-30), *bárábár* □ (Far.) *ber-a-ber* (19-66), *mektip* □ (Ar.) *b* (28-224), *n* (44-90).

- b) Gerileyici benzeşme ile: *esger* □ (Ar.) □ *asger* (1-96), *denecik* □ (Far.) *ne+cik* (3-89), *máfat* □ (Ar.) *t* (4-15), *heber* □ (Ar.) *haber* (6-85).

2.1.4.4 Ünlü Uyumunun Bozulması

Ünlü uyumunun bozulması çeşitli nedenlere dayanabilir. Şimdi kısaca ünlü uyumunun bozulma nedenlerini inceleyelim:

- a) Bazı ünsüzlerin yanındaki ünlüleri kalınlaştırma etkisiyle ünlü uyumu bozulabilir: *úl* - *óre* (3-51), *óyü* (5-5), *óyde* (6-12), *bóyle* (8-11), *ózel* (8-25), - *órücü* (16-11), - *órüncü* (19-37), *ünü* (19-51), *ünlük* (29-26), (29-67), *üzlē* (32-10), *búğdey* (36-32), *órseydin* (38-21), *úvertēyi* (42-7).

- b) Ünlü uyumuna aykırı eklerden dolayı ünlü uyumu bozulabilir. Ölçünlü dilde olduğu gibi {-ken} ulaç, {-ki} ilgi ve addan ad türetme {-gil} eklerinin zaman zaman uyuma girmediği görülür. Kalın ünlülü sözcüklere gelse de ince ünlülü biçimi yeğlenir: *yaşındayken* (1-25), *çalışūken* (13-

52), *onuykini* (8-55) *buradaki* (17-12), *aşāki* (42-71), *anamgil* (40-26).

Kimi zamanda ‘ile’ ilgecinin ekleşmiş biçiminin uyuma girmediği görülür: *zabaylen* (10-12).

- c) Zonguldak merkez ağzında kimi eklerin de tutarsız olmakla birlikte Eski Türk Lehçelerinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü kullanılması küçük ünlü uyumunu bozar: *çalġu* (3-51), *gel* (9-8), *deme* (9-19), *yerdük* (5-20) *değüşük* (29-70), *kes ün* (48-57), *ezcük* (8-28), *inegcüg* (2-60,) *adamcuvaza* □ *adancuġaza* (5-56), *çalışūken* □ *çalışur i-ken* (13-52), *çık arusunuz* □ *çık ar-ur-sunuz* (48-75), *ettuġun* (8-49), *yetişdürüyo*z (3-7), *derüz* (4-50), *yık up* (8-16).

- d) Zonguldak merkez ağzında kimi ikinci ve sonraki hecelerindeki dar yuvarlak ünlünün korunduğu görülür: *dışaru* (□ *taş ġaru*) (9-63), *ġadun* (□ *ġ atun*) (29-8).

Kimi sözcüklerde de nedensiz bir ünlü yuvarlaklaşması görülür bundan dolayı uyum bozulur: *misirü* (5-26), *zihün* (46-73).

Dudak ünsüzlerinin düz ünlüleri yuvarlaklaştırma etkisiyle de ünlü uyumunun bozulduğu görülür: *zeytinyavu* (2-29) örneğinde /v/ diş dudak ünsüzünden dolayı yanındaki dar düz ünlü yuvarlaklaşmıştır.

□ *ye+siz*(42-109) örneğinde de /b/ dudak ünsüzünün etkisiyle dar düz ünlünün yuvarlaklaştığı görülür. *saġluġ* (6-70) sözcüğünde de {+Ilk} eki Eski Anadolu Türkçesinden itibaren {+IIg □ +IU} biçimini alan eke örneksime ile yuvarlaklaşmış olabilir.

- e) Bölgemizde şimdiki zaman {-yor} ekinin kullanımlarından biri olan {-yo} eki düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozar: *geliyoduġ* (1-10), *çekiyodun* (13-34), *duruyo* (15-8), *gidiyodum* (16-26), *veriyodunnā* (19-55),

oturuyodun (22-15), oꞑuyodulā (32-26), çekeyon (34-50), deyon (36-8), oyuyodulā (42-16), tanuřuyoduꞑ (46-29).

Bölgemizin karakteristik özelliklerinden birisi de şimdiki zaman ekinin {-yA}biçiminde kullanılıyor olmasıdır. Bu ek bazen kalın ünlü sözcüklere ince, bazen de ince ünlü sözcüklere kalın ünlü gelebilmektedir. Böyle olunca da büyük ünlü uyumu bozulmaktadır:

- (39-11).

oyuveyelā (3-65), girmeyelā (11-9) örneklerinde ise şimdiki zaman eki uyuma girerken çoğul ekinin kalın ünlü biçimi yeğlenmiştir.

f) Ünsüzlerin ünlülere etkisi sonucunda gerçekleşen ünlü incilmesi olayı da ünlü uyumunun bozulmasına neden olur: *Antalye (8-32), hemdolsun (9-53), beya □ baya (10-36).*

g) Gırtlak ve art damak ünsüzleri de yanındaki ünlülerin kalınlaşmasına neden olur. Bu olay da ünlü uyumunu bozar: *hızmet (33-74).*

2.1.5 Ünlü Değişmeleri

Ünlü değişmesi Zonguldak merkez ağızında sık rastlanan bir olaydır. Bu ünlü değişmeleri ya komşu hecedeki ünlülerin tesiriyle ya da ünsüzlerin etkisiyle gerçekleşir. Bölgemizde meydana gelen ünlü değişmelerini inceleyelim:

2.1.5.1 İnceleme

a □ e değişmesi : *esger □ (Ar.) 'asger (1-96), denecik □ ne+cik (3-89), heber □(Ar.) haber (6-85), ezçük (8-28), beya (10-36).*

a □ á değişmesi: *ráhmetli (1-76), tánesi (8-33), sármáya (14-7), cámimiz (16-57), ádán □ yufkadan (18-47), ánnesi (23-7), h (32-10), ámeliyat (37-71), illá (47-144).*

ı □ i değişmesi: *misir (1-78), búğdeyimiz (3-98).*

u □ ü değişimi: *müvizeydi □ (Ar.) mu □ ciz(4-73), nüFüs (13-46).*

u □ ö değişimi: *böğün □ bu gün (8142).*

2.1.5.2 Kalınlaşma

e □ a değişmesi: *habarım □ (Ar.) haber (10-13), sandıkacı □ sendikacı(15-22).*

e □ á değişmesi: *máfat □ vefat (415), iğná (13-7), habár (17-33), bárábár (19-66),
ğ - zán (40-79), amáliyet (13-59).*

i □ ı değişmesi: *hıadı (11-52), fıstan (12-30), sandıkacı (15-22).*

i □ í değişmesi: *bıraz (13-8), ğardáşım (31-18), hı - úpesı (42-55).*

ö □ ó değişmesi: *óriyoz (6-86), ómür (8-75), ózel (8-167), -
- órdük (46-27).*

ü □ ú, u değişmesi: *únú (6-73), şúkür (8-5), úvey (8-68), úfür (8-104),
(16-18), şukur (17-5).*

i □ ú değişimi: (16-6).

i □ u değişimi: *hepucunuz (8-9).*

2.1.5.3 Yuvarlaklaşma:

ı □ u değişimi: Zonguldak ve yöresi ağızlarında ı □ u değişimi, aslında bir değişmeden çok, tarihi Türk şivelerindeki yuvarlak şekillerin devamından ibarettir. Bunlardan bazılarında da ünsüzlerinin yuvarlaklaştırıcı veya düzleşmeye engel olucu etkileri vardır¹⁹: *zeytinyavu (2-29), ğ (4-22), baygun (5-64), sağluğ (6-70), yığup (8-16), çığ arusunuz (48-75).*

i □ ü, u değişimi: *misirü □ mısırı (5-26), mevlüd □ (Ar.) mevlid (17,89 ğı
(37-11).*

i □ değişimi: y (15-6).

e □ ö değişimi: *çövürüvēdilē (6-43).*

¹⁹ ZKBA, sy. 31

a □ u değişimi: *duruncu □ durunca (11-45).*

a □ değişimi: *l (5-28), vuğlarım (8-17).*

e □ ü değişimi: *döküncü □ dökünce (985).*

u □ o değişimi: *böğün □ bu gün (8142).*

2.1.5.4 Düzleşme:

u □ ı değişimi: *olıya (17-73).*

o □ a değişimi: *oluya (□ oluyar □ oluyor)(4-39), geziyallā (12-17), gaķıya (23-34), - (49-53).*

o □ é değişimi: *oluyé (9-10), geliyelā (9-28), toplaniyelā (9-29), sürüyé (37-32).*

ö □ değişimi: *yle (5-35), reklē (9-74).*

2.1.5.5 Daralma:

a □ à değişimi: *paràsı (3-6), burayà (6-77), baędà (8-19), orayà (18, 62), gonusmà (40,12).*

e, é □ i, ı değişimi: *yidüllēdi □ yedirirlerdi (1-37), edinci □ ednce (2-11), domatislerimiz (3-93), patitis (8-34), zattı (16-51).*

o □ u değişimi: *ğ □ koyardık (8-16).*

o, u □ ó değişimi: *ortaóķul (5-51), órda (31-8), Isdanból'a (35-45).*

2.1.5.6 Genişleme

i □ e, é değişimi: *şherdekilē (3-96), endiy (5-73), değel (8-69), bëber (13-33).*

2.1.6 Ünlü Düşmesi

Bölgemizde orta hecedeki ünlüler çoğu zaman kısılır veya düşerler. Ayrıca bazı eklerin eklenmesi ile de ünlü düşmesi gerçekleştiği görülür: *şhre □ şehir+i (1-19), ırzası (1-34), ezciük □ azıcık (8-28), -*

- ğ - ğ □ ğ (28-82), ğıyda □

kıyıda (32-65), bişiryon (39-31), çıķarya (39-37), ırmazanda □ ramazanda(39-29), orda □ orada (1-66), burda □ burada (2-7), ğayıntam □ kayınatam (44-15).

2.1.7 Ünlü Türemesi

Zonguldak merkez ağızında diğer bölge ağızlarında olduğu gibi çeşitli sebeplerden ötürü ön, iç ve son seste ünlü türemesi meydana gelebilir:

- a) Ön türeme: Türkçede bazı ünsüzler kelime başında bulunmazlar. Fakat Türkçede bu tür ünsüzlerle başlayan yabancı kelime çoktur. Bunlardan r, l ile başlayan kelimelere, Anadolu ağızlarının gösterdiği tepkiden ve onları kurallı bir ses yapısına uydurma gayretinden, ön türeme adı verilen dil olayı ortaya çıkmıştır²⁰: *ıraĥat (1-19), ırzası (1-34), ıras □ rast (8167), ireşbellig □ rençberlik (21-22), ırmazanda (43-55), irezil (48-178); ılayıĶ (6-90), ılazımsa (12-45).*
- b) İç türeme: İç seste iki ünsüz arasına türeme bir ünlünün veya iki ünlünün arasına bir ünsüz sesin girdiği görülür: *tekirar (17-11).*
- c) Son türeme: İlaslan'ın "Yozgat- Çandır Ağızı" adlı çalışmasında da bahsettiği gibi²¹ genellikle {-ken} zarf fiiline {-a, -e}, ünlülerinin eklenmesiyle türeme oluşur : *çıķıķkene (1-46), evindeykene □ evdeyken (43-47).*

2.2 ÜNSÜZLER

2.2.1 Ünsüz Çeşitleri

Zonguldak Merkez ağızında yazı dilindeki ünsüzlerin dışında /η/, /ħ/, /ğ/, / /, /ķ/, / /, / /, / /, / /, / /, / /, /F/, /P/, /T/, /Ķ/ ünsüzleri de kullanılmaktadır.

2.2.1.1 /η/ ünsüzü

²⁰ Pınar Taş, Sarkışla ve Yöresi Ağızları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006, sy. 28

²¹ YÇA, sy. 26

Yumuşak damak geniz ünsüzüdür. Kelime köklerinde olduğu gibi ilgi hali, ikinci şahıs eklerinde Eski Türkçedeki gibi devam etmektedir.²² Batı grubu ağızlarının karakteristik ünsüzüdür: *soñadan* (7-11), *añamayom* (22-12), *baña* (23-21), *diñiyodu* (32-26), *öñüyde* (42-57), *doñuzlā* (44-22), *yaşını* (1-13), *doğ* - *ğı* - *öyün* (30-75), *tellerin* (50-13), *buranın* (12-54), *senin* (34-36), *muhtarının* (35-29), *oğulun* (41-24), *siğortanın* (46-21), *edeydiñiz* (4-24), *anayon* (8-8), *miyonuz* (40-110), *yapacán* (43-39).

2.2.1.2 /h/ ünsüzü

Nefesli gırtlak ünsüzü olan /h/ ünsüzü Arapça'dan alınma bir ünsüzdür. Türkçe kelimelerde bulunmaz: *hağ* (2-22), *ırağatsız* (□ Ar. *rağat+sız*) (31-15), *sabağdan* (14-19), *ırağmetli* (□ Ar. *rağmet+li*) (20-17), *ğ* *ludu* (□ Ar. *ğazır+Türkçe*) (43-82), *muğabbet* (47-24).

Türkçe sözcüklerde de sözcük başı /k/ 'ların /h/ 'ye dönüştüğü görülür: *kanı* □ *hanı* □ *hani* (6-67).

Metinlerimizde /ğ/ 'dan değişme /h/ 'lara da rastlanır: *bağçede* (□ Far *ğ-çe+de*) (21-17).

Yörede Doğu grubu ağızındaki gibi hırıltılı /h/ yoktur. Bunun yerine nefesli gırtlak ünsüzü /h/ kullanılmaktadır: *habarım* (10-13), *yemekhane* (33-15), *hoca* (29-32).

2.2.1.3 /ğ/ ünsüzü

Arka damak /g/ 'sidir. Tonlu ve süreksizdir. Zonguldak merkez ağızında sözcük başı *ğ* - □ *ğ* belirleyici özelliklerindedir: *ğızlarım* (1-21), *ğaruşdurya* (3-

²² KYA, sy. 49

15), *gocaya* (4-22), *goycaĸ* (5-26), *gurtarcaġ* (8-137). Yabancı sözcüklerde de ĸ - sesi, arka damak g'sine dönüşmüştür: *ġatiyen* (□ *Ar. ĸat'iyen*) (19-37). Sözcük içi ve sonunda da /-ĸ -/ , /-ĸ / tonlulaşır: *yaşlıġdan* (6-28), *ufaġdan* (9-16), *çocuġdum* (16-14), *dayaġlā* (28-18), *doġuz* □ *doĸuz* (43-49); *başlıġ* (17-47), *yoġ* (42-66).

2.2.1.4 / / ünsüzü

Genellikle /ó/ ve /ú/ yarı kalınlaşmış ünlülerle birlikte kullanılan tonlu ve süreksiz orta damak ünsüzüdür. Zonguldak ve çevresinde ön damak g'si orta damaġa kaymakta, dolayısıyla yanındaki ünlünün de arkaya çekilmesine neden olmaktadır Bölgede bu olay sık görülmektedir: *úçúġdüm* (6-18), - *ónlünden* (8-87), *ózel* (8-132), *órucü* (9-7), *ózükiya* (12-12), (16-6), *ónderiya* (18-8), *únlük* (29-26), (33-39), *úlüm* (37-5), *órgülyüdü* (42-23), (44-36), *ún* (48-57), *órenek* (50-17).

2.2.1.5 /ĸ/ ünsüzü

Kalın ünlülerle birlikte hece kurulan, arka damak, tonsuz ve süreksiz bir ünsüzdür. *alduĸları* (1-37), *oĸula* (6-5), *yuĸaru* (9-13), *daĸ dilā* (10-21), *ĸafa* (14-7), *yıĸıyoduĸ* (17-85), *çıĸmadım* (21-27), *ĸırĸ* (25-14), *yaşluluk* (28-8), *VaĸıT* (32-25), *artıĸ* (34-86), *baĸamayon* (37-12), *yaĸın* (43-43), *isdeyoduĸ* (49-20).

2.2.1.6 / / ünsüzü

Genellikle /ú/ yarı kalınlaşmış ünlüsüyle birlikte kullanılan orta damak ünsüzüdür Ön damak /k/ ünsüzü de /g/ ünsüzü gibi orta damaġa kaymakta ve yanındaki ünlünün hafif kalınlaşmasını sağlamaktadır: *yaĸ* - *üzü* (8-112), (15-21), - - (45-20),

2.2.1.7 / / ünsüzü

Düşmek üzere olan /r/ ünsüzüdür ve zayıf telaffuz edilir: -

ğ - - - - -

ğ (47-85).

2.2.1.8 / / ünsüzü

Düşmek üzere olan /y/ ünsüzüdür ve zayıf telaffuz edilir: -

apalım (2-14), *le* (2-58), *le* (19-21).

2.1.1.9 / / ünsüzü

Düşmek üzere olan /ğ/ ünsüzüdür ve zayıf telaffuz edilir: -

zıma (28-186), *raruz* (29-37), - *retmen* (38-10).

2.2.1.10 / / ünsüzü

Düşmek üzere olan /l/ ünsüzüdür ve zayıf telaffuz edilir: (8-49).

2.2.1.11 /F/ ünsüzü

/f/ ile /v/ arası bir ünsüzdür: *yuFkadan* (3-68), *hoşafı* (4-32), *nüFüs* (13-45), *tüFek* (19-49), *soFra* (20-60), *FuracaK* (38-11).

2.2.1.12 /P/ ünsüzü

/p/ ile /b/ arası bir ünsüzdür: *nasiP* (2-16), *Pürütülē* □ *bürüdüler* (17-45), *cevaP* (36-6).

2.2.1.13 /T/ ünsüzü

/t/ ile /d/ arasında bir ünsüzdür: *işTe* (1-8), *evlaT* (2-17), *Tirid* (4-50), *Tane* (5-12), *zaTı* (7-14), *TokTorumuz* (12-5), *devletTen* (14-13), *muḥTar* (15-10).

2.2.1.14 /Z/ ünsüzü

/z/ ile /s/ arası bir ünsüzdür: *de* □ *de* (36-28), *gidiyoZ* (41-34), *ğıZ* (42-47).

2.2.1.15 /K/ veya /K/ ünsüzü

/k/ - /ğ/ ve /k/ - /g/ arası bir ünsüzdür: *doKuz* (1-16), *ħaK* (2-22), *yoKdu* (6-20), *çıKdı* (18-24), *daKıyoduk* (30-14), *SeKiz* (45-7), *ekmeK* (45-9), *ağnadcaK* (45-13).

2.2.2 Ünlü- Ünsüz Uyumunun Bozulması

Ünlü-Ünsüz uyumu, ince ünsüzlerin ince ünlülerle, kalın ünsüzlerin kalın ünlülerle aynı hecede bulunmasıdır. Bazı ses olaylarından dolayı Zonguldak merkez ağzında uyumun bozulduğu görülür. Kalın ünlülerin yanında kullanılan ön damak ünsüzleri için() işareti kullanılmıştır: - (33-65).

2.2.3 Ünsüz Değişmeleri

2.2.3.1 Tonlulaşma

Tonsuz ünsüzlerin tonlu ünsüzlere dönüşmesi olayıdır. Zonguldak merkez ağzında sıklıkla tonlulaşma olayı gerçekleşmektedir. Tonlulaşmalar kelime başında, ortasında ve sonunda olmaktadır.

ķ □ ğ değişimi: Sözcük başında ķ - □ ğ- değişimi bütün batı grubu ağızlarında olduğu gibi Zonguldak merkez ağzında da görülür: *gorķdı* (3-14), *ğaçmadım* (12-15), *ğız* (18-16), *ğınamız* (33-37), *ğomşuluķ* (43-15), *ğardeşim* (46-32).

Zonguldak merkez ağzında sözcük içi ve sözcük sonunda tonlulaşma yoğun olarak görülür: *başğa* (8-32), *çocuğdum* (16-14), *yuğardan* (29-16), *yaşamağ* (4-7), *duvağ* (20-34)(Bkz. 2.2.1.3 /ğ/ ünsüzü).

k □ g değişimi: İnce ünlülerin yanında, genellikle ortada ve sonda meydana gelen ünsüz değişmesidir: *gendim* (11-13), *emeğli* (2-14), *esgiden* (5-18), *eleg* (17-25), *gezmeg* (20-19), *böyüg* (28-10), *seveleg* (34-7), *ineg* (41-22), *gideceg* (48-52).

t □ d değişimi: Bölgede bu ünsüz değişimine de kelime başında, ortasında ve sonunda olmak üzere sıkça rastlanır: *dülbent* (1-45), *datlı* (41-43), *gidcem* (13-73), *doğdor* (20-7), *dud* (4-53), *damad* (17-48), *kiprid* (19-156), *dörd* (31-9).

Zonguldak merkez ağzında genellikle ünsüz uyumu olmadığı için /d/ ile başlayan eklerin korunduğu görölür: *yoķ du* (6-8), *etdim* (28-8), *yařlandıķ dan* (16-9), *yaşda* (37-13), *uzaķ da* (43-16).

tuvaķ □ *ğ* “örtü, kapak’tan küçültme ekiyle tuğ+aķ □ *duęaķ* □ *duvaķ* şeklinde görölür.²³) (19-40) sözcüğünde sözcük başı t’nin korunduğu görölür.

Yazı dilinde {-t-} ettirgen çatı eki tonlulaşmazken Zonguldak merkez ağzında tonlulaştığı görölür: *oķ udamazdúk* (13-69).

p □ b değişimi: *sebet* (46-37)

Zonguldak merkez ağzında diğer Batı Anadolu ağızlarında olduğu gibi Türkçe sözcüklerde ölçünlü dilde /p/’ye dönüşen sözcük başı /b-/ ünsüzü genellikle korunur: *bişmez* (29-37), *barmağında* (46-78).

Yabancı sözcüklerde de /b/ sesi korunur: □ *r*) (1-76),
□ *z*) (4-53), *bazartesinden* (47-196).

Ölçünlü dilde /p/’ye dönüşen Arapça *sebeb* sözcüğünün /b/ sesi korunur: *zebebden* (12-73).

²³ İlhan Ayverdi, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2010, sy. 234.

s □ z değişimi: *zatabıyoruz (5-40), fazulye (8-34), zobaya (20-93), zabrettim (28-37), herkez (35-55), zabağı (35-70)*. Ancak *sekzen (□ sekiz on) (175)* örneğinde sözcüğün aslındaki /z/ korunur.

ç □ c değişimi: *aclığ (8-174), cizme (13-30)*. Ünsüz uyumuna uymadığı için *ç □ c değişiminin olduğu da görülür: (16-6), ocağ cı (34-58)*.

f □ v değişimi: *sovralığ (9-37), yuvđ ayı (12-62), mutvağ dan (16-46)*.

g □ ŋ değişimi *deņiř □ değiş (39-15)*.

2.2.3.2 Tonsuzlaşma

Tonlu ünsüzlerin tonsuz ünsüzlere dönüşmesi olayıdır. Tonlulaşma gibi fazla olmamakla birlikte bölgemizde tonsuzlaşmaya da rastlanmaktadır.

d □ t değişimi: d □ t değişiminde tam değişime uğramadan yarıda kalan /T/ de mevcuttur: *TokTorumuz (12-5), tomatis (8-34)*.

z □ s değişimi: z □ s değişiminde tam değişime uğramadan yarıda kalan /Z/ de mevcuttur: *de □ de (36-28), gidiyoZ (41-34), rağ atsıs (39-62)*.

v □ f değişimi: v □ f değişiminde tam değişime uğramadan yarıda kalan /F/ de mevcuttur. Kelime başında yalnız vur- fiilinde görülür: *Furacağ (38-11)*.

b □ p değişimi: Bu değişikliğe bölgede sık rastlanmaz: *pağ ır (29-24), kiprid (19-156)*.

2.2.3.3 Süreklileşme

Süreksiz ünsüzlerin sürekli hale gelmesi olayına süreklileşme denir. Sürekli ünsüzler sızıcı ve akıcı olmak üzere ikiye ayrılır.

2.2.3.3.1 Sızıcılaşma

ç □ ř değişimi: *saşduğ larından (19-126), gaşduğ (21-3), gaşdım (21-8), ireşbellig (21-22), işlerinde □ iğerinde (21-23), genşlik (21-26), saşlığ (32-16), geşdi (32-44)*.

ķ □ ğ □ ğ değişimi: *du* (□ *yok idi* □ *yoğıdı* □ *yoğudu*)(2-21), *yoğudu* (4-40), *yoğdu* (41-14).

2.2.3.3.2 Akıclaşma

Zonguldak merkez ağzında seyrek görülür.

ę □ y değişimi: *deyil* (10-22), *deyirmenn* (13-11), *bydeyi* (19-122).

2.2.3.3.3 Sürekli nszler Arasındaki Değişmeler

l □ n değişimi: Özellikle “ile” edatındaki /l/ ünsüzünün /n/ nszne dönüştüğü görülür: *gardaşımnan* (1-12), *unnan* (2-57), *suyuyunan* (4-31),

- *znen* (13-19), *ipnnen* (17-78), *arabaynan* (23-100), *sıraynan* (35-55), *çocuķnan* (40-19), *nişannımnan* (45-26), *annemnen* (50-5).

r □ l değişimi: *tell* (5-60), *lek* □ *börek* (19-60), *seveleg* (34-7).

m □ n değişimi: *şindi* (□ *uş indi* □ *indi* □ *imdi* □ *emdi* □ *emti* □ *mtı* □) (3-50), *şinci* (□ *şindi* □ *uş indi* □ *indi* □ *imdi* □ *emdi* □ *emti* □ *mtı* □) (8-57). /n/ sesinin korunduğu da görülür: *tenbelligden* (*Far.*) (5-30), *çenber* (*Far.*) (39-44).

g, ğ □ v değişimi: Zonguldak ve yöresi ağızlarını teki Anadolu ağızlarından belirli şekilde ayıran özelliklerinden biri, iç ve son seslerde görülen g □ v değişimidir. Bu değişim tek tük başka Anadolu ağızlarında da göze çarpmaktadır²⁴: *dvnneri* (2-27), *savıyoz* (3-40), *zeytinyavu* (4-29), *savol* (9-6), *savdç* (□ *sağ+da eş* □ *sağdıç*)²⁵ (12-32) *davutuvaya* (12-47), *yavsa* (15-25), *avır* (16-16), *davılıya* (16-49), *yıvıyoz* (16-80), *avılıķ* □ *ağırlık* (19-55), *dovdum* (35-5), *ocavu* (37-41). g □ v değişimini Türk dilinde kurallı bir şekilde devam ettiren yahut birtakım ses değişimleri ile daha ileri evrelere ulaştıran metinler ve lehçeler vardır. Bu bakımdan ilk akla gelecek grup Kıpçak Lehçeleri grubudur²⁶. Kıpçak grubuna giren lehçeler bu

²⁴ BYA, sy. 3

²⁵ Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Szluğ II, TDK Yay., Ankara 2007, sy. 711

²⁶ BYA, sy. 3

değişimi olduğu gibi yahut biraz daha gelişmiş olarak bugün de devam ettirmektedirler. Kumancanın halefi bulunan Karayım Lehçesinde Eski Türkçedeki g sesi yine v'ye dönmüştür²⁷.

s □ ş değişimi: Çok az görülen ünsüz değişimidir: □ *servisler* (12-9), *herkeş* □ *herkes*(MDD).

v □ y değişimi: 2. tekil kişi ekinde -vAn □ -vAm □ -vUm □ -yUm; 1. çoğul kişi ekinde ise -vUz □ -yUz değişimi görülür: *yalnuzyum* (6-94), *nerdenyim* (12-16), *burdanyuz* (13-23), *raĥatsızyız* (15-23), *rençberyüz* (30-28), *ikümüzyüz* (41-67), *dağınıkıyız* (47-199). (Bkz. 1.5. Etnik Yapı)

η ünsüzü ile ilgili değişimler: Eski Türkçedeki /η/ sesinin diğer Anadolu ağızlarında olduğu gibi büyük bir çoğunlukla devam ettiği görülür: *doñuz* (3-14), *deñizde* (5-13), *soña* (7-6), *öñüyde* (10-11), *öñceden* (30-15), *ğızlarımıñ* (17-23), *ğardeşimiñ* (35-39), *yaşını* (1-13), *avıña* (13-28).

Anadolu ağızlarında bu /η/ değişimleri, diğer yazı dilinden uzakta kalan Altay ve Kıpçak lehçelerine paralel olarak yer yer çeşitli şekillerde gölmektedir²⁸

Aslı /n'/li olan kimi eklerde (-sUn □ -sUη) n □ η değişimi de görülür:

rsün □ *bersün*) (4673).

/η/ ünsüzü korunduğu gibi değişimlere uğradığı da görülür. η □ y değişimi Eski Türkçe devrinden başlayarak ve belki de η □ g □ y şeklinde bir ara değişim evresinden geçerek yazı dillerine kadar sokulmuştur²⁹ Bu değişim Zonguldak ve yöresi ağzının belirleyici özelliğidir: *eviy* □ *ev+i+η*(2-9), *buranıy* □ *bura+nıy* (6-13), *verūmüsüy* (□ *verür mü sün* □ *verür mi-sin*) (20-79), *güldüsüy* (□ *güldür-sün* □ *güldür-sün*) (28-246).

²⁷ BYA, sy. 4

²⁸ Saadet Çağatay, Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler, Ankara: Ankara Üniversitesi Yay., sy. 263

²⁹ BYA, sy.4-5

-nl- □ -nn- benzeşmesi: Bölgede en çok görülen benzeşme türüdür: *oynayannarı (1-53), onnariy (2-18), nişannı (4-18), (7-12), ünneri (11-35), torunnar (14-34), onnarı (17-51), - (23-41), gelinnik (30-21), (37-63), nişannıyken (42-11), bostannara (49-52).*

-nd- □ -nn- benzeşmesi: *hanķısnan (9-79), onnan (19-14).*

Yarı Benzeşme: Ünsüzlerin birinin her yönüyle değil de, bir yönüyle benzeşmesi olayıdır.

-ml- □ -mn- benzeşmesi: (43-61), *adamna (48-158).*

2.2.4.2 Gerileyici Benzeşme

Bir kelime içindeki iki ünsüzden ikinci ünsüzün birinci ünsüzü kendine benzetmesi olayıdır.

-rl- □ -ll- benzeşmesi: Bölgede sıkça rastlanan gerileyici benzeşme örneğidir: *da (□ oralarda □ orlarda □ ollarda)(1-18), yelleşdilē (2-18), bişiriyollā (3-65), talladan (6-43), ħazıllaya (11-23), yellere (14-32), veriyollā (20-22), - - - (47-85).*

-ls- □ -ss- benzeşmesi: *ossun (3-97).*

-nş- □ -şş benzeşmesi: *işşallaħ (45-178).*

-ğç- □ -çç- benzeşmesi: *baççe (Far. □ bağçe □ bağçe)(10-25).*

Ölçünlü dilde tonsuz ünsüzden sonra gelen /c/, /d/, /g/ ile başlayan eklerde c □ ç, d □ t, g □ k olur kısacası tonsuzluk uyumu gerçekleşmiş olur. Ancak Zonguldak merkez ağzında genellikle bu uyum yoktur: *üsdüine (19-69), işde (1-7).*

Benzeşmezlik olayına örnek olarak *aħçı (11-23), filcan (20-29)* kelimelerini verebiliriz.

2.2.5 İkiz Ünlülerin Tekleşmesi

Zonguldak merkez ağızında tekleşme birkaç kelimedede görülür: *güvetli* (□ Ar. *kuvvetli*) (16-97), *evela* (□ Ar.) (16-114).

2.2.6 Ünsüz Düşmesi:

Zonguldak merkez ağızında /r/, /ğ/, /y/, /l/, /h/, /d/, /η/, /k/, /d/, /v/, /t/ ünsüzlerinin düştüğü görülür. Bu ünsüzler düşerken yanındaki ünlülerde uzama meydana gelir.

/r/ düşmesi: Bölgede en sık düşen ünsüz r ünsüzüdür. Ünsüz düşmesi hem iç seste hem de son seste meydana gelir. /r/ ünsüzünün en çok 3. tekil kişi {-yor} ekinde düştüğü görülür ve kendisinden önceki ünlünün uzamasına sebep olur: *gidiyodu* (1-11), - - (4-36), (7-14), *san* (8-169), *uğraşıya* (13-16), *aldılā* (17-44), *çalākan* (19-54), *óriya* (20-31), (33-75), *ğ* (36-26), *soñādan* (42-14), - *sek* - *sün* (50-77).

/ğ/ düşmesi: Bu ünsüz düşmesi de /r/ ünsüzü gibi bölgede sıklıkla düşen ünsüzdür: - *e* (8-109), *ü* (9-48), *ünü* (10-17), *il* (14-27), - - *ı* (29-27), *sāduçu* (30-25), *h* - *ümüz* (32-33), *ķ* - - *e* (48-17).

/y/ düşmesi: İç seste görülen ünsüz düşmesi olayıdır: *bōle* (1-8), - *a* (6-24), *e* (6-43), - *ini* (14-17), *ğ* - - *ğ* (36-26), *c* - *a* (38-7).

/l/ düşmesi: *nayamazsın* (23-30), *n* (29-79), *diñiyodu* (32-26), *anaşıp* (40-86).

/h/ düşmesi: İç seste görülür: *ğāve* (10-12), *yimaķ* *nemiz* (12-55).

/d/ düşmesi: - - - kinin (34-115), ren □ birden (39-61).

/ŋ/ düşmesi: a (6-39), sōra (9-17), a (23-31).

/k/ düşmesi: āşam (29-6), y (30-6).

/v/ düşmesi: be (22-60).

/t/ düşmesi: (16-6).

2.2.7 Ünsüz Türemesi

/y/ türemesi: Türkçe kelimelerde ‘ayın’ sesi kullanılmadığından dolayı yerini /y/ sesine bırakmıştır: mayıştıy (□ Ar. mayaş □ ma’aş □ me’aş)(5-48), musayid (Ar. □ ‘id) (6-64).

“Ne” kelimesinde de bir /y/ türemesi görülmektedir: ney (4-29).

/n/ türemesi: alıyodun (2-56), yoğdun (3-11), gidiyodun (3-33), zordun (16-50), dun (23-35), vârdın (23-37), çalışmasaydın (28-15), ğuranlıydın (40-39). Leyla Karahan “Görülen Geçmiş Zaman eki –dı/-di’nin Tarz ve Bağlama Fonksiyonuna Dair” adlı makalesinde {–dı/-di} zarf fiil ekinin {–n} zarf fiil eki ile kalıplaştığını söyler ve {–dı/-di} ekini ağızlarda bir zarf fiil kabul eder. Fakat {–dı/-di} ekinin tarz ve bağlama fonksiyonunun Türkiye Türkçesi yazı dilinde zarf fiil veya zarf fiil grubu değil, şahıs ve kip ifadesi taşıyan bir kip olduğunu belirtir.³¹ Eren ise görülen geçmiş zaman ekinin 3. teklik şahsında {–dı} ekinin sonunda bir {–n} sesinin türediğini söyler.³² Fakat bu {–n} sesinin sadece 3. teklik şahısta değil 3. çokluk şahısta da olduğunu derlenen metinlerde görmekteyiz:

yodunlā (10-22), óstermezlēdin (19-136).

/ğ/ türemesi: Bir kelimedede karşımıza çıkmıştır. Ayın sesinin yerine kullanılmıştır: bağzı (□ Ar. ba’z+ Far. izafet kesresi i □ ba’zı)(5-71).

³¹ Leyla Karahan, Görülen Geçmiş Zaman eki –dı/-di’nin Tarz ve Bağlama Fonksiyonuna Dair (M. Ergin’e Armağan), Türk Kültürü Araştırmaları XXVIII/1-2, Ankara 1992, sy.341

³² ZBKA, sy.46

2.2.8 Ünsüz İkizleşmesi

İç sesteki bir ünsüzün ikizleşmesi olayıdır: *ķ* *lüğümüzde* (3-99), *zatten* (8-12), *n*) (39-62), *zattu* (45-26), *emme*) (49-10).

2.2.9 Yer Değiştirme

Yer değiştirme olayı bölgede fazla yaygın değildir: *tafyası* *tayfası* *'ife*) (36-56), *şavlar* *şalvar* *r*)(42-18).

2.2.10 Hece Kaynaşması

Kelime içinde /ğ/, /g/, /h/, /k/, /n/, /r/, /v/, /y/ gibi aşınmaya ve düşmeye elverişli olan ünsüzlerin yanlarındaki ünlülerle birlikte düşmesi ve bunun sonunda hece sayısının azalmasına hece kaynaşması denir. Hece kaynaşması sonucunda genellikle bir önceki hece uzamaktadır³³: *mizi* *yiyeceğimizi* - - - *m* *uşağım* (17-18), *ğóyolā* *koyuyorlar* (1844), *veryoz* *veriyoz* (2 - *nereye* (21-19), *şdan* *aşağıdan* (33-67), *çıķarmaylım* *çıkarmayal* - *η* *bulaşığın* (41-32), *bacāmda* *bacağında* (42-18), *bimiñ* *ağabeyimiñ* (47-23).

³³ SYA, sy. 41

Bölüm 3

ŞEKİL BİLGİSİ

3.1 İSİMLER

3.1.1 İsim Yapım Ekleri

3.1.1.1 İsimden İsim Yapan Ekler

{+IIk}, {+IUk} / {+IIğ}, {+IUğ} / {+nIk}

Bölgede sıklıkla kullanılan isimden isim yapma ekidir. Bu ekin /k/ ünsüzü genellikle sözcük sonunda ve iç seste tonlulaştığı görülür. İşlev açısından bu ekin ölçünlü dilden farkı yoktur: *rençberlig* (2-5), *başlıg* (2-23), *dúzlügde* (2-28), *bolluğ* (2-56), *tenbelligden* (5-30), *zenginlig* (8-48), *çöpçülügde* (10-14), *yolculuğlā* (11-52), *asgerlig* (13-44), *ğalabalıg* (18-61), *saşlıg* (32-16), *oğulluğ* (32-42), *ğaripligden* (37-26), *ğasdalıg* (39-26), *gelinlik* (1-48), *rençberlik* (2-58), *bolluğ* (5-74), *ğolaylığnan* (8-58), *otluğ* (16-80), *yoğZulluğ* (23-59), *yaşluluğ* (28-8), *únlük* (29-26), *yimeğhanelik* (34-70), *arğadaşlığları* (37-10), *işsizlikden* (40-89), *çocuğluğ* (47-6).

/n/ ile biten sözcüklerde ilerleyici; /r/ ile biten sözcüklerde ise gerileyici ünsüz benzeşmesi görülür: *samannığ* □ *saman +lığ* - □ *ğazır+lığ +lar* (4-48), *avıllığ* □ *ağırlık* (19-55).

Zaman zaman bu ekin düz ünlülü sözcüklere yuvarlak ünlü getirildiği görülmektedir: *birlük* (2-32).

{+II}, {+IU}

Genellikle yazı dilinde olduğu gibi kullanılır. Bu ekin sıfatlaştırma fonksiyonu vardır: *siKortalı* (2-25), *datlıları* (4-49), *Ğibrıslısıy* (13-61), *Urfalı* (15-16), *óylü* (17-91), *kúllü* (19-116), *yerlisi* (22-30), *evliydi* (23-43), *emeqli* (28-37), *li* (29-5), *duvağlı* (29-5), *orkestralı* (30-35), *h ayırlı* (35-88), *rúzgarlı* (45-5).

Zonguldak merkez ağzında bu ekin EAT olduğu gibi seyrek olarak yuvarlak ünlülü biçimi de kullanılmaktadır: *yaşluluK* (28-8), *evlülük* (46-50).

{+sIz}, {+sUz}

Bu ek {+II},{+IU} eklerinin zıt anlamlısıdır. Zonguldak merkez ağzında da bu ekin EAT olduğu gibi yuvarlak ünlülü biçimi de kullanılmaktadır.³⁴ O nedenle düz ünlülü sözcüğe gelidiğinde küçük ünlü uyumu bozulur: *raĥatsuz* (5-10), *uyK usuz* (8-7), *anasuz* (12-73), *bubasuz* (12-73), *yoK suzsa* (16-59), *ĥaK suz* (28-18), *belirsüzü* (28-211), *işsüzlüg* (39-59), *terbüyesüz* (42-109), *raĥatsız* (1-87), *gırávatsız* (23-164), *ipsizdün* (28-63), *mudanasız* (25-11), *işsizlikden* (40-89).

{+cA}

Eşitlik durum eki olan bu birim isimden isim türetme eğilimindedir: *gibice* (23-123), *yaşlıca* (28-225), *gomşuca* (29-33), *gözelce* (33-80), *toplucu* (35-68).

{+ÇI}, {+ÇU}

Bu ek genellikle meslek adı ve bir kişinin bir şeye alışkanlığını gösterir: Bölgemizde de sıkça kullanılan isimden isim yapma ekidir: *yalancı* (1-45), *sebzeçi* (5-22), *yorgancı* (8-74), *aşçı* (8-99), *aĥçı* (11-23), *avcı* (13-20), *ĥazırcı* (14-27), *lüpçü* (14-27), *sandıK acı* □ *sendikacı* (15-22), *çalgucu* (18-72), *demirci* (28-55),

³⁴ Gürer Gülsevin, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Ankara: TDK Yay., 2007, sy.119

çalgıcı (30-36), sütçü (34-98), yolcu (34-124), işçi (40-124), denci (43-22), túrkücü (50-18).

{+IncI}

Sayı adlarına gelerek sıra sayı sıfatı yapan bir ektir: *birinci (1-96), ikinci (2-45), altıncı (4-77), üçüncü (13-68).*

{+cIk}, {+cUk} / {+cIg}, {+cUg}

Bu ek de Eski Anadolu Türkçesindeki gibi genellikle yuvarlak ünlüdür.³⁵ Eklendiği kelimeye küçültme ve sevgi anlamı katar: *kişiciğ (2-46), inegciğ (2-60), azcığ (3-76), denecik (3-91), ğurbancığ (5-24), yavrucuğlarım (5-86), egmecig (5-87), ezcük (8-28), buncacığ (8-78), birazcığ (10-43), şeycük (28-257), parçacığ (32-9), şeycik (42-101), ğurancuğ (44-70), namazcuğlarımızı (44-97).*

{+cAk}

Bu ekin eklendiği kelimeye “hep birlikte” anlamı yanında küçültme anlamı da kattığı görülür: *óycek (16-66), ailecek (19-80), ğarıcağ (37-20).*

{+gil}

Bu ek bir aileye bağlı olanları gösterir. Akrabalık veya çokluk bildirmek için kullanılır. Bu ek de yöremizde uyuma girmez: *muğ - - - bimgil (46-28).*

{+daş}

Belirli kelimelerde görülen isimden isim yapma ekidir: *ğardaşımnan (1-12), arğ adaş (2-47), vatandaşlarımız (5-62).*

{+cuvaz}, {+civaz} □ +cUgAz

Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi genellikle yuvarlak ünlüdür.³⁶ Ek Eski Anadolu Türkçesine göre g □ v değişimine uğramıştır. Küçültme, sevgi,

³⁵ Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, sy. 116

³⁶ age, sy. 116

acıma anlamları katar: *gıZcuvazım* □ *ķız+cuġaz+ım* (3-8), *adamcuvaza* □ *adam+cuġaz* (5-56). Zaman zaman da düz ünlülü kullandığı görülür: *gızcıvazımı* (17-102).

İsimden isim yapan ekler arasında üzerinde durulmaya değer bir ekte {-gen} ekidir. İsimden isim türeten ve genellikle belirteç yapan bu ek Eski Türkçe'deki {-ġıŋa} ³⁷ küçültme ekinin deġişmiş biçimi olabilir. Ama yöremizde küçültme fonksiyonu ile kullanılmamaktadır. Bölgemizde Şu Şekilde kullanılmaktadır: *yeşilgen* “yeşil gibi” (10-27), *doġrugen* “doġru dürüst” (46-7), *çoġgen* “çokça” (46-30), *uşagen* “uşak” (48-19), *böygen* “böyle” (48-95).

3.1.1.2 İsimden Fiil Yapan Ekler

{+IA-}

En yaygın kullanılan isimden fiil yapan ektir: *söylemiş* (1-8), *işleyoz* (2-9), *yollamayodulā* (2-48), *yükleyodulā* (18-33), *baġlamadım* (28-9), *anlamak* (28-53), *zollamaya* (29-53).

{+IA-} isimden fiil yapan ek çoġunlukla {-Ő-} işteş ve{-n-} dönüşlü çatı eki ile birlikte kullanılmaktadır: *evlendi* (1-21), *yelleŐdilē* (2-18), *niŐanlandım* (2-44), *m* (4-67), *ħazullanıya* (6-83), *iyileŐdim* (13-60), *toķalaŐalā* (17-80), *toplaŐılā* (18-65), *yaķlaŐmadım* (19-23), *borçlanıya* (28-64), *işleniyodu* (32-68), (35-62), *ġarŐılanıya* (41-65).

{+er-}

Geçişli fiiler yapan bir ektir: *everduķ* □ *ev+er-duķ* “evlendirdik” (36-24).

³⁷ Ercan Alkaya, Eski Türkçe –ġıŋa Ekinin Türk Lehçelerinde ve Türkiye Türkçesi Aġızlarındaki Kullanımı Üzerine, Turkish Studies, Volume 3/4 Summer 2008.

Bir örnekte de belirtme durum ekinin yuvarlaklaştığı görülür: *misirü* (5-26),

3 li

Yazı dilinde olduğu gibi {+A} biçimindedir. Ünlü ile biten kelimelere eklenirken araya /y/ ve /n/ ünsüzünün eklendiği görülür. Ünsüz düşmeleri sonucu bu hal ekinde de diftong meydana gelir: *hanıma* (1-8), *ormana* (3-20), *tallaya* (10-15), *ineğine* (11-37), *óye* (16-15), *e* (18-17), *a* (22-14), *miye* (29-29), *kafasına* (30-18), *evine* (39-29).

3.1.2.1.4 li

Yazı dilinde olduğu gibi {+DA} biçimindedir

li ekinin genellikle sedalı şekli ile kullanıldığı görülür. Bu ekin çoğu kez ünüsüz uyumuna uymadığı görülür: *nişanda* (1-37), *óyde* (6-12), *gurbette* (8-98), *yaşda* (16-103), *bitişikte* (23-58), *tarafda* (29-90), *evinde* (30-22), *harmanda* (37-27), *tarafda* (47-198).

3.1.2.1.5 li

Yazı dilinde olduğu gibi {+DAn} biçimindedir

li ekinin genellikle sedalı şekli ile kullanıldığı görülür. *çarşıdan* (4-12), *bağçeden* (4-13), *yaşlılığdan* (6-28), *ezelden* (11-15), *ka tan* (13-59), *çıkdıktan* (28-22), *nişandan* (40-32), *esgiden* (42-22).

n'sine benzeşme ile +nan biçiminde karşımıza çıkmaktadır: *ra* (46-58).

3.1.2.1.6 li

li eki {+n}'dir. Zonguldak merkez ağzında bu ek, "ile" edatıyla ekleşerek {+ınan}, {+inen}, {+unan}, {+nan}, {+nen} biçimlerinde kullanılmaktadır: *kağıdınan* (2-39), *üç gızınan dört oğlan* (6-60), *kendiynen mi gittin* (8-58), *(16-8)*, *oğlumuy biriynen* (28-

250), (33-24), dı (37-20), *ķına gecesiynen* (47-74), *uşağınan anası ikisi, üçü, beşi yatıyomuřlā* (48-93).

3.1.2.1.7 Eşitlik li

Yazı dilinde olduğu gibi {+cA} biçimindedir: *gibice* (23-123), *yaşlıca* (28-225), *gomşuca* (29-33), *gözelce* (33-80), *toplucu* (35-68),

Yörede eşitlik görevinde kullanılan {-cAk} eki de, {+cA} eşitlik ekiyle ok /ök pekiştirme ilgecinin kaynaşmış şeklidir: *öyce* (16-66), *ailecek* (19-80), *đarıcaķ* (37-20).

3.1.2.2 Çokluk Ekleri

Bölgede yazı dilindeki çokluk ekleri gibidir. Ancak ilerleyici ünsüz benzeşmesi ile {+nAr} biçimini alır. Bölgede yoğun göülen /r/ dūřmesi olayını çokluk ekinde de görmekteyiz: *sular* (2-7), - *öylü*ler (30-21), *h* (4-48) - *đı* - *đ* □ - (47-60), *dan* (5-36), (7-12), - *de* (12-28), *bunnarıy* (8-25), *onnarın* (36-57).

3.1.2.3 Aitlik Eki

Zonguldak merkez ağzında aitlik eki, yazı dilindeki gibi {+ki}'dir: *h albuki* (1-15), *řeherdekilē* (3-96), *onuykini* (8-55), - *kinin* (34-115), *ařāki* (42-71), *đarřındaki* (44-59).

3.1.2.4 İyelik Ekleri

Teklik

1. şahıs iyelik eki: +(I)m, +(U)m
2. şahıs iyelik eki: +(I)n, +(U)n +(I)ņ, +(U)ņ, +(I)y, +(U)y
3. şahıs iyelik eki: +I, +U, +sI, +sU

Çokluk

1.Şahıs iyelik eki: + mIz, +mUz

2. Şahıs iyelik eki:+nIz, +nUz, + ηIz, +ηUz, +(I)yIz, +(U)yUz

3.Şahıs iyelik eki: +lArI, +nArI

I.Teklik Şahıs:

{+(I)m}, {+(U)m}: Yazı dilinden farklılık göstermez. Fakat, /-k/ ünsüzü ile biten kelimelerin çekimli hallerinde aldıkları ekler dolayısıyla bu ünsüzün sedalaşarak /ğ/ ünsüzüne dönüşmesi ve bu ünsüzün orta hecede düşme özelliği göstermesiyle bazen hece kaynaşması; bazen de diftonglu şekiller oluşmaktadır³⁸:

*im(3-23), bildüğüm (7-9), başım (8-6), m (12-64), tansiyonum (13-50),
ğınam (16-24), gızım (29-41), öyüm (31-7), anam (34-6), bubam (41-6), bim
(46-32).*

II.Teklik Şahıs:

{+(I)n}, {+(U)n}, {+(I)η}, {+(U)η}, {+(I)y}, {+(U)y}: Yazı dilinden farklı olarak nazallık korunduğu gibi η □ y değişimiyle {+(I)y}, {+(U)y} biçiminde de görülür:

{+(I)n}, {+(U)n}: *evin (8-42), dedüğün (18-52)* Çukurören ve Kumtarla köylerinden verdiğimiz örneklerde yazı dilindeki şekliyle kullanıldığı görülür.

{+(I)η}, {+(U)η}: *suyun (9-84), konuştuğun (14-9), hizmetin (34-143),
çeketinden (47-157)* örneklerindeki Eceler, Karadere, Dağköy ve Seyfetler köylerinde ikinci teklik iyelik şahsında nazallığın korunduğu görülür.

{+(I)y}, {+(U)y}: Saraycık ve Türkali köylerinde *garnıy (20-66), bak tuğuy
(28-12), çocuğuy (28-48), gızıy (28-48)* örneklerindeki gibi η □ y değişimi ile oluşan biçim görülür.

³⁸ ZBKA, sy.49

Korucuk köyünde derlenen metinden alınan bu örneklerde ise hem nazallığın korunduğu hem de $\eta \square$ y değişiminin olduğu göze çarpar. Bu köyde iki şekilde kullanıldığını görmekteyiz: *haliy (17-22)*, *göğnüñ (17-31)*.

III. Teklik Şahıs:

{+I}, {+U}, {+sI}, {+sU}: *diivününü (6-44)*, *ħasdalığı (9-83)*, *onuy şeyi (11-24)*, *onuy üstüne (12-62)*, *onuy içine (16-30)*, *baldızını (19-140)*, *yengesi (23-148)*, *arķ - - ğ vesinde (36-46)*, *sayesinde (40-121)*, *üsdüne (42-84)*, *meraķı (43-37)*, *oğlancuğu (46-56)*, *odasına (47-101)*, *gelini (48-181)*.

I.Çokluk Şahıs:

{+ mIz}, {+mUz}: Yazı dilinde olduğu gibidir: -
- *tiyacımız (3-18)*, *südüümüz (3-19)*, *işimiz (4-25)*, *diivünümüz (12-28)*, *ħayvanımız (15-38)*, *oķulumuz (18-10)*, *evlerimiz (18-12)*, *suyumuz (20-67)*, *doķ dorumuz (23-171)*, *yemeklerimiz (29-26)*, *dostumuz (29-30)*, *ġinâımız (33-25)*, *ġomşularımız (45-14)*, *óyümüz (50-64)*.

II. Çokluk Şahıs:

{+nIz}, {+nUz}, {+ñIz}, {+ñUz}, {+(I)yIz}, {+(U)yUz}: Yazı dilinden farklı olarak nazallık korunduğu gibi $\eta \square$ y değişimiyle {+(I)yIz}, {+(U)yUz} biçimleri de görülür:

{+nIz}, {+nUz}: Yazı dilinde kullanıldığı gibi *sorduğunuz(14-5)*, *yedyiniz (16-85)* örneklerindeki biçimleri Karadere ve Keller köylerinde görmekteyiz.

{+ñIz}, {+ñUz}: *içinize (29-64)*, *bağınız (34-64)*, *baħ çeñiz (34-64)*, *eviñizi (48-91)* örneklerindeki nazallığın korunduğunu Akşeyh, Dağköy ve Uzungüney köylerinde görmekteyiz.

{+(I)yIz}, {+(U)yUz}: *teyzeyizi* (8-6), *uşıağıyız* (8-132), *işiyiz* (28-52), *barķuyuz* (28-245) Çukurören ve Türkali köylerinde derlenen örneklerde ise η □ y değişimiyle oluşan biçimi görmekteyiz.

III. Çokluk Şahıs:

{+lArI}, {+nArI}: Yazı dilindeki {+lArI} ekinin yanında ünsüz benzeşmesi yoluyla oluşan {+nArI} eki de kullanılmaktadır: *alduķları* (1-37), *anaları* (16-10), *babaları* (16-10), *adetleri* (29-48), *töreleri* (29-70), *ğınâları* (43-40), *altınları* (19-97), *imķannarı* (23-155), *dúvünneri* (43-40), *düğünnerini* (45-20), *yaķınnarı* (47-87).

Zonguldak merkez ağzında iyelik eklerinin üst üste kullanılmasından kaynaklanan ek yığılması³⁹ da görülmektedir: *hepisi* (9-73).

Zonguldak merkez ağzında “şu” ve “bu” adlarının iyelik eki almaması gerekiyorken, *şunusunu* (17-68) (39-41), *bunusunu* (17-68)(39-41) şeklinde kullanımlarla iyelik eki aldığı görülür. Bu kural dışı bir kullanımdır. Ayrıca bu adlarda iyelik kaynaklı bir ek yığılması da görülür. Ölçünlü dildeki “birisi, kimisi, hepsi □ hepsi” örneklerinde olduğu gibi, ikileme kuran “şunusunu bunusunu” da belirsizlik zamiri olarak kullanılmaktadır.

3.1.2.5 Soru Eki

Bölgede soru eki yazı dilindeki gibi {+mI}, {+mU} şeklindedir:

- - *miydın* (12-8), *savdúç mu* (12-32), *isdeyemiyon mu* (17-34), *ilaç mı* (34-21), *deneciük mü* (34-96), *Zonguldaķ 'da mısın* (37-10), *dúvün mü* (43-34), *mümkün müydü* (44-38).

³⁹ Zeynep Korkmaz, Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine, http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/korkmaz_ek.pdf

3.2 ZAMİRLER

3.2.1 Şahıs Zamirleri

Zonguldak merkez ağzında şahıs zamirleri yazı dilimizdeki gibidir. Fakat zamirlerin çekimlenilirken değişikliklere uğradığı görülür:

	1	li	li	li	Ayrılma	li
1.Teklik Şahıs	ben	beni	baña bana a	Bende	benden	benim benüm
2.Teklik Şahıs	sen	seni	saña sana a	Sende	senden	seniñ senin seniy
3.Teklik Şahıs	o	onu onı	ona	Onda	ondan onnan	onun onuñ onuy
1.Çoğul Şahıs	biz	bizi	bize	Bizde	bizden	bizim bizüm
2.Çoğul Şahıs	siz	sizi	size	Sizde	sizden	siziñ sizin siziy

3.Çoğul	onlar	onları	onlara	onlarda	onlardan	onların
Şahıs	onnar	onnarı	onnara	onnarda	onnardan	onnarın
				da	dan	onnarın
					unn dan	onnarıy

I.Teklik Şahıs / I. Çokluk Şahıs: *ben (19-16), beni (1-10), benim (3-30), beniüm (32-53), bende (29-33), benden (5-70), - a (16-85), başa (8-101), biz (34-108), bizim (9-39), bizüm (29-68), bizi (22-19), bize (33-9), bizde (35-63), bizden (40-26).*

II.Teklik Şahıs / II.Çokluk Şahıs: *sen (48-32), seni (4-71), seniş (14-9), senin (34-143), seniş (29-73), sende (29-33), senden (5-70), başa (11-52), sana (3-36), a (6-39), siz (13-60), sizi (17-5), size (5-83), siziş (34-125), siziş (8-26), sizin (14-36), sizde (49-59).*

III.Teklik Şahıs / III.Çokluk Şahıs: *ona (1-9), onu (1-26), onu (4-17), onun (3-68), onun (1-15), onun (33-55), onda (6-91), ondan (1-15), - (2-31), o (1-23), onlā (8-180), onnarıy (2-18), onnarış (29-76), onnarın (3-22), onlara (8-94), onnara (2-18), onnarı (3-19), onnarda (22-33), onnāda (35-76) dan (5-36), dan (13-36).*

Şahıs zamirlerinin edatlarla bağlanması yazı dilinde olduğu gibidir. Ancak isimlerin bağladıkları “ile”, “için” gibi edatlarla bağlanırken birtakım değişiklikler göze çarpar: *çün (3-94), onnanan □ o+n+lar ile+n (4-40).*

3.2.2 Dönüşlülük Zamiri

Zonguldak merkez ağzında dönüşlülük zamiri “kendi” kelimesidir. Fakat k □ g sedalılışması sonucunda “gendi” biçimiyle de karşılaşılabılır. Şahıslara göre

çekimde η □ y değişiminin bölgenin karakteristik özelliği olmasından dolayı farklılıklar meydana gelmektedir: *kendim* (3-91), *gendim* (11-13), *kendiņ* (29-65), *kendiy* (23-89), *kendi* (3-18), *gendi* (6-32), *kendisi* (6-78), *kendimiz* (4-28), *kendileri* (7-14), *kendimi* (8-88), *kendini* (1-58), *kendisini* (22-52), *kendiņizi* (29-78), *kendime* (3-87), *kendine* (10-33),), *kendimize* (16-78), *kendilerine* (10-38), *kendinde* (48-40), *kendimden* (28-31), *kendinden* (23-82), *kendimizden* (3-19).

kendümüze (20-98), *kendümüz* (29-51) örneklerinde dönüşlülük zamirinin III. çoğul kişisinin Eski Anadolu Türkçesindeki gibi yuvarlak ünlülü kullanıldığı görülür.

Zonguldak merkez ağzında derlenen metinlerde geçen dönüşlülük zamirleri bunlardan ibarettir. Aşağıda verilen dönüşlülük zamirinin şahıslara göre çekiminde yatay olarak gösterilen çekimlere örnekler Eren'in çalışmasından alınmıştır.⁴⁰

Dönüşlülük zamirinin şahıslara göre çekimi:

I

1.Tekil Şahıs: *kendim, kenim, gendim*

2.Tekil Şahıs: *kendiņ, kendiy*

3.Tekil Şahıs: *kendi, ni, gendi, kendisi*

1.Çoğul Şahıs: *kendimiz, kendümüz, gendimiz*

2.Çoğul Şahıs: *kendiņiz, kendiyiz*

3.Çoğul Şahıs: *kendileri, gendileri*

li

1.Tekil Şahıs: *kendimi, nimi*

2.Tekil Şahıs: *kendini, kendiņi, kendiyi*

3.Tekil Şahıs: *kendisini, kendisiņi, kendisiyi*

1.Çoğul Şahıs: *kendimizi, nimizi, gendimizi*

⁴⁰ ZBKA, sy.55

2.Çoğul Şahıs: *kendiñizi, kendiyizi*

3.Çoğul Şahıs: *kendileriñi, kendileriye*

li

1.Tekil Şahıs: *kendime, nime, genime*

2.Tekil Şahıs: *kendine, kendiñe, kendiye*

3.Tekil Şahıs: *kendisiñe, kendisiye*

1.Çoğul Şahıs: *kendimize, kenimize, kendümüze, gendimize*

2.Çoğul Şahıs: *kendiñize, kendiyize*

3.Çoğul Şahıs: *kendilerine, kendileriye*

li

1.Tekil Şahıs: *kendimde, nimde, gendimde*

2.Tekil Şahıs: *kendinde, kendiñde, kendiye*

3.Tekil Şahıs: *kendisinde, kendisiñde, kendisiye*

1.Çoğul Şahıs: *kendimizde nimizde, gendimizde*

2.Çoğul Şahıs: *kendiñizde, kendiyizde*

3.Çoğul Şahıs: *kendileriñde, kendileriye*

Ayrılma li

1.Tekil Şahıs: *kendimden, nimden, gendimden*

2.Tekil Şahıs: *kendinden, kendiñden, kendiye*

3.Tekil Şahıs: *kendisiñden, kendisiye*

1.Çoğul Şahıs: *kendimizden nimizden, gendimizden*

2.Çoğul Şahıs: *kendiñizden, kendiyizden*

3.Çoğul Şahıs: *kendileriñden, kendileriye*

li

1.Tekil Şahıs: *kendimiñ, nimiñ, kendimiye*

						onuy
1.Çoğul		bunarı	bunnara	b da	b dan	bunnarıñ
Şahıs						bunnarın
						bunnarıy
2.Çoğul		şunnarı	şunnara	da	dan	şunnarıñ
Şahıs						şunnarın
						şunnarıy
3.Çoğul		onları	onlara	onlarda	onlardan	onnarıñ
Şahıs		onnarı	onnara	onnarda	onnardan	onnarın
				da	dan	onnarıy
					unn dan	

3.2.4 Belirsizlik Zamirleri

Zonguldak merkez ağızında derlenen metinlerde tespit edilen belirsizlik zamirleri şunlardır: *si* (1-22), *kimse* (1-54), *herkes* (1-94), *şey* (2-11), *hepisini* (6-63), *falan* (28-65), *kimisi* (28-239), *filan* (34-70), *biri* (37-38), *başka* (42-98), *bazı* (42-104), *bazınıñ* (43-19), *bazıları* (44-13), *çoğu* (44-51).

3.2.5 Soru Zamirleri

Bölgede kullanılan soru zamirleri yazı dilinden farklı değildir: *oğulunun neydi o* (1-81), *niye dedi büyütiyoñ yaşıñı dediler* (1-13), *de neydi o* (2-33), *ana yoğ buba yoğ ne yapcañ* (3-45), *yirmi iki kişiye ne dayanū* (9-68), *Bu çocuğ kimiy* (28-11), *nerde ħani tezkiren deyom* (28-120), *gene o olmasa ne yaparuz* (34-164).

3.3 SIFATLAR

3.3.1 Niteleme Sıfatları

Nesnelerin durumunu, rengini, biçimini bildiren sıfatlara niteleme sıfatları denir: *böyüg oğluma (1-31), erkek evlaT (2-17), Kırmızı yazma (10-21), úneşli yerde (13-74), avaç evleriydi (18-21), beyaz gelinnik (23-67), datlı su (43-66).*

3.3.2 Belirtme Sıfatları

3.3.2.1 İşaret Sıfatları

Zonguldak merkez ağzında yazı dilinde kullanılan “bu, şu, o” işaret sıfatları kullanılmaktadır: *óyü (1-74), o arK adaş (2-47), bu gulām (6-37), o év (7-5), şu yanda (9-64), (17-54), m (23-6), o Kız (23-24), bu maĥ - úzlerin (38-20), bu aKşam (40-72), o zaman (46-69), şu şekil (47-135).*

3.3.2.2 Sayı Sıfatları

Sayı sıfatlarında yazı dilinden farklı olarak, ses olaylarından kaynaklanan değişiklikler olmuştur: *oğlan (1-26), üç gızdılā (1-26), iki gız (2-47), - yi (9-6), üç daire (11-24), beş gız üç oğlan (15-21), üç maĥ - ún (19-39), seKisen yaşıma (19-144), on dört on beş yaşlarındayuz (23-21), ún (28-39), ne (32-46), ay (38-14), atmiş beş yaşındayın (42-5), - K adın (50-22).*

3.3.2.2.1 Sıra ve Üleştirme Sayı Sıfatları

Bölgede tespit edilen sıra ve üleştirme sayı sıfatları: *birinci torunum (1-96), birinci oğlum (2-45), ikinci gelin (2-45), altıncı seneye (4-77), ikinci üçüncü şeylēde (13-68), birer uşağları (32-49).*

3.3.2.3 Soru Sıfatları

Varlık ve nesnelere soru yoluyla belirten sıfatlardır. Bölgede tespit edilen soru sıfatları: *ğaç yaşımdaydım (1-16)*, *ğaç sene (6-31)*, *ğaç kere (8-142)*, *ğaç defa (16-77)*, *ğaç emegli ğaldı (20-68)*, *ğaç a (22-14)*, *ğaç gündür (22-49)*, *ğaç k (23-159)*, *ğaç senelik (28-39)*, *ğaç bölümü (28-49)*, *ğaç birine (40-134)*, *ğaç ğane (46-7)*, *ğaç óyde (47-184)*.

3.3.2.4 Belirsizlik Sıfatları

Varlık ve nesnelere niteliklerini, sayılarını, miktarını belli belirsiz belirten sıfatlardır: *her taraf (2-53)*, *başğa ğocaya (4-22)*, *her yemegden (4-35)*, *ğün (5-6)*, *her taraf (5-74)*, *ğey (12-20)*, *her yere (17-61)*, *ğaat (17-92)*, *hiç kimseni (23-105)*, *başğa türlü (36-25)*, *her şeyi (40-64)*, *bütün halk (44-75)*.

3.4 ZARFLAR

3.4.1 Yer- Yön Zarfları

Eylemin genellikle yönünü belirten zarflardır. Zonguldak merkez ağzında ses değışimleri dışında yazı diliyle aynı şekilde kullanılır: *ileri gidmeg yoğ (4-26)*, *pek içeri (5-87)*, *benim evim ótde (11-10)*, *dışardan (13-13)*, *eşya óte beri ğaçmaya (16-57)*, *ğeri dönçeniz şurdan (18-66)*, *yuğarda (20-14)*, *ğırávatsız inmezdin (23-164)*, *dışarıda evim vardın (28-23)*, *aşğa yol ekmeycem (46-16)*, *ğeri döndü (48-129)*.

3.4.2 Zaman Zarfları

Eylemi zaman açısından belirleyen zarflardır: *çarşı düvünü gibi oluya şincik (1-39)*, *ağşam zabağ devlet bize araba vèrdi (1-71)*, *böğün zabağ geldi (3-78)*, *esgiden çok oluyodu şindi olmaya (3-94)*, *aşğa gitdi bugün (5-15)*, *dağha on beş*

ğúne ğadarı (5-36), **önceden** órücü usulüynen **hinci** (6-78), **b** da **soñadan** yapıldı (7-11), **hincik** gibi dışarda değel (9-14), **ünü** düvün oluyodun □ ertesı günü (9-27) **zabañleyn** aldılā geldilē (10-16), **yarın** dúvün deycecek (16-43), **şindi** böyle (17-14), **şinci** adamlā olmayınca zatı ğarılā oynamayalā (19-37), **únsunde** ğına egmē (19-40), **dün** öyle diyoz (22-25), **artuk** benim yanına gidip geliya anam (28-144), **āřam** ğına (29-7), duvağ **zabañı** (29-49), ondan **soracığıma** baķ (31-20), geliya **şimdi** burdan (33-10), **ün** ben açturuyom **yarın** sen (35-59), **ķıp** (38-6), iyidi □ daha (40-45), **dan** ne al oluyodu □ önceden (41-26), aşağa **yol** ekmeycem □ bir daha (46-16), yedi ay **soña** öldü (45-16).

3.4.3 Durum Zarfları

Fiillerin anlamlarını nitelikleri bakımından etkileyen zarflardır: **yle** óyumüzüñ **ñ** - da yoğ **le** şey (1-36), **yavaş yavaş** rençberlik **le** sıfıra indi (2-58), **bóyle** (8-11), **ózel** bağları vardı (8-25), **zornan** ğacıryodunnā (10-39), **aşağa yuķarı** bir aydan beri (11-35), adam **acuķ** **ğüzelce** (33-75), **ózelce** şeker atayon (34-51), **le** sanduķlā (42-41), **eyi** oluya (43-14), **kötüsü kötü** oluya (43-15), **úle** gidin (44-108).

3.4.4 Azlık-Çokluk Zarfları

Fiillerin anlamlarını miktar bakımından belirleyen zarflardır: **hiç** (1-20), **biraz** rañatsız oldum (1-87), **pek** (5-87), nişannu durdu **biraz** (6-99), **ezcük** ekecek gibi oluyalā (8-28), Ğabalaklı'da **beya** vā (10-36), **fazla** bekletmeyelā asgerde (13-46), **çoķ** çalışmasay sevmiyelā (16-93), **çocuķlarımdan** **hiç** almā dım (40-22), **baya** kötürümlük çekdi (43-23), **çoķ** adamsıñ dedim (48-134).

3.4.5 Soru Zarfları

Bölgede tespit edilen soru zarfları: *ne yapacak* (2-16), *niye* (33-137), *tanışalım* (34-10).

Bu zarfların dışında ğalan (□ k al-an) artık anlamını veren zarf da metinler arasında yer almaktadır: *şimdi ğalan işleyemeyom esgiden çok* -

- *dü*

dük (43-85).

3.5 FİİLLER

3.5.1 Fiil Yapım Ekleri

3.5.1.1 Fiilden İsim Yapan Ekler

{-mA}

En fazla kullanılan fiilden isim yapan ektir. Bazen kalıplaşmış isimler meydana getirir: *ğaçma* (1-7), *gelişme* (3-5), *sarma* (3-71), *dolma* (3-71), *ödeme* (5-48), *oğuma yazma* (6-10), *dökme* (9-81), *geçinme* (17-109), *tanışma* (22-43), *ğonuşma* (28-219), *tağma* (33-136).

{-mAk}

Fiilleri isim yapan mastar ekidir: *yimek* (8-115), *ağlamağ* (8-139), *kaçırmağ* (14-15), *çalışmağ* (16-16), *sormağ* (17-65), *ayrılmağ* (28-102), *olmağ* (33-14), *yapmağ* (40-88).

{-(I)m}

Fiillerden kalıcı nesne, eşya vb. isimleri üreten ektir: *biçim* (8-157), *geçim* (16-8), *doğum* (28-175), *verimli* (47-29).

{-Iş}, {-Uş}

İş ismi yapan, işlek bir fiilden isim yapan ektir: *alışveriş* (32-64), *gidiş* (33-82).

{-ğı}, {-ğu}

Fiillerden alet ismi yapan ektir: Kardeşler, Futa, Ayvatlar, Saka, Kumtarla ve Akşeyh köylerinde Eski Anadolu Türkçesindeki gibi yuvarlak ünlülü kullanıldığı görülür: *çalğu* (3-54), (39-19), *çalğulu* (7-12), (46-44), *çalgucu* (18-72), *çalğuları* (29-20).

Saraycık, Kumtarla, Aşağıçayır, Bozca ve Köserecik köylerinde *çalğı* (20-32), *çalgıcı* (18-75), (30-36), *çalgılı* (32-12), (44-43) biçiminde yazı dilinde olduğu gibi kullanılmaktadır.

{-ücü}, {-ici}

Devamlılık ifade eden fiilden isim yapan ektir: *örücü* (1-7), *üretici* (14-27), *tüketici* (14-27).

{-enek}

İşlek olmayan, birkaç kelimedede görülen bir ektir: *örenek* (50-17).

{-ArAk}, {-ereg}, {-eleg}

İşlek olmayan bir ektir: *olaraK* (5-12), *görerek* (33-22), *severeg* (35-31), *severek* (47-5). *seveleg* (34-7) kelimesinde ise r □ l değişimi vardır.

{-mur}

Zonguldak merkez ağzında bir kelimedede rastlanmıştır: *yağmur* (10-12).

{-aK}

İşlek olmayan bir ektir: *yataK* (28-191).

3.5.1.2 Fiilden Fiil Yapan Ekler

{-mA-}

Olumsuzluk bildiren fiilden fiil yapan ektir: *bulamadyız* (1-59), *gelemeyellā* (3-50), *baK* (4-12), *gitmedim* (6-9), *uğraşmadılā* (8-28), *başlamadılā*

(11-26), *olmasın* (14-5), *vēmedi*(17-8), *bilmeyon* (25-8), *yapmayalā* (30-35), *oķumadı* (32-43), *yapmadım* (38-14), *ģoymadıķ* (47-18), *bilmeyom* (50-29).

{-n-}

Dönüşlülük ve edilgenlik eki olarak bilinir ve fiilden fiil yapan ektir: *ķ* *dı* (9-88), *toplaniya* (11-19), *nişanlanduķ* (18-13), *evlendik* (21-23), *sevinmiş* (48-78).

{-l-}

Edilgenlik ifade eden, fiilden fiil yapan ektir: *yapılmaya* (5-30), *bırak* *dük* (36-56), *kö müldü* (43-50).

{-ş-}

İşteş eki olarak bilinen bu ek, ortaklaşa veya karşılıklı yapılan işi bildiren fiilden fiil yapan ektir: *ş* (15-17).

{-r-}

Geçişsiz fiilleri geçişli yapan bir ektir: *ģaçırıyodunnā* (10-39), *dük* (31-22).

{-dIr-}, {-dUr-}, {-tIr-}, {-tUr}

Geçişli fiiller üreten ve oldurma, yaptırma bildiren fiilden fiil yapan ektir: *dın* (13-46), *yapturdulā* (15-35), *geydiriyodunnā* (16-35), *yaptırıyalā* (17-106), *lēdin* (19-29), *açtururuz* (44-70), *otutduruyodulā* (46-35), *tutuşduruvöllēdi* (48-30).

3.5.2 Şahıs Ekleri

3.5.2.1 Birinci Tip Şahıs Ekleri

Bu şahıs ekleri zamir kökenli olup, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek ve gereklilik çekimlerinde kullanılmaktadır:

	TEKLİK	ÇOKLUK
1. Şahıs	{-Im}, {-Um} {-In}, {-Un} {-n} {-yIn}	{-Iz}, {-Uz} {-z}, {-Z}
2. Şahıs	{-sIn}, {-sUn} {-sIn̄}, {-sUn̄} {-sIy}, {-sUy}	{-sInIz}, {-sUnUz} {-sIn̄Iz}, {-sUn̄Uz} {-sIyIz}, {-sUyUz}
3. Şahıs	Eksiz	{-lAr}, {-lA - }

I. Teklik Şahıs

{-Im}, {-Um}: *giderim (3-23), gonusçağım (4-63), doyururum (8-47), olmuşum (13-59), çıgmamışım (12-20), böyütmüşüm (33-86), derim (40-78), yatmışım (47-26), uyumuşum (47-26).*

{-In}, {-Un}: ben □ -vAn □ -An □ -In/-Un biçiminde gelişimini gösterebiliriz: *gelürün (8-46), giderin (8-47), vazgeçerin (8-64), severin (34-140), yirin (50-48).*

{-n}: *bilmeyon (1-85), gonusuyon (4-71), bilmeyon (11-7), yürüyemuyon (13-73), - yon (17-6), ettürüyon (18-43), deyon (36-7), çalışıyon (43-9).*

{-yIn}: *girmişyin (8-71), ğalmuşyin (48-176).*

II. Teklik Şahıs

{-sIn},{-sUn}: “sen” adından gelen şahıs ekidir (sen□-sIn/-sUn):
*suçluyosun (14-8), gidiyosun (16-22), nayamazsın (23-30), ağırlıcağsın (23-89),
doyuracağsın (23-89), ğalacağsın (28-157), oğ - sün (47-129).*

{-sInğ}, {-sUnğ}: sen □ -sIn/sUn □ -sInğ/-sUnğ gelişiminden de görüldüğü üzere
sIn/-sUn ekinin son sesi damak n’sine dönüşmüştür: *topluyosuğ (4-48), yeyemiyosuğ
(5-73), eniyosuğ (20-53), tanımazsıñ (23-10), döneceksıñ (23-29), ğidēsıñ (29-90),
sıñ (34-78), alıyosuğ (42-46).*

{-sIny},{-sUny}: Zonguldak merkez ağzının belirleyici özelliklerinden biri olan
ñ □ y değişimi adıl kaynaklı II. tekil şahıs ekinde de kendini göstermektedir:
*çağurusuy (7-12), tutuyosuy (9-91), sıy (16-130), bilüsüy (22-9), -
órēsüy (35-69).*

I. Çokluk Şahıs

{-Iz},{-Uz}: *rarız (3-68), ederiz (17-117), düreriz (18-48), ğaşlarız (30-
49), ğılarız (33-63), gideriz (40-75).*

Adıl kaynaklı I. çoğul şahıs ekinin de Eski Anadolu Türkçesindeki gibi
yuvarlak ünlüsünü koruduğu görülür: *açaruz (3-68), yaparuz - rüz (42-27),
giderüz (43-12).*

{-z},{-Z}: *yaşıyoz (2-8), yetiştürüyöz (3-7), yuvuruyoZ (4-55), dēyöz (10-34),
kılcaz (14-36), yapıyöz (15-38), vercez (17-32), isticez (20-79), gidiyöz (23-22),
daşuryöz (39-33), işleyöz (44-18).*

II. Çokluk Şahıs

{-sInIz},{-sUnUz}: *sünüz (16-101), gidersiniz (32-76), gitceysiniz (44-76).*

{-sInIz},{-sUnUz}: *buluşunuz (11-45), - sıyız (34-78), - sünüz (48-73), çık arusunuz (48-75).*

{-sIyIz},{-sUyUz}: *geçersiyiz (3-83), geliyosuyuz (4-25), ok sıyız (46-69).*

III. Çokluk Şahıs

{-lAr}: *yapmışlar (40-92), gollar (42-84), yapıvöller (42-89).*

- } : (28-253).

- } : (6-68), *bağ* - -

ğ - - - (40-10).

3.5.2.2 İkinci Tip Şahıs Ekleri

Zonguldak merkez ağzında geniş zaman, şimdiki zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan iyelik kökenli şahıs ekleridir. Yazı dilinden farklı olarak nazallık korunur ve η □ y değişimi görülür.

	TEKLİK	ÇOKLUK
1. Şahıs	{-m}	{-k}, {-k̄}, {- }
2. Şahıs	{-n} {-(I)η},{-(U)η} {-(I)y}	{-ηIz}, {-ηUz} {-nIz} {-yIz},{-yUz}
3. Şahıs	Eksiz	- - - }

I. Teklik Şahıs

{-m}: *girdim (1-10), gışdım (4-21), çalışdım (5-7), oldım (13-52), vādım (16-15), gidecem (19-141), a dım (21-24), gitdim (23-24), durdım (29-11), órdüm (30-10), gezdim (33-98), yapmadım (38-14), aldım (42-25), ağnadsam (45-11), bıraķ sam (48-149).*

II. Teklik Şahıs

{-n}: - *san (48-126).*

{-(D)ŋ}, {- (U) ŋ}: *böyütüyoŋ (1-13), gitdiŋ (8-48), olduŋ (8-49), gelmediŋ (8-122), geçirceymişin (8-183), olmuşun (13-58), dolaşın (205), saŋ (23-79), etmişin (34-83), istememişin (42-64).*

{-(D)y}: *diy (1-47), geldi y (4-26), çıkarsaydı y (6-54), konuşmadı y (9-50), gelmişiy (17-104), konuşmeyceymişiy (19-58), galgıvādı y (19-163), çıkartsay (22-52), say (33-102).*

I. Çokluk Şahıs

{-k}, {-k}, {- }: {-DUk} Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi genellikle yuvarlak ünlüdür: - - (12-45), düşdük (13-24), galacayıķ (16-128), dövdük (17-84), durduķ - (31-17), toplanıyoduķ (33-28), gıynatsaķ - sek (49-54).

II. Çokluk Şahıs

{-ŋIz}, {-ŋUz}: *gittiŋiz (1-57), edeydiŋiz (4-24), yapıduŋuz (8-156), ettiŋiz (8-148), geldiŋiz (14-56), çaķ madıŋız (50-44).*

{-nIz}: *ótseniz (44-56), uğradımız (46-66).*

deyonuz (8-39), önceyiz (18-66), biliyorsunuz (29-21), gidebilceyiz (34-65), etmişiniz(34-84) çekimlerine baktığımızda adıl kaynaklı kişi eki getirilmesi gerekirken, iyelik kaynaklı kişi eki getirilmiştir.

{-yIz},{-yUz}: (□ {ηIz/-ηUz}) *gelüseyiz (1-32), yidiyiz (4-24), geldiyiz (8-5), yaptiyiz (9-50), büyüdüyüz (28-242), geldüyüz (34-83).*

III. Çokluk Şahıs

{-lAr}: *dédiler (1-13), aldılar (40-26), geldiler (47-23).*

- }: - - *dı (34-133).*

- }: - - *(32-25),*

yak - ğ *(46-36).*

3.5.2.3 Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Üçüncü tip şahıs ekleri emir ekleridir. Her şahsın ayrı bir eki vardır. Bu eklerinde ses değişimine uğradıkları görülür.

	TEKLİK	ÇOKLUK
1. Şahıs	{-AyIm} {-AyIn} {- m}	{-Allm}
2. Şahıs	Eksiz	{-In}, {-un} {-Iy}
3. Şahıs	{-sIn} {-sIn}{ -sUn}	{- }

I. Teklik Şahıs

{-AyIm}: *ağnadayım (4-63), gideyim (6-44), bileyim (6-70), annatayım (47-25), alayım (48-75).*

{-AyIn}: Eski Türkçenin teklik I.şahıs emir eki {-AyIn}, Eski Anadolu Türkçesinde de kullanılmış, daha sonra yerini {-AyIm} ekine bırakmıştır.⁴¹ Zonguldak merkez ağzında bu ekin korunduğunu görmekteyiz: *yaşayın* □ *yaşayayın* “yaşayayım” (23-56).

- **m}**: Hece kaynaşması sonucunda oluşan biçimdir: -

- *m* (41-7).

III. Teklik Şahıs

{-sIn}: III. tekil kişiye emir ekinin son sesinin damaksıllaştığı görülür: *gelsin* (8-138), *alsın* (10-20).

{-sIn}, **{-sUn}**: *çık sın* (1-58), *eylesün* (5-9), *yapsın* (5-67), *gelsin* (6-46), *olsun* (19-116).

I. Çokluk Şahıs

{-Allm}: *edelim* (1-94), *yapalım* (3-6), *içelim* (8-77), *keselim* (10-25), *bakalım* (28-72), *tanişalım* (34-10).

II. Çokluk Şahıs

{-In}, **{-un}**: *söyleyin* (8-125), *topallayın* (29-78), *dolaşın* (32-52), *çağırın* (34-85), *buyurun* (40-79).

{-Iy}: *çık ıy* □ *çık -ı-ı* (3-81), *gidiy* □ *giti-ı* (18-76).

III. Çokluk Şahıs

- : (48-97).

3.5.3 Fiillerin Basit Zaman Şekilleri

3.5.3.1 Bildirme Kipleri

3.5.3.1.1 Şimdiki Zaman

⁴¹ Leyla Karahan, Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması, Ankara: TDK Yay., 1996, sy.148

Fiilin gösterdiği oluş ve kılışın, içinde bulunan zamanda başladığını ve sürmekte olduğunu gösteren kiptir. Bilindiği gibi {-yor} şimdiki zaman eki yori- “yürümek” fiilinin yori-r geniş zaman şeklinden çıkmıştır (Ergin 1970: 81). Bölgemizde /r/ ünsüzünün düşmesiyle şimdiki zaman eki olarak {-(I)yo} kullanılırken, en önemli farklılık III. teklik ve III. çokluk eklerinde görülür. Şimdiki zaman eki düzleşerek {-(I)yA} şekline dönüşmüştür. Ayrıca III. çokluk şahsında -rl- □ -ll- benzeşmesi görülmektedir: *yon (17-6), açturuyom (35-59); oturuyon (7-9), anayon (8-8), döküyon (39-31); oturuya (1-24), geliya (5-22), yapılya (11-17), duruyo (15-8), ötüye (19-14), oğunuya (21-15), ğaliya (31-15), toplantıyo (32-22), yeteya (33-86); yapıyoruz (5-9), gidiyoz (10-5), yazdırıyoz (18-7), tanışıyoruz (29-52), yapıyoz (41-24), gidiyoZ (41-34); geliyosuyuz (4-25); dağ - - (- - - - - (45-25).*

Şimdiki Zamanın Olumsuzu: *gidemeyon (6-27), bilmeyon (6-36), ğāğ amayom (9-5), yürüyemeyom (13-6), enmeyom (19-17), yapmıyon (33-103), bilmiyom (49-36); isdemeyosun (28-27); olmaya (1-38), çalışmaya (2-16), ağnamaya (3-14), kesemeya (3-64), eşétmeye (6-38), bilemeya (13-33), yetmeya (36-10), düşünemeya (42-104), gidemeya (44-11), girmeya (50-8); gidemeyoz (29-30), çalışamayoz (34-14).*

3.5.3.1.2 Geniş Zaman

Zonguldak merkez ağzında geniş zaman eki {-Ar}, {-Ir/-Ur} kullanılmaktadır. Bölgede /r/ ünsüzünün işlek bir şekilde düşmesi geniş zaman ekinde de görülmektedir. Ayrıca III. çokluk şahıs {-lAr} ekinin geniş zaman ekini gerileyici benzeşme yoluyla kendine benzettiği durumlar da vardır: *dozururum (8-*

47), *ğurarım* (12-66), *bilirim* (15-16), *derim* (40-78), *severim* (44-100), *yirin* (50-48);
- *sın* (34-78), *oğ* -
(33-126) (7-13), *gidellē* (19-40), *ödelē* (39-21), *yillē* (42-81), *dellē* (48-19).

açaruz (3-68), *yirüz* (33-66), *rüz* (42-27) Kardeşler, Çırgan ve Kızılcakeşe köylerinde derlenen metinlerden alınan örneklerdeki gibi geniş zamanın I. çoğul şahsı genellikle yuvarlak ünlülü kullanılmaktadır.

Geniş zamanın II. çoğul şahsı yuvarlak ünlülü kullanıldığı gibi düz ünlülü de kullanılmaktadır: *sünüz* (16-101), *gidersin* - *sıyız* (46-69).

Geniş Zamanın Olumsuzu: Geniş zaman olumsuzluk eki {-mAz}'dir. Yazı dilinde olduğu gibi I. şahıslarda “-z” düşmektedir: *ağnatmam* (4-17), *bilmem* (6-35), *vazgeçmem* (8-64), *bırakmam* (33-117); *tanımazsın* (23-10); *almaz* (8-99), *bağ itmaz* (28-42), *olmaz* (34-25), *ğalmaz* (34-164), *bırakmaz* (36-46), *veremez* (39-40), *gelmez* (46-10).

Burada en dikkat çekici olan I. çokluk şahısta görülen {-mAr} ekidir. Çukurören, Kumtarla, Akşeyh ve Gücek köylerinde derlenen *inanmaruz* (8-84), *yapmaruz* (18-49), *gitmerüz* (29-51), *gomaruz* (34-108), *gelmeriz* (40-96) kelimeleri örnek olarak gösterilebilir.

3.5.3.1.3 Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman yazı dilinde {-DI}, şeklinde kullanırken, bölgemizde daha çok {-dI},{-dU},{-dú}şeklinde karşımıza çıkar. Bununla birlikte genellikle I. teklik, I. çokluk ve II. çokluk ekleri Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü kullanılmaktadır⁴²: *girdim* (1-10), *bağ dum* (8-43), *dedim* (9-88) -

ördüm (37-13); *geldiy* (4-26), *gitdiy* (8-48), *ağnadıy* (33-130), *kesdin* (43-88),

⁴² EATE,sy. 89

dedin (48-187); durdu - - - -
- - - - (29-6); yidiyiz (4-24),
edeydiyiz (4-24), geldiiz (14-56), - - - -
- (49-14).

Burada dikkat çeken bir husus da görülen geçmiş zamanın 3. şahıslarındaki -n sesidir: *yokdun (6-15), vârdın (23-68)* (Bkz. 2.2.7. /n/türemesi).

Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzu: Görülen geçmiş zamanın olumsuzu yazı dilinde olduğu gibi {-mA} ile yapılır: *órmedim (29-11), etmedim (30-41),*
gitmedim (32-42), içmediy (46-82), (1-20), (9-19),
bulamadıyız (1-59), çaķmadıyız (50-44).

3.5.3.1.4 Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki yazı dilindeki gibi {-mİş}, {-mUş}'tür: *dayanmışım (13-54), böyütmüşüm (33-86), yatmışım (47-26), uyumuşum (47-26);*
olmuşu (13-58); söylemiş (1-8), olmuş (6-56), ölmüş (6-5 -
- - - - -
- - - - -
(34-56), yapmışlar (40-92).

1.teklik şahısta (ben □ -vAn □ -yIn) *girmişyin (8-71), ğalmışyin (48-176)* biçimlerine rastlanmaktadır (Bkz. 1.5. Etnik Yapı ve 2.2.3.3.3. Sürekli Ünsüzler Arındaki Değişmeler / v □ y değişimi).

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuzu: Öğrenilen geçmiş zamanın olumsuzu yazı dilinde olduğu gibi {-mA} olumsuzluk ekleri getirilerek yapılır: *çıĝmamışım (12-20), dememişim (28-170), istememişiy (42-64), açmamış (3-76),*
gönderememişlê (28-229).

3.5.3.1.5 Gelecek Zaman

Gelecek zaman {-AcAk} ekinin ses değişikliklerine uğrayarak farklı biçimler aldığı görülür: *bağacan* (17-13), *gidecem* (19-141), *oğuycan* (21-19), *yazacan* (23-171), *bağ* - - *n* (40-101), *yapacam* (48-146); *döneceksiğ* (23-29), *ağırlicağsın* (23-89), *dozuracağsın* (23-89), *ğalacağsın* (28-157), *yapacay* (42-64), *yapacağ* (44-95); *gideceg* (48-52), *yapacağ* (28-68); *ğılcaz* (14-36), *ğalacayığ* (16-128), *bağ* - - - (28-253),

Gelecek zaman eki I. çokluk şahısta genellikle yuvarlak ünlülü kullanılır. Bu, Zonguldak merkez ağzının belirleyici özellikleri arasındadır: - - - *z* (48-126).

Gelecek Zamanın Olumsuzu: Yazı dilindeki gibidir. Metinlerden fazla örnek bulunamamıştır: *ğ* *cağ* - *ğ* *cak* (40-111), *ğ* *azırlamıcağ* (40-111).

3.5.3.2 Tasarlama Kipleri

3.5.3.2.1 Emir Kipi

Yapılması gereken işi emir biçiminde ifade eden yapılardır. Emir kipinde her şahsın ayrı eki vardır: *ağnada* - - - - *m* “söyleyeyim” (33-47), *m* “vereyim” (41-7), *annatayım* (47-25), *alayım* (48-75); *çığsın* (1-58), *eylesün* (5-9), *yapsın* (5-67), *gelsin* (6-46), *gelsiğ* (8-138), *alsiğ* (10-20); *edelim* (1-94), *yapalım* (3-6), *içelim* (8-77), *keselim* (10-25), *bakalım* (28-72), *tanışalım* (34-10); *çığıy* (3-81), *söyleyiğ* (8-125), *gidiy* (18-76), *topallayığ* (29-78), *dolaşığ* (32-52), *çağırığ* (34-85), *buyuruğ* (40-79); (48-97).

Emir ekinin olumsuzunda 2. çokluk şahısta olumsuzluk eki ile emir eki kaynaşmaktadır: *ótümēḡ* (48-74).

3.5.3.2.2 Dilek- Şart Kipi

Yazı dilinde olduğu gibi fiil tabanlarına dilek şart eki olan {-sA} getirilerek oluşturulur: *gitsem* (6-94), *ekmesem* (8-28), *desem* (45-11), *ağnadsam* (45-11), *bıraḡsam* (48-149), *vēsey* (8-60), *órsek* (19-139), *çıḡsaḡ* (23-169), *gitsek* (23-169), *ğaynatsaḡ* (44-56).

3.5.3.2.3 İstek Kipi

İsteklik bildiren kiptir. Fiil tabalarına {-A} eki getirilerek yapılır. Derlenen metinlerde fazla bir örneğine rastlanamamıştır: *bilem* (9-88).

3.5.3.2.4 Gereklilik Kipi

Tasarlanan hareketin gerekliliğini belirten bu kip {-mAll}, eki ile oluşturulur: *derlenen metinlerde örneğine rastlanmamıştır.*

3.5.4 Fiillerin Birleşik Zaman Şekilleri

Birleşik zamanlı fiiller, basit zamanlı fiillere görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart ekleri getirilerek oluşturulur. Birleşik zaman şekillerinin, yazı diline göre bazı ses değişimlerine uğradıkları görülür. Yazı diline göre en önemli farklılık 3. çokluk şahıs ekinin bazı durumlarda birleşik zaman anlamı taşıyan eklerden önce gelmesidir.

3.5.4.1 ye

Zonguldak merkez ağzında geniş

yesine rastlanır. Bu zamanların birleşik kipli çekimlerinde en belirgin özellik

3. tekil ve 3. ç ye ekinin –dın şeklinde karşımıza çıkmasıdır
(Bkz. 2.2.7. /n/ türemesi).

3.5.4.1.1 **yesi:** - -
- - - -
- - *di* (8-113), *yapmazdı* (- -
- - *dük* □ *indir-ür i-dük* (5-21),
bulamazduķ (5-26), *oķ* - - -
- - *dik* (45-27); *dèllèdi* (1-37), *dilē* □
döv-er i-di-ler (13-19), *istemez dinnē* (16-98), *soķ mazlādı* (18-22), *sokmaz dinnā* (19-
10), *lēdin* (19-25), - *(19-33)*, *óstermez lēdin*
(19-136), *di* (34-7), *di* (36-71), *ótürürlēdi* (42-33),
di (47-141).

3.5.4.1.2 **yesi:** *düşünüyodum* (28-34), *gidiyodun* □ *git-i-*
yor i-di-n “*gidiyordu*” (3-33), *gidiyodu* (8-50), *ediyodu* (14-23), *diñiyodu* (32-26),
- *(4-73)*, *ediyodunnā* □ *et-i-yor i-di-n-ler*
“*ediyorlardı*” (6-46), *geliyodunnā* (6-85), *ediyodulā* (8-111), *oynayodunnā* (9-18),
ğonuşmayadunnā (9-45), *edivoryodun* (19-124), *diyodulā* (31-32), *dikeyoduķ* (36-
16), *(43-15)*.

3.5.4.1.3 **yesi:** *órmediydim* (6-18),
gitmediydim (8-154), *geldiydim* (16-6), *gitdiydim* (28-9), *éverdiydim* (37-36),
- - - -
(10-15).

3.5.4.1.4 **yesi:** *olmuşdum* (50-15), *dikmişti* (22-
22), *gelmişdi* (22-57), *dikmişlēdi* (22-21).

3.5.4.1.5 **yesi:** *gitceydiñ* (6-91), *ölceydiñ* (23-140),
gitceydi (46-31), *dilē* (15-6),

3.5.4.1.6 **yesi:** *vēseydim* (10-43), *bilseydim* (23-16),
yollasaydım (33-5); *çıkarsaydıy* (6-54), *çıkartsaydıy* (22-52), -
- *saydı* (47-121); *di* (34-84).

3.5.4.1.7 **yesi:** *içeydin* “*içseydin*” (18-78), *vereydiñ* (46-43);
geleydi (21-12), *geçeydik* (32-51).

3.5.4.2 Rivayet

3.5.4.2.1 Geniş Zamanın Rivayeti: *geçümüñün* (8-72), - *miş*
(47-183), *muşlā* (28-257).

3.5.4.2.2 Şimdiki Zamanın Rivayeti: *duymuyomuş* (8-41), *istemiyomuş* (14-25),
alamayomuş (19-58), *dağıyomuş* (19-59), *yapmıyomuş* (19-66), *isdiyomuş* (19-70),
oluyomuş (20-63), *isteyomuş* (28-67), *ıyıyomuş* (34-58), *gidiyomuş* (39-53),
 kırkıyomuş (42-94), *deyomuş* (49-57); *doğuruyomuşlā* (3-38), (6-
68), *bağ* (12-13), *yapıyomuşlā* (15-10), *sürtüyomuşlā* (19-127),
topluyomuşlā (20-64), *soruyomuşlā* (20-91), (34-110).

3.5.4.2.3 Gelecek Zamanın Rivayeti: *gonuşmeyceymişiy* (19-58), -
- *mişük* (23-19), *yâpcamışlā* (12-14),
(49-33).

3.5.4.3 Şart

3.5.4.3.1 Geniş Zamanın Şartı: - - *sağ*
(23-79), *geçēse* (32-28), *gidēsek* (16-29), *yapmazsağ* (16-79), *gelūseyiz* (1-32).

3.5.4.3.2 Şimdiki Zamanın Şartı: *isTeyosa* (29-52), *gelmiyosa* (33-131).

3.5.4.3.3 Görülen Geçmiş Zamanın Şartı: *yazdıysa* (8-70), *gırışdıysa* (28-192),
geldiyseñiz (8-40), *yimediyseñiz* (32-52).

3.5.4.3.4 Gelecek Zamanın Şartı: ğ sa (40-66).

3.5.5 Ek-Fiil

Eski Türkçe’de er-mek fiilinden gelen i-mek fiili ya isim ve isim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapar ya da basit zamanlı çekimleri birleşik zamanlı yapar. Ek-fiilin geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart çekimi olmak üzere dört çekimi vardır.

3.5.5.1 Ek-Fiilin Geniş Zamanı

“tur-” eyleminin geniş zaman ekiyle çekimlenmiş biçimiyle sağlanır. Bu yapı aynı zamanda ek-fiilin şimdiki zamanını da karşılar. Yazı dilinden farklı olarak I. teklik ve çokluk şahıslarda ben □ -vAn □ -vAm □ -vUm □ -yUm / ben □ -vAn □ -An □ -In / biz □ -vUz □ -yUz eskicil biçimin izleri görülür: *óydenyim (16-71), ğızıym (34-6), geliniym (34-6)* - - - *óydenyiz (35-6).*

3.5.5.2 Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı

İsim + ek fiil ({-idi}, {-dI}, {-dU}, {-tI}, {-tU}) + şahıs eki kalıbında karşımıza çıkar. Yazı dilinden farklı olarak III. teklik şahıs ekinde “-n” eki görülür: *atölyesindeym (2-13),* - - *du (2-21), emegliydim (3-32), iyiydi (4-18), mücizeydi (4-* *di (6-7), değildin (9-47), öyleydim (9-72), hafıfıydin (9-94), böyleydim (12-31), éyidi (18-6), adetdin (18-16), merkezdim (18-63), şenlikdin (19-47), yemegliydim (19-54), deyildin (19-103), yoğmuşdun (19-161), vârdın (20-25), evliydi (23-43),* - *úvvetliydi (36-44), óydeydik (18-12).*

3.5.5.3 Ek-Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı

İsim + ek fiil ({-imiş}, {-mİş}, {-mUş}) + şahıs eki kalıbında karşımıza çıkar: *küçükmüşüm (1-85), yoK muşsun (36-77), müş (13-64), böyügmüş (22-44), pasaK lıymış (23-101), değilmiş (28-212), soğuK muş (34-90), uzaK mış (34-91), yoK muş (34-42), ğızmişuz (43-49), cahilmişlē (42-111).*

3.5.5.4 Ek-Fiilin Şartı

İsim + ek fiil ({-ise}, {-sa}, {-se}) + şahıs eki kalıbında karşımıza çıkar: *varsa (19-83), yoK sa (20-12).*

Ek fiilin olumsuzu isim veya bildirme eklerine değil /deyil kelimesi getirilerek yapılır: *emriņizde deyilim (8-44), siKortalı deyil (2-25), ğırmızı deyildin (19-103), öyle deyil (42-51).*

3.5.6 Yardımcı Fiiller:

3.5.6.1 İsimlere Gelen Yardımcı Fiiller

Bölgemizde isimlere gelen yardımcı fiiller et-, ol-, kıl-, yap-, al-, şekillerinde karşımıza çıkmaktadır:

et-: - - - - *óç et- (3-21), máfat et- (4-15), şey et- (5-39), deņiş et- (6-13), düvünü et- (12-38), - - ğ - - ğ - -*
vet et- (30-75), ğızmet et- (33-74), yardım et- (40-121), fayda et- (44-24), ğayıt et- (49-35).

ol-: *usulü ol- (1-7), emegli ol- (3-31), şey ol- (9-16), nasip ol- (15-35), şenlik ol- (19-48), işim ol- (28-5), düğün ol- (31-13), savdúç ol- (37-22), ğına ol- (39-16), yangın ol- (42-30), toplantı ol- (47-25).*

yap-: *şey yap- (1-15), rençberlig yap- (2-5), ğazurluğ yap- (3-66), zengin yap- (8-29), avcılığ yap- (13-24), düğün yap- (17-27), únlik yap- (29-26), toplantı yap- (33-56), ekmeK yap- (45-9).*

al-: *mağsul al- (14-24), gelin al- (21-24), órev al- (29-62).*

ıl-: *namaz ıl-* (14-36).

3.5.6.2 Fiillere Gelen Yardımcı Fiiller

Bu tür birleşik fiiller, iki fiilin birleşmesinden oluşmuştur. Burada birinci fiil bir zarf fiil kuruluşundadır. Buna esas fiilin anlamını tasvir eden ve ona yeni bir anlam özelliği katan yardımcı fiil eklenir. Bu türlü birleşik fiiller tasvir edici yardımcı fiil olarak kullanılan *bil-*, *ver-*, *dur-*, *yaz-*, *gel-*, *gör-*, *kal-* fiilleri ile karşılanır. Bu yardımcı fiilleri “yeterlik, tezlik, süreklilik ve yaklaşma” olmak üzere dört grupta toplayabiliriz. Bölgemizde süreklilik ve yaklaşma fiilleri işlek bir kullanımda değildir.

3.5.6.2.1 Yeterlik Fiilleri

Mümkünlük veya olasılık anlamı katan bu fiiler, {- (y)A} zarf fiili üzerine *bil-* yardımcı fiilin getirilmesi ile oluşturulur: *yapabilüdüüm* (1-75), *yapabilen* (5-29), *sün* (16-71), (20-48), *götürebilürüz* (20-48), *aşnaşabiliyosa* (29-57), *yapabiliyoduğ* - (40-10), *verebiliyodu* (44-54), *gidibiliyomuşuz* (50-10).

3.5.6.2.2 Tezlik Fiilleri

Çabukluk, tezlik anlamı katan bu fiiler, {- (y)I} / {- (y)U} zarf-fiili üzerine *ver-* yardımcı fiilin getirilmesi ile oluşturulur: - ğ - *ötüvêdilê* (6-21), *eletivêdilê* (6-21), *çövürüvêdilê* (6-43), *deyvêdim* (8-94), *çekivêdi* (8-108), *alivâmış* (18-35), *di* (23-32), *ötürüvêdi* (28-224), *ğopuvedi* (32-44), *ólüvêdi* (32-47), *ğaynatuvördük* (32-77), *vörsem* (34-109), *dim* (34-118), *vêrvedi* (37-12), *vereydim* (37-79), *ediverya* (42-118), *yapıvereydiş* (46-42), *gidiveryoz* (44-34).

3.5.7 Fiilimsiler

3.5.7.1 İsim Fiiller

Fiil kök veya gövdelerine {-mAk}; {-mA}; {-Iş} ekleri getirilerek oluşturulur.

{-mAk}: *fazulye ekmek baĸla ekmek (8-50), iimden aĸlamaĸ geldi (8-139), gzünüñ öñünden ĸaçırmaĸ (14-15), alıřmaĸ tla işi (16-16), öyle oldu işde tanıřmaĸ (22-16), ĸarıların oyununa baĸmaĸ içün (33-32), hem gezmek iyi olu (44-108).*

{-mA}: - *ĸonuřma yapıdl (28-219), beni almaya gelsin (28-227), söylemeye gerek yoĸ (33-61).*

{-Iş}: *m bařĸ - doĸuř ni orda (33-107).*

3.5.7.2 Sıfat Fiiller

Yazı dilinde kullanılan sıfat fiillerin, bölgemizde ses deĸişimlerine uğradıkları görülür:

{-AcAk}: *gelecek baĸarda (5-44), baĸacaĸ kimse (16-33), yapacaĸ iş (28-181), taĸılacaĸ taĸılar (47-39), alınacaĸ eşyalar (47-40).*

{-dIk}, {-dUk}: Genellikle yuvarlak ünlü kullnıldığı görülür: *ıĸ - nadiĸim ĸada (23-68), ünü (34-21), uzaĸda ĸaldıĸım için (43-16), olduĸu zaman (47-211), bidüĸü ĸırduĸu ĸ (48-58).*

3.5.7.3 Zarf Fiiller

Yazı dilinden pek farklı deĸildir. Bölge aĸzında kullanılan zarf fiiller ařaĸdaki gibidir:

{-Ip}, {-Up}: Eski Anadolu Türkçesindeki gibi yuvarlak ünlü de kullanıldığı görülür: *alışıp (3-40), alıp (4-46), barınıp (5-57), yıĸup (8-16), geünüp (20-85), - ĸıp (38-6), anaşıp (40-86).*

{-ArAk}, {-ereg}: *severek (3-42), olaraK (5-12), görerek (33-22), severeg (35-31).*

{-mAdAn}: *yemeden (5-74), gitmeden (6-99), silmeden (22-60), sürülmeden (28-121), almadan (33-12), olamadan (34-49), çıkarmadan (40-73).*

{-kAn}: *çalışūken (1-70), derken (10-33), oynāken (19-120), oynatūK an (19-121), ken (23-39), olūken (35-16), ken (43-87).*

3.6 EDATLAR

Tek başlarına bir anlam ifade etmeyen, başka kelimelerle kullanıldığında anlam kazanan kelimelerdir. Zonguldak merkez ağzında kullanılan edatlar şunlardır:

gibi: *çarşı düvünü gibi (1-38), gahvaltılıK şey (4-76), her yerdeki gibi (10-24), biraz - le o da dāvul gibi ötēdin (19-33), oturuyomuş gonuK gibi evde (29-18), öyle saşlıg gibi şeylē oluyodu (32-16), sirkeli baK la gibi şey (43-70).*

için, için, için: - *süt için (5-23), onuy için hasta olduğ (8-49), düvün için uşām (19-43), taK - miş (47-183).*

ile: bölgemizde ile edatı ekleşerek -nan, -nen, -nan şeklinde görülür: *örücü usulüynen evlendim (3-42), paraynan aldım da yapdım (7-5), - nan gelip alıyallā (32-40), ramazanda sıraynan herkez (35-55), annemnen bunuy babası (50-5).*

ğadar, ğada, ğadan (-r □ -n), ğadanı, ğadarı (ğadar+ı□ iyelik kalıplaşması): *işde bu ğadarı bizim işimiz (4-25), - öye ğadarı bullāda (13-9), atmuş yaşına ğadanı (16-8), kırK yaşında Lerzan ğada (22-44), le şu gadan sacıñ altına soK aruz (29-39), işde mancar cik ğadarı (32-69), bu ğadar yapacaysam (33-121).*

keri, keli (-r- □-l-), kerime, kericiğime: Sonra anlamındadır: *ondan kerime* (7-6), *ondan keri* (8-171), *ondan kericiğime* (17-108), *ondan keri* (32-73), *ondan keli* (34-62).

deyi (□ dēy-i): Yazı dilinde {-e} ulacıyla türetilirken, Anadolu'da {-i} ulacıyla yapılmaktadır. Bölgemizde diye edatının yerine kullanılmaktadır: *böyle merak ediyi deyi* (8-124), *ğabul etdim deyi* (9-92), *farķında değilin ki ben onu telefon deyi* (33-55).

ğalan (□ ķal-an): Artık anlamını vermektedir. *şindi ğalan işleyemeyom esgiden çok dim* (31-12), *şindi ğ yere çalışamayoz* (34-13), *dük* (43-85).

Pekiştirme ilgeci *oķ /ök*'ün ekleşmiş biçimi *hincik* (9-14), *şincik*(28-52) kelimelerinde rastlanmaktadır.

3.7 İKİLEMELER

3.7.1 Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Oluşan İkilemeler

- *óy* (11-21), *çüf çüf* (12-66), *le* (12-70), *e* (16-31), *ózel* (20-81), *ğanım ğanım* (23-102), *úle* (36-79), *söke söke* (43-85).

3.7.2 Doğa Yansımali ve Ses Yansımali Sözükle Kurulan İkilemeler

çangıraķlı çunguraķ - *ğı* *ğ* - *ğı* *ğ*
- - - *gır* (19-34), *zıvır*
zıvır (23-52), *ğıvil* *ğıvil* (28-106), *vıtır* *vıtır* (28-106), *ğıvılda* *ğıvılda* (28-107),
úrú (32-26), *şapır şapır* (36-32), *şap şap* (36-32), *çayır çayır* (36-44),
tıngır tıngır (42-58), *ğızıl* *ğızıl* (48-166).

3.7.3 Eş/Yakın Anlamlı Sözcüklerin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan İkilemeler

- *úcü güveti (3-64), malımız meranımız (Ar. l ile yakın anlamlısı mal sözcüğü bir ikileme kurmuştur. Menal sözcüğü yöremizde n □ r ve n □ l değişimine uğrayarak meran biçimini almıştır.) (5-18), ğonu ğomşu (7-13), ğap ğacaĸ (8-91), gezip kertmeye (8-185), yalan yañnış (11-11), úce (34-36).*

3.7.4 Aynı Sözcüğün Başına “m” Sesi Getirilmesiyle Oluşan İkilemeler

araba maraba (2-30), aracı maracı (4-68), ğurban murban (5-23), ğardâşı mardaşı (9-37), ata mata (11-12), doğum moğum (12-8), çatal matal (36-34), pohça mohça (42-31).

SONUÇ

Zonguldak ve yöresinin coğrafyası, tarihi ve etnik yapısı üzerinde durduğumuz giriş kısmında bahsettiğimiz gibi Zonguldak merkez ağız tarihi Türk şivelerinden Oğuz Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Kıpçak Türkçesi ile benzer özellikler göstermektedir. Leyla Karahan “Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması” adlı eserinde Zonguldak ve yöresi ağızını Batı grubu ağızları içerisinde III. grupta Devrek ve Ereğli ağızları ile aynı grupta ele almaktadır.⁴³ Biz de ses ve şekil bilgisi kısımlarında Zonguldak merkeze bağlı köylerden derlediğimiz metinlerden yola çıkarak şu sonuçlara ulaşmaktayız:

Oğuz Türkçesi’nde ilk hecelerde kapalı e’ye rastlanmaktadır. Aynı şekilde Zonguldak merkez ağızında da genellikle ilk hecede kapalı e’ler korunmaktadır: *gèyip* (5,73), *gèce* (21-16), *dèdi* (34-29), *èv* (41-38), - (12-24), *èyidi* (18-6), *èrkek* (37-19), *yèmek* (44-83).

Zonguldak merkez ağızında, ses düşmesi ve ünlü kaynaşmasıyla oluşan, vurgu ve tonlamaya bağlı uzun ünlü yanında, alıntı kelimelerde de uzun ünlülerin zaman zaman korunduğu görülmektedir: *esgiden* (3-97), *ne+si* (4-10), *şõle* □ *şöyle* (11-5), *da* □ *aralarda* (12-74), *bubacün* □ *babacığın* (21-12), *m* □ *bileyim* (30-5).

Kimi zaman da iç seste bir ünlünün normal söyleyiş süresinden daha kısa sürede söylendiği görülür: *yon* (17-6), *ya* (18-8), -
- *úy can* (28-34), *ğ sınıy* (28-64), *daK can* (29-23),

⁴³ Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, sy.158

müş (30-8), (33-44), *çık* -
yon (34-60), *n* (40-102), - *siyinen* (47-85).

Genellikle /ğ/ ve /y/ ünsüzlerinin düşmesiyle birlikte ikiz ünlüler ortaya çıkmaktadır: - *ı* (29-27), *a* (38-7), *im* (38-14).

Kalınlık-incelik uyumu tamdır diyebiliriz. Zonguldak merkez ağzında yabancı sözcüklerin bile uyuma sokulduğu görülür: *esger* □ (Ar.) □ *asger* (196), *heber* □ (Ar.) *haber* (6-85), *doğuz* (3-14), *böyük* (8-32), *yimek* (9-21). Ancak ön damak /g/ ve /k/ ünsüzlerinin orta damağa kayması nedeniyle ön ünlüler de arka sıraya geçer. Bundan dolayı büyük ünlü uyumu zaman zaman bozulur: *üle* (2-60), *únú* (6-73), *ózel* (8-167), *ómür* (8-75) *úfür* (8-104).

Kimi eklerin Eski Türk Lehçelerinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü kullanılması; kimi ek ve sözcüklerin de ünlülerinin sonradan yuvarlaklaşması nedeniyle düzlük yuvarlaklık uyumu bozulur: *çalğu* (3-51), *sağluğ* (6-70), (9-8).

Şimdiki zaman eki {-yo} ve {-ya} da uyuma aykırı eklerdendir: *çekeyon* (34-50), *ekiya* (10-27).

Ünlü incilmesi Oğuz Türkçesi dil özellikleri arasındadır: *misir* (1-78), *patitis* (8-34).

Yumuşak damak geniz ünsüzü *η*'nin Eski Türkçe'deki gibi sözcük bünyesinde ve iyelik, tamlayan durum eki, görülen geçmiş zaman II. kişilerde devam ettiği görülür: *öñüjde* (42-57) *óyün* (30-75), *muhtarınıñ* (35-29), *gitdiñ* (8-48).

Kimi sözcüklerde /n/'nin damak n'sine dönüştüğü görülür: *güldüsüy* (□ *güldürsün* □ *güldürsün*) (28-246).

η □ y değişimi Zonguldak merkez ağzının belirleyici özelliğidir. Zonguldak merkez ağzının bu özelliği, Kıpçak dil özelliği ile benzerlik göstermektedir: *eviy* □ *eviy* (2-9), *burany* □ *burany*(6-13).

ķ □ ğ / k □ g ve t □ d bütün batı grubu ağızlarında olduğu gibi Zonguldak merkez ağzında da görülür: *başga* (8-32), *ğnamız* (33-37), *böyüg* (28-10), *datlı* (41-43).

Türkmen Türkçesi dil özelliklerinden □ □ değişmeleri Zonguldak merkez ağzında da görülür. Bu orta damak ünsüzleri /o/ ve/ u/ ünlülerini yarı kalınlaştırır: *örücü* (9-7), *úr* (29-8).

Zonguldak ve yöresi ağızlarını diğer Anadolu ağızlarından ayıran önemli özelliklerden biri de Kıpçak grubuna giren lehçelerde görülen g, ğ □ v değişimidir: *dúvünneri* (□ *düğünneri*)(2-27), *zeytinyavu* (4-29), *avır* (16-16), *davıtya* (16-49). Yine Kıpçak dil özellikleri arasında söyleyebileceğimiz ç □ ř değişimi de Zonguldak merkez ağzında görülmektedir: *ğaşduķ* (21-3), *ireşbellig* (21-22), *genşlik* (21-26), *sashğ* (32-16).

Zonguldak merkez ağzında, Oğuz Türkçesindeki gibi /r/ ünsüzünün düşmesi yaygındır: - - - *óriya* (20-31), (33-75), *soņādan* (42-14).

Zonguldak merkez ağzında Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi bazı eklerin yuvarlak ünlülü kullanıldığı görülmektedir: *kişicüg* (2-46), *inegcüg* (2-60), *ezcük* (8-28); *adamcuvaza* □ *adam+cuğaz* (5-56); *çalğu* (3-54); *riüz* (42-27); *geldüyüz* (□ *geldüjüz*) (34-83); *yıķup* (8-16).

Zonguldak merkez ağzında II. teklik şahıs iyelik ve II. çokluk şahıs iyelik eklerinde yazı dilinden farklı olarak nazallık korunur ve η □ y değişimiyle {+(I)y},

{+(U)y}; +(I)yIz, +(U)yUz biçimleri de görülür: *bağınız (34-64)*, *suyun (9-84)*, *gızıy (28-48)* *uşağıyız (8-132)*.

şunusunu (17-68) (39-41), *bunusunu (17-68)(39-41)* kelimelerinde kural dışı bir durum söz konusudur. ‘Bu’ ve ‘şu’ adları iyelik eki almıştır. Ayrıca bu adlarda bir ek yığılması görülmektedir.

Dönüştürme zamirinin ikinci hecesinin ünlüsü de Eski Türk Lehçelerinde olduğu gibi yuvarlaktır: *kendümüze (20-98)*, *kendümüz (29-51)*.

Zonguldak merkez ağzının belirleyici özelliklerinden biri olan $\eta \rightarrow y$ değişimi adıl kaynaklı II. tekil şahıs ekinde de kendini göstermektedir: *tutuyosuy (tutuyorsun \rightarrow tutuyorsun \rightarrow tutuyosuy)* - *siy (yazarsın \rightarrow yazarsıy) (16-130)*, *bilüsüy (bilürsün \rightarrow bilürsün \rightarrow bilürsüy) (22-9)*.

Görülen geçmiş zamanın I.teklik, I.çokluk ve II. çokluk şahıslarında yuvarlaklaşma Oğuz Türkçesi dil özelliğidir: *(1-96)*, *bağ (29-6)*, *geldüyüz (34-83)*.

Zonguldak merkez ağzında I. şahıs emir {-AyIn} ekinin korunduğunu görmekteyiz: *yaşayın \rightarrow yaşay-ayın* “yaşayayım” (23-56).

Şimdiki zaman eki, I. ve II. kişilerde {(I)yo} biçimindedir. III. teklik ve III. çokluk şahıslarda ise bu ek {- (I)ya} şekline dönüşür: *yon (17-6)*, *açturuyom (35-59)*, *oturuyon (7-9)*; *geliya (5-22)*, *yapılıya (11-17)*, *ötiye (19-14)*, *(39-11)*.

Çukurören, Kumtarla, Akşey, Dağköy ve Gücek köylerinde geniş zamanın I. çokluk şahısının olumsuzunda {-mAr} eki kullanılmaktadır: *inanmaruz (8-84)*, *yapmaruz (18-49)*, *gitmerüz (29-51)*, *gomaruz (34-108)*, *gelmeriz (40-96)*.

Zonguldak merkez ağzını diğer Anadolu ağızlarından ayıran önemli bir özelliği de görülen geçmiş zaman III. teklik ve çokluk şahıslarda görülen /-n/ sesidir. (Bkz. 2.2.7. /n/ türemesi)

Zonguldak merkez ağzının belirleyici özelliklerinden biri de gelecek zaman I. çokluk şahıs ekinin yuvarlak ünlülü kullanılmasıdır: -

- z (48-126).

Ek fiilin geniş zamanlı çekiminde yazı dilinden farklı olarak adıl kaynaklı I. teklik ve çokluk şahıslarda Eski Anadolu Türkçesindeki biçimlerin izleri görülür: ben

□ -vAn □ -vAm □ -vUm □ -yUm / ben □ -vAn □ -An □ -In / biz □ -vUz □ -yUz:

óydenyim (16-71), gızıyın (34-6), geliniyin (34-6), óydenyiz (35-6).

Bu ağız özelliklerinden de anlaşılacağı gibi Zonguldak merkez ağzında Oğuzca, Türkmence ve Kıpçakça'nın uzantıları görülmektedir.

Batı grubu ağızlarından Bartın ve yöresi ile ortak özellikler taşıyan Zonguldak merkez ağzı Bolu, Sinop, Samsun, Ordu ve Giresun ağızlarına da yaklaşıyor. Kapalı e'nin korunması, /r/ ünsüzünün eriyip yok olması, /ŋ/ sesinin korunması, iyelik kaynaklı kişi ekinin, şimdiki, gelecek, geniş zamanların II. kişilerle çekiminde adıl kaynaklı kişi eklerinin yerini almasıyla da diğer batı grubu ağızlarıyla da benzerlik taşır.

METİNLER

Anlatan : *Durkadın Turgut, 73/ **Hüseyin Turgut, 78

Derleme Yeri : Alancık

Derlenen : detleri

5 * z.

**Alancık burası.

* örücü usulü oldu kaçma maçma yoğ.

** örmüş bunu işTe k omşuynan h

ğız biliyo musun.

10 *Şeyden geliyoduğ , bubam beni oğ mediydi on dört yaşına girdim on dört
yaşında beni oğ dı. O zamanları h sa gidi
oğ

15 tanesi ötdüm dedi ondan sōra h albuki oğ
m ben kaç yaşımdaydım heralde
doğ uz yaşında mıydım, on yaşında mıydım o zamannara ben on yedi yaşına girdim
herkes on yedi yaşına girmeden b k öy tarafındaki.
Evet evet on yedi oldu on yedi oluncuğ artuğ k

20 irah at şehre yak n Zonguldav'a yak
ondan

ğı

25 üstümüzde tanesi öldü siğ orta h
oğlumuy ikisi Zonguldağ tanesi

du bunuy h̄ alasınıy oğlunuy ğızıydı. Giden böyüg
oğlum da ölen oğlum da benim h̄
30
tanesi gene şeyden oldu Devrek'den oldu. Onu da düvünnen al Ğı
ğ
di õ le oldu. ZaTTe h̄ alamıy oğlunuy ğızıydı. Biri de zaTTe
35 ğaçudu. O da bunuy h̄ Ğı
veriyola bullāda şey etmeyalā. Nişan oluya düvün oluya
söz möz yoḡ. Oluya oluya. Başlık
de müz dellēdi bõ le ğız alduķ
óyüne yidüllēdi onu şeyi kesip yidüllēdi. Şinci o yoḡ böyük
40 h̄ ayvan olmaya canım. Şimdi çarşı düvünü gibi oluya şincik.
** . Şinci biliyosun burada a
şey yok
bi.
45 *Bizim zamanımızda elli beş sene önceydi o. H̄ayır h̄ õ
ğ le burayâ şey yapallādı
yalancı şeylēden bõ le çık ık kene olūdu burası bõ le uzungēne olūdu.
**Ğı diy
mı.

50 *

şey yoğdu.

di.

*Bō le oğlanları bō le hiç zaTTı. Evelē bō le çocuğları érkek çocuğları soğ mazlādı
ğına da tavanlara çık allādı. Esgi evlē avaçdan oluyodu ya tavanlara erkenden

55 çık

ğ

ō

ğızlara

bağ

dan yuğ

di göcağarılā.

**Şinci sen İsmail'inğızı mısıñ yoksa? Ben Baştarla'da eğitim vā rdı eğitimden
emeğliyim ben. Şinci siz Kıbrıs'a nasıl gittiñiz oğ umak üçün gittiñ. Evlenmediy

60 bekarsıy memleketimizden çık sın yani kendini gurtar evvela.

*Kimse bulamadıyız mı evlēde.

**Zaten pek yaşlı yoğ

ra ben varım.

*

yaşlı da kimse yoğ. Ben yetmiş üç yaşındayım.

65 **

*Ğuran'a

mış

**

medi. orda ğalmadı orda ğalmadı.

*

ru dürüst kimse yoğ .

70 **

iyi iş yaptığımı ama bazı yerde vatandaş rağ atına

bağ ıyo rağ atına gelūse o hükümet çok iyi. Bağ demok

. Şindi insan ğ ağ ları vā rdı. Eğ ayede çaluşūken TTK'da çaluşūken biz
ağşam zabağ devlet bize araba vėrdi. İnsan ğ ağ ları yani biz seviniyoduğ devlet ne

g

. Ğ

75

. Benim elimde çok

óyü

hepsine değil yarısı ğad maḥ alle yapabilúdúm

*Benim ráḥ metli bubam soĝuḳ

sün de mi bazar yerini biliyoy mu

burda Zonguldaḳ

80

muş o tarafda Soĝuḳ su tarafında

gimanın oraya dōru.

**Soĝuḳ oḳ dı orda.

* oḳ çif sürēmiş

**Atatürk oḳ ulunuḡ neydi o yoĝ bu ěsgi oḳ

85

oḳ ul vâ rdı orda.

* da

**Ordan yuḳ arı gelişden yuḳ arı bunnarıḡdı.

* da çok çif sürēmiş. Ben küçükmüşüm o zaman tabi ufaḳ mışım.

90

**Şinci biz evlenduḳ ra biraz raḥ atsız oldum elli doḳ uz senesinde bunnarın

evi vardı orda ğaldıḳ maḥ kēme oldu o zaman, maḥ

ĝayınpeder

ḡ a etti, ĝız ĝardaşları şey maḥ

meyince

vazgeçti. O zaman öyleydi yani.

saymaḳ

yuĝarı on beş daneden fazla. Allah

95

*Esgere gidiya yaḳ ında.

**

gitsin biz raḥ at edelim

dimi.

*

100

mızı hiç sanmayom.

**Ėı

çay yapsak iyi olüdu ama. Allah niyétini ġabul etsin.

Anlatan : *Habibe Öztürk, 86/ **Hüseyin Öztürk 87

Derleme Yeri : Çağlı

Derlenen : detleri

5 **Rençberlig yapıyoduğ çüf sürüyoduğ .

*Sırtınan odun taşıyoduğ .

**Televizyon burda çalışıya, lamba orda yanıya, musluğa sular akıya, şehir
ğ gaz lambası yanadı.

*

10 da Adapazarı'ndaydı geli

dı orda éverdi. Şindi biz ihtiyālayınca ħ

óylü tālālādaydı zabaylen erken.

**Ben eğ ayede çalışuyodum elektrik atölyesindeydim.

apalım yoğ.

15 **

. Bu da

ne yapacak iki tane evlaT érkek evlaT k

ağ şam deyil iki

ağ

artık yelleşdilē

oraya nasiP işde.

20 *

. Halamıy oğlu bu. Şurda yuk

du. Yelleri bölüncü gayinnama ħ alam

oluya samannık filan işde yelleri bölüyollā yer üçün ħ aK üçün beni buna vervedilē.

**Başlıg parası yerine gız vemişlē

*

şindi yoğ. Öyle vādı öyle oldu.

25 **Şimdi burda en mühüm olan gız evleneceği zaman erkeği siK ortalı mı siK
ni aç galmamak için siK orta olmadı mı
olmuyo.

* gı

örmez de

30

**Araba maraba yok

ama o şeyse

öğleyin giderler gelin almaya atnan matnan hep birlü

gı

burda yenir içilir bak

35

ğ

ğ k dı yani.

*

40

öylüye filan hep birl

ğ k dı çoğ şükür. K

. Yoğ benim hiç böyümedi on yedi

yaşımda dört sene ni

Ğ

cağlā deyi nişannadı.

45 Oğ uldan on iki yaşımda ayrıldım. Eveli üçe gadarıydı oğ

on yedi yaşımda evlendim. On

sekiz yaşımda oğlum dünyaya geldi. Al

gı

. Biz

Oluğ

du zaten. Oluğ

50 z yan yanaydı o öldü. O arķ adaş öldü ħ ani iki ğız oķ uduķ başġa
yollamayodulā oķ

sene mi iki sene mi bubam yollamadı. Ondan
sonra maĥ dük. Vā rdı vā rdı
oķ umāsa ceza vā rdı. Benim altım oķ umadı oķ uyamadı. İş vā dēyi artuķ

55 ne yerde.

m ben. Yoķ vēmez
mi yapan yoġ.

**Bin doķuz yüz elliden sōra yavaş yavaş öldü bu işlē. Adnan Men

60 ö

le sıfıra indi şimdi. Otuz, otuz beş
ħ neliķ şey yoķ
* úle.

Anlatan : *Durkadın Açıkgöz, 64 / **Mürvet Açıkgöz, 67

Derleme Yeri : Kardeşler

Derlenen : detleri, bayramlar

5 ** şey yok gelişme yok

yapalım yâ örüyöñ.

* bizim

bullâda ğıZcuvazım doñuzdan.

**Gene Allah razı olsun o tarañdan geliyelâ da furuvayalâ.

10 *Şindi ekiyoz, dikiyoz h

**Rençberliğimiz boldun.

* lamba dağ ğ â şey

15 gelüdü ayı ğorğ dı ondan ışığıñdan doñuz hiç ağnamaya bu ışığıñın geliya dibini

yiya ğaruşdurya yetiştüremiyoz ğızım.

** dan so .

*

tiyacımız işde.

20 **

ünü ormana ğovuyoz.

*Genç olan kimse yok ki, genç yok

masa ben de giderim mesela yazın öyle

25 oluya işde. He buradâ yız.

**Burdayız yazın da ğışın da.

*Çoluğ çocuğ savda solda ekmeğ parası işde öyle.

**Olmayo ki yâ sip neyse o olü.

*Öyle ğıZcuvazım.

30 **Oğul uşağ işde değıl perişannâ bağ ğ hiç kimse

yoğ ğapatd nı geşdi gitdi bağ . Oraya ufağ yollu bağ ğ şey açdı.

Benim emegli oldu beğim TTK'dan emegli.

*Benimki de emegliydin rağ metli oldu yirmi sene oluya öleli.

**Burdan Ğozlu'ya işe gidiyodun o zâ man öleydi.

35 *Ekaye araba veriyodu eveli o servisle gidip geliyodu. Servisleri vardı.

** şey yok .

* şey ğoya.

**Avlıyalâ bazıları çoğ geldilē Allah

doğuru ne doğuruyomuşlâ

40 * ne ne yedisi işde öyle ğıZcuvazım.

**

ótüryoz.

* örücü usulüynen evlendim severek değıl örücü usulüyle evlendim.

**Bazı öyle oluya.

45 *Bu da ğaşdı bu burâ lıydı ordan bu yana geldi.

**Ana yoğ buba yoğ ne yapcağ. Severek evlendirē ğızım.

* severek evlendirē ğızım. Şindi öyle.

**Şindi hep öyle hep severek bağ

50

e.

- * gelem
le de oluya.
- **Ayle arasında dağ yoz nişanı.
- *Ayle arasında oluya Õ le de oluya
- 55 **Öyle de dağ an dağ ıya gücü guvveti yeten dağ ótürüylā
öyle dağ ıyalā.
- * ğınası yapılyıya ğızım. Hāvā ya bağlı ħ avā yavāsa ğağ mazsa
böyle ħ armanda bahçede yapıya. Geliya geliya.
- ** adetimiz yoğ.
- 60 *Dağ ımız oluya dağ ı dağ ılıya hediye dağ ıyalā ğınada.
**Düğünde para dağ ni ğınada.
*Hediye yā ni hediyeniy
**Göğnünden ne ğopāsa.
* ünü oluya bizim de kesen kesiya tabi.
- 65 ** úcü guveti yetmeyen kesemeya.
*Bizim öyle yoğ. Eviyde bişiriyollā gelen misafire ğoyuveyelā. Tabi tabi öyle oluya
gelen misafirine ğoyveryosun. Öyle işde. Oluya ğızım ħ
de et yimeği yaparuz oturtma keserüz
biz yuFķ erüz eti yuFķ anığ üs
- 70
**Başğa yerde dürme diyelā.
*
óyde olmayanı çarşıda alıyosun
öyle yani.
- 75 ** Gidip geliyoz birbirimize öyle şeyimiz yoğ.

* Zaten kimse yok

burası da şimdi

gapalı.

**Daha o yandan geliya baK açmamış gar yavıya.

* ğızım.

80 ** hemşire de geldi böğün zabağ geldi deminden geldi.

* yeni iki ay m

porlu ilaçlarımızı burā sağlık ocağına doğ dor

geliya geliya ħ afdadan ħ e çık

èyi

85 ** man Şeye gidēsiņiz Alaca'ya. Yoluņ altında orda ordan geĕersiyiz belki.

Araba gidiya. Savol Allağ razı olsun Allağ K dük.

*Dağ dađa ğavuŐmaya insan insana ğavuŐaya deyelā ya. Burda èyi K ıbrıs'a he
burā lısıy yani èyi èyi.

**Ben de dedim ki nda da deņişiklik yok dedim.

90 *Eyi yavrum işde egmeg parası geĕim dūnyası demiŐ.

İneğiniz var mı?

ne ħ ayvanım vā bi merkebim vā.

* im vā arkadaŐ. Yetiya oyalıya

beni.Yetiya Allağ 'a Şükür.

95 **

ĕün esgiden ĕok oluyodu Şindi olmaya.

*Deyil deyil.

** y óyde de vā bazı yellēde vā.

*K atıyallā yāvrum k esgiden arabada ossun misir taşıyoduğ
100 bğdeyimiz oluyodu kendi ħ amurumuzu da yoğuruyoduğ esgiden bizim
k dın tadı vardın doğru.

Anlatan :Emine Kılıç, 78

Derleme Yeri : Olukyanı

Derlenen : Geçmiş günler, bayramlar, düğünler ve komşuluk ilişkileri

5 Ben mi? Yetmiş sekiz Emine Kılıç.

Ğı benim oğullarım

. Bizim esgiden çoğ çilemiz vardı yavrum. Yaşamağ şimdi emme ħ asdalık
mardı ki aħ yavrum.

yani. Yedi dane çocuğ böyütdük Allah

10 bezlerimizi

çocuğlara bez almak nerde bez almağ yoğ. ħ lada bağda

bağçedeydük. Çocuğa za□ tan baķ

şey y

dük hep

15 bō le.

yede çalışuyodu. Emegli oldu o da máfat etdi

altı sene oldu máfat etdi. Doslā sağolsun. Böyle işlerimiz işde.

óyün ğı

buçuk sene nişannı durduķ

20

ğ . Öyle evlendük. Za□ tan yaķ u óyün yaķ . Başğa yere

verceg oldulā ben de ğaşdum. Barışdıķ tabi barışdıķ . Za□ úccúĝgen

öldü, annem bizi biraķdı evlendi başğa ğocaya gitdi. Biz yetim ğalduķ yetim

25

ğ . E tamam işde. O ğadarı işde ileri gidmeg yoğ. Sen ağnat nasıl
geldiy buraya nasıl geldiy. İşde öyle yaşamımız çoğ çilemiz vâ rdı. Bavda bağçede
uğraşduğ duğ

30

zeyti

â

35

. Elma ħ . Her şey olūdun. Biz kóy
yémegleri.

ún aħ

dük yémegli geçēdi. Yémegli düvünne

ğur

ğ

40

Ĝı

. Normal tenek

45

ğınayı. Düvünü yapıyodulā söylüyodulā da öyle

.

ğuruluyodu tabi évet ya meze de ħ vul düvünü
olūdu buranın düvünü. Aynısını yapıyoduğ

. Tabi tabi bu ğad yani.

50 E tabi tabi ilişkilerimiz iyi çoğ gömşularımızla aramız çoğ iyi Allah'a şükürler
olsun. Birliğde de topluyosun ayriyeten de çağuran oluya yani. H

yaparuz yani. Kabağ datlıları falan
böregleri yaparuz. YuFk Tirid

derüz. YuFk z tabağa dovraruz üsdüne dökerüz eti. O biz de yoğ. Başğa
55 dolama yapıyolā doğru biz yuFk adan. Dökerüz yuFk anun üsdüne. Tabi erigden
yaparuz, ayvadan yaparuz, incirden yaparuz, çilegden yaparuz, dud begmezi yaparuz.
Évet gışa h azıllık yaz da oluya. Tarh

ğ Z, sarımsak ğ

ğ h afda begletiliya h

60 n.

. Egmeqli yemeqli yapdum hem de Allah olsun.

Çok

65 Ğ . Alla

Alla ğı ağnadduk

epe soh bet yapduk

ğ

o zaman sapan mı vādı.

70 ğı , nasıl ğaşdum ō l

Ğ á á dı öyle geldük işde . Ok

m ok ur yazarım yoğ yak . Yoğ yoğ

yak

gizliden evelden. Gece ğ

75 ğ . Sen alıyoy beni
bilyon aldıĝıyı aldıĝıyı bilyon da bile bile ğonuşuyon. Seni şey ğazansın deyi valla
bağ. He ağ şamları valla ğ oroz ötünce zabağ ğ

80 . Allah ayırdı bizi Allah
birbirimizi. Bizim gibi a ğızım beni
bıraĝdı beni. Beni bıraĝdı. Allah ğöstermesin . Onnarı Allah ğöstermesin. İnşallah
ĝız azcık ğahvaltılık ğısçıvazım yani açsanız dedim
ama. Yetmiş üç ğalp ğ astalığı altıncı seneye basdı. Savol Allah razı olsun şindi
ğ oca gelecek ğ oca.

Anlatan : Selahattin Gebedek, 81

Derleme Yeri : Sarımsak

Derlenen : Sohbet

5

dıy mı. Şindi baħ

baħ

óyumüzün ħ alı

10 Allaħ raħ met eylesün öldü dört sene oldu. Savolun Allaħ
raħ atsuz oldu k anser ħ astalığında.

dıy mı

Benim şindi son olaraq d

sı otuz üç yaşındaydı denizde boğuldu Zonguldağ

15

Ğı

sı

sı yuK arda

muK tariñ ayilesi aşığa gitdi bugün o çarşuya.

óyde yetmiş ħ

óy oldu on beş

on ħ ne falan az ğaldı. Ya

óyde vaK

20

leydük

25

ne ħ

dıy mı ğu ğurbancık
óyüñ ħ yle işde.
dük, misirü ğoycağ yer
bulamazduğ
30 ğ
cek ğadarı veriya fağ
35 óyde duruya.
tek
. En ufağ oğlum bu sene biñ de biñ Zonguldağ yle noğ
şey bağ yağ una ğadarı dah
úne ğadarı
40 bağ çadan yiyoduğ biz. Ħ ğ dıy mı
ğara patlacañ gelen ğara patlacañ bağ dı
bağ Ğ cemizi
Ğarşılayoñ. Zatma zatama dıy mı işde savda solda çoluğ çocuğ oğ
oğ ki işde artuğ
45 sene değil ödemesi dört
buçuk milyar para yatacağ duymuydu öñümüzdeki bağ ar
gelecek bağ
ra bağışa bağlaycağ
50 dıy mı o asgerliğı yatduğ

demışlê. Şindi gene işde yapabildüğü gadarı benim
yardımlarımla ö tiyallığ
yavrum.

55 Yatıyodu geldi sıcacıķ m dedi oķ uldan geldi şimdi ortaò ķ
sı liseye gidiya. Liseye giden imam ħ atıp da Zonguldaķ 'da ortaya
giden de ihsannada oķ
iki tane

60 şey Kapuz'da oturya biri oğlan biri ğız. Annes
Ben asgerliği İstanbul Tuzla'da yaptım. Tuzla'da yaptım İstanbul'daydım. Orda
yaptım asgerliğimi. Şindi yavrum asgerlig anıla

65 zorluğnan telöl yoğ
đaçak yoğ eşkiya yoğ. Bu zamandan daĥ a ıraĥ atdı. Şindi niçün dersin bu zamanda
ıraĥ ğork . Vatandaşlarımız kendi çocuğlarımız
Allah raĥ . Her televizyonu açtın
mıydı ħ çık diy mi. Ne

70 yapalım devletimize Allah
e enme olmaya işde Allah bundan aşā etmesin gene biraz
ĥ şey devlet
ne yapsın o ne yapsın devlet ne yapsın baķ ıya baķ şey yoğ yavrum
şindi şu zamanda devlet evde hiç yoķ

75

ya
80 her taraf bolluğ ama zamanımızda bizim zamanımızda yoğdu. Az çoğ par ı
vâ rdı yeycek yoğ dıy mı ne
yapalım Allah ğolaylık sin Allah le
soruşturannara sahip olannara Allah nur içinde yatsın sahip olunuya.
Ben asgerlüğü uçağ savar oğ ulundaydım Tuzla'da oğ uçağ savar oğ
85 ordaydım orda telsüz mabereydim vazifem uçak savar asgeriydim telsüz
mabereydim. Yani telsüz mabere ğ
de vazife yaptım
m Allah biç kere razı olsun ğ lımızı ğ
90 dıy mı Allah verem.
Ğ úle Allah sizden biç kere razı olsun ğızcuvazum ğ adi yavrucuğlarım
bak m ğ úle.
biri geliya biri gidiya
95 bunnarıy o ye . Ğadi güle güle
Allah razı olsun.

Anlatan : *Zeynep Burgucu, 80 / **Naciye Burgucu 46

Derleme Yeri : Tasmaçı

Derlenen : Geçmiş günler

5 *Biraz gulağlarım avır işiteya benim

, h

oķ umuřlũm yoğ benim oķ

şey yoķ oķ uryazarlığım yoķ du. MilleT ana oķ

yařlıyđım ben ana oķ uluna benim yaşım

10 tutmadı da gitmedim. Ğoca ğoca ğarılā ana oķ uluna gece aħ oķ

şey yokdun gitmedim de.

Benim anam baba

dilē. Öğünđen deňiř doķ uř vā rdın. Deňiř

15 etdilē anam babam yokdun yaşım azdı o

m bilen yokdun o zaman. Anam babam olmayınca nolcaķ

ğı

ay h órmediydim ben burā

altı sene uřām olmadı ay h ra oldu yirmi

20 yaşıma girmeyinci uřām olmadı benim.

Düvún yoķ

ğı

ótüvēdilē bur

diyerekden vēdilē burayı ağlım ermiyodun. Hinci öyle her yerde her şey vā.

25

h

le.

Ġoņşularım ġoņşularım

. Ĥ

ĥ

. Ĥ

yere gidemeyon yaşlılığdan belki de.

30 B

ġı

ne

torunum vā. Ġızdan oğuldan. Amca ġaç sene oluya. Amca hinciye ġadarı durā mı. Belki otuz seneyi geçdi. Emegliyim paramı gendi üsdüme devir etdim o gidiya paramı almā. Emegliyim ben.

35 Yoğ doĶ

le araba yoĶ

şey yoĶ

40 órmeya.

vol ġızım. Allah

ġ

det yoĶ dun hinci oĶ ur yazarlık vā

ondan kerı ġursa gidiyalā kitap oĶ

şey bilmeyon hiç

esgiden yoĶ

Ķıp tuvalete gidemeyon.

45 Biz

al geydük. Onuy

düvününü etdük. Babanney gelsin. ÇābuĶ

şey. Ġına

ediyodunnā ġına. Öyleydinnē ġınasını yapıyodunnā işde bu.

50 Hinci gelin gelecek öte yandan gelin hı sâvuyoz

satıya her hı gidiya.

**Hıoş geldiy. Hıoş geldi sefa geldi

* de üst k

55

** na oğlan çık arsaydıy da böyle olmazdım ben.

*Oğlan çık arcan deyi çok uğraşdıķ ama olmadı. Hep ğız oldu.

** . Oğlan olduğu yerde

bırak saya.

60 *Evvel böyle ğolay mı vardın pat uşaq çık aryodunnā pat uşaq çık aryodunnā.

**

ğızken de tāladan gelūdük aynı böyle aħ

65 Yaparuz tarħ ana. Hepisini yaparuz Yok hep aynı yemeğimiz. Yapıyoz iftara ğuran

oķ uduruz, mevlūd hı ani evimiz müsayid olduy mu ğomşularımızdı davet ederüz.

Yemeg yaparuz hı azulluğ yaparuz.

óyümüzüy suyu zatı iyi. Musluğdan içiyoz hiç dışardan alıp da içmiyoz.

Çocuğlara hı a

70 ruz. K oķ aķ . Zeytinni tarafında

K oķ aķ dēlle ollara gidiyomuşlā. Ben hiç gitmiş kimse

değilim. İnanumuşlādı ne bileyim ben yoğmuşumdu belki de. Biz sağluķ

Zonguldava doķ

75

burası. Yoğuş
ğ

únú oluya. Üçüncü bizim oluya

h̄ani aḳ

eve davet ediliyā öyle.

tane. Zaten burda burayâ gi

80

örücü usulüynen hinci. Ğız gâçırma h̄
le çalmaynan yoğ. Başlıḳ

. H̄ani sût h̄aḳḳı anneye. Ona anneniy sût

h̄aḳḳı . Yapılıya şinci yapıliya.

Esgiden yok dun h̄

85

le poḥça yok

h̄

ğı

benim. Gitdik. Bunnā h̄ani birbirlerini

seviyodunnā oğlumnan. Yuḳarı üst ḳ

â

gitdiğimde

90

aldım.

örümcemiy ğızı.

Dayısınıy oğluna vâdi..

ılayıḳ

ağşam sözü

buçuḳ

95

. Üst ḳ ayrı ya orkestralı nişan yaptı. Oḳ

buçuḳ seneye nişannadım oğlan asgerden

gelesiye ben dedim ben yalnızuyum benim onuy arḳ asından gitcek kimsem yoğ.

H̄ani düvüne gitsem gideceğüm geliniy arḳ

. Ğar vardın hem de onuy düĝünüyde ĝar vardın çoĝ. Arabalā çık
. Bunu da nişannadum. Bu çarşıda oldu çarşıda daķ tıķ
da asgere gitmeden aldım.

Anlatan : Naciye Yavuz, 80

Derleme Yeri : Ayvatlar

Derlenen : Sohbet

5 Ğ

burayâ ondan kerime

cezaevi soñadan yapıldı sağluğ ocağı yapıldı. Ondan soñacığima oğ ul yapıldı, şu
oğ uldan başğa oğ ul yoğdu çok

Ğ sağluğ

10 esgiden doğ dor moğ şey yok de
yok da soñadan yapıldı. Öyle yapıya işde.

ğ da niğ ağ .

Ğı kendileri beğen

15 e gidiyo Allah

le yani.

Anlatan : Ayşe Açıkgöz, 85

Derleme Yeri : Çukurören

Derlenen : Geçmiş günler

5 Eyiğin ya çoğ şükür eyiğin. Sen de h oş geldiy sefa geldiy H

ún

uyk usuz galyon her şey sinir benim zorum Allah emme h oş geldiy bak am
gızım hemşire m dımız h
dımızsınız. Ah

10

derken benim k afama bi anormallik geldi elh amdurullah

öyün durumunu zatten herkes biliya ben bin dokuz yüz yirmi altı
doğumluyun. Sekzen beş yaşındayın. Ondan beş aydan beri ben h asdayın benim
sik bak z ana dellēse bak acağlā bak mıyoz dellēse

15 devlet bak ıyo devletden Allah

len saat beşde k al k dağlāda ağaçları yık h
, ekinneri bah
vuğlarım fala

enmez. Zabahın beşinde k k ādım ama şimdi öyle işde ne gadarı hem ne
20 gadarı sekzen beşiy on beşini geri at ondan berisi hep bağdā bah çede çalışdık
ek

öyün insanını gusura

bakmañ o tembel gurbetlē acılı gurbetlē burdan dağıldı

25

öyde bu bizim bu muh

ki

30 óy çoK deni

zengin yaptı bulla ki

çalışmadı... ğalabaydı. Allah ō

de böyü

de ZonguldaK

35

özel çalışmayıncı ne olū. Şindi ħ armanda geçen

sene bağ ben böyle darılıyom ben ħ yer ehya etdim yani ħ armandı da

daşını toprağını atdım orayı patitis ekdim o mübarek patitis çağıraK lı çunguraK

. E

40 geliyellā şindi sen ħ astasıy sen çalışma yani beni çalışma deyo

ĝ

şallah

n. Yav evin

balK onu geçdin ya o evin altında baĦ çe vā ya ona şöyle baK

45

úcüm varsa çalışurun moral verya.

Ben zabaĦ zabaĦ uyK usu uyuk lamadım ben zabah

beş altı dedi mi gidē baĦ

50

sayā Allah razı olsun. Ben sen mantara

gitdiñ onuy için h̄ diyim ya ayıp deyil. Merak
ettuğun k̄ bu işde ğazma ğazma fazulye ekmek baķ la ekmek. Öyle gidiyodu.
Ben o zaman on altı on yedi yaşında ufaķ dım. Bunnarın babası benim pek emsalim

55

ğ̄ dun sana üç tane Osmannı lirası vercen dedi sen
dedi anay seni almaya g

deñüş gibiyiz biz orān sana üç tane Osmannı lirası vercen dedi ben dedim
ana içün o sözün geçmez dedüm şinci sözün geçmez dedim. Beni uslu başlı geldi
60 seni bu zorlan mı aldı dedi ğolaylıķ nan kendiynen mi gittin dedi ben dedim tabi o
güçlü ğuvetli bu kim ben kim dedim muħ̄ şaşdıla
o zaman. Sonra tutuya muħ̄ tar şindi dedi buraya vēsey anasına vēsey olmaz dedi
vēmesen zatte anasından ayrılmaya dedi biz bunu dedi muħ̄ tar ğapısına çıkālım
muħ̄ tarın oraya çıkardıla ben. Anam raħ̄ metli deya ki üç yüz liradan üç yüz ğuruş
65 aşığa olsa deya alman deya üç yüz liradan o zaman böyüg paralā yog üç yüz ğuruş
aşā olsa alman deya. Ben ağlayon dünyadan vazgeçerin ben anamdan vazgeçmem
a

yürüye yürüye Zonguldağa. Demek ki
yaşım tutmuş dúvünüm böylece geçdi işde. Ama insan anam vā öte yanda deya ğızım
70 sen bu gebedeğın nasibiymişin anası bā bası úvey ben seni bundan alman deya
seviyonuz birbirinizi deya. Oğlan gibi değel boylu poslu oğlum altta ğalıya. Rabbim
insanıy annına ne yazdıysa o oluya ne bileyim ben Allah̄ úr
ediyom halime. Ben sekzen beş yaşına girmişyin de doktor önüye yatmışın da
sıħ̄ atli dünyayı geçümüşün ya önemli olan o. Kimse ne aç ğalū ne açuk ğalū. Allah̄
75 cenap Allah̄ herkes kimi sevēse sevsin Tayip Erdoğan bize baķ ıya. Allah̄

muş beni yorgancı Allah
ómür vēdilē. Yüz yirmi bir
milyon para vēdilē. Üç yüz milyon fıkara mayışı veriyallā. Benim neyime yetmez
benim elim ğoynumda çağirusuy gel çay içelim. Ben hayatta böyle Allah
80 tansiyondan ğurtarsa beni k afam sancıya uyuk layom ben sinir h astasıyın sinir bu
buncacuk

tacā ğımdan nolcağ .

Ramazannāda teravih namazı ğılaruz, sır

elli kişi doyuryollā ne ellisi. He tabi camiden çık

85

āşam d

fık öyü dolaşan bana
Allah úr Allah

90 ónlünden k opmuşun vermişin o dua başk a. Ben kendimi dilendümeğe
alışdumadım. E anandan ne haber vā aman eyi olsun. Ondan başk a benim kimim vā
be. Ğonuşuyom esgi işler baş olū mu be.

Bayramımız herkesiy ağ dışarıdan

sırtımızdan ğap ğacak buraya şey için yimeg bişirüp millete

95 yidimek için esgi bayramlar öyleydi. Herkes kendi ağ baları geliye evine
herkesin herkesin evinde her şeysi vā. Ezelden yok

ún

ğ úr h amdolsun Allah

100 úr. Hepsi olū hepsi olū. Yimekh öye akrabalā gelū, ğolu

gomşu gelū onnarada yidülülē yaķ

órdüğüñ cami almaz. Hepsi ğurbette olmasa

çıķ an cami almaz. İşde böyle. Aşçı bu adam Allaħ 'ım cenap Allaħ 'ım yaradan

Allaħ ım h

105

ğuru ekmeğ vēmesinlē ben

uşığlarımā Allaħ

varına ğadarı vallahi demem bağ.

Allaħ

etme benim yavrularımā Allaħ

sekzen beş yaşıma sekzen altı yaşıma

yirmi doķ uz yirmi altı doğumluyun. Allaħ hepsiniy ğolaylığını vēdi. Bā geldilē

110

ħ ısımlarım zorlan geldilē illa oğlan oğlanı çoğ sevdilē. Ben kendim gidipde

yalvâ râ yalvâ râ ğız almadım. Bunuy ğayınnası zaten ğaçmaz zorla öyle böyle

aldıķ

e geliyallā o

ğızımı hiç ğıymayom satmā. Düğün taħ ılı istiyoduķ ğ

115

çanaķ çanaķ ğ

evde

ún o işlere ben ķ

óyünden gelenlē el öpē yimek ğoyvallādı.

120

Şey de şey tarafında Çaycuma tarafında cinayet

biz

cinayet oldu. Elħ amdurullaħ

óycüğümüz öyle deyildir

elħ amdullaħ .

125 ları dolā. Neler ğonsun böyle dūlbent ğollā ħ
ġ úçúġden o sanduġa ġor. He al arķ

taĥ ósteriyallā he. Buyursunnā
baķ aynı vallah

130 ġı
basu oldu. Her Ő
dūlē. Seniġ Őindi burda alduġuĥ ķ afaĥda
ne ġalū. Emme orda olsaĥ her Őey ġalū.
oķ udu. BeŐden ııkıdılā hepisi de, beŐden ııkıdılā.

135 Cemile ġız da ondan öġrendi ana oķ ulundan öġrendi gece oķ
ġ ġı
bisi yapıŐıya eline eletiya, baķ deya işde sekiz
yaŐındaki ıocuk işde üç yaşında ġızım sen deya okula neye gelmeyoĥ deya işde ona
140 öġretmen seviya. Ĥ du deya seniġ o torun vā ya
onuy gibi bilgūlū. Seniġ deya buranın muĥ tar yapan Allah belasını vēsini deya ne
oķ
yazduryoz bōyūġ yazduryoz. Ordan geıen sene Cemile ĥ oca gelsiĥ
Cemile ĥ oca gelsiĥ ıoġ ġūzel oķ uması ana oķ ulunda öġrendi vallahı. İıimden
145 aġlamaķ geldi ya onu gece oķ uluna ıık
hil yaşadım işde. Allah Őunu
diyon üç ġūn sōra ben vallah a hiı umudum yoġ. Yoġ ķ
Şallah patates
saat benim iıūn ıoķ uruĥ

150 sık ıntım vā. Ben sinir için doğ dora gitcen Mehmet Ali. Oğul dedim zabağ ben
böğün hiç eyi değilim dedim güneşli ħ avada çok sık k in oluyom. Gezemeyom ya
baa dedim sinir ħ aplarından ħ ap yutdu dedim öyle olmasa yatamıyom böğün.
İnşallah şallah Allah 'ım ne eyi ettiniz
Allah razı olsun. Neye gidiyon deya şindi ne bileyim ben dışaru mu alışmuşuz. Ben
155 kitap ok uyamayon. Böğün sinir ħ
ğarnım aç ölüyom sō lemesi ayıp. Ağ
şey. Bak şindi siz geldiyiz beynimin sancıması gitdi. Ğayet
toplumda olcan böyle b çalışmada falan vağ it geçiya.
Ħ ħ
160 hiç doğ dora gitmediydim daha
Allah 'ım cenap Allah 'ım bak bunnara ne deyom demin dedim aynısı oğlum siz
yaşattınız beni içgüden gelmediñiz k yapduduñuz,
beni rağ atlatduduñuz. Bak ataş atıva o zobaya
Allah dedim sen dedim...Selma dedi, o ne demek dedi.Peygamberimizin damadı en
165 ğuvvetli adam dedim
mızı sevellē buna Allah cenap
Allah ömür boyu sevgüñüzü sayguñuzu artūsuy. Ben bu yıl Anđ ara'ya gitcen.
Anđ ara'da benim çoluğ
170 özel iş başı yapmışlā. Ben gelūsem o da gelū orayı ħ
ğ öyü mü bekleycem boyna ollara
gidelim dersem biraz k afam rahatlaya. İstanbul'a gideyon deyon kendimi
rahatlatıyon. Şindi ben ne yapacam ğayrı beni istemezlē deyi k afa sancıya. Allah
özel ğızım. Halen bu k apıdan çık

175

dan kendi kendime doğ

san ne oğ

n ben Orđ

â

180

r ezanı oğ

dedim. Ben aclığ çekdim

dedi

rı Sabağ atin yanında etcen dedim. Orayı dağ dım đ afamı orān camiye gideyim
yağ ın gelen dedim. Bu sefer siziy evi bulamayon. Çeşmeyi buldum siziy evi

185

bulamayon. Ondan kerı Zar

dım đ apısına vādım. Onlā bilmeyelā ki bu benim tığ ırdıma
öñüme geldilē. Beycuma'ya tokdora gıtdim. Dedi sen neynen ğurtardığ kendiği dedi.
Ben dedim beynimi soğuk suya dōkdüm. Kim vēdi o ağlı dedi. Ben kendi
190 kendiliğimnen dedim. Meğer beyin felçi geçirceymişığ dedi. Hāla o soğuk

şu an tepeme ğar geydürüyolā, soğuk yere yaturyollā. Hiç bō le
halime de üzölüyon ben ne zaman her şeylen dalıp çığ maya alışđ

a birden bire geldi. Çok saatimi
aldığız yeter.

195

Anlatan : Döndü Aykanat, 80

Derleme Yeri : Eceler

Derlenen : detleri, ramazanlar, bayramlar ve kurşun dökme

5 Hoş geldiy sefa geldiy gāk

örücü usulü, h

ördün

isdemē geldilē ğayrı ondan kerı öğünce araba yoķ

. Al ğırmızı böyle ğırmızı gelen bürünüyoduķ üsdümüze.

10

dı

ü açmā gelince o alı böyle yuķ aru ğıvırıyodunnā

Ĝı

ğadinnā evde evde yapıyodun

15 hincik gibi dışarda deĝel.

Ĝ

ğadın türkü söylüyodun oran sōra böyüglēde

oynayodunnā öğünden öyleydi.

İşde Allah

Allah

20

olduķ

ĝı

duvaĝ. He yimek ğınada vēmiyodunlā.

*Ĝorata yapıyodunnā hinci böğün āşam ğız ğınası demi ğız ğınası olduĝu āşam
erkeklē oraya h orataya gidiyodunnā h orata derdinnē h orataya gidiyodunnā.

Ĝız evine olū mu oğul evine geliyodunnā.

25 oğul evine ğız evinden. Ğız tarafı oğul tarafına yapıyolā işde ğız evinde ğına
olduğu āşam ordan bō le erkeklē ħ

ġı ünü düvün oluyodun bütün böyle ğadın erkek düvüne
geliyelā yimek çekiliya. He ayrı masalā da ayrı masalā da.

Ayrıydın öleydin esgiden şinci öyle yoğ dışarda toplaniyelā ediyallā geçiyallā
30 gidiyellā. Hinci bir oluya.

ünüde yimek veryelā yimek
çekiliya evet geliniy evinde.

ün duvag oluya işde hem oynaniya hem yimeg veryelā çeñizlē seriliya.

*Geliniy çeñizi seriliya bütün.

35 yandan oynāken bi yandan
yimek çekiliyodun öyle geçiya. He ğadinnā toplanıyodun ğızım emme duvağa
erkeklē gelmiyodun. Ğardā şı mardaşı öyle kimsesi olūsa bi sovralık erkek
geliyodun anca. Ge

40 ötürüyodunnā. Kendimiz de yapıyoz ħ
tilbetlē her geline ne

ı lazımsa hepsi oluyodun ğızım. Biz yoğ çocuğlara ħ

det yok yok doğduk

na yak le ħ le ħ azırlanı ġı

45 zıları ğonuşmayadunnā öyle öyle gidiyodun. Başlıġ parası
öğünden çok dın alınıyodun hinci öyle yoğ. Bizde isdedilē emme öyle çoğ
değildin azdın. Şeyden mi

ğ

50

*A ğızım gerdē girincik ne yaptınız gerdeğe girincik de... O zaman ğonuşmadıy mı o zaman da ğonuşmadıy mı de.

ğı . Torunnā çok

55

. Dua ediyoz emme Allaḥ bundan aşığa etmesin dēyi.

Iramazannā da ḥ ısım aḳ ğuran

oḳ uduyoduḳ ğurana buyur ediyoduḳ miye namaza gidiyoduḳ . Oluyodun biz

de gidiyoduḳ ḥ lara biz de gidiyoduḳ .

Ġārı ne bulusay aḥ ırıda ne vāsa olmayanı gidiyoduḳ bazardan alıyoduḳ ğızım.

60

Çoğ yapıyoduḳ öğün çoğ yapıyoduḳ hinci yapan yoğ. On iki mertmen yığıyoduḳ

ḥ armanıy ğaşına on iki çoğ çalışıyoduḳ a çoğ çalışıyoduḳ ğızım. Búğdey

ondan keri, ğaruḳ lu deyoduḳ le, misir

ekiyoduḳ , yúlaf, misir öyle rençberlikde hepisi gidiyodu. Napcay táladan

sağluyoduḳ kendimiz yiyoduḳ . Ġalabayduḳ dışaru vēmıyoduḳ

65

eviy içinde şu yanda ev vâ rdı

o şey etdi bozuldu o évde yirmi iki kişiydú tálalāda da çalışıyodun ondan sōra

beni eve ḳ aḳ

ğadın soFrası ben öğünden çok únde üç öğün zabaḥ bişü öğleye yetmeya,

öğlen bişü āşama yetmeya ğalaba yirmi iki kişiye ne dayanū. Sōnadan ğārı herkes

70

ayrıldı eltimiy ğaynımıy biri yuk arı ev yaptı biri öte yak ō ō

ğārı azalduḳ öyle öyle azalduḳ ğızım.

Bayramlā aynı gene yemeglē yapılyodun her yerden tanıyan tanımayan geliyodun
bayrama, soFralā ğuruluyodun yimeg veriyoduĝ ğıp gidiyodunnā
öyleydin.

75

reklē ne yapıyoz bō le bazı

ĝ azır yuFĝ a alıyalā bazı yazıyallā bu g

ĝ

80

ĝ meşĝ ur o dadlı olmaya da etiy altınd

sı yuFĝ aynan yiya ĝ anĝ ısınnan yillēse bayramda filen

ediyoz öyle şey ediveryoz.

ĝ

Ĝ

Ĝ

le

ondan kerı ĝurşun vā bō le çövüre çövüre ondan kerı dökme

şey

85

alacay çanaĝ içinde su hinci Cemile ĝ asda geldi buraya ona ĝurşun döküveryodum

onuy ĝ

coz da geliya o yine suyuĝ içinde toplaniya ĝurşu

belli oluya. Ĝurşun

90

dókmesini ben ĝaynam raĝ metli döküyodun da o da ĝ

dı ona deyemedim

dedim o da ĝ

siy onuy elini aldım paraynan ondan sōra dōkdüm. Ĝayınvaldemden almadım

o ĝ

da ĝ ısımımıy anası vā rdın onuy ĝızını aldım o vardın

ondan kerı ondan aldım. Şınd

ō

ō

95

geliyodunnā hep geliyodunnā böyle çevrem böyle çevrem hep

geliyodunnā ḥ asda oluyodunnā benim elim de ḥ afifdin

m ben éyi

oluyodunnā Allah

bazılarında da oluya. Bazı

doğ

le zamana

100 geldük ğızım. Sen de savol.

Anlatan : Habibe Kuşçu , 57

Derleme Yeri : Himmetoğlu

Derlenen : Sohbet

5 Sağlık ocağımız yoğ Ğaraman'a gidiyoz. Doğ rayı bazan geliya e
doğ

öyümüze geliya arada geliya.

Oğ ul ilkoğ

servislernen alıyalā gidiyalā. Yoğ yerimiz yoğ

10

Ğı ğı ğur ğına olūsa oğ uluy öñüye yapıyalā. Yaz
ayında k apalı yağmur falan olūsa ğāve vā ilerde orda yapıyalā. Bizim ben sevmedim
de eşim ille o olcağ zaten ğomşuyuz öyle isdemeye geldilē benim
ğ abarım bile yoğ du.Babam çöpçülügde çalışıyodu e

15

bi burdaki de o zaman Belçiğ

mişlē. Zabağ leyn

aldılā geldilē ğınamı bile yapmadılā, ğız ğınası bile yokdun. He o

ünü yaptılā ğayınpederim Belçika'ya gitceydi zamanım yoğ

20

şeyi sözü vēdiy mi herkes gelinini alsıñ derdi. Ben on

seğ iz yaşındaydım. Araba yoğ atnan geldim ben. Al dağ ,

arğ aya al öne yazma k ırmızı yazma k yodunlā tekke ō le.

Yoğ başğaları o deyil. Yoğ .

Gelip gitmeler oluya ya. Olanı oluya

25

ótüllüm çalı keselim öyle. Biz de öyle yapıyoz çoğ

yer yapmâ yoz da h ayvanımız mayvanımız yoğ da h a çok şinci önceden
yetiştirülüyodu da şindi da h şey ekmeya. Yılaf ekiya on

ğı rüz. Ğuran oğ

30 yuk öyümüz

ğalaba bizim iki üç yerde.

rda yoğ. Herkes evinde yapıya işde evine
misafir gelüse onu ağıllaya öyle ğurban kesiyoz.

.Yaparız çılbr

35 deyoz oturtma deyoz yuFğ adan. Tatlı olarak çeşid çeşid yapıyoz işde. Bağ lava öyle
möyle yapıyoz bişelē.

Giden de vā, gelen de vā, giden de vā. Ğabalaklı'da beya vā. Bizim burdan servis
olduğu için devamlı ocağa gideyalā özel sektör orayı gideyelā hēp. Gelik tarafında
çalışyalā o tarafda

40

ğı ğ ğı

ğur yapıyalā gidiyalā. Esgiden herkes mesela bayanlā sō lēdinlē evde. Tabi
yapınca ğarışik oluya evet ğarman ğarışik da derse geliyelā buna ğuran
dersi. Soğukda ğuru fasulye yiya. Ğızım birazcık öyümüze yaviya.

45

Anlatan : Zahide Kolçak, 70

Derleme Yeri : Hacıali

Derlenen : Sohbet

5 K̇ ò oğ Ğı

ótürüyolā. Ben işde onu bilmeyon işd

10 düvún. Benim evim ötdə zatten esgi evim.

Ğ ò

ezelden ben şindi ata mata binmedim yalan yoğ.

Gendim gitdim bubam yoğ dun ānem beni yolladı ben de gitdim. Ğardaşım bubam
yoğ dun, kimsem yoğ. Yoğ

15 ni yağ

le burda evimiy öñüde. Beyc

burda oluya.

20

namaza à

mi yapıldı altında yemekḣ ane var.

Yapdılä bóyüg oraya veriyelā ağ çı da vā ya ağ çı ḣ azıllaya üs k̇ ata çık̇ aryalā
torbalarnan şeylē vā üç daire altıyda vā onuy şeyi. Üç k̇ óşede

25 yemekḣ ḣ

miyle ne işi vā cenazeni. YoḲ yoḲ le yoḲ le başlamadılā yalan
yoḲ le ğoᅇşularıy yaḲ iki tabaḲ
ótürüv ğ
le yemek yoḲ.

30 le geleni çoḲ arabalarnan
geliyelā şinci yemeĝi olmayanıy arabası vā arabasına binip gidiyelā toplantı
yapmıyolā. Ya le bizim
burā adet yoḲ

35 ún o maḥ ún o maḥ le. Bizim yoḲ
le yapıyalā Ğarabıña le yapıyalā. Ancaĝ işde
ḥ gidiyoz şinci aşıĝa yuḲ

únneri ToḲ tur geliya Beycuma'dan Beycuma yaḲ burā
geliya. YoḲ ğoᅇşu ToḲ cek vē
ineglē vā. Cuma

40 gitmeyen burā gideya.

YoḲ yoḲ ğı det yoḲ Ḳ dı. ÇoḲ
ḡ Ḳ Ğı
m Ḳ
Ḳ iki sene oluya epey oldu çoḲ Ḳ alı ğına

45 düvún.

ni evden yere inemez yere inemeya. ÇıḲ amaya
yolda yaşlı buluşunuz maḥ alle duruncu şindi.

50 ilersi orda yuḲ óy yoḲ

obirinde sola dönc

óy yoĶ. Sola gitcek yerde Ķ óy vā

Ķarabınar'dan sola dönceĶ orda üç yol vā. YuĶ aru alıncı savında azcık öte girinci

solunda Ķarabınar'a gitcek oranıĶ yolu direg yola girmeyceĶ direg maĶ alle yoĶ

or da o maĶ alle çoĶ ıraĶ epey vā. Ķarade

55

yaĶ ın orān sorarsınız Ķ adı Ķızım

saĶa éyi yolculuĶlā.

Anlatan : Pakize Demirci, 69

Derleme Yeri : Kabalaklı

Derlenen : detleri ve ramazanlar

5 hinci bugün geldi TokTorumuz h

burda her çarşamba geliya. Yoğ mağ bõ le odası

ayrı TokTor yeri ayrı herkesiy otūma yeri ayrı hemşire baK çıK an h

10 Ğ he şervişlē geliyela. Öğlen zabağ

h orda yapıya millet düvününü oraya

gidiya emme şu, şuraya yer h azırladılā oraya yapcamışlā baK topraK

özükiya ya, ğaya oranın üsdüne yā pcamışlā heralde. Oraya topraK bu

15 yıl otursun dēyi baK oraya yā pcamışlā

herhalda beni yani öyleymiş.

YoK ben ğaçmadım benim düvünüm oldu. YoK

örüyodu ancaK

din. Hinciki zamanın genci gibi değildi o zamanın zamanı. Hincik gençlē

20 ğolğola gidip geziyall

ğ á õ

o esgere gitdi. Esgerden gelinci ben hiç ağılından

çığmamışım. Baba demiş filan yerde ğı

Ğ le oldu Allah şeyliğimiz yoK Ğı

25

dunnā taḳ taḳ taḳ

ğ

30 ğ leydi. Ğınamız yaḳ

ún düvún olū ō le gidē. Öñden vâ rdun duvaḳ şinci yoḳ. Yoḳ

fistan diktirüdünnē e

ğı ótdülē araba da yoğdu o

35 zaman atınan. Yoḳ

det yoḳ

ma.

Ğı

onuy içine iç çamaşuru, ħ

40 ğ le. Benim gelinimin üç tanesi Antaly

óy düvúnü yoḳ óy düvúnü etmedim. Onnarı Antalya'da etdim
dövúnlerini Antalya'da

45

canum. On beş

burma daḳ dım geliniy birine ben on beş burma bu burma geliniy birine de on üç
dane daḳ si yoḳ daşunmaduḳ ancaḳ ğ

50

Ğı

ya düvún

- buraya geliyellā yimegli de oluya vaḲ di olmayan yimegli etmeye
garT davutuvaya faḲ ur fuḲ si sā ne
diyom faḲ ur fuḲ
si h si de oluya öyle.
- 55 Giderüz hinci baḲ ğ
ğuran oḲ
ğ si Allaḥ uma biḡ kere şükür Allaḥ 'ım cenaP
Allaḥ 'ım Allaḥ um gözel Allaḥ det olmaduḲ
ra.
- 60
. YimaḲ
. Bō le bō le ğaza
- 65 Aynı aynı yimeg ederüz orda yimeg edellē aşçı tutduḲ óyden
mevtamız oldu muydu
ğı ō ō
sini. Ona biz çılbrı derüz. Hinci yuvḲ
ğ bō le
- 70 m. Ben her
bayramda üç sini baḲ luvu keserim. Kendim kendim üç sini baḲ
m çoḲ sen benim
bayramımı görseḡ burda ben çüf çüf ğurarım sovrayı bayram zabaḡ ı. Hele Allaḥ
ğabul etsin bayram zabaḡ ı çüf çüf ğorum sovrayı çünḲ m ğalaba
- 75 Allaḥ ıma biḡ kere şükür. Allaḥ uma biḡ kere şükür hámdotsun.

damadlarım gelü ğız

düm

bubam da yoĶ

le yani damın içinde. Ğaynım da ğoymadı

peşimi raĶ

olcaĶ anasuz bubasuz

80 öyle.

bardaĶ

m a benim ğızcuvazım.

Anlatan : İdris Ateş ,78

Derleme Yeri : Kaleoğlu

Derlenen : Geçmiş günler ve askerlik

5 Ben mi Allah'ın ür ama bacağımdan çok zorum vâ bacağımdan.

Bacağımda işde romatizmadan yürüyemeyom. H

hap yutuyon da gene de geçmiyelâ ge ün h

10 . Misir bûğdey irençberliğimiz oydu.

Bostanlarımızı bah'ollâda, misir şey bûğdey bõ le un nerde
esgiden deyirmennē vâdı su deyirmenleri...

dışardan

kendi bahçemizde kendi şeyimizden kendimiz

15

vâ ya.

Şindi az az uğraşıya da az.

şinci işini alan h anımını

alıya gidiya esgiden ğadanı yoğ az vâ ğayrı.

20

öldedi. H'ayvan yetiştirülũ. Memleket seni neresi? Devlet

h orda astanede sikortada

serum, iğne, h dilē ama gene de başladı.

yerden gelme değülüz.

25 Ben avcılığ yapıyodum avcılığ. Gözlu'ya düşdük Gözlu'da doğ tor benim avcı
olduğumu bildi. Avcılığ yapıyo muydun? dedi. Benim avcılığ yapıduğumu nerden
bildiñ dedim şimdi bu söyledi dedim ben. İşte artık

yapıyodum dedim ben. Doğuz avına gitmeyo muyduñ? dedi. Bizim zamanımızda
30 yok du doğ tor bey dedim ben şimdi çoğ

apcay.

*Şindi şey etmeyenlē de öylelē dayı.

**Bu çoğ zaman kimsesi bilemeye bu patitis yapıyodun bu bëber yapıyodun,
35 mercimek her şey yapıyodun bu, inegleri kendi çekiyodun tohumlayodun. Kendi
çabaynan kendilerine bakıyodun.

le partal mı vardın toğ umlanacağ úzlerden toğ

. Misir şinci misiri gömayalā doğuzlā.

40 özetleyelā gece. Geliya burda da geliya.

şey gömuyolā.

Askerliğini nerede yaptın?

Ben mi altı ay yaptım asgerliği

45 ay yaptık dan kerı bizi ocağa istedilē madene. Hem asgerlig yaptık hem para
gazandık apcay. Bizden önce önceden dört sen

dende basma vē

50 başladıķ oğul uşağa. Mesela doğum yaptın mı basma devletten basma
veryodunlā. Bacađlādan bařđa öyle pek zorum yok

55 Ğ
geçdilē şöyle dönü k
mıřlā ħ astaneye eletmiřlē
ondan sōrada orada ayılmışım işde ondan sōra midem ağrıya ağrıya ağrıya ilaç
veryelā ağrıya en sonunda doķ tor tutdu şöyle ğabuķ viz gibi içerde dolama vā
60 o dedi bağa doķ tor sen mide fitiğı olmuşuğ dedi arabaya k tan kerı öyle
oldum, olmuşum. Amāliyet oldum ğayrı işde ondan sōra iyileşdim. Siz
Zonguldaķ 'dan dışardan gelmesiyiz yoksa temelli Zonguldaķ sen
Ğıbrıslısy. Benim torun da Ğıbrıs'a düşdü orda oķ m işde artuķ . Ama
buradan fazla pağ

65 Ğıbrıs?
müş. O da sizlen birlikte
đalū. Bu niřanlıy mı iyi mařallah
Zonguldaķ lı mı bu. Asmayı bilmem mi ben ēyi işde ēyi
***Öyle dēyoz biz o K gelecek babası eve. Birinci şeyde biraz
70 sıķ ıntılı oluya da ikinci üçüncü řeylēde alıřılū.

Bu ğadroluya geçmeyeydi oķ udamazdúk onu biz altı yüz lira benim mayış

cek.

75 Seniy dükķ anıy mı vā. Ben yürüyemuyon ki baķ

úneşli yerde geziyon yok

apcay.

80

Anlatan : Yunus Keskin, 71

Derleme Yeri : Karadere

Derlenen : Sohbet

- 5 Bilebilsek sorduğunuz sorular yani politik politik a olmasın da çünkü
gene hoş geldiniz şimdi şöyle televizyonlarda haberleri dinliyoruz politik a haberleri
çıkardı mı ben katıyım katıya çekmiydi bıldı bıldı. Kimse ıslak semeri sırtına
sarmaya gızım. O onu suçluya o onu suçluya yo şimdi sen suçluyosun ama evelki
devir yok. Ezanda okunuydu. Şimdi her kimse açıp televizyondan seni katı
10 katımız katı ni
Allah'a şükür Allah var şimdi kimse kimseyi kandıramaz artık bin dok
benim yaşımda yetmiş bire geldi şimdi bin
dokuz yüz ellilerde televizyon yoktu tamam mı kimse devletten bütçesinden ne
olmuş ne gitmiş kimse haberi yok. Al gülüm ver gülüm hab
15 dır mı. Efendim odur budur onların dediğidir ama şimdi her şey habli
gözünün önünde oluyo habli gözünün önünden katı açırma zor biraz yine de
katı açırannar var. Onun için politik a oldu ra şeyim yok kesinlikle.
Sağlık ocakları var gızım da hemşire vardı İstanbul'a ataması katı ini çıkardı
yerine gelmedi yukarıda boş şu an yok. Dok ünleri geliya
20 Beycuma'dan Beycuma'ya gidiyoruz. Sabah
ini çıkardı. İşte bekliyoruz bilmiyorum muhab dır mı istedi
yazdık dedi ama.
Gı geçim yok kenti burda şimdi rençberlik
yok
25 ni temin ediyodu araziden ama şimdi afederseniz çok af buyur

ķ maķ sul aldırımıyo aldırımıyo. Onuķ üçün millet
bırazda zatten istemiyomuş millet baķ ane oldu bıraķ
ni baķında baķ çesinde fasulyesini domatesini
efendim biber üretiya o ķ il tüketici ķ azırcı lüpçü burası
30 ķ ayvancılık da yok il şindi misal büyük
ķ ayvancılık yap keçi bizim burayı yaramıyo çünkü ormanı zedeliyor keçi ormanı
zedeliyor o devletde buna ķ arşı çık ıyo ama yok .
Düğünner, çocuk iki tane oğlan var köyde hiç kimse yok geynen.
óç veriya yok daķ a Zonguldaķ il başķ a yellere gitdi.
35 İstanbul Antalya Tekirdağ başķ a vilayetlere dağılıya hep. Benim oğlanıń biri
Alm

de ğız var aynı sizin gibi o da atamay ı bekleya biz namaz ķ ılcaz.

Anlatan : Necati Aydın, 80

Derleme Yeri : Karapınar

Derlenen : Sohbet

5

bi muh

y

yanında bulusuyuz onu ne dèyi.

sağlık da doğ

Ė sıhiye doğ m ben ğarıları muane

10 ediyo ama bugünde aşı yapıyomuşlā muh Tar söylē size yani muh

den. Eşim sav, eşim Zonguldağa gitdi bugün h

h afdadan beri oğlum vā sandık

úçüg ğızla Bartın'da, biri evli liseyi b de oğlum var Bartın'da

15 orda. Öyle mi Bartınıy tam kemerde bah riye birliğiniy orda şubeniye arkasında

asgerlig şubesiniy. Tamam tamam ben olları hep bilirim de zatten h

úrt Urfalı onnan t

arđ

adam öldüdü orda h

20

de benim oğlan pasta

ust . Abdullağ

ğız. Beş ğız üç oğlan. Bugün h anımı

Zonguldağa gönderdik işde sandık acı oğlan emegli oldu annesini alcağ doğ Tora

muane ettürcek bîraz on

25

bi Şindi aığ olduğu uçun biraz sert ğar yavsa o ğadar olmaya soğuğ yapalım. Sizi y memleket neresi? Siğ orta ħ astanes

benim oğlan Kıprıs'taydı asgerde ordu evinde İzmir'de atmış sekiz doğumlu ordaydı. Siz Kıprıs bizim Mağosa her tarafı biliyo orda benim pastane ustasıydı 30 oğlan gece çalışıyodu, gundüz yatıyodu. İskenderun'dan Mersin'den gitdi oraya İzmir'deydi Menemen'de ordan oraya gitdi. Ħocadır zaten ilim sahibidir.

Ben Erzurum'da yaptım yirmi dört ay ğazinodaydım ben subay ğazinosunda. Ben Atatürk'ün Samsun'a çığ dığı tarihde yaptım. Ortaoğ ul lisede ağ mağ ħ

Erzurum'da ben elli beş elli altıda elli beŐin birinci ayında Zonguldağ 35 medim oraya ğazinodaydım aycıydım nasip oldu işde Atatürk'ün Samsun'a çığ tığı onnarı yapturdulā bize ortaoğ b

ħ 40 . Ben burda yoğ o ğadarı yoğ burda indürvē abi benim ev Şu ev Allahı razı olsun muğ aŐāda bazar yerinde insan çoğ orda ğāvelēde.

Anlatan : Gül Yaşar Akyol, 60

Derleme Yeri : Keller, Kadı mahallesi

Derlenen : detleri, bayramlar

5

h̄ ayvana baḳ tālalarımız vā rdın

h̄ ayvanlarımız onnanan atmış yaşım

onnan geçim. Şindi yaşlandıḳ dan kerı yapamayoz yanımızda kimse yoḳ

10 ne torun vā yanında hinci onnara baḳ ıyon anaları yoḳ babaları yoḳ
paraynan alıp yiyyoz.

örüc dün. Ben severek vādım. On dört

yaşındaydım ben çocuḡdım kimsem yoḳ dun. Bubam zaten ben genç yaşında yirmi
yaşında ölmüş bubam. Kimsem yoḳ dayanacaḡ tutunacaḡ yer arıyosuy öḡünden

15 çocuḡdım aynı ben buba ḳ yuḳ arda ordaydın

óye vādım Ğadı

maḥ ekmeḡiñ altına girdim çalışmaḳ

burdan Ğadı

maḥ allaesi eletiyoz h̄ ayvanlara eliyen oraḡ biç

20 şindi tırpanda yoḡ göcâ oraḡla vā onnan oraḡ biçiyoz aḥ

ú

çoḡ esgiden çoḡ

25 zordun şincik öyle deyil ğınam da olmadı ğınam d

gelinlig de

geymedim. Dvn de yapılmadı kimseñ olmayınca arķ ańda kimsen kim yapacađ
yaşın tutmaya oķ ula gidiyodum oķ uldan o zaman on yaşında ğızı oķ

ki ğardaşım vâ rdın ğardaşım oķ ula gitmeyi deyi beni büyük
vêdilê onu eleti seynen gidip gelê deyi oķ

30 mü yürüyerek ğarda ğışda. Ebem vâ rdın dedem vâ rdın onna baķ

ún oķ ula gitmeyoduķ ğ dun saķ ma
daķ Ğı

ğ ayvannâ gidiyoduķ ğ afda da
geliyoduķ çok únnere şindi de baķ acaķ kimse

35 arıyoz ğızım be.

órmcemlerimi everdilê öyle ğırmızı al
daķ iyodunnâ burayı tekke geydiriyodunnâ şey vardın ķ vardın böyle onu
geydürüyodunnâ onuy üzerine ğırmızı böyle şey daķ

órmcemi öyle everdilê. Ben de aldım, ben
40

ra orkestra çık

únü yimeg veryoy en son

45

ún ğına ekmê deyoız biz cu

ún aĥ

ğ ún yimeg ğ azırlaya aĥ çıyı tutuyoız yimeg ğ azırlaya
ĝarı o mutvaķ

50 ğ ķ dı

ķ

únü gidiyelā o oğ uluy öñüde ħ ayvan kesiyelā oynan
tabilitinen orda davılıya oraya gidiyoz oğ uluy öñüye esgiden çoğ zordun. Şinci her
şey gölaylık ğarsını alanda ıraħ atına gidiya ğayınnaya ğayıntaya faydası yoğ. Ayrı
isteyelā esgiden iş deyi alıyolā zattı gelini çalışmak içünnen alıyalā, çalışmak
55 içünnen alıyalā. Şindi öyle deyil ki öyle işde ğızım. Şindi siğ ortası vā mı, ona
bakıyalā he siğ orta önemli.

mazanda iftar veryoz. ħ mazanda
öğünde evde oğ uyoduğ ğuranı şinci camide oğ yere geliya
hafif düşeya parası camide oğ uTuvoryoz ğuranı evlêde şinci ğalabağ olduğundan
60 eşya öte beri ğağ maya sığmaya ev

zede de çık zede de gene cáimde
veryelā. Ğadunnā evlere gediyele. Yoğ suzsa kimse o kimseniyoğ suzsa, orda
cenazede para toplanıya ğurannā şey olsun deyi yardım öyle.
Bayramda herkes kendi evinde. Ğuruyoz gene ğuruyoz, veryelā cáimde de veryelā
65 yimek, evde de ħ

ze ölüya yimeğ veryelā başğ a yerden gelenlere cáimde yimek ħ
le öğder vā öğder ya

kimse
o.

70 óycek tutuyom paraları sen topluyosuy her şeylê sen
ilgileniyosuy her ay yirmi milyon kişi başına her ay.

ħ ayrına göre. Beş lera on lera beş lera.
Kimanı veriya kimanı vermeya. Alamaya, onu veren veriya vēmiyen zornan
alamıyosuy veren veriya vēmeyen vēmeya.

óyden Ğadı mahallesiynen Ğaraman yazıbilüsün.

Úç ğún bayram oluya bizim orda vā dayı.

úzlēle çif sürüyoduğ

úzlē vādı barabar sürüyoduğ

bazı sürüyodum öyle oluyodu, motor yok dun o zamannā da

úzlēlen

80 sürüyoduğ

úzlēlen sürüyoduğ beşinen tālaya geliyoduğ

de bağ iyodum böyle

yılan vā mı yılan geldi mi deyi yılan çoğ oluyodun esgiden gene de yapıyoz.

Kendimize yetüklük yani ğ ayvanlarımız vā bizim od ekiyoz yeşil od onnarı balya

yapıyoz balya yapmazsağ

avaç kesiliya onun tepesine ğada

85 yıvıyoz otluğ otluğ diyoz ona biçiyoz tırpannan esgiden orağınan biçiyoduğ şindi

tırpanan biçiyoz yapıyoz ni.

**Bizim bayannā orağınan biçiyodunnā biz de bağlayoduğ bağ bağlayoduğ

gidiyoduğ

úz arabasını alıp ğ armana yıvı yıvıyoduğ böyle ondan sonā

ğarı toprağ

úzlē ğayrı arabaynan çık iyoduğ burdan yuk aru bizim

90 bayan arğ adaşlā ollāda orağ biçiyalā sizi yediyiniz ekmeklē ğ

ra nasıl olcağ dedim ben, dırpanlā dedi dırpan çalışıyo mu bullāda

dedi biliyoz mu dırpanıy nasıl olduğunu çalışmaz mı dedi ya. Ondan sonra ğayrı ben

dırpan aldım aşādan ğomşulā bağa burayı dedi dırpan kim biçcek bunu ben biçcem

95 git dedilē be emme öğretmen vā rdı burda laz, o öğretti şindi hep dırpannan dünya

yer bitiriya dırpannan büyük o şöyle.

*Hem de az çalışan istemiyodunnā çoğ çalışcay, az çalışan istemiyodun ğayıntalā

çok çalışmasay sevmiyelā

***Beşde ğaķ çay beşde tālayı tūp eletiyoduķ ğüfeye dolduruyoduķ yimeğleri
100 tencere ğoyuyoduķ de siyahgen tālada yimeğ yapıp, öğlen yiyoduķ çoğ eziyet
çekdik yani.

Çoğ zordun çoğ ğızım alāken evvelden şurdan baķ dın ğolu ğalın mı deyi.
Şurān baķ le çalışabilcek mi ğuvetli mi deyi, zayıfsa çalışamaz.

105 k ıp da büyük odun çal seņ zabaĥ

...

düm orān. Çoğ

çekdim çoğ ğızım.

** En çok çileyi ananem çekmiş çok de
110 iş.

Ana buba kimiy nereyi sıvınacay öğündendin esgiden
dövüyodun. Benim çekdüğümü kimse şinci laf lafı şey ediya, benim gelin vardın,
şeyden aldım Çatalağzı'dan, oturvādı uşağa ğaçdı. İstanbul'a gitdilē İstanbul'a gitdi
şey oldu, yoldan çık d ğ

115 dü dörd dane kişi iki dane ğız ğaldı iki dane ğızı

vā geliniy biri on iki yaşında biri üçe geçmiş. Onnarı aldılā ĥ

ótdük ölüsünü uřağlā yuvaya düşdülē dan

maĥ keme k ararıynan uşağları alduķ . Üç sene oldu bu olay olalı, şindi ben onnara

baķ an deyi uğraşyon ne var. İşde Allah ĥ ayrılısını vēsin, ama çile çekmedi ki, ben

120 çile çekdim. Ayrıldıy mı ben ayrılmak lazımdı sen zattı ben seni evlendin düğünü

etdim her şeyi daķ óyde durmayon dedi İstanbul'a evela Kilimli'ye

gitdi orda gece ğondu evimiz vardı uşağ çalışıyodun ordan anası İstanbul'a gitdi,

anası burda ğomadı, oraya aldı, orda da bunna ne yaptılā ğız ğardaşı

ğı şeylê de çalıŝıyalâ şey evlerinde Esat'da uşağ da
125 çekemeyâ işde. İnsan olanın başına her şey geliya gızım ta halen de çekiyon ta halen
de çekiyon.

Şinci ben öyle rahat olsaydım, iki yıl da çekemezlê. Ondan

vâ, o da buraynan bu K

óyde durmayalâ. Benim yanımda kimse yok orda iki yüz
130 lera kira veriya. Şincikilê iki yüz lera şinci gayıntayın gayınnayın yanında
da h

ne uşağ oğ ula

135 úr deyon işde.

**Esgiden hem rençberlig yapıyoduğ vuğa çoğ bağıyoduğ yumurtamız
oluyodu Yaşar abla hinci para gelmesin aç galacayık çe çalışılmaya hepsi
paraynan şinci ama esgiden şey alınmasın mercimek
yoğuruyoduğ

140 örüŝdük.

Anlatan : Fatma Güteryüz, 80

Derleme Yeri : Korucuk

Derlenen : detleri, ramazanlar, geçmiş günler

5 iyi oldum yavrum şuk 'uma ben sekzen
yaşındayım he şuk 'uma şuk yon hinci bin şuk yon
namazcığımı gılıyom işde Allah'uma şuk ur olsun gene de h oş geldiyiz
ğı

10 biri olmadan eşgere gitdi esgerden telgraf yollamışla
esgerliğine alt öye
vādım burdan isdedilē uşağlarımā baķ sayız vārum dedim uşağlarımı
goyup da gocaya gitmen dedim. Burdaki uşağda baķ acan dedi uşağlarına baķ acan
dedi burda evlendim yirmi altı sene durduķ

15 dane de ğalmaya insan öyle işde yavrum Ō le Ō le başıma işlē geldi işde
Allah tarafından her şey öldürende Allah sav edende Allah her şeyimiz o
Allah 'ımız o işde benim şeyim böyle.

20 ótdüm burda böyüddüm uşağa sonādan oraya Keller'e aldılā on üç
yaşına girinci bubası evine aldılā gız bu
ledi
uşağlarıyā baķ acā ğlā orda sen nolcā ķ
ne ğızlā ğaldım hindi ğızlarımın yanındayın burda
25 evimizdeyin şuk ur Allah ünümüze şuk ur.

únü

30 ún düvún oluya, ğına yapıliya, ğız ğınası oğlan ğınası ondan kerı işde hepsi bitiya.

Öğünden çok yodulā.

Ĝı

ĝı böyle ağnaşılıya evde o isdeyen yere habár gidiya başğa

35 ye

yelā nişan dağ iki ay beş

altı ay ne ğorsalā uzadıyalā k

40 örüşüyolā geziyelā. Bizim zamanımızdan bizim yanımızda uşáĝları delik anlıları

bırağ mayodunnā zatten ğuymayodunnā eve. Ĝına yapıyodunnā uşáĝlā böyle evlere

giri-yodunnā tavannara çık ıyodunnā onnara sopaynan ğovağ layodunnā

çık le ğolĝola ğolĝola he barabar oynayalā hinci

öyle öğden çok esirgeyodunnā k ışk anıyodunnā ğızları hindi ĝāri seniyki de öyle

45 beniyki de öyle hepsi meydanda.

óttülē damadı ğuyd

50

ĝā

ya evde

otu

ğı

ğāri. He he damad para atmadık dan sonā ız ıonuşmaya

55 ıonuşmaya. O ğāri ne ğadan atāsa ezcük atāsa ıonuşmaya, çok

ğ

ğā

Ğı

óye duvağa

gidiya oraya. Ğāri orda oynařıyalā ğ

60

da yok heralde bilmeyon da

ğ dı zatten

duvağ yok ğayrı duvağ yok

le işde yavrum işde esgi işle öyleydin.

Esgi işle çok millet oğul uşağını golluyodun, esirgiyodun öte beri yollamayodun.

Hindi her yere düğüne ğınaya şuraya buraya gideyalā salonlāda oluya şinci öğünden

65 evlēde oluyodu ğına soğ ağ

tenekelere böyle tenekelere vurıyalā ğarılā tağ tağ tağ tağ

teyip nerē öyle şey yok dun zatten. İşde esgi işle öyleydin yavrum. Yavrum nerēsin

sormağ a

m savol

yavrum ēyi

70 Özel yimek yapıyodunnā çok yimek yapıyodunnā. Ğayrı bağ lavosunu ondan keri

şunusunu bunusunu, ğadayıfısını, bereğini her şeysini ğayrı loğ um, yaprağ sarması

yani dolu yimek böy

ğā

yelā düvüne

75 söyleyelā ya düvüne gelenle ğāri da

le oturtuyolā. Ğarılā ayrı erkeklē ayrı ondan kericim onnarı ğarı aliveyalā onnā
da orda övdül parası veriyelā damada. Herkes ve

80

útlesin. Gelinlik yok

fes geydi

se oraya oturtuyolā geliyi damad deliyi açıya eliyi
toğ şey yapıyalā orda ona. Ondan kerı öyle işde öğ

85

yodun

millet tālālāda çalışıyoduğ . Misir ek, ekin ek, ondan kericime yulaf ek ne ekeysey ek
arpa ek biçiyoy dövüyoy h üzlernen çüf sürüyodunnā böyle
harmannā da düvennenen böyle harman dövüyodunnā tınar savuruyoduğ ekinneri
derelerde yığ ıyoduğ

90

şey hepsi o işlē geçdi ğarı.

Gidiyodunnā he iftarlāda bazı böyle sıraya ğoyodunnā evlē her ağ şam hoca ğuran
oğ

ğ

mazanlāda çoğ éyi geçiya ğızım.

95

Yimeglē etlē her ̄

̄

yere geliya

üç kişi beş kişi ğuran oğ

le ğızım.

He tālālāda çalışduğ , misir be

le ip doğ

100

ladım süpürge evleri süpürmek içünnen yani öyle boş

duramıyodum hiç boş duramıyodum boş duramıyoduğ yavrum öyle işde. Esgi
us mın hepsi de evlendilē. Beş dane vā beşi de evli altı danelē
yuğ ğızımda oynan altı danalā. Hepisi de evlendilē kimine düğün oldu
kimine ondan kerı kendisi ğaçdı. Öyle möyle oldu geçdi işde. Hindi onnarın da oğul
105 uşağı vā gelinle

órmedim epeyden beri éyimi anay ğızım éyimi éyi uşām
éyi éyi éyi etmişiyiz yavrum éyi e yorum. Benim
hı alımı hı atırımı sormaya gelmişiy ya sende savol yavrum sende savol ğızıcıvazım
110 ğızlā böyle namaz abdesimi yaptırıyalā, temüzlük
temüz gezdürüyelā, temüz geydürüyelā, namazı abdesimi

evlenmedilē torunlarım ha ğızımın ğızlarılā ğızımın
115 de gelini vā Alican'ın Alican'ın oğ uya bunnarın oğ
ğı ğı
ğızım Almanya'da vā uzağda yavrum
bu sene geldi on seki

120 'uma bin şuğ ur bundan aşağı
etmesin yavrum. Buna şuğ ur hadi yavrum savol çok

Anlatan : Emine akmak, 61

Derleme Yeri : Kumtarla

Derlenen : detleri

5 Hoş geldiyiz sefa geldiyiz. Var ğızım o yanda var sağlık

rdı eyidi. Gideli iki

sene oldu. Hinci pazartesinden pazartesine doķ

órünce doķ d

ya pazartesinden pazartesine dolaşmaya ğızım biz oraya gidiyoz.

10 Burda oķ rdı ķ

devlet oraya gidiya.

Biz amcaynan óydeydik ğızım. Yoĝ evlerimiz yak

údüyoduķ údüyoduķ , óyle tanuřduķ ,

niřanlanduķ e sýylüyoduķ

15 na gelenlē tepsi deyoş biz bērek tepsisi deyoş

herkes bēreĝinen geliyodu herkes. Bērek adetdin o yufķ

ĝı

mendil baĝlıyodun. Herkes o zaman tepsisini gidēken üst üsde yıvıyodun o

tepsiyi alıp gidiyodu. Kendi tepsisini mendil baĝlıyoduķ

20 det.

Ĝı óyortası ģ arman deyoş

ģ armanlāda ediyalā ezelden óyle deĝildi böyle ev de yoĝdu avaç evleriydi avaçdandı

evlerimiz. Evde oluyodu ĝına. Erkek soķ mazlādı eve ĝınada. Hinci ērkek her yer

ĝarman ĝaruřuķ

25 teneke deyoş

tenekeyi sen çalıyodun ben çalıyodum türküyü, öyle oynayodulā işde ğına gecesi
öyle oluyodu. He k aşık

şey bürünüyodulā; ğına aķ

fes geydürüyodulā ba

30

bi savduç oluyodu. Herkes geliyodu yani bizim gelin

alm

ğ

35

ğaryola

çıķ dı, böyle ğaryola, be

len herkes babası ğaryola

alıvāmış dedilē ğaryolası vā dedilē. Ğaryola bilmiyoduķ ki ğızım bilmiyoduķ he
işde öyle başlıĝları oluyodu. He öyleydi ğızım ta o yuk arda yayladan biz burayı
yürüyek geliyoduķ ğızım yol yoĝdu. Bi

40

ustosta he bilmeycen mi düĝün tarihini

demi.

zede böyle mevlüt oķ uduyon o

zaman oķ udan orda oķ uduya oķ udan evinde okuduya ramazanlā da iftar ver orda

45

iftar ettürüyon camide orda. Hıayır sen alıyon ğızım orda mutfaķ

ğızım o devam ediya herkes herkes

çavırıya sıradan herkes iftarını açduru faķ ır olana öyle iftar ettiremeyenlē öyle oluya.

Her şeyimiz vā bizim de; ğızım bizim de datlılarımız vā, dolmalarımız her şeyi biz de

yapıyoz baķ lâ vu yapıyoz, ğıvırma derüz, dolama böyle ondan, et yimeĝi he

50

y k adán biz yaparız düreriz böyle tepsilere üsdüne et suyu dōkōrüz öyle. He

ğabağı biz öyle tatlısını yapmaruz da gızım yimeğini yaparız bişirüz dilim dilim böyle aķ ğabaķ derüz biz ona, ondan yaparuz he öyle ğıvırma derüz ğabağa rendelerüz öyle de yaparuz; emme onnarı öyle ğuranlāda düğünlēde yapmaruz onnarı özel kendimiz.

55 Ğı

yapm

ğı

ğı

60 hep onnarı beklemeynen alcañ bahçeye bûğdey ekemeyoz gızım doñuz yüzünden hepsi öyle bıraķ

ğ

ğı

iş sahibi oldu. Benim gızım İstanbul'da,

oğlum İstanbul'da, gızlarım yine Zonguldaķ 'da. Añ gızım añ çok ğ

65 óydü çok ğalabalıķ dı çok ğalabalıĝdı. İş yok

burası merkezdin. He tek muķ

yok bizim üç mañ

muķ

oraya toplaşılā. Bizim burdan doĝru gitceñiz

70 he geri dönceñiz şurdan ayrılıya ordan gitceñ

oķ

gızım ortaoķ ul filan orda Taşçılar'ıy ķ arşısında...öğrenciymiş üniversite kitap yazacaymış yani.

Evlendüdük gızım. Onnarıñ tabi onnarıñ bunun Zonguldaķ 'da ķ masını yaptık ,

75 birinin bunun Zonguldaķ

ğ1

óyde yapıyoz çoğunluk la artık óyde

ğ

80

óyün ortası ta o

y óy burdan hinci az ileri gittiy mi orda esgi muğ

ve içeydin gızım be oldu gızım. Yoğ

ğar yağmadı gızım yağmadı aslında gış bu zamanda oluyodu.

Anlatan : Fatma Kuru, 80

Derleme Yeri : Osmanlı

Derlenen : detleri

5 Allāh 'a şükür böyle ğızım bu yaşdan sōra iyülüğümüzden nolcaK ğ

üdüüm bu

kōye geldim. Gelin olaraK

severeK emme

oK ulda oK Ğuran ğursunda oK

le olmamış doK uz ay

nişannı durduK

â

10

yoK nereye anam bubam eve sokmazdinnā,

gelmezdi damadlā ğızlā katiyen görüştümezlēdin hiç. Ğız gelin almacı geliya

damadı arıyalla damad saK lanıya vallahi böyle ğızcuvazım o aĥ şam işde gelin

almacı geliya eve damad saklanıyā damadı arıyallā işde o zamannāda ğızım ĥ ayvan

daK allādın ĥ ayvan daK

15

le dört dâvul dört köçek nişan da

dâvulluydun düvün de dâvulluydun doKuz ay nişannı durdum ben. YoK

şey yoK dun ğız

şey yoK

şey yoK

baĥa ya öĝden damad

evinden damad evinden de veryelā. Buba evinden de taK ıyalā ğızıĝıy arK asına ona

20

göre en baK ām dēyelā baĥa enmeyom ben onnan

baK baK baK

dün girēdin o zaman yüzümü

aşdı o zaman górdüm yüzünü yaK

hiç ebedi yaK

25

le yaK

lēdin Taḳ gidel le mi vā Zonguldaḡa
gidiyelā bilemediḡ burda daḳ

30 órmüyon seniḡ eḡ ḡ
lēdin seni en ḡ lēdin en ḡ

ra çık
eḡlence baḳ baḳ le ḡ
35 le o da dāvul gibi ötēdin ḡayrı ona da boncuḳ
taḳ

ḡ adam çık dın
adamları vallahi böyle ḡızım. Esgi yapı tavannā oluyodu ya ḡ tavana çıkadı
adamlā ḡorḳ örüncü oynamazdınlā
40 ḡatiyen oynamazdınlā ḡinci adamlā olmayınca zatı ḡarılā oynam

ún yarın ḡına egmē oluyā tuvaḳ
ḡ óy
45

ḡı
únnēde
ḡ

50 ra köçeklerle oynallā

le çoK de duvaK ún
zabaḥ şey
mi vā ğayrı orān ğayrı duvaK le oda duvaK
55
bakmā gelidünlē duvaK
ġ ún aḥ şama ğadar yemegliydin duvaK ğayrı
geliniy evinde geliniy evinde ğızım öyle işde öyleydin. Başlıġ parası çoK
veriyodunnā o zamanki paraynan ben doKuz yüz lira para vēdi avıllıK
60 şey yoġ ğızım. He öyüne öyüne at
muş gelin.
órümlüġü daK ıyomuş.
lek
65 ġ
ġ le onu yillēdin i
det
yoġdun.
70 *Geliniy arK lek döşeyemişlē yuFġ adan gelinen yataK
şey yapmıyomuş da gelinde bārábár geliyomuş.
va ġoyuyolā san va yataKcı geliyodun yataK
det vā.

*O yataK

75 gelin artıK damada yédimeg isdiyomuş onu. Damad da
yimemek istiyomuş şindi damat tâvuğuy orta yerini istiyomuş.

gelin almaya gitsinlê düvún

olsun şu dereden şurâ gelesiye

80 ğ biniyodunnâ atlara gelin almaya gidiyoz biz dêyi ne
seyir oluyodun ne seyir oluyodun veriyodunnâ şerbet veriyodunnâ şerbet gelin alma
varıncıK geliniy oraya varıncıK bozuK para
atallâdın. Her kimse üç ğuruş beş ğuruş temsili neys le.

*İlk zaman ğına egmê oluyomuş. Ğızın bu aK şam ğınası olcaK ún mesela

85 ğız tarafı damad evine damad ğız tarafına ğına ekmeği yidiriya mesela ailecek aile
h ısım aK rabaynan, oraya gidiyâ orda yimeg veriliyâ. E ğızıy çeyizi damad
tarafınd

beyaz eşya

90 ordan ğız evine götürüyol

ótürüyolâ.

Yorganı yatağı olüdü şunusu bunusu geliniy ordan.

oda tes

95 odası oluyomuş.

ğayınnam vâ rdın ğayıntam vâ rdın. Ğayınnam çoK

. Bizim evümüz yuk ardaydın burayı ev yaptım ben ğayrı oğul uşak

oldun. Dört geli

öyde biri Almanya'da uşaglā da.

100

ğavanoz yer ediyodun. He onuy içü

le o fesiy o fesiy

böyle kúccúk altınarı taķ

ra al dört metre al daķ allādın iki metire arķ asına iki metire öñüye

105 atın aşığa bö

le nám örmesinnē deyil ğırmızı

deyildin. O ğayrı o tabancalā o tūFeklē pat pat pat taķ taķ taķ

110

le dāvullu düvün edinci ne seyir oluyodun

köçeklē oynayadunnā. Daķ ıyodunnā vā rdın vā rdın daķ ıyodunn

ra şey pul ķ

din gelinnerde

115 *Bazı mesele damadlar da saķ lanırmışlā gelin gelinci aķ ırdan falan çık

aķ ıra saķ mışlā.

Zeytin avacına çığmış Ali amcañ o zaman gelin almaya gelinci beni saķ lanmış orā

saķ lanmış. Arıyolā ğayrı millet. Atıy üsdünde beKletiyolā geliñi damad endüriya

geliñi ğızım ğoluna gıriyā eve kóz döküyolā kúbre damadı çağırıyōlla damad

120 endürya damad endürya.. Kópürden çık ıyolā yuk

yol öpüyolā. Ataş gibi olsuy dēyi.

*Gelin mesela uyanıg olsun, ataş gibi olsun dèyi k apınıy ağızya kúlünü kúllü gelen
zobanıy altından kúl çık .

kúreg ataş

125 alılādin kómúru dókellēdin gelini ona basdullādin öyle girēdin içeri.

*O gelince görünce olu birisi oynāken dişi sızlamasın dèyi.

órümceyi oynatūk

ra

oynāk ğayrı kilim yayıyodunnā h alı

130 o h ra

bağ ādın. Bolluğ olsun dèyi. Bereketiynen gelsin gelin dèyi.

duvağa gelenle o şeyden işde bunnarıy

saşduğ larından emme büğdey emme misir k

postu ğoyun postusu

135 ğoyunu.

Uslu olsun ğoyun gibi olsun, h

hillik.

*Hani hillik demeg is le

ózel oluyomuş.

140 vallahi o hele gelin eviy öñüye gelinci damadı

arāk úlüşüyodunnā ne gülüya dāvullā ötüya köçeklē oynaya. Benim nişanım

da çoK Ğı ğı bası

evindeyken orda, yarsı ah

óstermezlēdin ğovağ nan.

145 Evin içinde oluya ğına burda hinci K apıyı örtüyollā burda ğına . Ne düvünü sen.

*Ama esgi yörelere göre şindiki esgiden daḥ

örsek daḥ

duḥ .

Hinci benim evde damad vā damad uşaḡ vā benim

150

le adamlā ne araya dēyi. Birinci o hemen başladı. O zaman

başladı ben seḲ

baḲ

le oldu aḥ ğızcuvazum aḥ le oldum ğayrı. Adama her şey oluyā hinci

155 televizyonnara baḲ ıyom da o ğoca ğarılā çık ıyolā ben onu ameliyat olmuşlā dizden
oturuya adam yaşlanınca ne Ḳ

dın silip süpürülēdin yani ğaP ğaca davutuvallādın ğayrı.

ún üç ğeçe yimeg veriliyōdun üç ğún üç ğē

160

ğeçe ğız ğınası ğızıy evinde olūken damad tarafı da

ḥ orataya gidiyōdun.

H

ğıraĝlı yērde yapallādın ğarılā evde yapallādın.

*Orda içiyallā kendilerine ait erkekler de kendilerine ait bi eğlence yapıyallā.

165

ĝ kiprid çaḲ allādın belki on Tane yirmi

Tane deliḲ annınıy omzunda köçeglē oynaya ğaranlıḲ oluyā ya o ışıḲ le ışıḲ

nerde ışıḲ nerde ğızım ğayrı zabaḥ ḥ orata yapallādın. Ne para alılādın o

zaman her gelen para dakādın damada o zamanlāda.

170

elektrik olmayınca tüp olan tüpü deti yoĝmuşdun.

YoŒ du yoŒ

lādın öyle nerde nerde Œey

ġalgıvādıy ya. Siz de savoluy.

Anlatan : Hanife Doğrucu, 68

Derleme Yeri : Saraycık

Derlenen : detleri, bayramlar

5 olcağ ığı
da yuk mı
orda da yoğ doğdor şeye gidiyoz Beycuma'ya gidiyoz. Beycuma savluğ ocağuna
gidiyoz hı astalanduğ mu. Oğ yoğ Ğarapınar'a gidiyolā çocuğlā oğ
oğ ō öyle işde her bağımdan ağ
10 ğ
işde ğayrı bu da gitcek seneye
dı gú rül gú rül şurda k dı şurda
oğ işde çocuğ hiç yok á ō
ünlerimiz
15 yuk
yapıyolā.
örüyodu. İrah metli ananem vâ rdı
de
20 le. Biz tanışmamız esgiden görüşmeg gezmeg tozmağ yok
le deyil. ğ
ğırdı saydı biz de ırız olduğ .

25 Gördüm tanıyodum canım, on doK e geldilē işde
dilē. Ğınam vâ rdın beş altı daK ter
vâ rdın.

ter dōvūldū. Biz, o zaman mı al bürünüyoduK
ri giyyoduK o zamanki zamanda. Şindi gelinliK yok du bizim
30 zamanımızda gelinliK yok .

Gelin olūken de atınan geldim şöyle başıma filcan ğoyodulā önüyü ğapadıyodu
arK anı ğapadıyodulā. Atınan érkek tarafi almaya geliyodu. Damad yoĝ damad
görünmēyodu gerdeĝe girinceye ğadarı damadı k

35

ún
duvaĝ ra eriyodu. Ama şindi K K
dúvün salonu tutuyallā emme evlēde emme ğ

40

ineg kesdim ben bunuy dúvünüyde gene
yetiremedim. Yetmiş seksen tāvuk göttü bizim o zaman muĝ dardı, muĝ dar oldu on
beş sene muĝ darlıĝ yapıdı. Çoĝ gelenimiz oldu Allah

45

dúvün salonu tutuyollā emme ğ
mide ğurannı ğına da ğurannı
oluya, dúvünde ğurannı oluya ordan alıp gidiya damad tarafi gelini.

aĝ

aĝ

aĝ

Ğ

50

ni o yè

aḥ

. Üç tencere nolcaḳ

den cenaze

olduḡu

55

. Burda deḡel de yaḳ

ni on beş daḳ Ḳa da beş

daḳ Ḳ

iki

ún orda yemeg

veriyoz. Yemek nede dışardan gelenlere ya ḳ

evlere de gelebiliya evlède

60

yemeg veryoz ḳ

se.

1

ımızıy gene ğurbanımızı kesiyoz Allah ğabul etsin e ğurban kesmeyen

kesemeya kesen kesiya gene ğonu ğomşu gel

65

ġ

da. Biz de gidiyoz başğasına ḥ

kime gidiyoḡ gene ḳ anıḡa aḳ rabaḡa

gidiyosuy ḥ

le oluyomuş amma bazı yerd

le bu yemek

orda yemek

70

le olmadı yani yapmaduḳ . Seniy ğarnıy açsa saḡa yemeg ğötürelim

ğızım vallah a inan ki. Ḥ

Ḳahve yapsın baḳ ġ

arada Ḳ

Ġı

óyleriy ḥ

ġ

böyüg oġlan İstanbul

75

orda onuñ şindi on doK

onuñ satılık ğı . Bunuy beyi de İstanbul'da
fırında çalışıyo işde. Ğızlarımıy biri Alanya'da biri İstanbul'da bir ZonguldaK
ĝ
ĝovan.

80

Beyim ğ ayadda çok şükür Alla ımıza biñ şükür. Ğızlarımıñ iki danesi k aşdı.
k aşdı biri isteyodu biri nişannıydı nişannıyken istemeyon demedi s
óyde işde beyine k mı vâ rdı geldi

Ak mı geldiymi benim ğız ğ oşlarına
gitmiş onnarıy emme ğadın baĝa söyledi teyze dedi bu ğızı dedi biz isticez bize

85

verümüsüy dedi. Ay aşâ dedim
onu oraya yapmışlâ ğ

özel ğinasını yaptık

birini evden çık

zattan ak

le tanışdılâ duz egmeg dostu

90

ak rabamız deĝil de biz ğ

işde Alanya'da

geçünüp gidiya.

Biz k

şey alınıya yani.

95

Benim ok . den oldu emme ben beşi ok

â

retmenden o diplomamı

ĝaybetmişim atdım mı nere ĝödüm şindi diploma soruyomuşlâ ne yapcaz bilmem.

Bilmeyon ki o zaman bilgisayar mı vâ rdı ğızım be eşgiden.Şindi deyell

100 mi olcam ben atdım atdım gitdi.

óylerimizde inerüz baḥ

patitisimizi ekerüz biberimizi

bizim o ḥ ınzıllā vâ r ya o ḥ ınzıllā o ḥ

şey

ğalmaya patatesleri matatesleri yiyellā çıķ aryollā baḥ çeden işde kendümüze

105 yetúglúg bazarcılık yapmayoz başğa yer yapıyo yani bazarculuğ.

Anlatan : Hatice Uzun, 82

Derleme Yeri : Taşçılar

Derlenen : Sohbet

5 Uşacūm ħ oş geldi y ħ

ğ

Ğ

ğ

oğul. Ğına yapmadılā oğul faķ ır yere ğaşdım.

10 Onnā da faķ ır ben de gebed

le. Yeni yeni ğaybetdim ğarip ğaldım.

aħ yavrum aħ . Onnā da faķ ırdı a

oğul onnā da edemedilē ben de gebedekliĝiyinen bōyūdüm o da gebedeydi ben de
gebed .

15

ğuran oķ

oğul gelennere yemeg

ğoyvaryolā.

bağ baħ çede uğraşduķ

oğul. Tālālā da şinci

ek

olmaya ki ğayrı ħ

20

oğul oķ

oķ uycan oğul

ölen de gebedeğdi ben de gebedekdim. Yaşımızı bilmeyon oķ umuşluğum yok

ħ ħ illiK.

25

ğ oğul ne yapayı

tek burdaydım ık

oğul. Zonguldağ

geliyallā.

30

Anlatan : Maksude Çolak, 72

Derleme Yeri : Göbü

Derlenen : Geçmiş günler, komşuluk ilişkileri

5 kere gördüm bu yaşlı bunnan evlenmem dedim bizim köylerde esgiden elli üç senesi gonusu de mesela bizim yirmi yaşında esgere gidip gelinci yaşlı derlerdi. Benim háberim yok ken annemiy háberi varmış aman annem yanımda benim de başımda böyüg baş örtü var esgiden Gandıralı vardın eski belki bilüsü sen o benim halamıy gızıydı ya ó raya ge

10

den bil
şey yoğ ben annemin sandalyesinin arķ asında oturuyodum
o gidince dedi ki bana H a verelim mi? dedi. H
15 sandalye de ķ ğıtları vardın hele o ilk sandalyede oturuyod sip öyle oldu işde tanışmaķ bamdan isdemişlē babam annem zaten tamam demiş babamda tamam demiş şubat ayında şubattın şubatın başıydın böyle ķ bam bizi almaya geldi beni almaya geldi gece ağlaya
20 ağlaya annecüğüm beni saçımı yıķ adı ördü yazıķ nerē geldiğimi bile bilmeyom öyle evlendik işde ķ det yok dun be gelinlik dikmişlēdi bana onu geydim heralde Hacer abla kendisi dikmişti gelin ma oldu ķ şey olmadı çocuk şeydik. Elli üç seneden beri de gidiya.

25 Valla k tanesinin dısında dñn öyle diyoz Hacıoğlu'na ona
başsağlığ

şeyimiz yok . Hani öyle belirli gavgamız yok

cenazemiz olsun ğuranımız olsun.

Çağırıyoruz gine çağırıyoruz aynı devam bayram dık k urbanlā da k

30 dık

gidellēdi öyleydi k k dı artık o şindi de sadece ğurban kesiyoz faķ ıra fuķ

đ sofra yer sofrası

ğoyaduk tahta sofralar var ya onnarda tabaķ lara tek tabaķ ğ

ra çık dı tabaķ lar ayrı ayrı ğomaķ önce öyleydin. Kayık tabaķ lā en iyisi şindi

35 her çeşit derinceydi o tabaķ lar böyle porselen tabaķ gibi değil daha derin tabaķ lar
vā rdı işde öyle.

ğün o köy yapıyo üç ğün

ya ğurban bayramı yarın öbür köy üçüncü ğün başķ nım burda

gene geziliyo Körpeoğlu dellē Cumayanı Doğancı Muslu o taraflā da yine üç ğün her

40 yerde bullāda sürüyo sürüyo o adet yine devam ediyö.

Ķ ina yapıldı çöcuğlarımıza k ina ğızımıy ki evde oldu. Sen biliyo musuy onu ħ adi

be maşallah he he öbürkülerin düğünü oldu işde k

ğ k dığına ğöre isdemesi oluya nişan oladı i

yok şindi tanışma dönemi esgiden yok dun en

45 küçüğü k ırķ yaş böyügmüş.

Hayati bu yaz gelemeyecek mi gene? Hayati gelemeyeceg mi bu yaz? He Mustafa da

burda ħ anki ayın he maşallah . Bizimki de ramazan bayramına on ğün ğala gelecek

ramazan on ğün burda tutcaķ

ö

50 min'e sorun ben bilmeyom bende de yok tur numarası ne uğraştırdılā beni dedi
ğaç gündür uğraşıyom dedi pasaportlā da değişmiş heralde küçük pasaport artık o
şeylēden çık mış ğaliba sen geçen sene çık arttıy pasaport gene para verdiy mi bu
sene uzatmağ için e kendisini çık artsay ne ğadarı sen ne niçün ona sen de yeni
çık artsaydıy buna niye o ğadarı para vēdiy de uzattıy o zaman h ayır yüz ğaç vēdim
55 dediy ya öyle he öyle. Yeni çık de ucuzladı diye ucuzladı
yarı yarıya ne ğadarı yalan ğonuşuyolā
Hayatımız bu ğadarı. Hiç bilmeyom a, genē mi yazıya öyle şindi H
â ğ
ğ bi açdım hiç háberi yok açıverem mi
60 herkesin lafını yaptı yaptı dediğ ları yaptı ğız ille sileceksiy bunu deya
gitmeye evden ya yok deya bunu silmeden gitmek yok be estafurullah biz
dedikodu yapmadık ğızdırmış falan.

Anlatan : Hayriye Şen, 79

Derleme Yeri : Köroğlu

Derlenen : Karışık hatıralar

- 5 úr mevlaya Allah
úrler olsun Fağ m çok ağrıya Fağ gurban
olduğum Allah . Tövbe estafurullah
Ke 'da. Sen torun
musun? Yüz biş kere maşallah en böyüg gızıy deyil böğüyün altı Fağ
10 natsam gö cam yabancı ben buralı sen
tanımazsıñ Nimet biberlerin Hacer biraz gönışıya bu kim biliyey mi dedi kim dedi bu
Engin'in h uğ gülme gız Engin seni olsun.
Millet gene gitdi bağ Ümre'ye ben hiç duymadım vallah ya.
Kaç yaşındasın teyze?
15 Ben mi on sekiz on doğ uz. Gaç yaşında yetmiş doğ uz yetmiş sekiz yetmiş doğ uza
gircem Fağ erken giderdim ameliyat
olmaya da o zağ ne h
órme orayı göreceysiy Allah razı olsun yavrularımdan
Fağ r
20 mişük yok önümüzdeki değıl öbür ramazanda.
Ben eskiden ilk oğ
resi yok şey yok burda niye oğ ucasıyız
o zaman böyüg küccüg diye ayırma
yok ben dedim ki napçaz o kı z burda da oğ udum dört ay burdan sonra çekdim
25 gitdim Işık veren'e namaz sureleri oğ umaya namaz sureleri oğ

releri bitince h̄ adi dedik ayrılcaz h̄ z on beş günde bitüdük
ğalk duk şöyle ğalkınca h̄ ocanın elini öptük h̄ ocanın elini öpünce h̄
şey sorcaydım size dedim ben. Sor ğızım dedi sordum hinci baş şeye gitdük
biz rençberyüz namazı nasıl ğılaruz. Ğızım dedi döneceksiñ döneceksiñ ama dedi
30 öğlen güneşini deyon dedi sabahı aķ
Allaħ u ekber ķ ible o taraftır dedi
h̄ ay Allaħ aħ şeytan aħ a yaptı yapacağını dedi nam
ünde geldik. Esgiden ne vâ rdın yavrum esgidenki çileleri
sorarsay ooo doluydu esgiden rençberlig yapıyoduķ on
35 birinci ayda ğaķ raħ raħ met oludun
sel alacaķ mısırlarımız, fasulyemizi Faħ riye ķ oşuştura ķ duk
â
bim beni ılandım ya adam aķ
toķ at çaķ dı emme en büyük ğ
40 ken demek ki raħ atladım ısındım öyle rençberlig işte böyle
büydey biçiyoduķ , büyüyleyi saķ lıyoduķ h̄
çoğumuz h̄ dın samanlarıy
altında çuvallarla büyüey saķ ladıķ Faħ riye ğalaba çok on iki tane çocuk
45 ún babam çağrıya anam çağrıya derken
arada öyle büyüdüķ işte. On dört on beş yaşına gelinci dedim ben anamı isteyon
dedim artık ben. Tamam ğızım dedi olsun h̄ m seni anneye dedi öyle
geldik.
Bizim amcaynan barışmamız şöyle oldu yavrum biz esgiden on yedi on sekiz
50 yaşlarınd

dibek derüz biz ona onuñ içinde ħ arman döverdük esgiden ben tellik
giyerdim benim bacak o dibeğe girmeycek o genç
kimse demiş ben de o ne ħ arışı

. Dağ k a başı geçiya yanımızdan zıvır zıvır. Ben onu isteyon
55 dedi. Ġazayanı yanıma geldi Faħ riye k ork kimseden amma ħ anam
ħ anam kimdi biliyon mu? Ħ ana Ħ ana ħ ayır şu Ħ 'da
Ħ ana çok iyi çocuk sen buna ħızçıvazım niçin k ork
Ħ ana deli doluysa ben onnan nasıl yaşayın geçinemen yok
olacak başladı. Peşimden geliye, tamam dedük
60 tamam demeye ħ

sa kiraya veriyodun yavrum yok Zulluk var berber
Ġadir'in ħarşısına girdi ħoluma aldı göttü beni Ħasan'a fırına ambarıñ üzerine
ambarıñ üzerine geldük neyse ondan sonra giyim k uşam aldük
niķ aħ oldük
65 mar.

köylerin ħınası gibi deyil gelinin ħınasını biz bu gelini köyden aldük
ħı .

Üstlerine ne giyerler?

Ġı
70 da at yok dun ara
dın
Ġı le ħ alk dın mum
yak

75 gelin vâ rdı o çağırıyodun maħ allede başk

sa millet yiyodun yok sa bak ıyodun.

Hinciki gomsuluk hiç yok gece evde or

ğ

80

İftarı evde olan

ğó cağarı h genç sütlü çorba yapıldı, et yemeği yapıldı her

şey pı sañ çok azcık

tuğ süt goyaduk dun.

Şekerle mi yapıyorsunuz?

85 Hayır şeker değil kendinden tatlıydın aZcık dın sütlü ya o çok

dun yapabilen bak lav dık ben

bereği her ah şam yapıyodum ben uşak beş dane olduğundan gáyınımda vâ rdın

yanımda beş dane uşak

tepsi berek yetmez bile yetmezdi. Her ah şam dım içini h

90 ken evde çat çat k apı vurur uzak

k

dım

yanına yimeğim aZcık sa misafirini ağırlıcağ sın doyuracağ sın kendi

ğ k dı yavrum hinci yok k

95

envaye çeşit yemek yapılyodun. Mañ alle birden mañ

mañ de oluyodun K oğ ağ

ğ de

öyle K oğ ağ su tarafında beş sene K oğ ağ su'da dum.

100 da herkes ev ev ben hiç gezmedim yavrum. Bir gün çocuk
beş dane
çocuk aldım bunnarı göluma yiceklerini de göydum sepete Işık veren'de babamla
Işık veren'iy park ında otururuz dedim ben aldım çocuk ları gitdim giderkene ya bu
ğarı kimki demiş arç adan benim adam arabaynan başç
105 gezmeye şöyle öne geçince Osman baş ma baş ma deya bizim pasaç lıymış o deya
emme arç asından deya ki bu çarı ne güzel görüneya yani gıvır gıvırda yürümeya
h anım h de araba geçince dönüye baş ıya ki benyim
baş ma baş ma benim pasaç şey deycek deyi baş ma
baş ma benim çarı deya çocuk ları götürdüm yavrum böyle evlere Doğancılar'
110
la etler h azırlanır sonra sütlü çorba sütlü çorbadan sonra başç
eski kişileri unutuyoz yavrum heralde
ben m. Esgiden çok
ken Fağ á
115 a benim aynı H
hesap v
únden beri
uğraşiyom sen böyle uğraşılmaz ki oğlum dedi. Kısa yol
120
dın. K k
... Eskisi bağılık mutluluk
gibi hiç yok
se gitsin yok ama

125 gittiği yerde ne k k alp k
odada yatıyoz üç kişi dört kişi zati ben
yürüyemiyom bu bacak hiç yürümeye yavrum bu da yürüse de öyle dizden bu dize
bak
dah oturuyoz böyle sandalyede çay içiyoz la ilahe

130 illallah o nerden çık
ken Faḥ riye ğız Faḥ riyecüm ama öyle bi defa iki defa ğaynımağ
a işkence yaptı o ağı lı sıra hinci ğonuşuyom emme öyle ğonuşma asla evine de
gitmem merḥ
â

135 namazlığı al dedim ben sandalyeyi de al
Faḥ riye hinci orda şöyle durdu da herkes çık H
ken Medine'de Mekke'de çık dık sen Hayriye sandalye
sandalye namaz ğılcan deyi aldı benden ya ben ne ğız ta caminin yanına gitcem
ordan tekrar bilet almaya gidce z böyle yaptım al da gel dedim

140 ben götüremem dedi birağ dı orda sandalyeyi geldi elimden aldı namaz k ılcan deyi
yok da unutmam Faḥ riye bak sen şurda
k apı dibi ğomşuyuz Cumayan'da ğarılar kimi kimseniy yüzüne bak mıya yavrum
birbirimizle ğomşu değiliz ya millet öyle ama öyle yapılcağ yer değil böyle
kilitlenecek yer nasıl insanlar var biliyo musun bir k k ağ

145 tutdu arğ amdan böyle k apışıyla dayadı kendine ya
ilahe illah laḥ muḥ ammede ya resurullah
sem burda ğalurun, dayak
adama. Araplar çok kene şöyle ğarı çantasından yazmasını
çık ardı temiz yazması yüz

150

gibi oldu milletde. H a güvendim ben de
a mı güvendir H
a güvendim şöyle oturuya Azize dedim ben yengemin ğız ğardaşı
155 onuy da yengesi Faħ dedim ben. Biz
de Allah 'a
yapıcan ğurban olduğum Allah 'ım müslümanıy ğalbi doğruluk

bu k ne yıvıldı burda. Araba yok

160

ğ sabaħ namazı aħ imk annarı
çok iyi işte sen birbiriyi tu sın ğ adi k alğ hiç bağa
vallah
çok ğülüya böyle k aħ k ayı atımıydı telaşa da
165 demek ki beş tane uşak -aħ sice (adam)- yemek ğ azır olcağ

Faħ
ne ğaç k ğı
a mı baħ dı ğaynana baħ dı on altı yaşlısında aldım geldim hiç
mutfağa soğ k ğı

170 deyon. Faħ riye benim adam öleli ğaç sene olmuştur taħ minnen benim
adam öleli ğaç sene oldu tam on altı sene H çok
ğı inmezdin. kene aldım bunu ben arğ
mem dedim, yani ezmem ben anayım mesela. Benim adam deya çocuğ
ğö sağ sa ben de dayanaman, sen de

- 175 dayanamazsın. Aħ di k apıyı da açamazdı işte. Hı
. Hıyati bu ara çok a, ben de hı abar yazdurcam, gızçıvazım
bizim hı ak k ımızı arayan yok şurda doğ dorumuz çık çık sak gitsek ya.
Doğ dorumuz yok şeyimiz yok elimizden gıztelere
çok yazac ok ur yazarlığım
- 180 olsa becercen vallahi yok da. Epeyden beri gelmedi o. Hı teyze sık
ya. Orda bak hı
k amadım yirmi dört gün derken k apıya çık
bannen olmayınca demiş torun git.
- Ayşe İstanbul'da yavrum. Erğ ut İstanbul'da.Erğ
- 185 Ben de deyom bizim çocuk deyom ne
deyon sen Faħ riye delirdiy mi dedi otuz yaşına geçiyo otuz onuy Rıfat'ınan. Ğızım
ğaça gada ok sen üniversiteye bitirinci şeye gitti.
Benim gızda da çok da yak a yak a
bık tım. Yok tıp ok uya gız tıpı seçmiş oğlan da m
- 190 dı onnara.

Anlatan : Müzeyyen Terzi, 78

Derleme Yeri : Kurtköy

Derlenen : Hatıralar

5

şey bilemem ki.

Bak

z ğızım.

ç

10

ğ

beni sak

ben de biber patlıcan soymaya gittim arazinin içinde yuk

çeden birisi atladı, o da bizim tanıdık . Allah rah

15

dedi başa

Ğı dedim ben, ben utanırım dedim. Yok yok utanma dedi. Biri dedi

anneğin ak de

İzmirli vardı asker ark

ótd

20

benim peşimi bırak an olmadı. Hér h örücü

geliyodu başa hér h afda. Benim adam ocağa giriyodu, ocağdan çık

únnere gel , oğul uşak

sağ ibi olduk .

Ğı

örüşme

25

falan yok

çeden ışık

başk

şey yok .

Bizim adam çekmiş. Şu giden k a h verengi elbiseli seni isteya dedi, eyvah

le. Ğarip ğaynanam vardı nolcağ

ne deycem ğızım başğ şey

bilemeyom ki ben ğızım.

Anlatan : Durkadın Sönmez, 69

Derleme Yeri : Sapça

Derlenen : Sohbet

5 Maşalañ yavrum. Ben mi? Bennen ne ğonuşması yapcağ

m ħ afdaya ğonuşuruz.

Dúvünümüz yok

únü zabañ

Herkes gel gelin alma vağ Ğı

ğafamda yok vallahi

bilmeyon.

10

. Ğayıllı olsun

Allağ

óremeñ yarın. Nasib oluncu, oraya

düşürüncü mudanasız olma yavrum

órecen yavrum.

15 Ne ğonuşayım on dörd yaşındaydım. Biñ doğuz yüz kırk iki doğumluyun. Ğaç sene oldu o zaman köylü dúvünü yaptı

le

araba yok

rı peşpeşe çocuk

şey bilmeyon.

20 Irağ metli olduğ dan beri yirmi beş seneden beri duylum, yirmi beş seneden beri.

Ocağdan emegli olduğ

ğ

mnan. İki ğız beş erkek kendim çabalayıp

durdum. İşde ħ al

n? Ğadi bağ m. Savol Allağ razı

olsun oğul uşak için uğraşyon. Allağ bilsin.

25

Anlatan : Hatice Bozkurt, 88

Derleme Yeri : Sofular

Derlenen : Sohbet

5 Aħ neymiş oğul öğünden çileymiş. Ey yalınayağ dik. Bu ğada uşak amca dedi seni y bacağ larıyı yılan yalıya dedi ğarını y bacağ larıyı yılan yalıya arğ anda dedi diñliyoy mu?

da çalışıyoduğ da çalışıyoduğ
dim oğul bağ bağlar dim şindi yatağ lara düşdüm şindi yatağ lara
10 düşdüm.

Ğomşularım çok . Otuz altı sene bağ k

din dağıtda dağıt bağ m aħ oğul aħ .

dörd da

biri Almanya'da biri yanımda işde. Torunum Almanya'da, buradaki
15 evlenmedi buradaki beğ ar atmış altı yaşında beğ ar.

du beni çaldı napçan oğul öğünden çileydi oğul çile, çileydin
öğünden yavrum. Hep ħ arcadım saddım ħ arcadım işledim yidim yavrum saddım
ħ şey
olmaz.

20 tek ben ğaldım dünyanın
ortasında.

Eşim ocağda çalışıyodu, elli dördde bırağdı

ğ yanında dəyi aylığ ları yoğ , yıllığ ları yoğ dəyi rençberlig
edecen dəyi elli dördde işi bırağdı. Beş on ğuruş aylıva bağlandığ . Eşim öleli yirmi

25 sekiz sene oldu yavrum. K den öldü.

Buray

le gızçivazım.

Anlatan : Aysel Dumlu, 72

Derleme Yeri : Şirinköy

Derlenen : Sohbet

5 Hoş geldiyiz sefa geldiyiz. Çok ür Allah'a iyiyim. Hatçe çocuğa bakıyo
ak ra hiç dışarıdan kimse yok

órsen sen. Fazla durmayala emme çekmeye
çekmeye. Zaten adam ölmeden de ikimizdik napçan yalnız k

le sormaya.

10 Komşuluğumuz esgiden dahı óç etdi başga yellere. Esgi
k omşuluk yok . Biz de yaşlandı k istediğimiz gibi ulaşamıyoruz. Cama çık
órmeyom. İşde öyle esgisine nazaran éyi değil yani.

Kız istemeleri anlatır mısınız?

Esgiden biz gidip istiyodu k

15 órucü usulü oldu.

, dört tane de torunumun çocu k . Üç tanesini ben
böyütdüm. Esgiden mesela ateşleninci hemen do k tora götürmüyodu k . Limon
k k aseye döküyodu k tampon yapıyodu k çocu k
le do k tora götürmüyodu k

20 Kız kaçırma oluyor mu?

Mesela benim ablam nişanıydın, nişannısına gacıdı. E tabi biraz k ırınlık

ra barışılıyo.

Kız isteme nasıl oluyor?

le k ork a k ork

25 dı ama Şimdi hiē oyle deēil. Ğızla oēlan annaŐıyo, oēlan tarafi formaliteden gidiyo, istiyo. O k adar basit, gule oynaya.

Ramazan ayına ne gibi hazırlıklar yapıyor?

Ramazana biz esgiden yufk yapıyoduē , maē yapıyoduē

yapıyoduē ramazana h azıllık . Ramazan

30 gelinci h ısım ak

baē

ē

ēocaydıē , ēocuk larımız kucūdū. Őimdi çoluē çocuk genişledikēe sadece kendi

aileni ēaēırabiliyosun. Evlerimi

le ēızım.

Anlatan : Nazife Torkay, 94

Derleme Yeri : Türkali

Derlenen : Hatıralar

5 Yavrum h kere geldim ya işim oldu benim orda .

Doğancı'da ablacımızı götūdüm ben oraya da elli sene muh tallık

şeysi yok dedim.

Gelininiy yeri ded

ma yaşluluk

ayluğu bağlamadım. Onuğ için gitdiydim ablamla gitdiydim. H

10 rah atsuzdun. H o nasıl şimdi iyi mi? İyi olsun Allah

iyi yapsın. İyi olsun Allah yuvasını.

seniy bak

böyüdükçe babasına benzeya. Şindi iyilē demi işi bana bağ sen sağ ın bağ

gızım darılmayıñ bazı çalışan gızla çoğ digdator oluyolla göcalarına ğarşı geliyelā

15 hiç müdanaları olmaya. Birisi benim gız benim gızım çalışmasaydın belki de

gocadan ayrılmazdın. Ben aç ğaldım açık ğaldım tekneyi begledim egmeğe

ğavuşdum. Çok şükür ayrılıydım, başıma nelē gelūdün ah yavrum ah. Ben her

şeye sabrettim açlığla da çekdim, açlığla da çekdim, dayağla da yidim h ağsuz yire

dövüldüm, çok dövüldüm; ama bana ayrıлмаđ çok abes geldi hemen bana zor geldi.

20 Benim gocamıy o ğadar ğarıdan ğaderi açığmış ki vallahi billahi çok açığmış, her

adam bō le olamaz, her ğarıyı benim gibi ğarıya düşemez her adam. Adam çok

şanslıymış benim. Aç ğaldım açık

biliyolā işde alçağ

evim, ordan beni içip içip de ğanadımdan tutdu soğ ağlara atdı. Girdim içeri bana

25 bağ dedim ben dedim k yire sıvamam dedim ama sen erkeksiñ

dedim, ğaħ sıy, bileħ

sıy dedim ama ben bir yire giremem dedim. Sen ığ dedim
madem beni isdemeyosun dedim sen çığ dedim ben evüy ħ anımıyım dedim. Evüy
k

30

ından kömür topladım satdım da ekmeĝ aldım. Aħ yavrum aħ
ĝ
ō ĝ örüyodum da
şekerleri çayları benim ĝocam ne zaman ekayeye girecek de be

35

can dèyi böyle düşünüyodum, üzülüyodum şindi beş kilo beş kilo
alıyom her şeyi dolaplā dolu.

40

ordan emekliyim ben emegli ĝ
a özür dilē gibi bana baĝ dedi ben sana çoĝ yaptım dedi
ħ ún sonā öldü. Çok erken tanıdı ne olduğumu. Ğaç senelik
ĝarıyıñ. Öleceĝi zaman beş gün sonā on beş gün sonā öldü. Bana baĝ dedi ben
m seni doyurur dedi bana, hiç bi yere ĝımışdama dedi kimseniye eliñe baĝ ma
dedi, benim ekmeĝim seni kimseniye eliñe baĝ itmaz dedi. Ben seni dedi parayı alıp
da bankalara nasıl gelicen dedi çoĝdan ħ aĝ etdiy dedi, ben de iş yoĝmuş dedi
45 erkeklik tasarla dedi ya. Ben bu egmeĝe içime sine sine
yiyom ben şindi onu ħ aĝ etdim deyi. Şu çocuĝu çok zayıftıñ
bu. Ğara ĝuruydu biliyo musuñ, toplamış kendini ama büyüdükçe babasına da
benziya anasına da.

Seniy ĝaç tane çoc

ĝaçta gidiya bu?

50

Bitirdi mi ħ

èyi

ëyi gızım Allah ı ayırlı uğurlu olsun inşallah , Allah üle meslekiñi güzel
sürdüsün inşallah meslekiyi. Hayırlı eş ı ayırlı iş vësin Allah .

ördüm sevdim ama çoğ ağıllıydım,
aldanmadım. Şindi sana anlatam mı ben anlamak istiyosun demi. Şindi bağı buralarıy
55 ben sana şindi anlatam buralarıy temel yerleri kı azılıya lojmanlarıy
ğ

iki tane de patronlarıy aileleri ı ani yer evi gibi yapmışlā da o
zamanlā da çok kiralık ev yok ,

60 la orda ben iş
yapāken benim bey beni orda görüya, görüya beğeniya beni görünce istettiriya.
Benim ağabeyim de demirci ustası ya toğ mağ çısı ı ani demiri gızıdırıyallā duvarı
deliyallā ordan tünel delūken, o demiri delēken onuy da toğ mağ

65 geniñ göcası ondan sonra yirmi liraya o zamanın yirmi lirası, para yirmi lira
borçlanıya oraya loğ

ge deya ki, seni deya orda deya demirci ustası
isteyomuş deya. İbram ağaydı o zaman ağa diyodunlā şeylere ağabeyle İbram
70 Ağaya deya seni deya yapacağ deya. Şey de deya daş gırılıya işte Geliğe gidēken o
daşı deya o adam gırdırıya deya buraya ev yapacağ beni böyle gandırıyalā biliyo

ra bu beni istettürüya uzun lafiy kı ırası ordaki adamlarıy gırılarını
yollaya buraya beni istettürüya. Babam deya ki, ben deya bu adamı tanımayom deya
buranıñ yabancıy deya tanıyam bakalım deya, soruşturalım deya eliy yabancıyına gız
75 veremem deya ra burda caminiy olduğı yerde benim Havva yengemleriy

ğah . Üstü loğ anta altı ğah
be etti H mi yerine
evela üsdü lokantaydın altı şeydin. Babam şimdi iki tarafında o adamı soruşdurya
babama ordan birisi geçēken aslan baba gel babamın h atırı çok sayılıyodu hocaydı
80 babam çok hocaydın. Böyle şındaki h
ra Aslan baba gel Aslan baba gel geliyelā baba
adam kendi h line içiya. İçiya içiya, hiç babam geldi deyi tabi
k ıırdamaya müşteri ya galba itaat edecek h ra ordaki
85 görüşde nefret ediya. İçiya, h
bim yirmi lira
borçlanıya oraya loğ
orda yirmi ğarınıy içinden beni
90 dabancayla bıçağla ğaçuruya ğocam ağnadıyız mı tabancaynağ bıçağınan ğaçırıya.
Yanında iki arğ . bim şöyle çalılık
ğ h afda evvel
h ağ ğı ğ
ra ipsiz işde yapdu. Beni ğaçırdı adamlara ben küfür ediyom
95 h
davda.
Adamlā yok yanımda yanımızda o beni iğfal etdi bağ ben size açuğ ğoñuşuyom o
davda beni iğfal etdi. Ben bu namusumuy üzerine ğocamdan ayrılamadım. Beni o
100 ğarannuğ yolu da bilmeya bağ deya ben buranıy yabancıyıym deya sen

yolları biliyosuy

tünel avzına o arķ

ni ħ ra çocuğluk dan
beri Fahriyecüm ben namusuma çok titizdim vallahi çok titizdim be bana ayrılmak
105 ra gittik biz Zonguldaķ 'da muħ tarlık
muħ tarlık . Orda beni doķ tora
ħ avale etdilē. Doķ ra adamı ħ apse atdilā. Yaşım
tutmadı. Yaşım tutmadı baķ Fahriye şindi yüzümde kıl çıkıyo diyom ya sana şindi
şö rda ğıvıl ğıvıl çığdı bağ aħ a yüzümde kıl çıkıya benim vıtır vıtır çıkıya
110 ğaşımadan duramayon ki ğıvıldağa ğıvıldağa çıkıya. Şindi biz ordan onu ħ apse
atdilā ben ortalık da ğaldım. Onuy arķ Zonguldaķ 'dan sen burâ yâ geleli
epey oldu ama k asap Rıza denen bir adam vardı burda he k asap Rıza bunuy
arķ adaşı benim evlendim zaman k sıynan Bartınını
bir ğarıynan o da ğocasını biraķ mış Zonguldaķ 'da K oķ aķ su denilen yere gittiy mi?
115 İlık su'ya orda o adamıy bi K oķ aķ
. Yorgancı Ziya'nıy evinde kirayla oturuyomuş o adam beni aldı
ayilesinin yanına götödü Zonguldaķ 'dan. Onuy iki ğızı vardı bennen arkadaşdın
arkadaşdın onuy evinde durdum ben benim adam ħ inanır
mısıy bir günde yedi k
120 madı deyi. Ben kendim ğaçdım dedim ona. Benim adam benim
fedaķ arlıklarımı hiç bilmedi. Allah cenabı mevlam mezarına ħ aber gitmesin
haķ ğım helal olsun. Ğız ben ona ne fedaķ
le
125 ö yaptı bana ħ aķ suz yere. Ħ aķ suz yere çok dayaķ

yedim. Böyleliknen h̄ apisden çık dı. H̄apisden çık dıktan sonra Kellēden ev tutduğ
biz Kellēde bangada çalışan onuy dedesiniy evind

gene

130 işine geldi benim adam ben onu h̄ apisden çıkādım geldük niķ h̄ ımız yok ama
niķ h̄ ımız yok , biraz oturunca benim adam
Zonguldağa gitdi. Zonguldağ oķ ul arķ adaşını buldu. Beraber büyümüşlē
Sivas'da. Ğalip deyi bir arķ adaşını buldu o zamandan bu tünellē deliniya dedim ya
tünellē delinūken oraya da köprü yapıliya demir köprü h̄ ani tünelden çık ıyoz da
135 benim yanıma gel demiş ona. Biz Zonguldağ . Zonguldağ 'da
otūdum ben. İstasyonuy üstünde Ğaraelmas mađ
biz. Orda o

dın Kemal köprüsü ora ya gitdilē. O köprüyü benim ğocam ğurdu demirciydin
140 ya h̄ beĝendi al ā
na ğötūmek zorunda ğaldı beni Sivas'a gitdük.
Niķ h̄ ımız yok niķ h̄ ımız yok
rsıy tağ sil de ğördüy aldanma bō le şeylere el oğlun
radan da ne oluya. Hiç
145 aldanma bō le şeylere. Nişannımı h̄ ayırlı uğurlu olsun inşallah
mutlaķ a tamam ō lelē ō le evleniya zatten evde durāken ne bulacay
oķ uyanlā bulacağ kendi işi
. Bana dediki o tabi anamlanda barışdım artuķ

150 m dedi şindi anneye h̄ z dedi.

Haber verūsek dedi peşiyden ağlaycağ sızlaycağ dedi ona ben de deycem ki dedi al
gızıy seni olsun deycem dedi razı mısıy dedi, bana bağ öyle dedi. Eyi dedim ben de
o k adar sözüne gıtdim ki gıcamıy ama ben asger gıçağı deyi ordan burdan duyuyom
ama soruyom ona ben asgerliğimi yaptım deya yapanların tezkiresi oluyo deyom
155 seni nerde h

ra öyle bağ

ra bu işine gidecek ben ta orā alışmadım ta çocuk yum ağlım ermeya. Orda ben
bunuy peşinden ağlayom ben de sennen gidecem deyom şindi biraz da k afa var köy
k afası ben h ani ta h sil görmedim cahilim. şindi ağlım olsa peşinden nirē gideceğ
160 deyo ki bana dedi ki benim gideceğim yer dav dedi köy dedi Kurt köyü. şindi dedi
seni nerē götürem ben dedi sen annemle galacağ

ğarip galdık şindi.

Gaynanam şöyle demesi lazım gızım benim zaten gızım yoğ sen benim gızım yerine
geldiy gızım olduy ben seni gızım gibi tutacağ sen de beni ana gibi bileceğ. Bu gene
165 gidecek gene gelecek yavrum deycek ben cahilim çünkü çok cahiliy. Beni
yatuřdūmā çalıřacağ Ğ değnek pa

óy deyil benim gıcamıy memleketi telgrafhaneniy

arğ asında evimiz çarşıda deyneknen bası basıvādı bana sopayı bası basıvādı sopayı.

Ben çok

170 ğ nımdaymış Zonguldağ 'dan h ünümden yeni
geçmişim bilmeyon h ra benim gıcam dört ay sonra geldi,
oraya, gelince anasına danışdı danışmış benim h aberim yoğ ken anne işiye geldi mi
huyuya geliyo mu? Geri gönderen mi? Oğlum d

bilmeya ben gelir gelmez h

175

demek k

ra benim o mahalleden bizim ğapı ğomşumuz
belediyede memur benim niķ ħımı yapıdlā o zaman benim niķ ħımı yapıdlā
180 ħ ra gene çekdi gitdi. O yok

ō

trenlē orda tamir oluya yer atōlyesi deyi bir atōlye yapıliya.
Benim ğocam firma burā geldi Alman firması yer atōlyesinden inanır mısıy bana
ğaynanam bana ğuma gibi davrandı ğuma gibi davrandı. Ğaynanam terziydin saate
185 baķ ıyodum ğocam yer atōlyesinde çalışıya ya iş başından gelece zaman alıvıyadu
ōñüne öñlüğü ben yapacaķ iş bulamayodum. Çırağları vardı ğaynanamıy dört beş
tane çırağı vardın terziydin geliyodun bana gece gece bana basıyodun sopayı. Diyodu
ki annem gelin oldu sen gelin olduy ğaynana sen ğaynana olduy annem gelin oldu.
Hep gelince annemi iş yapāken görüyom sen iş yapmayosuy. E ben anneye soruyom
190 işimiz va mı deyi bana yok

zıma vuruyodun o zaman öyle möyle derken
çocuk dünyaya geldi. Salıncağda çocuk aķşamına k apı tıķ laya baķ
romanyım ben roman roman benim odam şurda ğaynanamın odası burda k apı
tarafında dışar ğapı tarafında ondan evvel tıķ

195 den beri çok ra beni
uyutmaya hiç yatağa girmek yok yataķ ğırışmağ yok ğocadan evvel yatmaķ yok
yatağı k ontrol e ğırışdıysa dünyanıy dayağımı yiyom ben. Ğırışdıysa
çarşaf ğalıp gibi duracaķ ğalıp gibi duracaķ aķşam dövüya beni iki aķşam
dövüya beni annem açıya ğapıyı deyi o açıya. Anne dedim ben ben alıştım epey biraz
200 olğunlaşdım çocuğum oldu deyi anne dedim baķ

ra anne dedim ona, baķ dedim oğluy beni dövüya dedim ķ apı tıķ layınca
dedim ğaçda geliya eve biliyo musuy bir de bir buçuk

205 de baķ ıyom ki ayağında
ısk arpinnen tepiya benim buraya tepiya benim buralarıma tepiya annem açdı ğapıyı
yine deya. O zaman anne dedim ben oğluy beni dövüya görüyoşuy dedim sen açma
dedim den açam dedim ķ apı tıķ

m ğapıyı dedim. Baķ beni eve aluđdumaķ ra gene
210 ğapıyı o açdı gene ğa ya
onnarıy artuķ oğlanıy varduğu adamıy ħ
ĝ

ra gene açdı ğapıyı. Bu artuķ dı
ayağındaki ayaķ ĝ ları çıķ ardı. K

215 ra beni dövüyoduñ ne dedi
dövēken ğaynanam ne dedi biliyo musuy aman oğlum dedi nolduğu b

asabım bozuldu ħ ayatda böyle başıma iş gelmedi bana baķ dedim
220 analı oğullu ikin y bu aķ şam. Ben çocuk nañ gelmedim
salıncağda çocuk ħ amile daħ ħ amile. İyi dedi
gönderirim dedi benim adam gönder dedim o zamanda saat doķ uza gece geceniş
doķ şey ğaliba doķ Sivas'dan. Baķ dedi saat dedi şu saatde

beni dedim trene bindürvē dedim çocuk ğalsın çocuk da salıncaķ da şöyle şey asılı
225 salıncaķ . Onda çocuk ra çocuk ĝ

radan dedi ben seni
gönderecen dedi bana. Eyi dedim ben de onnarıñ h̄ aberi yoğ ken Melih̄
cırağ vardıñ. Bana biraz uygundu yaşı dedim ki Melih̄ le
dedim ben. Beni dedim çoğ
230 ge dedi mektip yaz da ben sana postalayvaram dedi. Mektip yazdı
đ ótürüvēdi đ ótürüvēdi o ğadıñ yaşlıca ğız Sivas'ta çoğ
ra mektúp yazdım mektúp postalayvādım. Benim dedim burda dedim
ırağ atım çoğ bim be
de salıncağ da gözüme görünmeya Allah̄
235 aşđ ğā bimi
gönderememişlē çalışıya. Anam atladı geldi. Gönderiy dedim mektup yazın dedim
gönderi deyi. Mektupları geldi anamlarıy ğaynım dedi ki o zaman ğaynım biz dedi
kendimizi ağ bizden dağ a ağ
240 anam A'yı B'yi bilmeyen
daha
gitmedim ben ğānımdaki çoğuğ da doğdu burda. Ğocam da öyleliknen geldi gene
đ asap Rıza burda đ asap düđđanı açdı. Burda đ asap
ā ā da basmadım
245 oraya . Ben eğer bağ ben ordayken üç dört tane gelin intiğ ar etdi. Kimisi asıldı
kimisi h̄ ap yutdu orda hep ğoca yüzünden ğaynana yüzünden. Duruyodum
ğarşılar çeğdim
ağnatması baş olmaz. Ben mi doğ san dört yaşına girmişim bu sene doğ
le gene h̄ ağ ağ
250 ne çoğuğuy vā yavr

çalışan h

iyi eviyiz barç

iki de çocuğuy va. Allah

mutlu yapsıy inşallah damadıydan ğızıydan güldürür. Allah herkesiy evladıyı
güldüsü. Ben çok çegdim çeyreğini ağnatdım size. Çocuk

255

úldüm mutlu

oldum ötekilēden. Ğızım Almanya'da efendim biri Erdoğan biri İlhan biri Orh

de Türk

o Almanya'da oğlumuy biriynen ğızım

Almanya'da biri Işıkveren'de onnā iyilē mutlulā. Benim buranıy saħ ibi olan oğlum
çok ağıllı ağıllı ğarıya düşdü Allah ıy izniynen. İşte Gülten'in ablası Gülten de orda

260

bedavaya oturya ben de burda bedavaya oturyon Allah

ev alt k attan sade kira alıyallā. Oğlumuy İzmir'de üç k

üç k

üç k

evi çok

özel h areketleri oldu

onnarıy gelinim çok tutumlu. Gelinim otuz senelik baħ

Almanya'da baħ

265

muşlā. Baħ çe yapıyalā baħ çe. Bi şeycük para vēmiyellā her şeyleri vā şu

anda. Marulları soğannarı bezelyeleri pazıları mancalları h

ken böyümüş, bu

ben bunu epeyden beri görmedim. Faħ riye ğız, dolapdan mandalina gētūde yisinlē

270

uşaglā.

Anlatan : Huriye Dilbaz, 50

Derleme Yeri : Akşeyh

Derlenen : detleri, geçmiş günler, sohbet

5 olduĶ ó ndan sōra bizden

sōrakilē işde arabayla gelinliknen be

ġulu etmek isteyen isteya

şindi şu anda Allah ġ

Ġ bō le ġadun ħ ocaları ġızlā bilenlē ilahi sō ledilē ġuran

10 oĶ udulā he ō le Ķ utladulā. Mevlud oĶ

meye gitdi. Ħ

órmedim hem de ben iki

sene durdum. İki sene durdum beyimi tanımadım bile düvünüme iki ay ġalaraĶ dan

beyim ō

15

sun da a

óy ġomşuları geldilē. Amca geldüm

oturuyomuş ġonuĶ

l olduĶ

20 Ġı ġı

olmazsa çalguları biliyonuz işde ġarman ġarışıĶ

bizde

e daĶ can pil daĶallādı pil

25 bitüvördü. Yoġdu ġızım yoġdu. Buzdolabı da yoġdu. Yoġurdu mayalarduĶ mesela

mayalarduK paK ır ğab dı k atimā başladı. OturduK k
Ġ
. Isınma üçün sobalarımız vâ rdı. Soba bile yoĝdu
bizden öncekilēnde ocaK ı dayalladu ū le ū le
30 ğ ū
miye gidemeyoz. Gene
kendimiz, eşimiz, dostumuz davet ediyoz iftarlarımıza. Tabi tabi biz bō le beş altı
gomşuyuz davunuK bu da kendi başımıza paralı ħ
35 rüz
laĥ anadan, mancar derüz mancar yaparuz yaĥ
lemesi ayıp onun suyuynan yaparuz. YuFk
ĝ de yuFk
raruz. ĠatıK
40
ō
le ū gadan sacıĥ altına soK aruz odunnarı serme derüz ū le ū le yazaruz. Tatlu
olarak baK ruz. Geliyon. LoK rüz. Biri ğızım biri de iltim. Biz
eltüyüz loK Ġı
45 ğı Ġı . Bizde ūindi ailecek eviĥ
ailesine ğaynanasına ğayıntasına ūuraya gel otullum daūın üstüne. Siz neye gittiniz
ĝonuşuveryoduK işde be. ūindi ğızın düvününe yaK erini
ĥ ū poĥ ça hediyelek çorabından seccadesinden
ĥ avlusundan dülbentinden ĝoruz yani ğaynanaya ğayıntaya eviĥ ĥ alK
50 poĥ ça birer parça hediyesini ĝoruz yani düvünü olunca düvün

zamanında duvağ derdük esgiden şindi duvağ adetleri k k dı o yoğ bizde. Duvağ
zabañı k k ar ğız hediyesini verū yah

órüncesine b yah

55 ō rüz ağızımızdan ō le olū. İsdemeye gidēken önce ğalabaluk gitmerüz. Tanışma
kendümüz istemedden önce tanışıyoruz. Eğer ğızımız isTeyosa oğlumuz isTeyosa
zattın o zaman seni ğız sahibi zollamaya ki

órücü usulü yapmaya, illa benim isdeyim olacağ dēyince mecbur evladın
veruyosuñ istediğü yere mecbur veruyosuñ ama o istemeye da evlad senden dışarı iş
tutmayosa ben istedūm olacağ

60 ūm gibi isTeğē bağı oğulnan ğızın isTeye bağı isteğine bağı
ağnaşabiliyosa sen mecbur şindi benim dedüğüm olcağ şey yoğ. Çoluğ

. Ben mesela gitdim böyüğ oğlanı
Ğahramanmaraş'dan aldım ge

dan arğ örücü usulü bu arğ

65

órev aldı. Uzman çavuş Mardin'de geliñ
anne filan yere oğlum bizi o yola düşüme orası uzağ

â â

doğru tarafı Zongulda

70

zle annenē babañ gelmeye durumları yok

çoğ uzağ

Allah

h

zor

75

olmasun uzak olmasun. Çok fe diliñ uymaya
hepümüz müslümanız elhamdurullah fe diliñ uymaya, her şeylerine, seni
k bizi yani zollamadılā. Bañ
lyeyi bilmezle, bizde bunnarın hepsi mevcut he
80 seni k sen onnarı k
ra
kendiñizi topall
85 h azıllığımız yapalım artuñ mecbur olduñ ama Allah razı
olsun mutlulā memnunyuz gelinimizden Allah herkese h etsin.
Çok çok şükür Allah
onnariñ o zamanlā z
90 ğ devamlı silah õ
óevli yoğ vardı gitdi bañ arda. İleriñizde burda gidēken
sağluk çarşıya gidiyoz Zonguldava.
Ok óy
Añ şeyh, biz Añ davunuñ
95 .
Önce Futa'ya gidēsiniñ Añ şeyh'e gideyon derseñ o yana gidecey h úle.

Anlatan : *Emine Yılmaz, 85 / **Ayşe Yılmaz, 45

Derleme Yeri : *Aşağıçayır /**Uzungüney köyünden Aşağıçayır köyüne

Derlenen : detleri, ramazanlar, sohbet

5 m kaç sene oldu be. Ben sekzen beş yaşımdayım. O

zamannar h

m gızım.

**Bunun anası babası yok ni öksüz. Hem sığınmak

amacıynan bunu almışlā.

10 ne.

Gelin yapıyodulā evvelden oyunlu yapıyodulā.

**Oyunlu yapıyomuşlā, türkü çağırıyomuşlā, k adınna ō le oyun yapıyomuşlā. Şindi

öyle deyil ama.

*Al daKıyoduk al. Erkek gelmiyodu o zaman.

15 ni çocukluğumda hatırlayom

bende öyle yapıyodulā.

**Gene gırmızılık giydiriyodunlā bō le k şey goyalā bō le

gırmızılık de k urdelele takıyolā böyle.

20 Üstüne yeni giysilerini urbalarını giydiriyodulā üstünede.

óylüler geliyodu.

**Erkek tarafı mesela bu maḥ allede mesela bu gız evinde o tarafta erkek tarafı gız

evine gelin almaya gidiyodulā. Atnan

*Savduç, savduç...

25

ni önceden.

K evinde oluyo. Duvün evi ayrı oluyodu. Duvün pazar günü de aK şam
üzeri gelin alma oluyodu. AK de duvaK

30

K tı det yoK şimdi.

*Yemekli oluyodu her şey ne vāsa.

**Sarma loK m. LoK ma böyle K ızgın yağda loK ma
dökülüyodu, yaprak

ni. Yemekli yapan yapıya,

35

YoK ni çalgıcı

götürüyolā öyle meydanlarda oluya gene aynı. Ğurannı isdeyen camilerde yaptırıyo.

*Oluya bazı

**Bazen

40

n buraya gelin geldim. Ben beyazlık

ğeydim arabayla geldim. Çok uğraşdı bu da ğabul etmedim. Ğırmızılık di.

Ben de yoK dedim. Yeni yeni çık ıyodu o zaman ğırmızılık şey beyazlık

ni beyazlık .

45

oluyo bazen aK

oluyo oluyo o

geleneğimiz devam ediyo. Ėvet her aK yerde deĝil her aK şam başK

ni. Tarh

çeşit bak

ni çok çeşitlerimiz var.

Fasulye börek loK

tesi h

50

z. Loğ

z. Genelde

bağ lava yapıya.

*Ne vāsa işte ne bulūsak onu yapayoz.

det. Herkes kendi evinde misafirin akrabası goņu gomşu ,

55 goņu gomşu birbirine pek gitmez yani. Ağ raba ağ

ağ nesi

küçükd nesi büyükken öldü.

*Beş dane öldü.

hariç

60 *İstanbulāda

ne adadım bunu da
sonunda yapalım Allah ne yetiyodu da işte sözümüz
olduğundan...

65 On üç sene oldu. K alp damar h dı. Yedisi, gırk

ara oğ uturuz yani. Senesi güdülmez.

*Yapıya yapıya.

ze yapıyoz canım biz biliyoğ mu aydan aya muğ

70

ze ağ şamdan öldüyse
yemekli oluyo. Aniden öld ni dışardan gelenleri Õ le

ağıllıyoz. Bu mağ miniy altında ağırlıya. Öbürkü mağ ev
yapıldı yuk ni.

Sağlık â yuk â orda. Sağlık aile hekimliğine de geçti.

75 Hâfda da doğ torumuz ebemizde geliyo. Bu h

z h aFdaya

dédiler. Ben de buyruş ge

m

faydamız oldu mu? Uzungüney burdan galabaluk

80

óyümüzde k

ni yemekli

ğ

le bizim de elli h

mı bilmeyon bizim de boş çoğu elli atmış h

çoğ olsa.

85 Uz

óyüne yatırım

yapıyo. İnşaat olarak

ózükmeya.

*Duman vā şindi.

Anlatan : Hanife Okumuş, 80

Derleme Yeri : Balçıklı'dan Sivrililer'e

Derlenen : Sohbet

5 Hoş geldin sefa geldin. Oturuyoz işde. Hanife Okumuş. Ben mi? Ben yetmiş sekzene yak

işde. Çok çok çalışdık çok h

öyüm eyidi dört beş ö

çok çok .

10

kim büyütcek başga.

de öyle. Yak unduk birbirlerimize yak unduk .

ünnerimi şindi galan işleyemeyom esgiden çok dim çok

15

. Bunuy sayesinde evlendüdük. Kızım iki dane biri Avlatlı'da biri

altımızda galıya. İrañ atsız felç geçidi gibi b fe yatdı gitdi

h da çok yatdı. Öyle öyle işde geçip gideya. Unutamadığım

başk dük h , ok gitmek

istedim ama yoğudu. Benim gardaşım yok gardaşım öldü g

20

oğ uddum onnarı bilmeyom ben ben tanımayom bu da gelinim oluya işde.

Torun çok ne torun çok oldu çok

ondan soracığıma bak . Pazara da

gideyoduğ olmayınc duk

dük.

25

Anlatan : Yaşar Altındaş, 80

Derleme Yeri : Bozca

Derlenen : Sohbet

5 Seksenlêde varımdır şinc

èlli altmış sene oluya.

işde ğış

aylarında şindi irençberlik ğalk

10 parçacık ğ yer işleyellâ. Hî â úzlê
hî ani ğoşuyodulâ falan.

Ğına derneg toplanūdu oynallâdı geliniñ èline ğına yak allâdı a ğızım. K sı çalgılı
yapıyodu k le yapıyodu. Çalallâdı çalallâdı. Çoluğ çocuk

oğul. Ben mi

15 gidiyon gideböldüğüm ğadarı gidiyon ğınaya varyon.

nan o zamanlâ at vâ rdı araba yok

al bürüyodulâ k afama öyle saşlığ gibi şeylê oluyodu

onu Takıyodulâ başğa ne Tak kaç

dan aşığa bürüyodulâ. Aynı bu èlbiselê gibi. Ğırmızı tepeñ ğırmızı oluyodu alt

20 yan aynı bō le oluyodu.

Ğópúr dibinde èndiriyalla işde amca alıp gidiya ğayrı ata bindüriya. O da geliyodu

hî e giTmedim a ğızım. Nasıl olü eviñ içinde dernek

toplanıyo. Eviñ içinde oluyodu a ğızım. Düğün ğız olan yerde oluyodu. Oğul olan

yerde oluyodu düğün. Gelin almâ geliyodulâ ğızı.

- çavuran da oluyodu çavurmayan da oluyodu. Vağ
ğuran oğ úrúl diñiyodu millet yèmek
vèriyodulā. Yapılıya yapılıya oluncı yapılıya.
ellerine ne
- 30 geçèse. İyi insanlā da geliya çocuğlā da geliya a ğızım.
Datlı yapallādı, lokum dökellēdi, õ le ğoyvelledi. E yuFğ adan yapıyodulā a ğızım
yuFğ
ümüz gibi yapıyodulā. Vağ Tı olan ğurban kesiyodu
õ le işde.
- 35 zelēde èvlere giden alan alıya yèmek
ğoyuya õñüye aç olan insanlā o ève yèmek götürüyolā ağ
ze olan ève.
Yoğ yoğ sağık oraya
gideyallā. Orda sağık à . Gelmeya gelmeya bullara TokTor gelmeya a
- 40 ğızım oraya gidiliya.
Oğ ula gidiyallā bu tarafda ğalıya oğ óy
tarafında o yana gidiyallā.
da oğ
du çocuğum. Amca da oğ
- 45 i seneyi geşdi. Beğ rdım beğ r. Ocağ altında belcivezi
ğırıldı, ipicivi ğopuvedi, èyi olamadı a ğızı
danacığ
ğı úvey damad
aldığ í de ólövēdi. Burda oturuyodu, ğızım la beraberiz a ğızım. Torunlā

50 gocaya gittilē, evlendilē evlendilē. Bu çık

óremedim bu da esgere

gitcek bu sene.

55

, at olūdu gátrılā olūdu onnara binellēdi.

ó h

únúmde

h dı h

60

ō

du a gızım.

Burda bazar h

65 ğ burdan yoğ çarşıya gidiyoz K

dan alışveriş yapıyoz. Bullara arabalarnan ótürüyollā. Parası olan ğyda, alıya çok da şey olmayan almaya ğayrı.

ğ maya. H vâ rdı, inekler vâ rdı. Bañ

70

aşağa, yapamaya yapamaya yapsa da ğymeti yoğ h

le işleniyodu hêr taraf şindi işlenmeye azcık bañ çe işleyalā işde mancar cik ğadarı. Yapallā yapallā türlü yapallā fasulye bişirülē, çorba bişirülē tarhâ na çorbası. Yaz günü yapıyalla yaz günü. Hamuru yuvuryolla, döküyolla egşiya bazı h

Anlatan : *Aysel Durmuş, 78 / **Hasan Yıldırım, 64

Derleme Yeri : Çırgan

Derlenen : detleri, ramazanlar ve askerlik

5 * Ben yollasaydım dönmezdi sen deya.

**Bilmediğün dünyada öğrenmek bilmeyi iki tanesini kı
yani.

* Hı gidelim Gözlu'ya hı neye gidiyöz.

**Bizim kı ayıtımız Sivrilere Bizim köyümüzün kı ayıtı Sivrilere. Sivrilere'den bize de
10 ters geliya şimdi burdan ben Sivrilere'e mi gidec kı si tutacı on beş milyon
verceğ kı siynen gitmek için orda arabaya binceğ tekrar Zonguldağa doğ

sünüz bizim işimizde bu

, iş bir çöväremöyöz ki sağluk için

15 olacak öy kı ı olmak üzere genelde yemek vercez yemekhı

firlere yani sağa sola galabalık oluya ya hı ani orda onnara

şey y ni alt kı atında üzerinde sağlık şeyi olcağ Allah se.

Okulunuz var mı?

**Yok .

20 yuk

den mi bilmem ki kaçarak öydeydük zatti

birbirimiz .

Kınanız oldu mu?

Oldu. Esgiden evet bizim o şekil oldu al yazma dağ

25

de duvağımız oluyodu

da k

eğence oluyodu. Teneke alıyodu. Evdé

toplanıyoduğ . Şindi orkestra yani salonlarda nasıl oluya Şindi öyle.

30 ** órmeyoduđ órmüyodu k adının eğlencesini k
giremiyodu tabi bizde ufağ uşak
đarların oyununa bağ mağ ollara
ık sağ lanıyoduğ pusuyoduğ ni kimseni h aberi yoğ bağ ıyoduğ

35 . Öyleydi esgiden gene de o éiydi
bağ Şindi belki başınızı ağrıdurun Şindiki iş çoğ uygunsuz. bizim
binarıy öğünde oluya Şu anda ki düğünümüz ğınamız açık mevkide ışık
kek k

40 mecbur ğalıyoz.
*E H değişdi. Öyle
ekeya Şindi uygunsuz emme öyle değişdi.

, gelin almadan atlarnan alıp, geli

45 araba nerde o zaman bizim zamanımızda
araba yoğ óy zattın ordan burayı araba yoğ , h mu nerde
olacağ ğızım yoğ dan yoğ , yelek yere
yatağ bā zen oluyodu divanı oluyodu bazen olmuyodu benim yoğ du bağ
m divanım yoğ du, yayđım yoğ du benim zamanımda. ocuk larımı
50 evlendirinci çoğ değişdi ocuk larımız böyle bazıları niğ h

İstanbul'da, niķ ħ oldu, b zıları Ğozlu'da niķ ħ

Ĝı oğlanıy ğınası dúvünü olmadı,
niķ ħ ğı rusunu ğonuşunca öyle
niķ ħ niķ ħ n dön öyle.

55 Burda yapıliya işde dúvün şurda oķ uluñ öñünde orda oķ uluñ önüde yapıliya
evelden oķ uldu, şindi tabi oķ

şincik oķ uluñ öñünde. Ben onun farķında değilin ki ben onu telefon
deyi.

ğuran oķ
60 ğ a sormayacaķ dın onu ona soracaķ dın o biliyo o işi
ben bilmiyom o işi.

**Ĥ bu gün aķ óy ħ alķ ım
içün
şam benim davetime deyi söylemeye gerek yok óyde olan o saati biliya iftar

65 aķ
namazında k alķ

ħ olamaz. Sen on tabaķ
ħ suñ ben beş tabaķ ħ böyle

70 on iki beş kişi ona giderüz yirüz oraya giderüz yirüz iğerüz, muħ

biz de ollara giderüz ħ

75

ğ

veye orda yemek bişiyä, h̄ azıllanıya, tabağ

Ĝ ve yok da çık

óye h̄

olan arğ , uzak yerden gelen oluya,

80 acuk adam acuk güzelce sağ olun Allah

m ediya bizim Allah

ğ den sonra orda olacağ şurda yuk

minin öñünde. Aylık oluya masraf oluya ya biraz masraf o. H̄ayır için

veriya millet veriya vermiyen yok ni mık

85

h̄ anımına çık , yarin bi

ni

mı başğ a yere deya.

90 * Olmaz mı Bursa'ya her yere Istanbul'a

ni çoluğ

onnara ben neyle bağ acağım. Hepimize

yetmez ki herkes dedim ekmeğini bulacağ , o bağ

95 de ben değel. O bağ ımda ni.

da.

ni.

100 Bağ bahçe yapılıyor mu?

ni, tarım işi, şindi o k alq dı durumumuz ermeye,
bağ bah ni bëber domatis işte fasilye ihtiyacuy içün satmaq
müzü.
Ben mi ben çok gezdim Manisa'dan başla, İzmir Narlıdere'den, K
105 di oğlum Zonguldağ çok
de gezdim. Ben yirmi iki ay piyade sıh ıya rah atım çok
h ayır yav dürüslük her yerde yav
Allah Allah say her yerde rah üç k ağatçılık
k alq oraya k oy ordakini buraya benim rah atım yok
110 döğüş yapmıyon ki ben rah gezdim gene
de iki sene oluya askerlik yaptığım yelleri gittim geldim kerrtim altı ay dolandım
Konya'dan beri, Angara'dan beri tabi çok değışmiş Konya'da Mevlana'nıy oraya
gittüğüm zaman benim askerlik yaptığım zaman çok
ni orda Ğ
115 gidelim deya alıştı ya ben göcağarıyı bırak ünü evde ben
kendim gitmişim neşe alman ki ya Allah Allah
da ne yapdı be aç mı ğaldı susuz mu ğaldı açık
aç da olsağ susuz da olsağ K
120 şapka şuna geldi k dünyanıy işi geçiya g ni atmış dört
yaşımdayım ben şu anda, gençlere bırak duğ
*Ben atmış altı yaşındayım.
**Anayı sevilmez mi be, yok bi ben nasıl
bırak mam gidemedik h h
125 zım burda bırak amam ki yav.

Bağ bahçe de uğraşılıyor musun?

Sağlıklı olmayınca uzun boylu yapmam ya. Yok zollamayom kendimi kendimi zollamayacak şekilde yapıyon, bu kadar yapacaysam.

tırtır tırtırlanan ev altlarını...

130 sam ben burayı yaparın, rahat yaparın kendimi yormamak için.

Muhtardan memnun musunuz?

Demin konuştuğ sen onu muğ

ne muğ darımız. Sen nerelisiy?

135 Zonguldağ köy merkezde belki. İkinci devresi bunuy
bak . Ben şimdi eğer kötüyse muğ dar burda dey ben iyi demen, h
ğ konuşuyon. Dur bak

ğ arğ adaşsın. Dedüğüm şu k

ni ben gelmiyosa dedim ben k

140 ni biraz gaba oldu yani onu çekdin yani muğ darı
çekmek için gapıyı örtmeye örtse şimdi muğ dar gelmeyecek yani ya bak .

D şimdi ona devam edecek bence

onu. Gençsin zate be kaç oluya saçı bırak sen alaka sı yok yaşınan saçıy saç
dağ durusun Allah Allah tak ma k şey sorcam size ben

145 bu k onu ne üzerine? Şi ...

Anlatan : Havva Yavuz, 79

Derleme Yeri : Dağköy

Derlenen : detleri

5 burayı he. Ben çoğ oldu gızım zattı buranıy gızıyın

ğı

órdüydüm h öydeyiz o da aynı burası buralı

ben de aynı buralı.

10

ekin

eke

15

yok kendimize göre anca yapabiliyoduğ

n gelir gider yok gızçıvazım gelir gider yok şindi inan ki eşim h

dan deya bana beş altı gurus h arçlık

n deya bu zaba h kendim de çok h yerden başk a gelir gider

yok .

20 Köyünüzde sağlık ocağı var mı?

Vā vā vā emme şurda oraya işte arada geliya doğ

n ilaç mı

yazıverya h

ğaç

sene eveli bu sene de durmaya

25

ún geldiğini biliyellā. İlaç yazıverya, h ap

yazıverya. H

ünü o zaman h

goca uşak

ondan kerı o h

çok

30 ğ ünden beri yatıyon ğak amayon. Ne dedi işte kemik
n kemik erimesi çok sende deya ondan deya, süt yoğurt yi deya öyle.
Hayvanımız vā, yalan yok inek savıyon. He işte öyle işe çok
oğul evladı yok du o böyücek ğızı damad aldık
bayramda düğününü y , bu bayramda ğurban bayramında.

35 Ğı

ğ

oğul yok oğlan yok burda bu da başına dermansuz bu. Bu
h sdalık lı bu çok h sdalık üçe faydası yok , bunu işde şe

şeye faydası yok

40

duzsuz

da yimeya. Tansiyonu çık ı çık ya tansiyonu çık ı çık

ün oluya böğün oğlu aldı gitdi dört günden beri h

dım onuñ da h aşlıyı yok muş nolmu

dım yanına.

45 Komşuluk ilişkileri var mı?

ğuran ok

, evinde ğuran ok

Ne gibi yemekler yaparsınız?

Fasılye yapar

rek yaparuz öyle

50 deyon size deyon éyi olamadan ğaç zamandır ğabağ

dim deyon

yapıverenedim deyon ğızlara éyi olamadım h den beri h

ķ ğabaķ reğ

ķ ķ

yol döküyon gene çekeyon bi dane daħ

55 dane daħ ķ adan sacıñ üsdüne ğ ğı

ķ reği içine ne patitis ğoyaruz ne yumurta ğoyaruz

öyle işte ğızım. O şey vādı sağlık ocağına gelen doķ

ondan kerı burayı beni aramıřlā köylünün herkesinde doğurgen bulunmaz

n uşağı ocaķ

60

vuķ vuķ

sağlık ocağına gelen doķ dor sıh yon. Hemşire dün işte şey

geldi burayı dikiş h yol yazmaya geldi dikiş h

sene yolladım ğızıñ birini epeyce o öğrendi naķ

65 yol gene geldi geķ ğaldı

ğız işde müdür gelmiş bađıñız baħ

h

a biz ne zaman ne oķ uyc

bağ baħ masaķ

70

n.

Oķ ğ bizim alt

ğatında üst yandaki şey yapma yeri doķ dor yapma yeri üst ķ atı alt ķ zemiz

o sa yimeķ h azırlanıya yimeķh anelik ondan kerı işde dikiş h

75 Yok yok

ğ

bizim buranın şurda yuk arda birsi o Angara'da belediye
başk anıydı belediye başk

yapmadı he düğün salonu namaz gılma yeri şey gına düğün yeri h apsini yaptı

80 h apsini yaptı.

n benim yanıma da uğra gel. Gızım çay yap k oy çabuk accuk

85 çayımı için.

yere gidilmeye ki soğuk da işde soğuk

şeye mi geldüyüz siz. Onu neçün geziyonuz gızım siz. Eyi etmişin eyi etmişin valla
çok eyi etmişiniz çok eyi etmişiniz gıZçıvazım eyi. Ah

di ya evin içi ılık

90 artık

ordakini yeni alduk damadı işde gelin gelin bu evi çekip çevircek
insanım yoğudu a gıZçıvazım, ille dedim babasına evden çık armaylım bunu dedim
onu evden çık armaylım dedim. He burdan burdan şurda

ırâ ğa ırâ ğa gitdi orada çok soğuk muş çok

95 soğuk dan gelecen deya gelecen deya. Çok uzak mış ırâ ğ çok

uzak . Uçağ nan mı gelecek araya emme telefon
parası da bulamıyomuş burayı işte gıza k ontul yolladı gız he k ontul yolladı buz
tutayomuş buz olduğu yer şapır şapır buz tutayomuş.

Hastanede belli değil deya uşak

100

mı? Ey

denecük mü he ikicüksünüz dimi eşgiden ben çok Ğ

şeyden Çaycuma'dan geliya sütçü

. Yok â

105

biri burda da biri de yak

bıça ğızım ekmek çanak eletiñ oraya

be.

Zaħ met etmeseydiniz.

110

Zaħ

óy ğalabalık

ben gibi muğ

burası ğalaba. Ora aZçuğ aZçuğ insan yok

ğ çok ğ gitti millet evde yok . O bağ

115

da benim tanıduğ

dan çok

Kaç çocuğunuz var?

necük, on doğ uz dane çocuğum oldu heh ğolayına bağ

120

deyi ölü ölüveriy

ğ oca geldi o

ğ ocaya yazduduğ

ğı

liyetli o çok

öyle ğ asdayın

deyi şey etmiş ondan keli geldi işk ortası yok şeyi yok ondan keli tarım
125 işk n mal böyüttüm böyüttüm sattım da işk
ken bildir sene b
130 ótür ğı
ğ . Bak bak
. Gızım ekmek kes o n. Geliy geliy geliy
oğul ben sizin ebeniziy anaңызıym geliy çekyatı beri çekin accuķ
135 sıǵmaya çanak sıǵmaya çanak sıǵmaya. Geliy
geliy Allah aşk ru k apı
da gelcen tabi gene. H
sa geliñ
geliñ geliñ. H oğlum bubaları bunnan bubasını bekliya. Gel oğlucum gel.
140 Allah 'ım miş eve. Eyi kendime göre yaş yetmiş
doķ çatalları goyuy. Yoķ yoķ yoķ
. Yaşı on sekiz yaşına on doķ uz yaşına ak
yoķ yoķ siz yiyiñ Allah aşk
145 óyleri gezmeye geldiñiz dimi oğul? Oķ uyo mu bu? İşte beni
gonuşdurcaķ yazacaķ h mi? Vaħ vaħ ğıZçıvazım vaħ .
Gençlükde biz çaluşduk çaluşduk

; ama soğuk

175 bak

â

mıyız yav gene o

olmasa ne yaparuz? O bak ıya, o verya ekmeğimizi. Yok yav Zonguldağ da

çoluk çocuk köyün uşak ları Zonguldağ

ne olcağ bu iş ben bilmiyon. Ne

180 uşak

sa uşak da gaç dafa h asda oldum deyi telefon

etdi orâ ya gitti emme.

Anlatan : Sevim Başar, 52

Derleme Yeri : Dereköy

Derlenen : Karışık

5

óydenyiz. Yoğ savluğ ocâ ğı, var da içinde doK dor

Ĝ . Vâ rdı gitdi.

Ayvatar'a gitdi şindi yoğ.

*Burdaki oK ul esgi oK ul burda vâ ilerde caminiy ğarşısında, ilköğretim burası.

10 bi ğız ğaçıya evlenen evleniya ğaçmay örücü

usulüyle dúvúnümüz oldu bizim.

al esgiden öyleydi.

Ĝınamız da öyle işde aynı şindiki o zaman orkestra falan yoğudu. Teyibinen évet öyle oldu. Üstlerimize yelek geyiliyodu. Ĝı

15

ō detler yoğudu. Gelin olüken taK alladı. Gelin olüken.

*Gelinin alınına pul böyle şey taK alladın.

ún sürü

20

únü. Geliyodulā ğız tarafı işde yémeg yiyodulā oyun yapıyodulā gidiyodulā évet.

*Otuz sene otuz beş sene önce.

Şindi öyle deĝel ama şindi orkestra oluya dúvún salonlarında oluya.

Vā oğ ulda oğ uluy k onferans salonunda o oğ uluy k
25 de şurda esgi oğ otürüp öyle
yapıyallā işde. Evet ğına da orda oluya.

*Genelde dışarda açuğ da oluya genelde dUVUnlē.

30 şindi telefonlarnan anaşıyallā seviyal
Ġı
ni oranıñ isdeği üzerine
gene gidiliya. Çiçeğ alınıya, çık āşam önceden tanışmā
gidiliya. ħ aFda veyah ún önceden tanışmā gidiliya onnan sōra oranıñ
35 isdeği üzerine çiçeğinen çık ra söz yapıliya
yoğ bir ħ ra guyumcuda söz
dağ ılıya ağ rabalarnan onnan
únde dağ
ğ ay.

40 ğardeşimiñ çocuğlarından geldi gelinlerimden geldi
oluya boğ ça her şey oluya işde böyle başörtüsü oluya namaz seccade oluya ğaryola
eteği oluya her şey oluya.

He onnarı ğoyuyalā. Evet böyle ħ ala deyze gibi öyle ağ rabalara veriya isdellēse.

Bizim erkek tarafı yapā dUVUnü, k ina ğız tarafına ait oluya

45

*Ġayna ğayıntaynan yüzde doğ zan beşi durmaz. Nesil öyle nesil.

50 . Öldülē seKzende öldü
mesela ğayınpederim doksan dördte de ğaynanam ö ra kendi çoluğum
çocuğumnan.
*Esgi çamlā barda oldu. Esgilē öldü.
Başğa şey eltüm de yoğ örümcelerim vâ rdı evlendilē.
55 *Bu dünyanıñ işi böyle.
ağ ağ şam böyle
mağ allecek herkezi çavurū. Burda yemekğ yemekğ
herkez sıra sıra çavurulū yemeklē orda yapıliya. Önceden
evlere çavuruyodu.
60 ün ben açturuyom yarın sen öyle öyle
herkesiy evinde.
K omşuları, ağ rabaları çavuryoz. Evlere çavuruyoduğ
zelēde ağ
65 zen oldu mu o paraynan gidip ğumanya alınıya orda bişiya.
miniğ noğ
ğ meyinci deyirmen dönmez. Para şart
beş lira olcağ.
Ğ bayramlaşma olū. Çoluğ çocuğ gelir ordan bayram
70 ağ ra gidiliya topluca. He yuğ arki
mağ rlığımız vā. He Daşcılā tarafından yuğ
óy halKı gidē. İkinci namazından çık

aķ Şamı. Bayram zabaĥ ı Şeker ocuġlā geliya ķ

z

75 yoz ġurban oluya.

ún.

eve ķ ırķ óyde Ķ a insa

ķ dı gene de oluya.

80 ĞardeŐ ocuġları, ġız ġardeŐ ocuġları óyle işde. Onnāda zaten Ğozlu'dan
Zonguldaķ 'dan burdan geliyallā. Bayram içun óyle oluya işde. Etlē kesiliya soFralā
ġuruluya. Baķ

ġ ruz óyle. Ķ adeyif datlısı
yapılıya ıslanıya işde ĥ

85 vuld ġā

ķ . Şimdi Şu yuk

ete yanı Ğozlu'ya yaķ ın

Uzungüney vā Ķ ızılcakeŐe dēyell

ġāvemizi olsun. Yoġ canım ne zaĥ meti ō le Őey mi olū.

90 óyün muĥ óy'e baķ ıya. Yaşım ēlli iki. Benim
oġlum vā bu sene üniversiteyi bitirdi de atamaları ıķ mayınca gene Anķ ara'ya
oķ u úle ĥ ayırlı yolculuġ.

Anlatan : Zeynep Üslü, 78

Derleme Yeri : Ebegümecei

Derlenen : detleri, ramazanlar, bayramlar

5 H geldiyiz. İyiyim Allaḥ 'a şuk ur şindi muḥ abeleden geldik
yö k dan da. E H z bu ğıza. Çok

orda

şey

10 çık masın ğızım. Bizim k ğız neye
gelmeye.

Ġı baş olmaz ki yavrum. Ne yapıyom başga ğazma ğazıyoduḥ

çüf sürüyoduḥ len ḥ oşt da oğlum ḥ oşt ḥ

ra divan sürüyoduḥ ḥ arman dövüyoduḥ len atıyoduḥ

15 miz böyleydi oraḥ biçiyoduḥ , misir ekiyoduḥ , bunnarı hep yapıyoduḥ böyle.

Baĝda baḥ çede onnarı da yapıyoduḥ

şey bunnarı dikeyoduḥ

yani, mancar, ğara mancar, yeşillik. Eşim pek baĝ baḥ

arada, beraber geçiniyoduḥ ğızım. Ġayınnamıznan

20 ğayıntamız sağdı. Ġayınımız ğara ğoca çorba çanaĝını ğordu öḡümüze taşırdık
den.

Memnunduḥ ğaynımız ğayıntamız varıkelen ğaynımız şey ediyodu

ĝayıntamız. Çocuk burda çocuk

ĝı he onnanan yaşıyon.

25 Ğ everduğ
le burayı ev yapduđ le yavrum bařđa tűrlű.
E ğasnağ ğ
yle para zenciri dağ bizi. Yoğ

30 hep de ben deyil bařđ a
bunnarı biliyon.
, iřde řoyle bűyle řindikile gibi
deyil bizim ğızım biz kendi ipimizi kendimiz kesemeyoduğ .
Ğazma ğazıyoduğ şapır şapır řap řap eşeleyoduğ misir ekeyoduğ bűđdey
35 ekeyoduğ ħ . Bařđ a meřđ ur ħ aşuğ
yoğ
ħ aşığ .
Irmazanda bűyle aynı bildűđđđ gibi bűyűk ħ du ğuran ođ utduđ ,
aynıyız řindi bađ řam ğurana gidiyoz. Esgiden bűyűđ
40 ħ du o ħ dı bize yani şocuğ luğ da bu
gibiyken şocuğ dim anemnen
duğ , aynı ırmazan
dűkeduđ
duğ le
45 yazaduğ ağ darıduğ le işde esgi i le
ta eyiydi yani řindi emme bűyűđđ bűyűđ tanıyan yođ
tanıyon yođ iřde bađ űvvetliydi.

Ġ nan baċ
ves Şam namazımızı ábdesimizi yani
50 bıraċ maz.
ġ ċ ar. Evet yavrum . Baċ a artıċ yeter.
gibi Şindi bayram yoċ esgi bayr
ĥ azırlayoz
55 ĥ gibi bayram yoċ
ċay vâ rd
bayram güreŐi baċ
neremiz
60 alıyodu bilmeyom.Evet Şi dük kenara yani ċ adın tafyası ġocalarını
bıraċ dı artuċ ġ
di biz beklerdik onnarı beklerdik biz. Ġaval
65 yoċ
de iş yoċ ġadın
ġocasını bıraċ ip da baŐċ asının peŐine daċ
mele gitsin ġocasını evde bıraċ ipda yani yaĥ işi ġocasının gelemedi o
ġocayı bıraċ ip da bayrama fırlayıp gidemezdi bu adet de vâ rdı. Şindi böyüġü böyüġ
70 tanıyan yoċ tanıyan yoċ le baċ
sın geċi geċi veriya öñüme.

ne şindi dördü ğız biri oğlan ben
gibi. Satılık ğı biri belki de babasıynan geldi de yatıya odada ne belli ki biri
de beynen geldi muğ abeleden oğ uyya ya muğ abele oğ
75 le işde napalım evelden ğ nasiğ
di ne nasiğ di insana. Zaman olcağ
di zaman olacağ
taniyan olmaycağ böyüğü böyüg taniyan olmaycağ . Hağ ğ aten de öyle.
İşde böyle yavrum ben böyle biliyon. Evet böyle ğıZıvazım.
80 len uğraşıya bu da, bëber acı bëberlere
doğ
ğı ótüryodum deya evde yok
s úle yavrum. Allah
85 ğ sün işiyi ğızım ğ sün işiyi Allah .

Anlatan :Emine Aydan, 66

Derleme Yeri : Ense

Derlenen : Karışık hatıralar

5 Ölüm. Zamanlarımdakileri mi? Esgilden, esgilden

ğaçmadım seğ iz Tağ ım mehter v rdı öyle dvnm oldu gelin alma yapıd ezeli

şeyde yok du arabalardan da yok

yol başımı yığ adıy

yol hinci bizim ğızım bubam

şeydin ğatırcılığ nan bağ ıyoduğ bize Zonguldak'da çalışıyodu ğatırcılığnan

10 bağ ıyodu. Sen Zonguldak 'da mısın? Şeyde siğ orta ğ astanesinde.

biz, üç oğlan v rdı o da ğatırcılığınan

bağ

yol başımızı yığ amadık

yol yığ

yol orda yığ

ó

ra

15 dnrlğ geldil ğ

ra nişan dağ dl, söz dağ dl iki sene durdum iki sene durdum yüz lli

lreye yüz lli ğuruş iki sene beğ ledim. Orası işde ben ufağ olduğumdan ağ

ra dvn etdil. Ğına

yapılıyodu yapılyodu ğına, evlde yapılyodu b le evlde ailecek ğ ani şeycek.

20 rkek hiç olmyodu ezekilerin hiç öyle ürkek yoğdu. Hinci onda hep ğarıcağ

ğınamızı

yak

Ğı

v rdı.

Ez

şey. Şalvar v rdı

25 ğ isa burdan yazlık l v rdı ş ğazakl gibi ğ

nen. Çeyizimiz yoğdu gızım yoğdu. GaripliKden yapamadı
bubam yapamadı yoğdu ğ Ğ
â oğlanlā baķ amadı. Şindi burda yapıyalā ħ
sı yapıliya
30 salon olup da bizim ħ da onda yapıy
ĝı
sò vralıķ iki sò vralıķ ö
35
ne ölum vâ rdı. Böyüg oğlum ĝırķ altı yaşındaydı. Şindi yirmi
yed ne uşāĝı
vâ rdı. Esgere gitmeden èverdiydim ben de onu, maraķ
evde. Biri
40 yirmi iki yaşında biri on doķ
ö
Biz esasında indik mi Ğozlu'dan
alıyoz aylıvı yıllıvı oraya iniyoz. Ğozlu'ya gidèyoz. Dişpanşere çık
45 ün gene gelmiş ĝāveye aşā gelmiş gelip gidiya. Oķ
ĝ Ğı benim orda oķ , burda. Benim yoķ yoķ ez
oķ utcaķ lā, elli seneyi geçdi nereyi oķ utcaķ , oķ
de de sora sora buluyoz yanımda torunlā da oluya emme
doķ tora çık dıķ yere çık dıķ ikisi Almanya'da, biri
50 İstanbul'da

óç etdilē şey için
sık için sık óç etdilē. Çay yapıverim mi sana.
Her āşam oruç açturalū ğuran oķ utulū, ğ azıllanılıya ğuran oķ
évde olū her āşam olū başğa évde
55 başğa évde. Oluya her āşam.
’da H
zede kendimiz ğ azırlayoz ğāvelere çıkaryoz. Bayramlāda gene yemek
yapıyoz gelenlere ğ ısım aķ ğ
60 óyden, muğ şu ğarřulā
ğ ısım aķ ō le ğ ısım aķ rabalara hep
gidiyoz.
yoz gelenlere ğavurmasını ayrı yapıvāyoz, yuFķ
65 yoz. Yemek yapıyoz gene loķ um dóküyoz. Yapıyoz yapıyoz onu da
yapıyoz yuFķ adan yapıyoz, yemek de yapıyoz patitisli, yımırtalı ō le yapıliya
beleklēde, lokma yapıyoz. Baķ baķ
başğa.
70 Ben de ğızım uşağ , ğocası yoğ
şeker ğ ay oldu,
biri de şindi yirmi birinde gitcek. şindi onun yanında duruvercen İstanbul’da
Esentepe’de ğızıy yanında durucan oķ ğ durcan bilmem
ben kendim de rağ atsuzyum öyle de. Eşi öldü şeker ğ astasıydı genğdi o ölen
75 oğlanlandı, ķ ırķ işde yapamayoz ğızım yapamayoz.

Sen Zonguldağ 'da sık orta h astanesinde, üç dafa ameliyat oldum dizimde
burda şey çıktı şiş vardı onu aldılar Ömür Bey gitdi heralde, iki de garmımda kist
çıktı yodu uşağlığımın içinde, onu aldılar.

80 Üç buçuk sene oldu öleli on sene bakdım Ona da, h den
ciğerlerinden h asdaydı. Ben kırk beş doğumluyun. Bilmeyon ki işde K
yerden

acı h â
şey oldu sandım böyle görk uyon ya. Hani

85 ölen uşğdan beri kırk
yere gidemeyon soğuk
ra yavmadı az yavdı. Siz Zonguldağ 'a gadarı
gitceniz dimi selam söyle anneye gızım.

Anlatan :Ayşe Meşe, 49

Derleme Yeri : Futa

Derlenen : detleri, ramazanlar ve bayramlar

5

Ğı şindi ğınaları öyle. Bizim
zamanımızda böyle ğ ya teneke

â
10 biz. At işi vādı araba işi yoğdu bizim zamanımızda şindi ar beyazlık

le oldu ğ ani yak
le yak
ırağdan değülüz canım.

15 oldu deñiş olduğ biz deñiş ğayınpederin ğızı orā gitdi ben burā geldim. Deñiş
olduğ

du. Yemeqli olūdu bizim dūvūn
yem yemeqli olmaya şindi niğ ğ

20

tutuyallā. Parayn

orda
dışarda oluya canım içerde insan almayaki çünkü ğalaba oluya orā burā
söyleyon ağ

25 Aşā Kıozl

ne şeysi burā ilaç yazsalā gene ilacını
aşādan alıyoñ. Tabi oluya hı asdalıg da çıkıya illa ki çıkıya. Tabi tabi olmaz olmaz
mı? Birbirimize gider herkes evinde herkes
ğuran okudū. Böyle yemegli hı ğı

30 ğıydan çıkı allā ırmazanda hı herkesiy evine ğuran oğumaya gidellē
böyle yemegli. Irmazanda hem oruç açılıya mes şey hı
rek yapıyoñ, loğum döküyoñ, sarma sarıyoñ, mancar çorba
bişiryoñ çok vu yapıya, kı adayıfı alıyoñ
ondan da oluya ondan da oluya. Loğumu yavda dökürüz, yavda daşuryoz, dókerüz.

35

le bayram oluya işde. Hıali vahı di olan ke□ siya parası olan
ke□ siya tabi illaki oluya ğurban olmaz mı. Davıdan davıdıya davıdmayan evinde
çıkı arya bayramını.

40 Evlenilū orā burā her yere gidebiliya yani, nasibi çıkı

şey yoğ da. Herifiñ durumu yoğ
veremez ki

Ğı ğı

runu her şeyisini gene ana buba da alıvāya. Gene yorğan yatağunu

45 yayğusunu şunusunu bunusunu ğ

ğı ; çenber, hı , yatağ

hı satıyallā da işte. Bağ

paranıy namı başğa oluya, bunnarıy eliniy yapması başğa oluya tabi.

Oğ ul vâ rdı şurda dereden bak k ala çık

50 oğ . Oğ . Benimde çoğ ırağda oğ uya
kúççúgları Sivas'da. Bu sene oğ uya orā yazın gene oğ uycağ iki senelüğü gazandı.
Bu ħ afda bu cumartesiynen iki ħ afda olcağ gideli. Çık an ħ

ne iş bulcağ işde İstanbul'a gidiyomuş erkekmiş o epey zaman oğ udu.
55 Epey zamanda oğ udu işe yelleşcek işini tutcağ artuğ geçim dünyası da zor zor. Her
şey paraya bak óylēde. Ancağ

vellim mi. Bazı izine ge

60 óylede kimse işsüzlüğü belasına herkes orda burda .Gitmeyince
ğarnıı acıya olmaya ki. Bullāda evlēde insan yok dun bull
ren insan yoğ ki Almanya'da şehirde duruya
İstanbul'da orda burda her tarafda işde Biz niye rağ atsis edelim. Çay demlēdük
hemmen.

65

Anlatan : *Hatice akmak, 56 / **Fatma akma, 43

Derleme Yeri : Gecek

Derlenen : detleri, ramazanlar, sohbet

5 * Pazâ rımız yok Ğozlu'ya yetiştirdiğimiz pek bazıları...

**Çarşıya iniyoz yüz seksen ħ ne kendimize yetüklük oluya fazlasını çarşıya indryoz satıyoz mesela domates Şey evet birer dane ħ ayvanımız oluya fazla yapamayoz arazimiz az olduğundan. Dğnne kimi ğuranni yapıya, kimi orkestralı yapıya, oğ mesela.

10 Ğı ondan sonra annaş oluya.

rc usulüydü.

rc usulüyle evlendim, ğonoşmâ yoğ

maya ğız ğonuşmaz biz de.

15 *Beyimnen bile ağ raba ocuğuyuz ağ rabayız yani evet. Bizi ist işte bubam da verecek oldu işte biz ağ rabaydığ zaten gelip gidiyoduğ birbirimize.

rmedim nişan tağ

rşyo,

telefonnan ğo

Öyle

20 oluya.

* Şindi annaşmayınca ocuk

đ rc

usulü yok

**Başlığ paramız yok bizim. Analığ ħ ağ ğı

mesela bir

bck luğ

bilezik

analığ ħ ağ ğı

sözden

25 sonra...

*İsteyen isteye yani ben çocuk larımdan hiç almâ dım. Ben çocuk

ni, öyle h ayvan mı satıyon ben etmem.

**Benim de alınmadı benim yok tur. H şey yok tur.

Bazıları yapıya yani.

30 * Bizden benim anamgil babamgil aldılar mesela o zaman sana k ırk nira işte.

**K ırk k uruş k ırk k ırk

para

i

*Yaşı tutmayınca.

35 de oluya yani.

ra parası olan öyle yapıya parası

olmayan seneye bırak ıya.

*K inamız h ava eyise dışarda olabiliya.

40 **Böyle evimizin önüde olabiliya.

*K apımızın önüde oluya eğer h de oluya.

sa ğarışik oluya orkestralı olmazsa ğına yani oy

sa ailecek k adıncağ

önceden öyleydi benim ğurannı oldu zat en.

45 ğ böyle dışarı

çık evde yapılyodun.

yok

*K oynadı çok du o zaman.

50 iyidi.

Düğünümüz atnan yapılıyodu ben atnan geldim.

**Gırmızı bürünüyodu yo ben gelinlignen geldim. Ben geç evlendiğimden ben gelinlignen geldim ben on sekiz sene oldu evleneli.

55 erkek evinde oluyodu önceden kız tarafı düğüne geliyodu erkek tarafına eviy içine mesela bazı davullu oluyodun mehterli oluyodun. Atnan tabi atnan gelin almayı da atnan kız ledi.

**Gelin eşyasını mesela kız atır oluya kız mesela.

60 *Eski usul esasında geçenler konuşuyoz da eski usul her deyoz. Büyük elim kız nişannandı da her

her tük şey annayamıyosun.

**Giden de oluya mesela niş salonuna eleten oluya.

65 *Niş ağı bizim yük dışarda yani.

**Orkestral sa galabalık

70 , tağı tağı mesela gabi gacağı bardağına varınca kepçesi süpürgesine varınca gadarı her şeyi tağı ni hepsini. Gına ağı ünü para tağı .

*Böyle gelin alm gına ağı şamı gap gacağı işte para da dağı sa onu tağı dıñ mı orda para dağı para dağı .

- 75 **Hepsini dağ eşya da dağ mesela h alısına varınca
â nı yastık o şekilde dağ ılıya yani gelinin ne ihtiyacı varsa.
*Yok .
**İstanbul'a giden de oluya mesela çalışmışı orda oluya.
- 80 **Düğün köyde oluya mesela gelin alma ak şamı gelini çık armadan gidebiliya yani
İstanbul'a veya Bursa'ya o şekilde oluya.
İftar yaparuz gömşularımıza gideriz ğuran ok maya gideriz
birbirimize.
*Şindi şöyle ben ğuran ok utuyorum ben mesela ben söylüyorum ben bu ak şam
- 85 ğuran ok ğ
ğurana gideriz toplanırız. Evet ğurana gideriz
yere başk ni her evde değil, kendi
köyümüzden k atılıya ğarşiki köyden de k ni iki kişi şindi bu sene.
- 90 **Sağlık ocağında yapabiliyoz yeni yemekh ane yapıldı sağlık ocağında.
ğaç kişi toplanıp.
**Hazıllık
seneden beri oldu geçen sene ramazanda oldu yok tu şindi iki kişi üç kişi
anaşıp h azırlık yapıp orda yapıya.
- 95 *Binayı yapmak üstü inşaat şeyinde evet muh tarda işte
zollu.
- ni
aydan aya öyle işte.

100 *Yani toplantı yapmışlar böyle böyle işte kimseden çalışandan da para çık amaya çalışmayandan da para çık maya.

meyen oluya.

de var. Şimdi dok

bizim muğ ki biz oraya gelmeriz

105 önce d mesela benim beyim İstanbul'da çalışıya

üç çocuk ok dim o bizim yani.

şey

yapılırken hep k atk öyüme neye k atk ı olmayam ki,

n yuk

110 vızırıya h öye k atk ı olmayıp da başk

öyünde duruyodum önceden

evim yok dun o tarafa gidiyodum o tarafta bilem oldum mesela yol öyle h

ni.

**Tabi tabi sağlık ken ben her h

115

iki çocuğu çalışıya mesela emekli veya bir başk

meya mesela ölücez mesela yimeğimiz aşımız orda yapılacak

cağ

120 ğ cak yimek h azırlamıcağ oldu muğ

ni

*İstesen mesela düğün sa

úçúğ

- 125 óyümüze iyi yani muh
biz bir muh tarlık yız mesela orda ok ul iptal oldu mesela oranın ok
óy sayılırız yapılmaya
yapılmaya bütçesi yetmeye yardım gelmeye yani fazla yardım gelmeye.
- **Allah ne market açdı
- 130 Allah çok sin on doğramasını o yapdı yardım
etdi. Allah ni Allah bin kere razı olsun Allah çok ni ona
çok .
ni bizim ben ş
- 135 óyümüzde.
şey muh
kişiden aliya.
değil, H ge bazısı listede yok
- 140 .
**Aslında hepsini asacañ muh tarımız ne yapacañ
ğ venin önüye asacañ meyeneri yazacañ millet utanacañ
vercek ki iş le yapması gerekiya bizim muh
ru hangi birine
- 145 yarışacañ m deya.
hillik yapacañ şey yok yani. Yok
be oturuyoduñ zatten başk işimiz yok . Yuñ den
öğrenisin muh dır orda yuñ arki gañ ve.

Anlatan : Naciye Eray, 58

Derleme Yeri : Kargalar

Derlenen : Sohbet

5

işde. H

. Altı t

10

. Aşk

óydekiniñ

le

oldu.

Ġı

15

ğırmızısı gene al bürüyodulā. Gelinni

atnan aldılā. Araba yoğdu o zaman o zaman

doğruğen yolda yoğdu arabada yoğdu. Damad erken geliya eve, oraya geliya ğız

evine geliya. Ġaymağ dēlē ğaymağ

m ben usul

20

Ġı

ún oldu. H

anne h ağ ğı

yelā onu

başğa şey yoğdu para yoğ h ni başlığ yoğdu anneye süt h ağ ğı ryodunlā para

para e ğızın arđ asına ineg tağ ryalā goyun tağ

25

óyde oldu şurā

oķ oķ Ğı

ótüryalā burā oķ ula oķ uluņ öņüye taķ si deņişdilē.

Ğ daķ

dan úç

30 altinnā oluyodulā neyse ğusuruma

baĝma caĝ ilyim öyle ğoņuşuyon. Oluyolā ya ğaçıya şindi anası bubası vēmeyince

ĝaçıyalā vā vā. Anası bubası vēmezse ğaçıya.

nelē.

Ğ ņı yıkāsıņ çamaşırıņ

35 vāsa çamaşırıņı makineye atāsıņ.

inde

yapıyalā. Ğani erkek olmaya onnada ğadın şeysi ğadın ğadına. Vā işde biz gitmeyoZ

yapılıya burā. İftar oluya. Her āşam ğuran oķ óylüye söyleyoZ

her āşam ğuran oķ utuyoZ. Ğ ben burān topluyom başĝası

40 yarın āşam söyleya öbürkü āşam söyleya öyle év év geziyoZ év év geziyoZ öyle.

ķ ayı patal

rek döşeyelā öyle. Bizim

et ğomuyolā. Ğ

ķ

45 ķ

sini de yapıy

ĝı

vulda bişıya.

Bakluva datlısı yapıyoZ, gelin teli dēyelā ondan yapıyoZ. O burgulu burgulu oluyā.

Gelin teli dēyelā işde baķ

si

50

óyde. Oluya, aḳ

óy'den

Kösürçük'den Saḳ a'dan bayramımız èyi oluya. Kesiliya.

miniñ altında bişiryoZ ṡ

aḥ çı vā aḥ çı yapıya bişürya. Ḥ

55

ğadarı emeği vā. Baḳ

ğ

dü. Sā vol.

Vā doḳ dor gidip geliya. Saḡlıg ocağında doḳ dor yoḳ

óy'e gitdi burdaki saḡlıg ocağındaki doḳ dor. O da mı gitmiş? İşte gitdi burda

60 yoḳ saḡlıg ocağında.

Dikiş ğursu orā vā burā yoḳ gelmedi burā. Elişi yapıyoZ ya yapıliya çenber yapıliya

ḥ

oluya ayrı ayrı poḥ

órümcesine

herkese yapıyalā, ḥ avlu ğoyalā ğayrola eteği ğoyalā, çenberi oluya çorabı oluya Ō le

Ō le ğoyal

yapılıya yapıyoZ, hepisini

65 de yapıyoZ.

Yoğ öyle şey ğomā yoZ biz salçaynan şey ediyoz bëber şeysi ğatıyoZ. He bëber

salçası yoğurt ğatıyoZ, sarsmaḳ

işde Ō le Ō le ḥ azırlayoZ yapayoZ.

başında vā. Ğarşılaniya bazar cambazlā işde ḥ

70

şey içeydiñiz.

Anlatan : Havva Sarı, 65

Derleme Yeri : Kızılcakese

Derlenen : Geçmiş günler

5 Atmış beş yaşındayın. K

óyümüzde tálaları vâ rdı bunnarın yaķ indıķ birbi

úverte deriz, úvertayi biliyo musuñ orayı bilmediñ di

saķ

çeleri vâ rdı bunnar

10

ni nişannıyken ğaşdım. Oldu dúvünüm oldu o

zaman at vâ rdı ħ

daydı camıñiy

altındaydı orā biz burayı al

beni ordan yaķ aru aşādan yaķ

ya

15 orān doğru yol vâ rdı su vâ rdı o su soñādan açıldı soñādandı soñādan oldu.

Al vâ rdı ğasnaķ ğ

de şöyle

le daķ

ā

de

al bürüyodunlā pullu gelende bacāmda şavlar vâ rdı şavlar geydürüyodunnā ellerime

de eldiven geydiriyodulā ğına aķ şamı ğına yapıyodulā ğınada ğına yaķ ıyodulā

20

det yoğ at yoķ arabalā var e esgiden faķ ırdı millet şindi her şey vā

Allaħ 'ā çoķ

órgü yoğ.

25 ne çocuğum var beş dane gelinim vā hēpsini evlendirdim. Onları isdemeye
gitdik onnarı arabaynan aldım ō le al bürüdüp de almaduķ yani o zamanlā arabalā
çığdı. dere dibinde biri ğaşdı geldi o da geliniy
birini de ō le isdedim ikisini de yuķ ar taraf Ah
yuķ ardan Ah

30 rüz ordan ald öyden biri de Yeniceleliden Yenice'den Kozlu'da
ocağların üsdünde evleri vā rdın çocuğ beğenmiş birbirlerine yangın oldulā onu o
şekilde everdim.
ótürüyodulā sana mesela öyle pohça mohça yoğdu
sonādan çık dı o adetlē biz

35 á á
ğ á
ķ undura ayak ķ şeylē. Gelinlē
á de
başına böyle baş örtüsü salınıyoduķ

40 oda daķ im eşya alı ma
grubu, yataķ
yataķ
sanduķ de yorğan yataķ

45 ma grupları mutfak dolapları her şey vā r. Onnarı hep aldıķ
Ĝı ma grubu yataķ
onn ne burma bilezük sada oyna sada daķ ı çık
le dağıtıyalā mesela burā beri aķ raba yengelerine öyle
daķ ı öyle daķ ı tabi ğız evi söyleya sana sen alıyosuñ onnarı mesela ğınasını şekerini

50 e biz alıyoz şekeri ğınasını hep gelin
a yaptırıyalā her şeyi esgiden ğız tarafı yatağ odasını ğıZ tarafı düzer işde hep
biz düzdük oğul everdim ben o Yenicelilēden hep biz alduğ
şeylē yarısını gene biz alduğ sopası her şeyini alduğ

55

ne ğıZ everdim beş dane oğul eve

úr

everdük hepsini da hepsi bitdi rahatladuğ canım.

60 Dúvün yapmak için şurda oğ ulun öñü ni k
. Bizim tenekeyle eveli böyle tıngır tıngır çalālādı,
ğasığ orkestralā salona
gidiyolā. Ben ğurannı aldım gelinnerimi mevlüdlü aldı danesini o
Yenücelilēden everdüğümü onu Ğozlu'da salon tutduğ o da oyunnu deyildi öyle
65 dağ ı dağ dılā ordan evlendi gitdi. H

tutuyolā Değirmenağzı'da da var ótel diyelā mesela ya
yapacay baş edemiyosuy ki sen istememişñ ğıZ tarafı
isteya tabi ağnaşmak önemli tabi işde öyle ğızım

70

bizim burda yoğ o başlığ parası mesela o ğaçma olayı yoğ
ğıZ kendi istēse ğacıya ğıZ istemeya zornan seni ğaçıramazlā ki.
İyi iyi ğomşu burā beri biz ıramazanlāda hepimiz iftar açtuz evet her ağ şam
h ocáyá ğuran oğ uturuz iftar açarlar ondan sonra ğuran oğ ur h ocá onda

75 óyüz de aşāki ayrı yapā biz burda h
 mimiz var yeni geldi h z burā Angara'dan.
 z yoğ sağluğ ocağı Ğozlu'ya burā şindi oğ ul açıldı gene
oğ ulumuz var mığ
 óyün mığ Tarı o Aşaşayır'ın mığ Tarı ayrı. Bizim
80 mığ ni gelen misafirlere poğaça gi

 ni. O şekilde mığ mide adamlara erkeklere
 gelennere veriya. Bayramımızda herkesiy bayramı ayrı evet evet geliyolā bayramda
85 mesela sofrā ğonur burda hazurlanırız yimeđ yillē ađ órüşen olū.
 Ondan sonra gidiyelā. Yapıyoruz bağ lavu yaparız ondan sonra bōrek ederüz loğ
 rüz o şey tirit diyelā ona ğurb ne
 yuFđ ğ
 tencere bōyle onu gelen
90 misafirlere verüz ondan sonra bōreK ederüz yuFđ ayı
 ózelce gelen onu tabağ larā dilerüz dilim dilim tabağ lara
 misafir bağ va ayrı. Onu bilmeyom gelin yalunuz babasının evinden ğocasının
 evine bağ tepsi bağ va yapıvōller o gelin onu o
 gecesi yer. Datlı geğsin diye he öyledür öyle vādur bařđ a bilmeyom.
95 şey yoğ, h
 haFda gelin evde durardı
 yani toprağa basmaz đ ırđ lanmaduğ ca o kendi de đ ırđ ken kendi đ ırđ ı da
 đ ırđ duğ ca her yere bōyle süpürge teliyinen su atardı đ ırđ suyu yani đ ırđ lıyomuş
 her tarafı bebeği de đ ırđ şey vā onnan bōyle üç dōrt

100 g l  uveti o  ursun b yle  v rv rs n o unna n   ır  s n gelin onna
  ır  lanıya mesela gelin sifta kendi   ır 

ra  ocuğu   ır  o  ekilde ol  ba   a  ekil yok d . O
yok bili li s r  bazı insann  oyle biz hi  yapmıyoz esgiden esgi
insann  her  ey yapalladı  ocuğun burasına  ara s rmeyince dı arı  ı 

105

Alla   oruyo onu. Siz a alara
girdiyiz mi? Siz d

  ne  ocuğu v . I de bazı insan  iZ
 ısmı d  unemeya bazı insan  arıya ba  ekmeği

110 g t rcek oyle biri yok bazı oyle yok  ans i t

 n 
ni annıydım ben bile ni annıyken bile  onu muyodum ni annımna yi

115

 

hil cahilligden ileri geliyo bu.

Ben o  ula gitmedim ana o  uluna gitdim. O zaman gitdim, esgiden yoğumu du
vermemi  babam ne bilim i de. Fazla o  ul yoğudu. O zamanda fa  ıllı  i de

120 vermemi  babam. T lada  alı uyodu  tabi.  alı mam mı gene bile  alı ıyoz.  indik
ekilmeya,  indi

lyeye do 

lyeye do 

 zlerimiz v  rdı mesel  zlelen tarla   f s r dik  indi o

- 125 yoğ. H ne çocuğlara bağ acağ insan
olmayınca hemşeriydi satdım sığırım vā rdı gelin de biraz belinden rahatsız şindi
geliniđ u danesi Ğozlu'da en ufađıđ bōyūđu vā burda yanımda, o da evini yaptı,
orā ık acağ yuk
úr h çay yapayduğ ya işde öyle
- 130 ğızım çay yapayduğ ya. Çok savoluğ h .

Anlatan : Ayşe Haşhaş, 77

Derleme Yeri : Kozluköy

Derlenen : Komşuluk ilişkileri, evlilik, ramazanlar ve bayramlar

- 5 Yine h yapalım. Öyle mi
nerenin öğrenci bu? Eyi kızım eyi. Ayşe Haşhaş aş. Yaşım mı yetmiş
buralıyın. Bu sené pek yapâ madım bağ bañ çe hep yapayodum
gene biraz yaptım h asda oldum yak innan beri tabi galpden sık ısdım doğ dura
gitdim geldim. Çalışıyon kızım bağ bañ yapıyodum zattı onnanan
10 göcaduğ . Fası gine bu yıl da
biraz yaptım emme az oldu vak yapalım alışmışın da
yak
el galanılan işde orayı
durduğum yeri ah ğı ara yerde bizim ev böyle arabadan in
15 eve gir çok ğ eyisi eyi oluya kötüsü kötü oluya gömşuluk
ğullandırıyo h
tabi bu ara uzak re eden çok oluya gene de bağ
eyi oluya kendim olduğundan ğulağ onna da h şindiki
h ayvan yok bizim onnan diğerlerinin h ayvanları
20 yok
dun şindi yok da yok
ğı
den
ayrılmaz h
25 yapalım o da çalışıyodu

Ay gızım, benim işim baş olmaz ben kaç yaşında evlendim, on iki on

ğı

yere eletegodu eletegodu boynu galın insanların evine. Ondan sonra ne

30 yaptı dem

onnarıñ gızını ne almıyon çocuk mocuğ o gız gitdi o gızın

ağ

epey duruyon. Aman dúnümüz olmadan durduğ . Ben zattı on

iki on üç yaşında h

35 . Dún mü,

annesi ben garişmayon dún olmasın demiş nasılsa beş aydır bur o demiş eşim

de demiş ki bak

dır merak

du. O ögen etdi h ani onuñ da merak deyi ögen öyle

40 yimek tabi gelene tabi yimek göyen tabi duvağda şeyde dúnünde, ne yapacán

çocuk ımı çocuk

â dúnneri mi

dúnneri oldu gınâ ları oldu gına bizim evd

45 dim şeynen gitdi arabaynan aldı bu. He ögen oldu ne yapacán öyle işde diğelleri

atnan yağ ın olduğundan yağ dük. H nesi

Istanbul'da ikisi biri işde bunuy h da öyle

oldu.

â bamız annemiz tabi vâ rdı. Başımdan üzüntülü vèrinci evleninci oldu

50 üzüntü. Zattın çocuk şeyim yok ni

evl bam h

bam, biz esas doguz gızımızuz biz doguz uşak

ğı m rah

biz şindi üç gız va

55 durıya benim büyüğüm o da gene o duruya öyle işde kendim yak indan beri kaç sene
h asdayın epey çok cile gitdim oğlum çok şey oldum gızım sık du; emme
Naime'ler Allah d değilyin
öyle oldum yavrum yak indan beri.

du yani guran ok

60

ğ iyi oluyodu çok iyi oluyodu g . He

ak

ğı n işde bu yıl oluyodu çok oluyodu galabalık oluyodu
çok galabalık .

65 Bayr év év geziyodu h

şindi éyi oluyodu

çok galaba oluyodu.

â

â

â

börek

loğ

de ğı

he cimcik böyle

70

sık

sık

ezelden sirkeli bağ

sirkeli bağ

75

. Şindi ögen yok önceden oluyodu önceden vâ rdı

şindi öyle çok sirkeli baş fas

Başka işde gıyma vârsa yuFk

oluya gene. Mağna kesdi gelin yuFk le

80 yapıya he ırmazanda. İrmazanda filan tabi deyveryon onu, sirkeli baş la falan

fasılye loğ de dolmanın üsdüne yoğurt sarmsaklı gelen dökülüyodu.

He dedük ya, cimcik böyle sık içine şey ediyoduğ dedim su hani

şekerli içinde şey ediyoduğ şekerli su dökülüyodu yumuşayınca çık ariyoduğ ,

yapayoduğ . Yapğı de onu da gene

85 gızardıyoduğ man üstüne datlı su döküyoduğ

hı amuru taşıryoduğ döküyoduğ

duğ bi nepçeñ öyle olmuya

esgiden çok hı ludu hı ludu.

90 Kışları nasıl geçiriyordunuz?

Ğışın mı esgiden esgiden şey ededuğ o zaman gatar yok du paraynan odun

almayoduğ gar yavıyodu biz gır dertüz garşı uzak

ken Celal deyon onun anası benim bu bileğimi kesdi

95 gene doñuzluğ ediya gız elimi kesdin kesilsin deyon gan yürüdü bileğimden ey gidi

birbirimize darılmıyoduğ ki yumağ ün yok öñceden

öyleydi çok dü çok uzağa gidiyoduğ

vir yok bi ne öyle işde.

annesi babası yanına arğ adaşı

100 gelse k k da yapıya mağna bişürya şey ediya arğ adaşlarına yidürya

bu. Ben deyveryom bağ o evde kendi duruya hiç Şey etmeye o. Ağ
televizyona bağ ıya se suyunu çok ğ biz de
đuyuyoduđ sen de savol.

105

Anlatan : Hatice Öz, 72

Derleme Yeri : Köserecik

Derlenen : detleri, ramazanlar ve bayramlar

5 öyümüz haķķında evlenmeden mış onun içinden.

Oķulumuz yok oķul Kargalar'da çoluķ çocuğumuz Kargalar'a gidiya sađluķ ocağı da yoğburda.

*Sağlık ocağı Aşaçayır'da vā

Burda hā asda olsaķ da çarşuya gidiyoz burā doķdor geliya gelmeye deyil ēyi ēvleri
10 gezmeye camiye geliya bizim cāmi vā fazlalıķdan cāmi vā orayı geliya he orda
muane ediya hēr hāfda geliya Allah n.

Hāyır bizim vā ya bizim. Bizim bullāda böyle gomşu birbirine gidemeye dediķ

u Şeye gitdilē Aķ çağoca'lara Bursa tarafına

Istanbul taraflarına ēvlenen gidiya ğoca adamlā da bazıları olūya öyle boşalıya baķ

15 ūn evlenecek onnā da

gideceklē bullā köllenecek ēvet ēvet benim ğayıntam da var onnarı da Şey edeceğin

tek geliniydim. Bōyüklē öldülē burayı

bıraķ ōy işi bilmeye ğocalarıynan barabar

gidiyalā.

20 çeleri işleyoz, findığımız var findığımıznan Őey ediyoz. Misir, bůđdey ekmeyoz.

Dışarı vēmeyoz. Yok ğızım kendimiz ikimiz yapayoz zaten. Esgiden eyiydi.

*Şu anda zatten eksen de alamazsın. Neden? Çok af buyurun domuz meselesi var.

Buraya ğada geliya yani.

Bizim burā ğada geliya doņuzlā findıkları bile alamayoz alamayoz.

25 laya ekdüğünü dü

şey fayda etmeye.

Ğ

evin b

geliniydim zatten bunu damad aldılā üsdüme.

30 det ğalmadı neden ğalmadı şimdi biliyosuñ şındaki gençler ne bilem bizim zamanlarımız gibi değıl.

órmeden...

*İki ay üç ay bir yıl beraber geziyolā, ondan sonra biz diyelā ayrulduķ . Bizim zamanımızda böyle şeylē yoķ du yani

35 dü ama şimdi birbirlerini

seviyellā biz bu dúvüne gidēsek gidiveryoz.

*Şindi çocuğlā beğenecek, anneler baba

oğlum evlendi ħ anım ķ açdı ħ atta ama şu anda ayrı

benim sekiz yaşında torunum vā. Benim yanımda annesiz ķ aldı. Onu düşünmüyolar

40 yani boşanmaķ mümkün müydü canım mümkün müydü?

Yoķ yoķ esgiden olsaydı esgiden boşanmaķ ğolaydı. Ben beyimden çok dan bıraķ

başladı iş işden geçdi şindik.

45 K

â teneke vā rdı tenekelē çalıyodulā ğızlā ğarılā onuyunan oyun yapıyodulā o zaman be

50

óremiyodun.

*O zamanki zamanlā daha iyiydi.

O zaman beğiyiy yanına girinci ğad órmüyodun; ama şindi, şindi öyle deĝel.

Dúvún bizim oķ ulda oluya esgi oķ ulumuz vā zattı bizim orda oluya çoĝu orda oluya. Seven şindi isdediĝine varıya, şindik isdediĝine varıya seven. Esgi usullē

55 k k dı esgiden sā deyveryom ya bóyúglē sevēdi annelē babalā sevēdi biz ververdülē.

*Şindi şöyle mesela ĝardeşi ĝızının ĝardeşi oĝluna verebiliyodu ama şindi çocuĝlā almıya zatten.

çay ĝaynatsaķ

60 úcenecen ne Zebepden aranıya bunna? èyi savol Allah razı ossun. Öyle tabi tabi.

ni vardı esgiden.

rdı esgiden çoĝudu; emme şindi öyle yog. Bizim burā başlıĝ haķ k ı yok vörsen artıķ kendi ĝa

65

ru veryodulā.

*İnek veryodulā k oyun veryodulā mesela.

Esgi zamanda baķ benden beş yüz milyon para aldı babam beş yüz o zamanki zamanda.

yani da

70

ótürya āşam iftar açTıryoz.

*Aķ şamları camide hoca anons yapar yarın aķ şam işte Ahmet oĝlu Mehmet'in ĝuran daveti var iftar daveti var herkes davetli.

İftarlarımızı açtururuz ĝurancuķ oķ uTuruz ondan sonra herkes namaza gidē.

ay boyunca devamlı dolaşılır.

75 Öyle yoğ öyle yoğ bayramlāda herkes tabi aķ aķ

le öyle şey ederüz.

*Esgi bayram yoğ esgi bayramlā da harmannar olurdu harmanada mesela bir ğazan
pılav bir ğazan et bir ğazan k du. Bütün halk dışardan
gelen h alk şindi mesela gitceysiniz Yaylacuķ , Ebegümece, Balcıķ

80

bařķ a yere gideysin Aķ şeyh'e gidesin
veya bařķ a yere gideysin aynı şeylē olū yani řindi öyle deyil řindi sen benim
aķ rabamsın sen gelirsin buraya yemeğini yiyosun muhabbetini yapıyosun çayını
içiyosun hadi eyvallah yarında sen gel diyosun. Yani pek eski şeylē yok

85 ğ k dı

óy'lēde sağluk

ze oldu mu herkes evinden birer ğap ikişer ğap cámiye eletülē orda yidülülē
gelenNere gidenNere k adınları da ēve götüllē ēvde yidürüllē.

90 *En az iki bin üç bin kişi toplanıyo oraya. Mesela ağustos aylarında en az iki bin kişi
oluya. Esgiden burası Köserecük, Yaylacıķ , Balcıķ muh tarlığdı ama şindi
herkes ayrı şindi Ebegümece, Yaylacuķ b muh tarlıķ muh tarlıķ

95

den biliyosuņ sen
Zonguldağın madeni meşh ur elli beş bin işi vardın şu anda on bin işi var k ırķ bin
işi yok işi sah aları mesela daraldı.

E benim oğlan Bursa'da bağ

leri; öyle gidecek. Ne yapacağ olmaya işde

100 Kadınlar arasında hı afdadan hı afdaya biz ğuran oğ özel

oluya bu evlêde. Namazcuğlarımızı ğılıyoz öğlen namazcuğlarımızı ondan sonra
tabağ işi yapayoz pêrşembeden pêrşembeye év év ğuran oğ uyođ eyi oluya.

özel oluya ben zattı ben

her zaman öyle olsun deyon hiç birağ

105 şam ğandil gecesi oldu ğuran oğ

. Savol anadan ayrılan babanne be ben hı

Türkçesi öyle.

*Anası olmadığı için

110 Ayrılan ayrılısın da çocuğ ortada çocuğ olmasın. Çocuğ oğ ula gideya he, ikinci
sınıFa gidiya öyle. Estafurullağ şey değil estafurullağ öyle şey olur mu savolun
geldüğünü için Allah öylê öyle işte yavrum be çarşıya benzemeya,
soğuğ úle gidiğ.

Anlatan :Nazire Kaptan, 70

Derleme Yeri : Örencik

Derlenen : detleri

5 yok sa ħava rúzgarlı çok sıcak dı yak ından beri. Nesini diğneycen aynı ne gördüysen.

da çoluğ çocuk benim ħayatım işde. Seğ

nesi dünyada ama

onnarı çok çileli böyütdüm, çok aşlık uşağları. KepeKden ekmeK

10 yapdım da yidirdim çocuk rıma çok çileli.

İrençbellig yapıyoduğ , ineglerim dı işde ne desem ne ağnadsam.

İşde onların az çok duğ , kendim amelelig yapdım. Ne desem ne ağnadsam, ağnadcağ şey çok da.

Ğomşularımız iyi Allah úr. İyi çok iyi ħomşularımız çok

15 şeyimiz yok Allah úr.

Eşim öleli altı sene oluya. Ġalp ameliyatı oldu yedi ay soña öldü. Çocuk

ne érke

. Çocuk ne torunnarımın.

20 Ġı

. Onnarın

zamanında bizim burda salon dutulmu

dığ Ġı

sene

25 nişanı durduğ kelime ħonuşmadığ hiç. Esgiden

Ğı

n eve. Ğayınvalidemin yanında yaşadım. Onnara baķ benim

ya

30

ğ

yani Ğayınna

yanında durmaķ

, kendi ħ allerine durmaķ

35

yine evleri barķ

. İŖde geķim

le, geķinmek çok

zor.

Anlatan : Nazmiye Çetin, 65

Derleme Yeri : Saka

Derlenen : Sohbet

5 Saḳ öyü.

Savluĝ ocaĝı yoĝ burda ğızım. Oḳ Ğ

. Ğaç ḥ

doĝruĝen kimse yoĝ. Burā dolu şurā dolu on beş ḥ

ne mi o arada ğızım.

10 zorum yoĝ ğızım kimseynen dargun durasım gelmez.

İyüyüz Allah

emeKlilē. Tarım baḥ çelerümüz vā da kendimize yetüklük. Finduḳ

vā işde biraz finduḳ finduḳ dikiya millet finduḳ nan kendümüze yetüklük

ĝızım anca kendümüze. Şindi bi de daĝ şeyleri vā misir da ekemeyoz baḥ

15 burayı

ineyollā evin yanı

detlerimiz öyle işde. Baĝzı ğızlā ĝaçıya benim ĝızlarım Allah

20 ĝ le oldu. İyilē ama

Allaḥ'a şükür ĝızım. Biri ḥ oca ĝızımın damadımın biri ḥ

tanesi de siḳ ortanın birinde Bartın'da çalışıya, biri de şey satıya işde ev malzemesi satıya çarşuda buradaki çarşuda.

25 olū olū. Seccede gibi ḥ

cek iki taķ
ótürüyodulā. Ben mi górucü usulü hiç
görmediydim. Oķ uldayken tanuřduyduķ
bimgil ğızı aldı
30 órmedük biz oķ ulda oķ urken tanuřuyoduķ biliyoduķ
birbirimizi bārábār oķ uduķ burda, oķ ul burdaydın zati çoĝgen oķ uyamadım. İki
senecük oķ uduķ
ún içinde ħ
ħ ħ ğı
35 leydi ğızım araba yoķ du ki şindi arabalā yarış atıya. Esgiden da iyiydi atnan
gelip gitmek iyiydi dimi.
K şey otutduruyodulā k şey zuma ğutuları oluyodu ya alıP
da yiniliya yuvarlaķ
ĝ sebet...Yoĝ
40 eĝlence falan ğuranlı mı oldu, neyle oldu ben hiç bilmeyom düvünümün neyle
olduĝunu. Baya oldu ya k afa yoĝ ğızım yerinde.
ĝ ĝ
Ĝ ğuru başumuznan bunuy sayesinde duruyon burā bu da gidince
duraman artuķ burda. Sen de çay may olaydı aslında yapıvereydiņ de birer nesķ afe
45 vereydiņ iyiydi ğızım ħ çabuķ şeyde ğaynatúvē.
Düvünnē oluyā ğızım kimisi ğurannı yapıyā kimisi çalgulu yapıya ħ o
zaman öyleydi ğızım adamları ğarışdırmıyodul
ĝ la oynanuyodu raķ
m benim ĝařuklā oynayodu, ĝařuknan oynayodu. Teneke işde çalan çaluyodu
50 önceden şindi öyle yoĝ şindi teyip çalĝu onnarı da ğünaķ dēyela işde Allah

dük işde evlülük yoğ dendi nasibi çık

etcen ğızım iş bulunmaya ki iş he iş orda iyi dedilē. Onnā ev h anımı
ğızım çalışmayālā oğ

55 Ğ

Ğ

şindi ğızım burda oğ ul ğapandı. Önceden vā rdı h ani böyüg ğızlā
oğ uduydulā.

altı tan

tanenin geç oldu doğ uz senede eline aldı onun oğlancuğu vā. Üç üç buçuğ yaşına

60 girdi işde gene vāmış.

ğuran oğ

ğı

le to şey yapmak

65

datlı baklāva yapıliya ğızım yapan yapıya yapmayan h azır alıya. Her şey
h yapıyodulā yapıyolā da ayda bayramda işde ğurannāda öyle.

óyüm orası üç dane ev vā ğardaşlarımıy

70 evleri vā. Yorulmayon ğızım. İlerdeki şurda ğarşuda Ğarğal vā ta yuk aru çıkāsan
tabile vā biraz çık

óy. Muğ

ayrı óy'üy de ayrı.

75

r mısıy da ğızım?

Olsun maşallah Allah zihün açuķ luĝu vēsün ğızım. K çün geliyoņ
ĝızım?

Öyle içiveryoņ mu? Ğapıyı açıverem mi ğızım. Soĝuķ soĝuķ atuşduruya ordan
burā yağmadı da ĝar. Olmadı ğızım olmadı. Kıprıs'da oķ

80

örümce miy ĝızı vā siķ orta

ĥ astanesinde o da evde. Tabi ya işde çoĝ zor. Her şeyiņ ĥ ayırlısı tabi. İnşallah
inşallah ĝızım. Barmaĝında yüzüg vā. Olsun ĝızım Allah sün.

Asgerliĝi oķ iyi ĝızım. İyi her şeyiņ ĥ ayırlısı olsun her şeyiņ

85 ĥ ayırlısı, ağır olsun temiz olsun tabi. O

yer dimi. Bartın'da oķ

Ğ ama soĝuķ oluyā tepe ya. Savol ĝızım
savol.

Anlatan : *Kezban Sağlam, 48 ; **Hatice Toköz 71

Derleme Yeri : Seyfeler

Derlenen : detleri, ramazanlar ve yemekler

5 *Evet severek evlendim ben. Yok aracı yok örüşüyoduk ten hı alammı
oğluydu beğendik birbirimizi işte çocukluk aşkı deylim, on dört o

buçuk sene de nişanı galdım.

Kaçmadım, istemeye gelindi biraz çok zorlu oldu ama düğünü oldu yani başardık

son zamanda babam çok k gârdeşlerim falan son

10 zamanda artık nasip oldu işte böyle oldu. Çık

dın tavuk

ğı dı yani çık mız bizim helvaydı tatlı ya loğum ya

helva öyle işte yanına ekmek yuFk

ledi k alabalık ilk başta k alabalık

15 ğ ni çok

şey oldu ama artık ğayınnam hı alam olduğundan alınmadı

ğ

etdim vazgeçmem deyi kaçmayı da k afaya

goymadık ken artık mecbur

20 ğa

dü ondan sonra artık

ikisi öyle oldu ondan sonra ist

şam öyle

25 muhı abbet etdük ondan sonra döndük çok

Ğ olmaycağ şam evde toplantı oldu birazı
verilecek birazı verilmeycek şeyinen ğavĝa çekiş ben yatmışım uyumuşum millet
evde savaş yapmış benim ħ abarım yok ben uyķ uya dalmışım giremiyodum ħ
ni istemeye geleniñ
30 yanına gelm se ħ
veyi verimli tarafı olmasa ğız onu da veremezdi ama ben
aķ raba olduğundan veryodum çay ķ aħ
bizim evden çık
gecede hem bozuşulmuş hem olumlu
35 tarafı olmuş ertesini zabah ķ alķ
bingil falan aralarında
ĝayınnam tarafı anaşılmış ondan sonra da söz kesilemeye gelindi başķ a zaman
başķ ħ azırlık . Evet biz ħ azıllık yapayoz
mesela yemek falan hep ħ şeynen
40 öyle geli
şam öyleydi yani taķ ılacaķ taķ ılar, eviye
alınacaķ şamı. İşte listeyi verdik
zaten çok eğileme úne gittik heralde nişan almaya. Nişanlıķ
45 nasılır yani hepsi o aķ şam olur
ondan sonra işte çarşı net eşyası alındığı ĝadar. Boħ çalar
işte nişan boħ çası geliyodu nişan alıyoduķ
ķ azaķ öyle sandıķ ħ azırlanıyodu.
Boħ ça yok du bizim zamanımızda sandıķ du. O sandıķ nişanda ĝız evine gelir
50 oĝlan tarafından ĝız evine gelir, ordan nişan işte taķ ı falan taķ ılır oyun eğlence.

Evde olmadı k ne sofa gundu
benim nişanımda yirmi dört sofa verdik o zaman en fazla ta k ı benim
düğünümdeydi. İki milyon ta k ı ba k iki milyon çok ne
bilezik aldım bir buçu k bir iki yüz bin lera da yok . Ne gadar şey aldım nişanda olan
55 biraz da h arçlı g galdı yani geri. O zamanki zamanda nişanım çok galabalı k
de a k raba tarafı birbirimize galabalı k yuz aile galabalı k
buçu k sene nişanlı galdu k askerden izne gelince yaptık şeyi
nişanı öyle yaptık buçu k sene nişanlı durdu k ondan sonra düğün
oldu. Düğünümüz bizim gın gız tarafı gız tarafını g
60 evinde yapılyo k apıda k apıya çık tı k k apıda yaptık
k
de benim g ardeş l

65 yani da k ı falan olur
genellikle.
K ına da biz o zamanki zamanda elbise ta k en güzelinden
alabildiğince güzelinden ta k im elbise başörtüsünden burdan a şağ a ta k
g
70 gelinir. Ondan sonra önce oğlan tarafında guran o k mide o zamanki
düğünü mevlütlü guran o k mide guran o k utulur ondan sonra guran
merasimi biter böyle a k gelinir gelin alınır
k apıya gelin bira k ıl

75

de duvağ eğence duvağ dedim ge
arasında duvağ yapılır yani geliniğ çeyizi serilir eve çeyizi
serilir hem ona bağ
ún olmaya Şimdi ıına gecesiyenen dđđün ol
80 ı ı
söz ağ söz yüzüğü tağ
ni. Şimdi salonumuz yoğ bizim zaten bizim aslından orkestralı dđđüne ı arşı
túrlú önlemine alamadığ önlemine alamadığ eski usul ı urannı olsun
đ ayırlı ğursun yuvalar deyi merak túrlú önünü alamadığ yani.
85 ı Şey yapsın biraz
da. Al tağ mesela al tağ
**ı ırmızı al bürüyoduğ sin önceden Şey pekmez ı ya o
pekmez ı utuları başımıza tağ böyle onun üstüne üç tane al altına Şalvar
ı ırmızı Şalvar atnan damad bizi almaya geliya atnan ondan sonra da biraz da
90 damadın önüne ğaymağ ğ ı siyenen
önceden önümüzden, bize ı
óylü yağ
evliden olsun be rdan olsun fark
damadın arkadaşı biz de öyle geldik gelin eviniğ önüye geliya işte atnan bizi öyle
95 damat damat anca yasağ bize damat
gelmezdi o saate ğadar geç saatlere ğadar ğayınpeder in
ten ğaynım yapıştı
bana ğayınpederim yapışmadı indirdi indim ben öyle napıyım mecbur indim ind
100 resmim bile yoğ rafim bile yoğ çekilmiş gelin alma ağ Şamı

yok şey yok Ğ

öyün baş düzeniydi o

zaman gelin başını o düzerdi gelin alma aķ

105

bizim beyimiz hepisi de öyle. Odamız bile yok yatacaķ . Eltimin öğretmen ğayınım odasından çık tı da ben girdim oķ ula lojmana o çık tı ben onuñ odasına girdim gene de kiraya göndermeye ğayınnam bizi öyleydi yani beyimizle ğonuşmadıķ z. Ben nereye gidiyoz biz

110 ğaynanam yok şey yani ğonuşamıyosun babam da istemez zaten babam mümkün deyil. Yok

órdüm. H

ĝ babam böyle nişan

115 ken orda nişan saati yok hani alışveriş yaptığımız yerde ondan sonra loķ antaya girdik. İş bitti ya yemeĝe girdik ğarnımız acıķ

var bende girdim tabi yanımda kimse yok şeyde yok arķ adaş da yok mese kim götüreceκ yani loķ

dü saatleri almış da iki tane saat bunun h

ķ aķ

120 ósterdi deyi e başıma ķ aķ

kerecük geldi o da o zaman son zamanda evleneceĝimize yaķ

kene geldi eşim bizle babam da ay gelmiş deya bu saatte gelinirmiymiş de babası gitti ya evden onu izini yok gelen gidemeye 125 ķ orķ usundan babasından böyle böyle gene gitduķ

mağ arabada ğaynanam da uyanık ya
ğaynanam hemen k k muş ğaynanam hemen k alı tı
oğlunu benim yanıma oturtacak madı o da bağ Allah
ğı ni ğaynanam uyanık de azcuğ yanıma oturtacak
130 madı yani o saygısını ósterdi yani yani. Biz öyle evlendik işte
gelin oldum öyle gelinnik geymedük al büründük duvağ bizim de aynı duvağımız
oldu şalvar geyduğ
*K dı k dan aşığı böyle k utuyu k afana ama
uzağ yoldan geliyi gelin mesela deylim ki Köserecük derüz tepeniy arğ asından
135 gelin gelecek ama atnan gelecek aynı o k utu k dı geliniy
başında k
k ósteriya şöyl
dı geline tepesine
**Onuy üzerine şöyle çembernen böyle bağlardın altından.
140
dı.
**Yok fes değıl bizimkil
ne olacağ ósterveryom işte.
145 Öyle olduğ çünkü öyle olduğ . Tabi tabi ğına ağ şamı yemek
du oturamayan ona artık başğ asına yok . He k aşığ
150 dı gelin almacıya şerbet.

dı de mi şerbet dediğimiz su suya şeker k atıp k
le herkes tasdan iç deyi o suyu içer mi
içmez.

155 ni.

****Yiyoduğ

z.

***Ama atıyodun yani filance atmadı deyi mesela dediğ odu oluyodu yani
arğ asından konuşuluyodu öyle olmak tansa mecbur parayı atıyodun şerbeti içiyodun.

160 **Damad da ata damad gelin almaya geldiği zaman masa h

k ğıt para k ıstırır k a ra yimek

yer siniye para atar o da. Aldım yüz milyon.

damad seni konuşdumağ isteyi konuşmuyon

H

165 damadın önjüne gelin gıyacağ

a konuşmamız o ğadar oldu. Ğaybettin dedi b

170 ne seniğ çeketiğden

demişim ben.

***İnsan heyecan yapıya ben de biraz konuşuyodum devamlı dağıta dağıta para mı

ğaldı benim de hemen ağ lıma k

ğ cağ olduydum ben, ben

175 ğaybettim yani heycandan heycan yaptım.

ki zaman da otuz bir

sene önce yüz bin lerayı aldım ben

***Şimdi hediye alıya damad geline onu dağ ıya yani şimdi öyle oldu.

*Aynı yimeglerimiz sarma sararuz, bağ lava tatlısı yaparız loğ

180 tirit bizde o yok bizde öyle değil.

** Nişanına gitduğ ħ ki biz buna

tirit diyoz

da

185 falan yaparız gözleme yaparız k abak

a denk geldi k ħ aberim yok du

benim hiç ħ aberim yok muğ

reğimizi yaparuz loğ umumuzu dökerüz

190 yanına çorbası beyaz fasulye veya noğ yaparız

k iftar açtırdığımız

zaman genelde bağ lava kendimiz açma bağ yani.

Olur çok olur yaparız biz. Aynı he ħurban kesilir ağ

yime içme azmış yok luğ öydeki

195 deylim ħ ani ħ

k k k k dı ama ağ rabalar ħ öyde Cemaliye'de mesela

ağ rabamız var o geliya K araosmanlı'da ağ o geliya Gücek'de

ağ rabamız var o geliya ağ genelde ağ ağ rabanığ tanıduğı yanında

arğ adaş olarak ni.

200 İşte yokluk varmış şimdi o zaman her evde burdan çık

muş ama şimdi o yok çok şükür Allah'ımıza şükürler olsun. Her evde her şey en fakir diyen boğazından fakir deyil eşyası olamaz belki boğazdan kimse çok da yok olsa bile hani bizim bu mahallelerimizde öyle yok yani esgiden öyleymiş
205 şimdi öyle öyle deyil yani.

Biz genelde birbirimizle böyle bu şey soň

ma yaparız sarmamızı her şeyimizi yaparız birbirimize telefon ederiz bugün sendeyüz yarın bendeyüz öyleyüz yani. Gözlu'dan geliya hıocamız bazartesinden bazartesine

210 öy aslında çok dağılık Seyf öyü burası ama mahalle yukarıda var tepe mahalle da bu tarafta var gene Değirmençayı mahalleleri deriz. K

dağılık öyün
çıkışındayız biz.

Oğul burda üçüncü sınıfa gıdarı dörd sağlık ocağı biz
215 şansımızı gaybettik Çatal dediğimiz yer olcağıtı mücadele etmek derdine.

zede k mesela dün k uranımız
vardı pilavlı tavuklu tatlı sarması k uran ok ni evet su faturalar

de öyle şimdi su
faturasını k

220 dık hepimiz her

evde yemek hazırlanır cenaze var bugün köyde diye çeşit tabaklara gördük
orda yemek yenirdi bayanları evlere çağırıldı k
ark

miniy altından köyden aşım

225

şimdi bizim h azır alınmaya h

sa alıya ama genelde pilavlı oluya yani pilavlı ayrannı.

Önemli değil, neye niyet neye k ısmet aq ılımızın ucundan geçmezdi. Musade sizin.

230

Anlatan : Fatma İnan, 84

Derleme Yeri : Uzungüney

Derlenen : Hatıralar

5 H geldiyiz aḥ úr ḥ
úr etmek ḥ

yoğdu ki a ğıZcıvazım benim de kimsem
yoğudu ğardaşım da beni başḳ

10 mu cingān deĝel emme cingān deniya adı şeysi geĝiya onuḡ üçün
ḥ da müslümannā iyi insannā da istemeyēnci istemiyo insan. Pek de
sevmiyodum hiĝ şey etmeyodum ĝaçmıyodum gebedek böyüdüm ben on iki yaşında
anadan bubadan yetim ĝaldım. Kimseynen adımı sanımı çık armadım a ĝızım, başım
sık ılınca ĝalan ben bunu da gebedek dedi burā ĝomşu vā rdın bu da gebedek o da
15 bubadan gebedek ben de bubadan gebedek zattı ana buba yoḳ

e gitmezdim, adımı sanımı
çık arcaḳ mā gitmezdim
benim adım sanım çık

20 e gitmezdim. Öyle anam bubam
öldüydü gebedek ĝaldıḳ üç ĝardaşduḳ . Ğardaşlarmı bekleyodu

dedim cingān anılıya dedim olmaz dedim ben mecmur ĝaldım
zattın deñiř istemeyom anam benim deñiř olmuş anacuğumun başına ne işlē gelmiş
25 onuḡ üçün ben deñiř isdemezdim. Orān öyle mi namus terbiyeli insanlā

kimsecüğünen adımı sanımı çık

gidedim benim adımı sanımı çık arcağ

óyde dellēdi ama şindikilē

30 öyle yok kine aḥ ğı

vâ rdın bizde de vâ rdı emme öyle vâ rdı kendilerine ğalan tutuşduruvöllēdi onun

üç

35 órmedim ḥ

óydeyüz

öteki maḥ

ğ

n biliyodulā aḥ lağ

dı neyse.

Ben

40 ğ

yere vēmen dedi sen öyle deyon emme

dedim onnarın ismi dedim cingān an

n ben kimseyi

sevmeyon dedim ben şindi ben buraya da varacan demeyon gene ona da orān

45 sık ışTuryolā beni e dedim ben bu işe o da gebedek ben de gebedekyin de

â

órmedim k orğ ma

ğıZcuvazım aman odun dağından geldilē beni aldılā. Aḥ

z

şey aḥ

50

ğulbeye onnā o

ocağda çalışıyodu, ocağda çalışıyodu onu gömşulā h re ediyodulā.
Ġısacuğuydu da boyu e şindi baķ neyken oldu? Adam insano
ğulbeye ğodulā. Aħ
ben kendi gitdi işe, benim şindi ağlım gideceg, ben ne yaptım, ben vādım emme ben
55 şindi nireye gidicen burdan diyom ben ķ apıyı kitle sen dedi ķ apıyı hiç açma
kimseye dedi. Neyse geldi o işden ķ orķ tun mu? Dedi. Yoğ dedim ben ķ orķ
se ne yapacağuz dedim ben. O dedi burayı gelmez
dedi ben dedi çarşulā aşā gidem dedi yoķ layam baķ mı
ollara dedi gitdi geldi ğar
60 ķ ırduğu ķ
dedim o gene
benim elimde dedim ben şindi ķ orķ ma dedim ben ğısacuğ o o kendiyden ğorķ
65 ötürennē onnā çekil çekil burdan deyelā sen
na furuyolā yollayolā onu aħ
adam o dedi ben dedi ķ orķ
kelen ķ orķ muyo muydun dedim ben şindi neyi ķ orķ
órmedim ki ne bilen dedi. Orān yaķ
70 à dü beni onnara yardımını o ediya. O adam başķ
ğ nesi ağan gel
da yivör dedim ben şindi. Dúvún etse neyse ne dedim ben. Dúvún de
75 etcez ona da ķ orķ yerden dedi ğız gelecek dedi. Eyi o

sünüz dedim ben onu da maḥ

ótümēḡ saḡ ın dedim ben saḡ

de iş

çık arusuñuz dedim ben olmaz

80 çarşıya. Gene sık

şindi bu yapıḡ nasulsa olmuş deya, şindi ben deya ne deyen deya başḡ

85 n deya, o çık tık n

beni gene deya

ḡ orḡ ún gene durduḡ

óye dedim, ben aḡ biz ḡıZcuvazım evlerini

90 de bilmeyodum. Aḡ benim ḡıymetli yavrum ben, bizim ḡoca çay gibi évden çık

geldim deyi benim aḡlım gitdi benim. Yuḡ ru taḡ talara yapışıyom
basmaḡlara düşecen deyi ögen çık úldur paldır év esgi yarım birer çeyrecük
év iki ayrıymışlā evin içinde birer odada. Eve çık

95 n siziḡ eviñiz

ne uşāḡınan anası ikisi, üçü ,beşi yatıyomuşlā. Aḡ

ay uş

100 kimse el ḡoycaḡ deyi aḡlım

gidiya be ğızım sen saķ in ķ orķ

ġı

â

ne çık

105 emme ben çekiniyom. Neyse altı ay durduķ dúvúnümü e

ögen niķ aķ

yok

re

yok dedim. Hiç uğraşmaķ dedim ben, dúvúnüm edilmezse dedim girerin giderin

bubamıń evine dedim bubamıń evi yuk

110 şey yapamaz dedim ben cesaretle böyüg adam vâ rdı o dedi Nazire dedi

doķ

yerde adı sanı çık

görmedim dedi, bu yetim böyüdü dedi, kimseniń lafını sanını çık

115

Ğı

mu dedi.

n öyle deyince dedi ki ğızım dedi hiç ķ orķ ma sen dedi çekinme dedi

ben vâ rken hiç çekinme dedi, ben seni dedi, zaten esgiden eyi dedi eyi ettim dedi

ózetiyodum dedi sen biliyoķ dedi bubańnan eyi ğonuşuyoduķ

120

ózeTecek sensin

dedim ġarısına vâ miş demiş ki vaķ H

terbiyeli demiş

namuslu evlad demiş, bu yetim böyüdü

yirmi yaşına girdi demiş, bunu tevekkeli mi adı sanı çık

n ayrimızda

125

beni kötüdü bu sen buna baķ ma ħ albuki gelini gelini

eşetmeyen ağzından ded

130 ğı

san kötümü başımı görüya delüklēden

deyi aḥ z z aḥ ğı

Ġ ğ

135 geliyo mu dedi böyle gelen ğayınnam pırda döndü geri döndü geldi ben dedi
gitmeyon dedi k aḥ

n yok dedi o ben burda yatıcaḥ dedi şimdi

ğaynam şam yatdı ğayınnamı gene tuvalete mi k oḥ uyoḥ dedi gene ğayınnam.

140 Ordan İsmail Ağa dedim ben sen çok

dedim ben. Ben dedim yirmi

yaşımda evlendim emme dedim arımınan namusumnan geldim burayı dedim buna

dedim ben sen çık

145 n duruyom napacam ğayınnam şimdi ḥ om ḥ om ediya, odana

dedi ben yaturun dedi. Odamda dedi dördüynen uşaglā giriyo odada yatıya ben adam
ocağdan gelse dışarda bu böyken ayıp oluya deya. Şindi dúvünüm işte öyleniyen

ğı

150 şamcuḥ yatduḥ

gelinnig yapduḥ o ğadan.

Ondan kerî ğayınnam ne ğomşuya gitdi yatdı ne dışarı çık dı. Odaya girdi yatdı. Ben
ğaldum dışarda, yatmadım. Ev dedim dım o adamın
yanına böyüg baba dedim ben odadan çık maya ğayınnam dedim ben dışarda yatıyon
dedim evi dedim ne yapacak dedim yardım edeceyniz siz buna dedim ne dedim ben
155 yatmıycam burda ne diyem ben dedim şimdi bırak sam gitsem arım na

a dedi olmaz ğızım dedi sen dedi odañda yatacañ dedi.

Ġayınnam yapamam gidemem başladı. Nazire dedi sen dedi eve başla bak

ġ

ġ

160

sana düşmedi

dedi, ona laf söylüyemezsiñ Nazire dedi

n gene ħ om ħ

r insanıynan uğraşmak

165

, e odanıñ biri

toplanmadı daha açuk saçuk

sa

170

dedi sen beğ

Ġ

ġ

girsin odaya gene orâ yı da ğuymaya beni ğayınnam

ķ ısk

n a ana dedim ben ben sana b şey deycen dedim ben sen beni

dedim neçün ķ ısk

175

den dedim bilmem şu Cıv

ótüryon dedim, sen dedim beni dedim ögen ğapı ğapı
salıveryon dedim, bu da yeni gelin bunuy öñüye çık

ótüme deya şindi baña. Neyse ne
demek isTeyon sen dedim anac

180

dedim, uşağımız yok

n

ee tabi ben uşağa ğalmışsın. Ğayınnam ğ om ğ

m

185 ben yetim böyüdüm, sen de yetim böyütdüğ bu uşağları böyütdüğ hepsini bileyon,
beni ğalan irezil etme. Ben şindi olsun işşallah belki dedim beğ

oluya çok ğ

ğı

ündü dedi, Allah

dü dedi o seniğ

günağ dedi, sen dedi onuğ fargına varığ dedi. Sen onuğ dedi gelini

190 değelsin dedi sen şindi ona ğayınnalık

ğı

dağ

ğı

195 deyom, ben şindi ğalan ben ayrıldım

sonādan gitmedim onuğ yanna sen dedin böyle yapıyon ana dedim ben dedim,

ğaşuk suz üç ay yimek yidim ğıZçuvazım, ğaşuğ elimden aldı ocağa atdı yak dı,

çanağ medi dağ ı çanağ ları vā rdı iki dane adam seni ben evlatlık dim deyi

dağ ı çanağ

sun dedim tencerecük vā rdı süt

200 parasıynan aldıydım onuğ k apacığına ğuyuyodum uşağcuğlarım onna içiyoduğ

giyiyoduğ m nelē çekdim benim işim baş olmaz
ğıZcuvazım. Yirmi yaşında geldim buraya işte böyle böyle çe
yapalım çok úr bubamın evine geldim ben eşim gayınnamın evi öte taraftaydı
öteki mağ alledeydi damad gibi olduğ
205 ki evi yapTım k ırk gün orda yattım da onu
yaptım
yapdım ben bunnarı deyi düşünüyom gızım ey güzel çok úr h amdolsun
boyna barmağ ısırtur insannā ba yapıya
210 deyi. Herkes ağ dü ben de kimseni yanına gidip
şak şak geçinme yapadum ki. Gelin alduğ
ğı da vā çok úr Allah
órdüm giZcuvazım. Öyle öyle şey ediyon anamın bubamın resimlerine
bak arım şurada ağ
215 gaybetdim deyon ben gene bubam anam öldüydü de bubam duruyodu
bubam da öldü sonundan galan. O amcamız he o Çanağ k le işde
ğıZcuvazım dünyanın çilesini ben çekdim diyon, dünya deyon ben şimdi gızım
Allah 'ım emme diyon çekdim çileyi ben çekdim diyon dünyada da ben yaşıyon
deyon ben şimdi Allah 'ım diyon çekdim çileyi amma diyom büyük Allah
220 de diyon ben niçün ölmemişim diyon. Cenab Allah
namussuzluğ yapmadın terbiyeliydin ve de ekmeğim deyon beni
yaşattı deyon çok úr Allah 'ıma kaç yaşındasın sen? Yedi kere maşallah
maşallah evli misin? Değilsin oğ uyyon mu? Ay maşallah Allah gayri éyi insanlā
nasip etsin öyle mi Allah yaşamak nasip etsin giZcuvazım cümleynen inşallah
225 nişannı mısıñ esgerlik etmedi da éyi esgerliğini etsin giZcuvazım he o

aradan çıkışın evin içine varıp da şimdi bekleme mu
anasından bubasından ayrı mı? Maşallah maşallah şimdi yine sen Kıbrıs'tasın yedi
kere maşallah kırk bin kere maşallah her ay maşallah maşallah yedi kere maşallah
230 dilim dışarı maşallah. Allah sünen yavrum kırk bin kere
maşallah Allah akıllı mı her sa
buradayım. Ben inşallah inşallah he yazın geleceğin maşallah
sünen.

Anlatan : Habibe Aslan, 84

Derleme Yeri : Üçköy

Derlenen : detleri, ramazanlar, komşuluk ilişkileri

5 öyden geldim iş

buraya evlendim tanıyarak

öyle.

Erkekler gelir miydi?

10 emme oğ oğ ul oğ

Üstünde ne vardı?

15 Şalvar vardı. Köyl köylen adamları şeydi Esat bilmem nasıl olacak

Hayvan kesiliyor muydu?

oldu oraydı. Hepisi işde.

Çocuklarınızı nasıl evlendirdiniz?

20 k o zaman bubaları vardı çalışıyordu ocağda isdeyoduğ

ğız varsa isdeyoduğ . Netceñ

analığ h ağı gını veryoñ yedi k apama yapıyoñ yedi yorgan yapıyoñ öyle ol

yapacan h azırlanıyoñ

h

25 eve sığmaduğ

- du ayrı ayrı e â
ğalduk du.
- Komşuluk ilişkileriniz nasıl? Birbirlerinize gelip gider misiniz?
- 30 şam sen h azırlanıyon
h da. Tabi yapan yapıya
işde tabi h sıra sıra
gidiya.
golu gomşu geliya
işde olma dan olmaz mı.
- 35 Sağlık ocağı yok dan dok
yer yok
da şindi Almanya'ya gitd
gayıt etdi galabalık
miş mı yatıp da muane
- 40 edecek şindi soğuk soğuk da durulmaz ki beklemesin gene insan üşür
soğuk .
da cami de orda yimek
h millete muh
muh dar da h de şindi bacağı gırıldı muh dar
- 45 da yok gayrı.
ok öyle böyle biraz ok utduk işde evelde iş vâ rdı işden çık
lada
çalışıyodu o da ocağdan çık dı emegli oldu, h asda oldu, h de h
evde galanı öldü.

50 Beş dane biri öldü. Torun çok çok

ğ

vak

ge

Yazları işde otura k k a otura k k

geçircez iş

işlemeyoz gayrı gızım iş yok

55

bağ çaları bostanları. Fasulye lahan

bağ

bizim yok emme başk

Ğ

da bizim yok

sek oluya.

60

Ben gidemeyon ki giden gidiya olmaz mı oluya. H

dün zabağ

n geliyoñuz? İçmediğiz

65

sizde sağolun, hı adi bağ

üle.

Anlatan : Ayşe Demirci, 69

Derleme Yeri : Yahma

Derlenen : Sohbet

5 Ğıscuvazım benim babam öldü bunuy da annesi ölmüş ikisi annemden bunuy babası evlendi annem de beni yanına aldı ğ

. Yahma evet. Yoğ yoğ aile doğ doru geliya ya evet oğ ulumuz var da oğ

10 len başga doğ dora gitmek isteyince Zonguldava gidiyoz şindik bu ğ avale etceymiş aile doğ

şeylik ğaldı ğuatır
aldıdım doğ dor dedi şey başga doğ dora gitdim iki defa ağız buruna ğ ortum falan
saldı ses telleriğ dedi zedelenmiş zedelemiş doğ zamanla
düzeler dedi. Yoğ siğ ortada evet öyle mi he Ayğ tok dor vâ rdı
15 ona olmuşdum o yok gittiye başga yire mi tayini çık dı evet
esgiden mi olurdu ya gene aynısı oluyodu ğ a oldu evet bizim zamanımızda öyleydi
biz yaşlıyız ğızım atmış doğ örenek yok

çık
din ögen oyun yapalladın atnan bu k
20 ya k ırmızı al k din. Evet ğ ayır

ğ
örünce ne geldi ağıma biliyo musuy, demin
k adın biz kredi çekmişdik biliyo musuy burayı
girmek için ee kredi bizim Ğozlu'da burda furunda çalışdığı k

25 ra

h aq tanındı d mı demiş, h anı kredi k artı k mı
demiş, évet ben de dedim ki bu felçli k afası zaten ben de ok ur yazarlığım yok .
Evelde bizi ok şey ok ulu
vâ rdı saat üçten sonra uşak çık m

30

dim buna demiş kredi
k alacak mısın demiş sana bırak demiş bu bu h asdabaş
olduğunu annaya ya orda ki çocuk da k

35

le yok m dedim be biz kredi k ruz dedim ya
yok dedim biz kredi k artı gullanmayoz gullanmaya bu ana k adar gullanmadım, tabi
öyle, ben ne yapayım kredi k

40

memur gızdu Ziraat Bangasından Bilal amca nerē dedi bu abdest
alıyodu o dedi Ziraat Bangasına uğrasın dedi kredi k şey
dedi onu geri yollamışlā h

45

. He évet almayom ben almam ben kredi k artından ne anarım ben ya, ben
şindi mesela kredi çekmişim ayda dört yüz k ırk biş nira mı otuz biş nira para alıyon
ikimiz zor geçiniyoz ben kredi k
dedi sen dedi imza ça k cu k biliyon dedi o

50

örüncü
be rece h arcıyom mesela
k az yiceme az yirin napalım işte öyle.

açıldı ya

ğuran ğursları onun için serbes esgiden candarma falan görse y

ken toplucağ

madan gelüyo

gezmeden geliyo deye biliyoduğ he söyleyemeyoduğ ama şimdi çok ür

55 Allah 'ımıza şindik her h

yol h alk a ayırda

dan cami h ocası geliya soğ

le.

kişiye gidilir. Hayır öyle değil şimdi ben burda

h

60 minin önüde h ler filen â

oldu mu bizim camimiz genişdür alt k

dan şey gelir ah

vuk

le

ayranıydı şunusu bunusu öyle düvünne de öyle davıtılır. Erkek

65 ze çık sen

orayı yimek çık duğ

dü deñişi oluyodu

ğaşuğuş ğa

óyümüz éyi, muğ

di yatıya h

nede çık dı mı bilmeyom

70 ki muğ Ttar çık madı mı muğ Tar bizim Yah

burayı bağı.

ne ğız torunum evlendi üç torunum evlendi, dört torunum

evlendi dört dane ğız torunum evlendi h afdaya da bunuy ablası evleniya

Zonguldağ 'ta sık ortanığ oraymış b da sık

75

. Isdanböl işde benim de üç oğlum vardı, e iki sene önce on
kızım mar Isda ö
dim gelinnerim de
Zonguldağ 'da oturuya ikisi öyle biri emegli oldu oğlumun da bununkini de az galdı
80 babası emegli olmaya annesi şeyde çalışıya bunun Yasin Avşar'ın evinde çalışıya.
Öyle mi? İyi kızım maşallah Allah
kızım iyi olu Allah sün yok canım yok çay
filan göyalım akşam oluya savol zabağ dan beri geziyo musun siz?

SÖZLÜK

-a-

bi	: Ağabey (23-38)
accuķ	: Azıcık (34-80)
ağıl	: Akıl (28-251)
ağnat-	: Anlatmak (28-241)
al bürü-	: Geline kırmızı başörtüsü örtmek (41-14)
aıat-	: Anlatmak (19-139)
āşam	: Akşam (1-40)
avaç	: Ağaç (18-21)
avıllık	: Ağırılık; başlık parası (19-55)
avır	: Ağır (16-16)
ayle	: Aile (3-52)

-b-

bā	: Bana (8-108)
çe	: (Far. bağçe) Bahçe (16-125)
bağ bağla-	: Biçilmiş odun demet haline getirmek (26-9)
vu	: Baklava (39-32)
balduz	: Baldız (29-61)
bárábár	: (Far.) Beraber (46-29)
béber	: Biber (33-96)
ceg	: Böcek (18-55)
bek	: Beklenen yer, pusu (48-128)

me-	: Bela kaza vermemek (8-74)
bérek	: Börek (18-15)
lek döşe-	:Tepsiye börek döşemek (19-60)
beren beri	: Sıra sıra (36-36)
beyazlık	: Gelinlik (30-40)
beyimgil	: Beyim ve yakınları (40-125)
bıcır bıcır	: Çok ıslak, su gibi (13-30)
bıldır	: Geçen sene (2-11)
gidimde	: Bir gidişte (3-48)
verimde	: Bir verişte (3-51)
yol	: Bir kez, bir süre (17-88)
billik	: Birlik (44-47)
bindürvê-	: Bindirivemek (28-218)
n	: Birden (40-85)
bō le	: Böyle (29-31)
böygen	: Böyle (48-95)
boḥ ça	: Çeyiz (47-45)
boynu ğalın	: Söz sahibi, sözü dinlenen insan (43-28)
bóyúg	: Büyük (44-33)
böğün, ün	: Bu gün (3-78), (35-59)
buba	: Baba (19-25)
búğdey	: Buğday (3-98)
da	: Buralarda (26-8)
	: Burada (34-76)
burgur	: Bulgur (23-47)

büydey	: Buğday (23-40)
-c-	
ceryan	: Elektrik akımı (29-22)
cimcik	: Hamur kızartmasına şerbet dökülerek yapılan tatlı (43-65)
cizleme	: Yağda veya sacta sulu hamurdan yapılan ekmek (36-39)
-ç-	
çanağ	: Tabak (34-127)
çavır-	: Çağırmaq (18-45)
çenber	: Çember; başörtüsü, yemeni, yazma (39-44)
çeñiz	: Çeyiz (32-55)
çılıbr	: Mısır unu ve peynirle yapılan katı bir yemek (9-76)
çif sür-	: Toprağı sürüp işlemek (26-9)
çik lata	: Çikolata (47-12)
çüf	: (Far. cuft) Çift (12-66)
çükündür	: Kırmızı pancar (MDD)
çoğgen	: Çokça (46-30)
-d-	
dana	: Tane (41-10)
ğı gur	: Yüksek ses (10-40)
darı	: İspanağa benzeyen bir tür bitki (31-20)
dav	: Dağ (28-155)
davúnuk	: Dağınık (29-31)
	: Daha (12-11)

değél	: Değil (33-82)
değüşük	: Değişik (29-70)
dene	: Tane (34-96)
deñiş	: Değiş (6-13)
deñişiklik	: Değişiklik (3-87)
deyi	: Diye (16-27)
deymen	: Değirmen (4-30)
dibek	: İçinde bulgur ve benzeri şeylerin dövüldüğü büyük havan (23-47)
diğne-	: Dinlemek (45-5)
doğdor	: Doktor (20-7)
doğruğen	: Doğru dürüst (46-7)
doñuz	: Domuz (3-11)
dov-	: Doğmak (35-5)
únü	: Gerdek gecesinin ertesi günü gelin ve damadın evine gidilip, gelinin çeyizlerinin görüldüğü ve eğlencenin yapıldığı gün (17-26)
düvün	: Düğün (1-38)
	-e-
eccük	: Azıcık (33-129)
edüvör-	: Edivermek (11-51)
eķ aye	: Türkiye Taş Kömürü (1-70)
ekleş-	: Sataşmak (MDD)
eleg	: Elek (17-25)
élet-	: İletmek (1-12)

ender-	: İndirmek (43-31)
ri	: Elbise (20-27)
epey	: Bir hayli (11-41)
esger	: (Ar.) Asker (1-96)
esgi çamlā barda ol-	: Devrin değişmesiyle, eskilerin değeri kalmamak (31-52)
eteği	: Öteye (11-47)
ever-	: Evlendirmek (25-20)
ëyi	: İyi (17-103)
ezcük	: Azıcık (8-28)
-f-	
fur patlasın çal kütlesin	: Gönlünce eğlenmek (17-26)
fur-	: Vurmak (38-11)
-g-	
ğ	: Kadar (40-16)
ğadan	: Kadar (16-19)
ğadefi	: Kadife (42-33)
ğalaba	: Kalabalık (34-106)
ğalan	: Artık (31-12)
ğuru başınan ğal-	: Bir başına kalmak (46-41) (ğ ğuru başumuznan)
ğandil	: Lamba (19-162)
ğara mancar	: Kara lahana, yaprakları koyu yeşil olan kış sebzesi (31-22)
ğāri	: Artık, bundan böyle (17-52)

ğarşu	: Karşı (34-72)
ğartlaç	: Mısırdan yapılan yufka ekmeği (9-77)
ğaruķ lu	: Buğday ve arpa karışımı (9-61)
ğasnağ	: Başı takılan çember (41-26)
ğatık	: Bir şeye karıştırılan katık (29-36)
ğāve	: Kahve (10-12)
ğaynı-	: Kaynamak (23-126)
ğayri	: Artık, bundan böyle (9-75)
gebedek	: Annesi babası olmayan kimse (21-10)
genşlik	: Gençlik (21-26)
gezip kert-	: Çok gezmek (8-185)
ğına ekmē	: Kına günü (9-20)
ğırmızılık	: Kına elbisesi (30-18)
ğısacuğ	: Kısacık (48-49)
ğıy	: Kıyı (39-28)
ğıyğışla-	: Kapıyı aralık bırakmak (MDD)
ğıZcuvaz	: Kızcağız (3-28)
ğızıl ğızıl uğraş-	: Özveri ile uğraşmak (48-166)
gibice	: Gibi (23-123)
gine	: Yine (22-29)
ğo-	: Koymak (22-34)
ğoca-	: İhtiyarlamak (44-41)
ózel	: Güzel (8-34)
ózet-	: Korumak, kollamak (48-114)
ózetle-	: Gözetlemek (19-36)

göğər-	: Ağarmak, renk atmak (MDD)
ğredé	: Kredi (34-120)
úlbe	: Kulübe (28-56)
ún aḥ çuluğu	: Düğünlerde, bayramlarda, özel günlerde yemek yapan kişiler (4-35)
ún	: Gün (33-70)
ğuy-	: Koymak (8-16)

-h-

ḥ anḵ ı, ḥ anki	: Hangi (9-79), (22-46)
ḥ apsí	: Hepsi (34-76)
ḥ arman dów-	: Tahılların sap ve tane kısımlarını birbirinden ayırmak için yapılan işlem. (6-6)
ḥ armanıy ğaşı	: Harmanın üstü (9-60)
ḥ asdabaş	: Hastalıklı (5-32)
ḥ aşıḵ	: Harçlık (34-42)
ḥ ayın	in) Kötü (48-179)
heber	: (Ar.) haber (6-85)
ḥ inzıl	: (Ar. hınzır) Domuz (20-97)
hinci	: Şimdi (6-31)
hincik	: Şimdi (12-17)
hindi	: Şimdi (9-74)
ḥ om ḥ om et-	: Söylenmek (48-139)
ḥ orata	: Eğlence (9-22)

-ı-

ılazım	: Lazım (12-45)
--------	-----------------

İsđanb l : İstanbul (35-45)
ıslağ semeri sırtına sármá- : Bir başkasının suçunu, cezasını, sorumluluğunu
üstüne almamak (14-7)

-i-

İbram : İbrahim (28-67)
ibrik : Sürahi (47-150)
úvey : Karısının ailesinin evinde oturan damat (32-47)
imza ak- : İmza atmak (8-75)
irezil : Rezil (48-178)
işde : İşte (11-34)

-k-

ķ sı : Kimisi (32-11)
keri : Sonra (6-40)
ún : Kırdığı kırdık biçtiği bitik kişi, sert mizaçlı kimse
(48-57)
sı : Kimisi (9-78)
óm- : Gömmek (46-40)
ķ ontul : Kontör (34-92)
óy : Köy (33-70)
köllen- : Körlenmek, verimsizleşmek (44-15)
köpür : Tahtadan yapılan merdiven (48-125)
ķ : Küçük (3-99)

-l-

lüpü : Hazır yiyici, bedavacı (14-27)

-m-

mabere	: (Ar. muha:bere) Muhabere (5-81)
máfat	t (4-15)
malay	: Mısır unu ile yapılan yemek (MDD)
mamele	: (Ar. mua:mele)Muamele (8-66)
s	: (Ar.) Mahpus (1-11)
ter dv-	: Mehter almak (20-26)
mektip	: (Ar.) M b (28-224)
meraba verme-	: Konuşmamak (23-127)
mertmen	: merdiven (9-59)
mevra) Suyun aktığı yol kanal (8-97)
misir	: Mısır (1-78)
muTtar, mudar	: Muhtar (18-63), (33-125)
mühüm	: (Ar.) mühim (2-25)

-n-

netceğ	: Ne edeceksin (34-95)
nira	: Lira (40-27)
nodul	: vendirenin (değnek) ucundaki sivri demir (36-12)

-o-

lle-	: Öküzler işe yaramayacak duruma gelmek (13-20)
ondan kerı / keli	: Ondan sonra (34-28), (34-62)
oturtma	: Yufkanın üstüne et döküp, yufka sarılarak yapılan et yemeği (3- 67)

--

gelen	: Önceden (43-61)
--------	-------------------

öğder	: Köylerde para toplayan kimse (16-64)
öğen	: Önce (6-34)
öğünce	: Önceden (9-8)
re-	: Öğrenmek (34-77)
ō retmen	: Öğretmen (20-9)
ötdü	: Ötede (12-11)
övdül	: Düğünde damada verilen para (17-71)
övüdüvö-	: Öğütüvermek (19-48)
öy	: Ön (19-56)

-p-

partal	: Tarla, taşınmaz mal (13-36)
partal at-	: Abartarak, yalan konuşmak (MDD)
patıra-	: Söylenmek (48-159)
patitis	: Patates (8-20)
penez	: Gelinin başındaki başörtüye ya da kasmağa takılan dizi dizi altın ya da liralara (47-132)
pov	: Başörtü (32-57)

-s-

sā	: Sana (12-48)
sac	: Üzerinde ekmek pişirilen metal levha (29-39) : (Far.) Sade (6-21)
sada	: Sadece (42-54)
sam fur-	: Bitkilerin, meyvelerin olgunlaşmadan dökülmesi (3- 93) : Sandık (32-56)

sav	: Sağ (11-49)
savdúç	: Dúđünde gelin veya damada eşlik eden, sağduç (12-32)
savluğ ocağu	: Sağlık ocağu (20-6)
sayvan	: Kulübe (13-38)
seK isen	: Seksen (19-144)
müz	: Besili, büyük hayvan, semiz (1-36)
sifta	: (Ar.) Siftah, ilk (42-96)
sini	: (Far. sînî) Tepsi (9-76)
sirkeli baK la	: Fasulyeden yapılan sirkeli yemek (43-68)
soFra çekil-	: Sofra kurulmak (19-53)
soņa	: Sonra (7-7)
sovra	: Sofra (12-57)
	-ş-
şinci	: Şimdi (16-55)
da	: Şuralarda (23-180)
şüfer	: Şoför (34-123)
	-t-
	: Daha (7-10)
tāla	: Tarla (21-16)
tanđur tunđur	: Kaba ve çınlayıcı ses (17-76)
taratollu	: Patates, yoğurt ve sarımsakla yapılan yemek (30-50)
tāvug	: Tavuk (19-61)
teneke ğınası	: Teneke çalınarak yapılan kına (11-6)
tınma-	: Dokunmamak, yanaşmamak (48-97)

tomatis	: Domates (8-34)
tüllü	: Türlü (29-70)
türkü çağır-	: Türkü söylemek (12-27)
-u-	
únleme	: Düğünün üç gün sürmesi, kına, düğün ve duvak günü (2-34)
urba	: Elbise (30-20)
uşağ	: Erkek ve kız çocuk m “uşağım”) (17-66)
uşagen	: Uşak (48-19)
-v-	
vö-	: Vermek (19-49)
-y-	
yangın ol-	: Aşık olmak, sevdalanmak (42-30)
ún	: Ertesi gün (19-41)
yav-	: Yağmak (1-50)
yav	: Yahu (8-42)
ún	: Ertesi gün (17-55)
yeşilgen	: Yeşil gibi (10-27)
yetüklük	: Yetecek kadar (16-78)
yıvın	: Yığın (36-33)
yi-	: Yemek (28-262)
yimek çek-	: Yemek vermek (25-7)
yivör-	: Yiyivermek (48-71)
yolcu çek-	: Yolcu götürmek (34-124)
yuFka a yaz-	: Yufka açmak (9-75)

ķ a çek-	: Yufka açmak (34-50)
ķ á	: Yufka (18-47)
yuvan-	: Üstüne gelmek, sıkıştırmak (48-37)
-Z-	
zadı, zaTTı	ten (19-38), (32-60)
zavallık vême-	: (Ar.) Zeval vermemek, korumak (5-65)
zencir	: Zincir (36-26)
net	net, ziyinet (47-38)
zoba	: Soba (19-117)
zolla-	: Zorlamak (29-74)

KAYNAKLAR

- [1] Aydın, Mehmet (2002), *Aybastı Ağzı*, Ankara: TDK Yayınları.
- [2] Banguoğlu, Tahsin (2004), *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- [3] Buran, Ahmet (1996), *l) Ekleri*,
Ankara: TDK Yayınları.
- [4] Caferoğlu, Ahmet (1995), *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu ve Zonguldak İlleri Ağızları)*,
Ankara: TDK Yayınları.
- [5] Çağatay, Saadet (1978), *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*, Ankara:
Ankara Üniversitesi Basımevi.
- [6] Eren, M. Emin (1997), *Zonguldak- Bartın-Karabük İlleri Ağızları*,
Ankara: TDK Yayınları.
- [7] Gülensoy, Tuncer (1988), *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, Ankara: TDK
Yayınları.
- [8] Gülensoy, Tuncer ve Alkaya, Ercan, *Türkiye Türkçesi Ağızları
Bibliyografyası*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- [9] Gülseren, Cemil (2000), *Malatya İli Ağızları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [10] Gülsevin, Güler (2007), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: TDK Yayınları.
- [11] Günay, Turgut (2003), *Rize İli Ağızları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [12] Günşen, Ahmet (2000), *Kırşehir ve Yöresi Ağızları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [13] İlaslan, Ümit (Eylül, 2006), *Yozgat-Çandır Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- [14] mile, *Batı Anadolu Ağızları Üzerine Gözlemler*,
<http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/imer.pdf>
- [15] Karahan, Leyla (1992), *Görülen Geçmiş Zaman Eki -dı/-di'nin Tarz ve Bağlanma Fonksiyonuna Dair (M. Ergin'e Armağan)*, Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları XXVIII/1-2
- [16] Karahan, Leyla (1996), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK Yayınları.
- [17] Kılıç, Mine (Eylül, 2001), *Kahramanmaraş Merkez Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

- [18] Koraş, Hikmet (1992), *Karaman ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri
- [19] Korkmaz, Zeynep (1994), *Bartın ve Yöresi Ağzları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [20] Korkmaz, Zeynep (1994), *Nevşehir ve Yöresi Ağzları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [21] Korkmaz, Zeynep (1994), *Türkçede Eklerin Kullanış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Ankara: TDK Yayınları.
- [22] Korkmaz, Zeynep, Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine, http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/korkmaz_ek.pdf
- [23] Özbek, Fatih (Güz, 2009), *Arapkir/Malatya Ağzında Birincil Uzun Ünlüler*, Turkish Studies, Volume 4/8.
- [24] Özbek, Fatih (Güz, 2009), *Arapkir/Malatya Ağzında Birincil Uzun Ünlüler*, Turkish Studies, Volume 4/8.
- [25] Özçelik, Sadettin (1997), *Urfa Merkez Ağzı*, Ankara: TDK Yayınları.
- [26] Sarıkoyuncu, Ali (2009), *Milli Mücadele'de Zonguldak Sancağı*, Ankara: Zonguldak Valiliği.

- [27] Sümer, Faruk (1999), *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı Destanları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- [28] Taş, Pınar (Eylül, 2006), *Sarkışla ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- [29] Tekin, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: TC Kültür Bakanlığı.
- [30] mil (2004), *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*, Ankara: TDK Yayınları.
- [31] Umar, Bilge (1993), *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İstanbul: İnkilap Kitapevi.
- [32] Ümüt, Adem (2006), *Yozgat Sorgun İlçesi Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- [33] Üstüner, Ahat (2000), *Anadolu Ağzılarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Ankara: TDK Yayınları.
- [34] Zülfikar, Hamza (1995), *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*, Ankara: TDK Yayınları.
- [35] Ayverdi, İlhan (2010), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

- [36] Eren, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- [37] Gülensoy, Tuncer (2007), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü II (I-II)*, Ankara: TDK Yayınları.
- [38] Korkmaz, Zeynep (1992), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- [39] Parlatur, İsmail (2009), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.
- [40] TDK (1993), *Derleme Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- [41] Zonguldak Turizm Rehberi, (2010), Ankara: Zonguldak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

